POLIROM

Adina Dabija

ȘAMAN

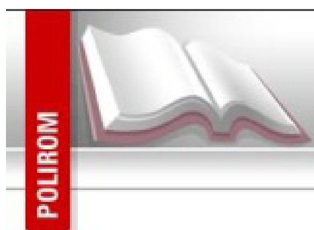
EGO proză

Adina Dabija

ȘAMAN

roman

POLIROM
2013

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;

sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

ISBN ePub: 978-973-46-3710-2

ISBN PDF: 978-973-46-3711-9

ISBN print: 978-973-46-3496-5

Coperta: Carmen Parii

Pe copertă: © iStockphoto.com/helgy716

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată în colaborare cu elefant.ro

Focul se visează cenuşă
Cenuşa îngraşă pământul
Pământul adună metalul
Metalul e cupa apei
Apa urcă în seva lemnului
Reîncepând ciclul
Transformărilor.

1
Adunarea şi desfacerea norilor

În acea după-amiază s-a întâmplat ceva care a schimbat definitiv cursul lucrurilor. S-a ivit o ieşire secretă. Un cotlon neaşteptat, prin care se poate evada din acest du-te-vino fără sfârşit. Tocmai când credeam că nu mai am puterea să continui pe acest coridor mare şi anost.

Pe vremea aceea exista un flux al existenţei şi al inexistenţei. Lucrurile existau pentru o vreme, apoi dispăreau sau îşi schimbau forma. Curgeau unele în altele şi în nefiinţa lor, înainte ca eu să apuc să le înţeleg rostul. Ce se întâmpla nu conta oricum prea mult, pentru că nu se întâmpla nimic. Doar fluxul acesta conta. Îl percepeam ca pe un sunet prelung de *iiii*, uneori înnebunitor şi exuberant ca glasul unei maimuţe care a găsit un mango, alteori sfâşietor de trist, ca şuierul trenului în noapte. Fluxul acesta mă ţinea în viaţă, ca pe toţi oamenii, şi el era cel care îmi lua în acelaşi timp viaţa. Aşa e în firea lucrurilor – să nu participi la el, dar el să curgă prin tine fără ca tu să bagi de seamă. Până în acea după-amiază.

Cu o zi înainte mă despărţisem de Dodo. Acum zăceam în pat cu ochii înfundaţi în orbite şi cu inima grea a călăului. Aveam febră mare şi mă topeam încet, îmi reveneam uşor-uşor din starea de om de zăpadă, regăsindu-mi inima caldă şi mirându-mă de inutilitatea ei în lumea mea minerală. Aş fi vrut să-l iubesc pe Dodo, dar nu puteam, nu puteam. Iubirea nu ajungea la mine, aşa cum razele oblice ale soarelui n-au nici o putere asupra iernii polare. Viitorul îmi apărea în culori sumbre: să mă trezesc în fiecare dimineaţă devreme, să mă spăl, să mă duc la facultate, să obţin o diplomă cu care să îmi iau un job oarecare, apoi să mă mărit, să fac copii şi să uit de mine. Nu era nici o bucurie în asta. Cel mai inteligent

lucru era să mă prefac că accept totul şi să mă deghizez în femeie, iar noaptea să zbor în secret deasupra oraşului. Dar atunci Dodo sau altul ca el ar fi venit, ca şi în ajun, după mine să-mi aducă o bomboană de portocale sau un sandvici, şi atunci ne-am fi prăbuşit amândoi.

Trebuie să fi fost vreo trei după-masă când, privind cu ochii arşi de febră cum se plimbă un paianjen pe perete, am văzut nişte bule transparente de lumină, care urcau încet şi se spărgeau de tavan în cioburi colorate de aer. Am închis ochii. Mai întâi am văzut oglinda apei descreţindu-se şi netezind cu cercuri largi toate cutele şi asperităţile inimii mele îndoite după crima din ziua precedentă. Apoi zidul negru din faţa ochilor mei a început să se curbeze şi să se adâncească, devenind un tunel. O spărtură! Am fugit înăuntru fără să stau pe gânduri. Fugeam cu lacrimi de recunoştinţă în ochi spre acel *altceva* care urma să mă vindece şi să mă izbăvească de mine însămi cea veche şi apoi să mă împingă, în surzenia şi orbirea mea, mai departe, spre un nou înveliş al existenţei. Membrana amorfă a inimii mele începu să se înmoaie. Odată cu ea, toate lucrurile îşi topeau contururile unul în celălalt, iar peştii care îşi înţepeniseră de atâta timp solzii în gâtul meu au luat-o la vale spre stomac şi au ajuns într-o clipită în creier şi în Marea Neagră, iar de acolo în Ocean şi în Univers. Ceva se rupsese pe dinăuntru, un fel de fluid începuse să curgă, cald şi sărat, spălând şi lipind între ele toate fărâmiţele. Roata înţepenită a unui altfel de timp, care curge în altă parte, neştiut de nimeni, s-a urnit din loc şi am alunecat mai departe, înspre miezul sălbatic şi misterios al fiinţei mele. Undeva, în straturile rarefiate ale materiei, existenţa mea se contorsionase şi capătase o nouă consistenţă, de o moliciune nemaiîntâlnită până atunci.

Atunci am iubit eu pentru prima oară în viaţa mea cu adevărat. Nemaiştiind şi nemaiînţelegând nimic, fără inimă, fără ochi, fără plămâni, fără auz, fără răsuflare, fără mâini şi fără suflet, în cea mai cruntă deznădejde, neiubind pe nimeni, am început să

iubesc. Pentru prima oară, în după-amiaza aceea în care ai mei, văzând că febra nu-mi mai scădea, se gândeau să cheme Salvarea, am aflat că, cu cât lumea se descompune mai repede şi cu cât mai neputicios eşti, cu atât mai tare o poţi iubi.

***

Îi spusesem toată iarna „te iubesc“ pentru că semăna cu un iepure alb care sare din când în când peste Lună. Dar de când intrasem amândoi la facultate, el la Bucureşti şi eu la Galaţi, ceva se schimbase. Ceva devenise vag incompatibil cu Puloverul Maro de lână, pe care, fără dubiu, îl iubeam cu adevărat, pentru că avea găuri şi era bătrân ca o blană de animal.

În ziua despărţirii noastre ninsese cu fulgi mari din copilărie. Ţineam o mână întinsă să prind fulgii, iar cu cealaltă, înmănuşată, îl ţineam pe el. Pe o străduţă care se făcea din drumul spre gară nişte copii se băteau cu zăpadă. Am luat-o înspre acolo, mănuşă în mănuşă cu Dodo, ştiam o bodegă nu departe de colţ, unde beam ceva împreună de fiecare dată când îl conduceam la tren. Dodo aşeză cafelele pe măsuţă, apoi îşi aprinse o ţigară. Mi-am aprins şi eu una. Nu te bucuri că am venit? Ba da, ba da… Şi cursurile? Dă-le naibii, o să le împrumut de la un coleg. De unde ai avut bani de tren? Mi-a împrumutat mătuşă-mea. Zi, te bucuri?…

Cafeaua avea un gust acru. În dreptul ferestruicilor se ghicea, prin aerul garnisit de fum, o unghie de lumină. Mi-am stins ţigara, apoi i-am stins-o şi pe a lui şi l-am tras de mână afară. Pentru o clipă, lumina ne-a orbit şi nu ne-am mai găsit în zăpadă. Deodată am simţit nişte mâini mici bătătorindu-mi zăpadă pe picioare, apoi din ce în ce mai sus, pe glezne, pe burtă şi în ochi. Am simţit o mânuţă scotocindu-mi inima şi punându-mi în locul ei un cub de gheaţă. Cu cât simţeam răsuflarea lui mai aproape, cu atât copiii bătătoreau mai multă zăpadă în jurul ochilor, urechilor şi inimii mele. Prin gaura din dreptul gurii

i-am şoptit: te rog să nu mă săruţi aici, de faţă cu copiii.

— Nene, pleacă de-aici, ne strici omul de zăpadă! strigară copiii.

— Da, nene, du-te şi plimbă-te liniştit, nu vezi ce frumos ne jucăm? E nebun, săracu'.

Dodo începu să plângă. Plângea cu adevărat, cu lacrimi adevărate. Plângea singur, departe de zăpadă, fără să-mi ceară ajutorul. O clipă am fost gata să mă topesc, dar o pală rece mi-a îngheţat inima la loc. Neştiind ce să fac, m-am aplecat şi am luat zăpadă de jos, am făcut un bulgăre şi l-am aruncat în el. Cam la al cincilea bulgăre s-a oprit din plâns şi la al zecelea a luat şi el zăpadă şi a aruncat în mine, cu sete. Au aruncat şi copiii în noi. Şi noi în copii. I-am fugărit pe toţi, pe unul l-am prins şi i-am tras o mozoleală, apoi m-au prins ei pe mine şi mi-au băgat câţiva bulgări în sân. Au început să-mi clănţăne dinţii de frig – zăpada începuse să se topească şi maieul mi se făcuse leoarcă. O să răceşti, a spus el. Hai la mine să ne uscăm.

Era al naibii de frig acasă la ai lui. Ne-am dezbrăcat şi ne-am aruncat sub plapumă, dar mie frigul îmi intrase în şira spinării. Dodo şi-a scos Puloverul Maro şi mi l-a dat mie. Îl purta mereu când se întâlnea cu mine, pentru că ştia cât îmi place. Puloverul Maro era bătrân şi înţelept, avea şi două-trei găuri de molii şi era impregnat de mirosul bine-cunoscut de Ureche-în-fum-de-ţigară. Am lungit mânecile Puloverului şi le-am cuprins în pumni, apoi am intrat în Urechea Stângă. El m-a strigat o vreme, dar eu am tăcut chitic, de teamă să nu mă atingă. Ezita să-şi bage degetul în ureche să mă scoată de acolo, ca să nu mă strivească. A început să-mi spună o poveste foarte frumoasă. După un timp am ieşit pe buza urechii fără să-mi mai fie teamă că m-ar putea atinge şi săruta. Voiam să-mi spună povestea şi apoi să plece şi oraşul să fie din nou al meu, cu toate bogăţiile din el. Picase tam-nesam, tocmai acum, când venise iarna şi eu chiuleam de la cursuri ca să

stau cu nasul lipit de geam, cu ochii pierduţi în ninsoare şi să mă gândesc la lucruri importante, la nimic în special, încercând să vorbesc cât mai puţin posibil, căci iarna, dacă ai chef, poţi să taci toată ziua, fără ca nimeni să bage de seamă, şi chiar să-ţi schimbi, ca şi animalele pădurii, blana în alb. Mă gândeam cu groază că din cauza ninsorii nici trenurile spre Bucureşti nu vor mai circula şi vom fi nevoiţi să rămânem împreună tocmai acum, când era atât de linişte afară şi puteam să mă bucur de zăpada neatinsă.

El a fost bun cu mine – nu m-a atins şi nu m-a privit, ci doar a terminat de spus povestea, în şoaptă, apoi m-a mângâiat pe păr şi mi-a dat urechea să mă joc. Încet-încet am mai uitat de obida pe care mi-o pricinuise telefonul cu venirea lui neaşteptată şi am deschis ochii, am văzut o aluniţă, apoi urechea mare, clară, inconştientă de propria frumuseţe, ca urechea unui animal. Deasupra, pe geam, oraşul nou, scufundat în alb, un cadou nedesfăcut. În tot timpul acela cât lipsise el avusesem suficient răgaz să uit totul. Le spuneam alor mei că mă duc la şcoală, dar în realitate mergeam şi mă plimbam pe faleză, unde nu era nici ţipenie de om, căci era un frig de crăpau pietrele. Mă fascinau formele cioturilor de lemn scuipate de Dunăre la mal, mâncate de apă şi de carii. Le adunam pe cele mai contorsionate în camera mea şi le pictam sau le decoram cu hârtii. În rest, tot ce făceam era să mănânc, să dorm şi să mă uit la cer. Uitasem că mă născusem vreodată. Eram fericită. Dormeam, mâncam, visam. Mă gândeam la culori. Abia dacă aveam plămâni, ochi şi urechi – eram şi eu poate un ciot neşlefuit, purtat de un şuvoi la mal. Cât de ciudat era că Dodo mă considera femeie! Nu înţelegea absolut nimic! Sosirea lui îmi amintea strident şi dureros că existam, că există o lume din care fac parte, care are regulile ei, străine de mine, şi în care se practica o formă ciudată de afazie – vorbirea. Nu ştiu de ce mi-a venit atunci în minte cuvântul „lighean“ şi am izbucnit în râs. Toate cuvintele pe care le folosesc oamenii ca să comunice

între ei sunt ridicole, însă lighean este cel mai absurd dintre ele. Lighean, lighean, lighean, lighean, lighean, lighean, lighean… am repetat eu preţ de câteva minute, pierzând înţelesul cuvântului. Ce înseamnă lighean?

— Lighean e un cuvânt de demult, de pe vremea când iubirea dura mai mult de trei ani, a spus el. Lighean este însăşi bucuria de a pronunţa cuvântul lighean. Este dragostea noastră faţă de lighean, credinţa în puterea cuvântului de a îmbrăţişa forma care i s-a dat, aceea de lighean. Ceea ce contează de fapt nu e ligheanul, ci doar cuvântul lighean şi faptul de a fi trecut în toate dicţionarele din lume. Dacă vreodată potopul va distruge din nou pământul şi doar un dicţionar va scăpa, atunci totul se va putea reconstitui pornind de la rezonanţa cuvintelor din dicţionar.

Auzind toate acestea am sărit pe loc din ureche şi din pat.

— Lasă-mă să-ţi explic eu acum cuvântul lighean! Cuvântul lighean nu există. Nu există nici un fel de dicţionar în care să fi fost scris, şi nici vreo idee care îşi aşteaptă forma. Iar dacă există, trebuie rupte. Nu dau doi bani pe cuvântul lighean, atâta vreme cât nu-l pot inventa chiar acum, aici, indiferent cum s-ar chema, pentru că am nevoie disperată de el!

Dodo se uită îngrozit la mine. Îmi părea rău de Ureche, de casetele cu Jethro Tull şi Marillion şi, bineînţeles, de Puloverul Maro (de hobbiţi, la drept vorbind, nu prea îmi păsa), dar, precum ligheanul, la fel şi povestea mea de dragoste cu el îşi pierduse înţelesul şi devenise absurdă, ca un cuvânt repetat la nesfârşit.

— Ce s-a întâmplat în tot timpul ăsta cât am lipsit? De ce nu mi-ai răspuns la scrisori?

În rarele ocazii când mă mai gândeam la Dodo – întotdeauna ca la ceva din ce în ce mai îndepărtat, aproape ireal – mă gândeam de fapt la Puloverul lui Maro, pentru că Dodo era chiar Puloverul Maro – un cocon moale şi cald, în care citeam amândoi poezii, reviste interesante de la Bucureşti, ne plimbam de

mână pe malul Dunării şi mergeam la festivaluri de jazz. Doi ani şi jumătate stătusem astfel încoconaţi, dar acum simţeam că a venit timpul să ne descolăcim, să-i iau blana pe genunchi, să o mângâi, să o cos şi să plec.

— Ai un ac şi aţă maro?

El privea trist cum îi cos puloverul, simţind că i-l coseam cu adevărat, nu ca să-i fac în ciudă. Văzându-l aşa trist m-am gândit să-i mai îmbrac o dată puloverul, aşa cârpit, să văd cum vine. El s-a dezbrăcat încet şi a intrat alături de mine în Pulover. Opreşte-te puţin… Ce este? a întrebat el. Mă doare… E normal să te doară puţin… Depărtează puţin mai mult picioarele… Mă doare, mă doare! Mă doare şi mai rău… Şi pe mine mă doare, să ştii. Vrei să ne oprim? De ce trebuie să facem asta? Ca să împingem cumva lucrurile înainte. Suntem împreună de doi ani şi nu am făcut încă dragoste. Sunt sigur că o parte din probleme or să dispară de la sine dacă… Foarte bine, atunci hai. Aştept. Dar te doare… Asta e… Hai să terminăm odată, s-o facem odată şi pe asta, să scăpăm…

Era a treia sau a patra oară când încerca să mă dezvirgineze. Pentru mine aşa ceva n-ar fi fost posibil decât printr-un viol, un viol al unui necunoscut care să mă zgârie cu barba. Şi totuşi iată-mă întinsă pe spate, cu ochii în tavan, în Puloverul Maro care, cu fibrele întinse la maximum, ca şi mine, aştepta ca totul să ia sfârşit. Uite, am o idee. Am putea să bem ceva, ca să ne relaxăm. Cred că era pe aici nişte coniac… Nu, mersi, vreau să-mi dai nişte haine uscate să mă duc acasă. Un pulover, ceva. Ai deja Puloverul Maro. Nu. Vreau să mai stai. Am venit de la Bucureşti ca să te văd, am împrumutat bani… Îţi plătesc eu drumul, numai să pleci.

M-am îmbrăcat la loc în hainele mele ude şi am ieşit. Zăpada era neatinsă, zăpadă de la începutul lumii. Nici un zgomot de tramvai nu perturba albul zăpezii. Trebuia s-o iau pe jos până acasă, prin zăpada din copilărie care scârţâie sub picioare. Aşa

ceva nu putea fi împărţit cu nimeni. Deodată am auzit paşi grăbiţi în spatele meu.

— Hei, stai puţin! strigă el peste zăpadă. Uite ce am găsit aici!

Am întors capul, îngrozită că era pe cale să strice zăpada care era toată numai a mea.

— O bomboană de portocale…

— Nu vreau! i-am strigat, de partea cealaltă a zăpezii, întinzând pasul.

***

După acea amiază a febrei şi a disperării când am văzut pentru prima oară *spărtura*, totul s-a închis la fel de neaşteptat cum se ivise. La scurt timp după aceea mă bucuram din nou de avantajele stării solide, relativ stabile şi simplu de administrat.

Îţi tragi pe tine nişte blugi, o ie românească veche şi o traistă închisă cu cureaua de la vechea uniformă de pionier şi ieşi pe faleză să aduni pietre şi crengi de pe malul Dunării. În acest fel poţi să-ţi duci zilele mai departe, la nesfârşit. De bine, de rău, ai două mâini, două picioare şi, oricât de ciudat ar părea, îţi faci treaba cu ele. Te descurci, îţi sunt suficiente pentru viaţa subumană pe care o duci. Vii acasă de la facultate, mănânci şi te culci până a doua zi de dimineaţă, când ai tăi trag de tine şi abia reuşesc să te urnească din loc. Pentru ce să te mişti? Trăieşti cu inima grea a călăului. Ceva ameninţător s-a insinuat în viaţa ta de când coridorul s-a înfundat sau poate de când ai rupt şi deşirat coconul iubirii. Noaptea stai întins în pat şi asculţi liniştea, pipăind cu gândul un vechi coridor înfundat. Nu se mai simte nici o spărtură, eşti prins aici, inima bate repede.

***

Înaintând pe culoarul cel mare, deschisesem totuşi, în scurta mea existenţă de până atunci, câteva uşiţe secrete. Ele fuseseră încercările de foc ale copilăriei.

Pe la şapte ani auzeam, mai ales când era linişte în jur, nişte glasuri care îmi spuneau ceva foarte repede, ceva ce eu nu puteam înţelege. Dacă le lăsam să vocifereze, deveneau din ce în ce mai arcuite, ca nişte bolţi înalte de case părăsite. Atunci când nu mai suportam îmi astupam urechile, băteam din palme şi din picioare şi, ca prin farmec, vocile se opreau. Trebuiau să se oprească. Uneori mă întrebam ce s-ar întâmpla dacă într-o bună zi aş bate din mâini şi din picioare şi vocile tot nu s-ar opri. Dar vocile nu dăduseră niciodată vreun semn de nesupunere. Erau cu desăvârşire sub tutelajul meu, eu eram regina lor, regina unui regat misterios, din care răzbăteau până la mine doar câteva crâmpeie. Era în ele ceva atrăgător, ceva ce eu, cu mintea mea de copil, puteam totuşi înţelege fără mare greutate. Erau voci din altă parte, din alt strat al existenţei, la care nu aveam acces, dar care ajungeau totuşi prin cine ştie ce contorsiune a spaţiului sau timpului la mine. Ceea ce nu înţelegeam era dacă ar fi trebuit să-mi fie teamă sau să mă bucur că ele mă recunoşteau drept regină. Era oare legătura dintre mine şi ele un privilegiu sau un blestem? Iată ce aş fi vrut să ştiu. În orele tăcute ale amiezii, când trebuia musai să dorm o oră ca să-i mulţumesc pe ai mei, vocile deveneau complicele mele fidele, singurele care făceau repausul obligatoriu oarecum suportabil, în afară, bineînţeles, de corpul meu, pe care îl descopeream mirată urmărind jocul propriilor mele umbre pe peretele de lângă pat sau mirându-mă de forma bizară a mâinilor, a celor două excrescenţe la cap care constituiau urechile, de moliciunea neverosimilă a buzelor sau de jocul roşiatic al luminii prin firele de păr. Când vocile vorbeau toate deodată şi din ce în ce mai repede, mă refugiam în jocul umbrelor şi al formelor corpului. Corpul întotdeauna mă salva de otrava piezişă a vocilor, pentru că era mereu acolo, pulsând cald, în curs de a-şi desfăşura procesele fiziologice salvatoare. A tuşi, a mă scărpina sau a face pipi deveneau tehnici de nepreţuit în inevitabila confruntare cu vocile. Căci, deşi eram regina lor,

exista totuşi un joc subtil de forţe între mine şi ele. Eu le permiteam să pătrundă în lumea mea, în capul şi în urechile mele numai sub condiţia controlului total. Supuşii trebuie să-şi asculte regina. Aveam şapte ani şi ţâşneam în sus. Trebuia musai să ies întotdeauna învingătoare. Mă măsuram cu vocile la fel cum mă măsuram cu Mioara de la mine din bloc la îndemânarea mersului în picioare pe balustradă. Şi dacă se mai întâmpla să pierd în faţa Mioarei, supuşii mei trebuiau totuşi să mă asculte.

Dar într-o zi vocile şi-au făcut de cap. Aproape că nu s-au mai oprit. A trebuit să mă spăl cu apă rece pe faţă şi să pornesc televizorul ca să înceteze. Era una dintre acele zile lungi în care Janet avusese avarie la unul dintre furnale şi venise acasă pe la miezul nopţii, iar mama aprinsese candela ca el să ajungă cu bine. În seara aceea mi-am luat inima în dinţi şi, încălcând legea nescrisă a propriului meu regat, i-am spus mamei despre voci. Nu prea m-a băgat în seamă. Mama rămăsese în adâncul sufletului ei o fată de la ţară, dintr-o familie de şapte copii, care se crescuseră unii pe alţii, cu tatăl sas iubitor de disciplină şi de lucruri clare. Nu îi trecuse niciodată prin cap că ar putea exista asemenea prostii. Doar s-a încruntat şi mi-a spus că nu e bine când auzi astfel de voci. „Nu le mai asculta“, a spus ea dând din umeri, iar apoi s-a dus la ale ei.

Am înţeles atunci că eram singură, cu desăvârşire singură în lupta cu vocile. Nu îmi rămânea decât să le alung de la curtea mea. Vocile mă trădaseră, se răzvrătiseră, făcuseră frondă. Şi astfel am rămas o regină fără de supuşi.

Treptat, vocile s-au stins. Eu le-am făcut să se stingă. A fost prima mea victorie, dulce-amară. Căci pierzându-le pe ele, îmi pierdeam regatul şi toate secretele pe care mi le-ar fi putut dezvălui. Poate că nu fusesem suficient de puternică pentru a-l conduce. Sau poate că pe măsură ce creşti devii din ce în ce mai surd, mai orb şi mai prost.

La fel se întâmplase şi cu stafiile. În apartamentul nostru de bloc aerul era tulburat de fiinţe gri, păstoase, a căror prelingere răutăcioasă putea fi simţită mai ales când în jur era linişte. Odată, când aveam cinci ani şi trebuia să stau acasă pentru că luasem pojar de la grădiniţă, mama m-a găsit bătând cu pumnii în geamul de la sufragerie, urlând de groază. De atunci nu m-a mai lăsat niciodată singură în casă. Mă lăsa mereu cu o fată din vecini, care era la liceu şi care îmi făcea un griş cu lapte delicios, subţire şi plin de cocoloaşe, aşa cum îmi plăcea mie. Al mamei era întotdeauna prea gros şi fără nici un cocoloş şi mirosea puţin a ars, pentru că îl fierbea bine – ca să nu mă doară burta. În prezenţa Marcelei nu îndrăznea să se arate nici o stafie, pentru că era o fetişcană zdravănă, cu coşuri, pasionată de modă şi croitorie, care ţi-ar fi râs în nas dacă i-ai fi vorbit de stafii şi poate ţi-ar fi dat şi una după ceafă, ca să te trezeşti la realitate.

Mai târziu, când am început şcoala, îmi petreceam cele trei ore dintre venirea mea de la şcoală şi sosirea alor mei de la serviciu cu uşa de la apartament larg deschisă. Atunci fiinţele cleioase se scurgeau pe holul blocului, atrase de goliciunea alb-murdară a pereţilor. Se destrămau însă instantaneu, la prima deschidere a uşii de la intrarea în bloc, pentru că stafiile nu pot suferi spaţiile deschise, curentul şi zgomotul. Dimpotrivă, ceea ce le place lor sunt spaţiile insterstiţiale, stătute, dintre bulele existenţelor individuale. Fac tumbe lente prin aer, lovindu-se de pereţii sidefii ai bulelor, umplând interstiţiile vulnerabile prin propriile lor limite, care conţin şi perpetuează existenţele lor promiscue. Însă de fiecare dată când oamenii ies din bulele lor, râzând sau vorbind unii cu ceilalţi, umplându-şi unii altora inimile, fiinţele păstoase se scurg înapoi în lumea lor.

Când venea ora de culcare, stafiile se cuibăreau în umbrele celor şase braţe ale cuierului-pom din faţa camerei mele, iar eu îmi petreceam o bună parte din noapte cu ochii larg deschişi, privind

cutremurătoarea, ireala nemişcare a cuierului. Ai mei îşi făcuseră obiceiul să-l mute seară de seară la ei în dormitor, dar chiar şi de acolo făpturile alunecau înapoi spre camera mea, pogorându-şi unduirile insinuante peste patul meu. Aş fi vrut să am puterea să mă scutur odată de starea aceea de paralizie şi să le poruncesc să înceteze cu hărţuiala. Cel mai greu îmi era însă să mă prefac că nu existau, aşa cum făceau toţi cei din jur, chiar şi copiii de la bloc, care ştiau de Omul Negru. În vacanţele de vară, după ce ne săturam de joacă la Dărâmături – unde se începuse cu ani în urmă o construcţie care nu se mai termina niciodată – ne adunam în faţa blocului şi ne jucam de-a Omul Negru, în aşteptarea strigătelor inevitabile ale părinţilor, care la un moment dat ne chemau la culcare. Unul dintre noi stătea ascuns în întuneric şi ceilalţi la lumina neonului bombardat de fluturi şi ţânţari din faţa blocului. Omul Negru trebuia să vină din întuneric, prin surprindere, şi să ne atingă, apoi să fugă. Dacă vreunul din noi era atins, acela lua locul Omului Negru, care trecea în echipa de la lumină. Omul Negru cel adevărat trece prin ziduri, pentru că e doar o umbră care nu cunoaşte mărginirea unui corp uman. El nu are înfăţişare pentru că vine dintr-o lume fără forme, în care în loc de spaţiu şi timp există doar lumină.

— Dacă în lumea lui există doar lumină, de ce e negru? l-am întrebat pe Adi, care era cu cinci ani mai mare şi care se oprea din când în când cu noi, copiii care ne jucam în faţa blocului, seara, când se întorcea el cu câinele lui lup de la plimbare.

Întotdeauna ne arunca nişte informaţii cutremurătoare pe care noi, cei mici, le ruminam săptămâni în şir, măcinaţi de angoase pe care nu îndrăzneam să le mărturisim adulţilor. El a fost cel care ne-a povestit despre descinderea extratereştrilor în Galaţi, eveniment petrecut într-o noapte geroasă de februarie, când extratereştrii ne-au privit de dinafara ferestrelor de la camerele noastre cu ochii lor roşii, pe când noi dormeam duşi, captându-ne visele cu nişte aparate speciale, transformându-le

instantaneu în combustibil pentru nava lor spaţială rămasă în pană chiar în faţa blocului nostru. Şi tot el mi l-a dăruit pe Domojo, un băţ sculptat de mână, cu faţă de drac, cu care bunicul lui, paznic de cimitir, speria noaptea stafiile. (Aleluia, acesta avea să fie un moment istoric, care avea să marcheze declinul fiinţelor păstoase în viaţa mea.)

— De fapt, nu e negru deloc. Arată ca un fel de gaură în spaţiu, a spus Adi îngustându-şi ochii, convingător.

Pe vremea aia habar n-aveam ce e aia „spaţiu“. Însă gaura era ceva în care puteai să cazi şi să dispari pentru totdeauna. Mama nu mă lăsa să calc niciodată pe capacele de canalizare, pentru că erau prost fixate şi mulţi oameni fuseseră înghiţiţi pur şi simplu mergând pe stradă de gurile lor.

— Dar de ce? l-am întrebat pe Adi neîncrezătoare. De ce vine Omul Negru în lumea noastră? De ce nu rămâne în lumea lui?

Atunci el a rânjit, gustând din plin efectul pe care îl avusese asupra mea – ce i-ar mai fi rupt Janet urechile dacă ar fi ştiut! –, însă după mulţi ani, când eu aveam să devin adolescentă, iar el avea să fie pus cu botul pe labe de viaţă, avea totuşi să-mi răspundă, oftând, cu amărăciunea omului care ştie: „Pentru că lumea în care suntem nu e o lume perfectă“.

Într-o zi, pe neaşteptate, după ce m-am întors de la şcoală, i-am vorbit pentru prima oară unei stafii:

— Dă-mi, te rog, imediat înapoi stiloul! Am nevoie de el în clipa asta!

Curajul meu provenea din furia pe care mi-o provocase stafia care, în obrăznicia sa nemăsurată, îmi şterpelise stiloul pe care îl avusesem cu câteva clipe mai devreme în mână. Acum se amuza pe seama mea, văzând cum mă dădeam de ceasul morţii să-l găsesc. Am simţit cum, surprinsă de noua mea atitudine, stafia stătea în cumpănă.

— Dacă nu-mi dai imediat stiloul, te bat de-ţi sar dinţii, am ameninţat-o eu, dând un pumn demonstrativ în masă şi apucându-l pe Domojo.

Ştiam că fiinţele cleioase nu suportă gălăgia şi violenţa.

Fără să mai stea pe gânduri, stafia şi-a luat tălpăşiţa. La câteva minute după aceea mi-am regăsit stiloul pe marginea chiuvetei din baie. Mi-am amintit că-l pusesem acolo când îmi dădusem chiloţii jos să fac pipi, îl aveam în mână. După acest episod, fiinţele nevăzute m-au lăsat în pace, şi nici eu n-am mai căutat nici o dovadă a existenţei lor. Am rămas însă cu un sentiment vag de duplicitate şi de nesiguranţă asupra realităţii şi consistenţei lumii materiale.

***

De când descoperisem *spărtura* aceea neaşteptată, nu era zi în care să nu mă gândesc la ea şi la cum aş putea face ca să se repete miracolul ei şi al stării fluide care mă făcuse pentru prima oară în viaţă să mă simt parte din lume. Voiam să am oricând acces direct şi nemijlocit la acel cotlon al minţii, închipuindu-mi că e doar o uşiţă pe care pot s-o deschid oricând de pe coridorul cel mare şi agitat, ca să privesc liniştirea aceea bruscă a apei, a cărei privelişte schimbase fiecare atom din mine cea veche. Era oare asta posibil? Sau fusese o scânteie dintr-un ordin misterios al existenţei, ajunsă nu se ştie prin ce accident la mine?

Încercând să reproduc experienţa fluidizării cu metode de laborator, m-am gândit că poate ar trebui să fac cumva să am din nou febră. Ştiam că multe lucruri bune se pot întâmpla când faci febră, de la halucinaţii până la vindecări spontane – nu că aş fi avut nevoie de vreuna sau alta, dar metoda părea multifuncţională.

M-am dus la biblioteca judeţeană şi m-am apucat să caut informaţii referitoare la mijloace alternative de a-mi creşte metabolismul. Nu am dat decât peste un articol dintr-o revistă *Flacăra*, ce pomenea de nu ştiu ce trib din Amazon care mănâncă o anumită ciupercă pentru a intra în transă. Problema cu această

metodă, dincolo de faptul că la noi, în faţa blocului, cel puţin în anii ’90, nu creştea încă o astfel de ciupercă, era marea rapiditate cu care îţi deschidea pârtia de schi, fără ca măcar să ai schiurile în picioare. Am început să reflectez la mijloace mai ortodoxe de a obţine rezultate asemănătoare cu cele ale sălbaticilor din Amazon. În primul rând, mi-a venit ideea de a ingera o cantitate industrială de ardei iuţi. Ardeii iuţi, m-am gândit eu, ar fi putut ajuta la creşterea temperaturii, creând hiperventilaţie şi schimbând ritmul respiraţiei. Zis şi făcut. M-am dus la garaj şi am desprins de pe sfoară, sub privirile uimite ale lui Janet, care şurubărea ca de obicei pe la maşină, un şirag de paprici de cea mai bună calitate aduşi din Ardeal. În mai puţin de două zile i-am stins pe toţi, spre uimirea maică-mii, îi tăiam în bucăţi mici şi îi presăram pe pâine cu zacuscă, apoi uscam imediat o cană cu apă şi treceam la următoarea specialitate cu ardei iuţi. Singurul rezultat al experienţei cu ardeii a fost că mi-au apărut nişte bubuliţe roşii pe burtă şi în jurul gurii, care mă mâncau groaznic.

Ulterior am ales o metodă mai grosolană, dar sigură: să răcesc cobză, ca să fac din nou febră. Era o zi geroasă de început de februarie. Când am ajuns pe faleză, vântul îmi tăia răsuflarea. Mi-am scos cizmele şi m-am aşezat pe malul apei, în ideea de a-mi înmuia picioarele în Dunăre, însă malul era îngheţat. Doi îndrăgostiţi care se încumetaseră să înfrunte vântul tăios al dimineţii şi care se plimbau înlănţuiţi, legaţi la gură cu acelaşi fular mov, au trecut pe lângă mine fără să mă bage în seamă. N-am putut să rezist mai mult de două-trei minute şi am decis să-mi pun la loc şosetele şi cizmele, presimţind că petrecusem suficient timp desculţă pentru a mă alege cu o răceală pe cinste. Într-adevăr, a doua zi a început să-mi curgă nasul ca un robinet şi să tuşesc, ba chiar spre seară am făcut şi puţină febră, dar nici pe departe ca *atunci*. Am aşteptat apoi cu sufletul la gură marea topire. Totul a rămas însă nemişcat, înţepenit ca un os de scrumbie în gâtul unei balene. Chiar şi după ce

răceala mi-a trecut n-am scăpat multă vreme de tuse. Ca un făcut, accesele de tuse mă apucau în cele mai jenante momente – de pildă, când mergeam la vreun interviu, pe vremea aceea făceam rost de bani de buzunar lucrând la ziarul local. Tusea nu numai că îmi punea beţe în roate, dar îmi amintea mereu, ca o pată roşie pe obraz, clipă de clipă, de laşitatea mea. Dacă aş fi avut curajul să stau atunci pe malul Dunării până m-aş fi transformat într-un sloi de gheaţă, dacă aş fi fost măcar capabilă să mă aleg fie şi cu o pneumonie, acolo, n-aş mai fi bâjbâit ulterior atâta vreme în căutarea ieşirii din starea de bolovan în care mă găseam. În timiditatea mea amestecată cu teamă (nu ştiam dacă să iau tusea ca pe o ironie sau ca pe un avertisment), m-am resemnat să aştept un alt moment prielnic fără să mai planific nimic. Poate că în definitiv scopul *topirii* fusese doar să întredeschidă o nouă uşiţă spre o nouă lume, ca în copilărie. Dar acum nu mai eram atât de naivă încât să las uşiţa să se închidă la loc. Acum *topirea* căpătase semnificaţia unui *inuksuk* – acel conglomerat de pietre anume adunate de vânători ca să indice direcţia spre locurile de bun augur în pustiul arctic. Trebuia să-mi sap singură o ieşire în zid.

Oricine, cel puţin dintre cunoscuţi, mi-ar fi râs în faţă dacă i-aş fi spus că lumea îmi devenise deodată neîncăpătoare, ca un tricou intrat la apă. Nu-mi rămâneau decât anumite frânturi, oaze de infinit, ca, de exemplu, după-amiezele când ai mei dormeau şi în casă era linişte şi abia apucam să-mi încheg câteva fărâme de suflet la loc, privind pe fereastră alcătuirea şi destrămarea norilor.

Singura explicaţie credibilă a închiderii coridorului secret nu putea fi decât dispariţia pietricelelor. Există undeva pe dinăuntrul meu aceşti pitici care măsoară timpul cu pietricele colorate, pe care le extrag din adâncul fiinţei mele. Pentru fiecare posibilitate, o altă culoare de pietricică. Dacă nu creşti pe dinăuntru astfel de posibilităţi, astfel de

pietricele, atunci piticii nu au ce extrage. Şi totul stă pe loc. Eşti un sol arid, deşertic. Aşa eram eu când a apărut *spărtura*.

Spărtura apăruse în acel moment din viaţa mea ca să mă salveze de la moarte. Dacă nu aş fi întrevăzut, cu ochii şi sufletul înmuiate de durere, în curbura ei întunecată posibilitatea unei alte existenţe, fără îndoială că aş fi murit. Şi toţi oamenii de pe pământ ar muri şi viaţa ar înceta dacă nu ar exista această scânteie de graţie la care avem acces prin cine ştie ce capriciu sau calcul complicat al sorţii, pentru a ne reinventa şi reînnoi. Locul acesta pe care l-am întrezărit o secundă îmi era cunoscut de o veşnicie, de pe vremea de dinainte de a mă naşte, când posibilităţile erau infinite şi această stare lichefiată, intermediară, a lumii de lapte şi vată de zahăr ars, singura în care materia se descompune şi se înmoaie ca să o poţi remodela, era însăşi natura mea.

Tu, care ai trăit ca şi mine, surd şi orb, crezând că lumea se reduce la coridorul mai larg sau mai strâmt în care înaintezi spre moarte, de câte ori ai spus NU ungherelor ascunse care au apărut în viaţa ta? De câte ori ai avut puterea să te laşi să aluneci în acea stare lichefiată, intermediară, dintre tine şi alt tine, chiar cu preţul golului acela în stomac, al golului care apare când te laşi să aluneci pe panta spre o altă consistenţă a lumii? De câte ori ai închis cu spaimă sau cu timiditate ungherele nepătrunse ale tainei celei mai mari de pe lumea asta – sufletul tău? Oare unde ai fi acum dacă în loc să alegi anii de uitare pe care i-ai ales, ai fi trăit în curaj şi forţă?

Şi acum, ştiind toate acestea, mergi înainte în continuare spre tunelul sigur al morţii. Dar dacă vreo uşiţă nemaivăzută se va ivi din senin în calea ta, nu sta pe gânduri – intră! Păşeşte dincolo. Te va face să cuprinzi totul în palmă, să laşi totul să alunece printre degete, să te temi, să te înalţi, să fii tot ceea ce eşti şi nu ştii.

2
Măgina

De câte ori mă duceam la Măgina, orice nesiguranţă se risipea. Textura lumii se făcea din nou fină şi subţire ca un voal, şi puteam iarăşi să văd până în străfundul lucrurilor, fără opacităţile de albuş de ou ale vieţii la oraş. La ţară, totul era în sfârşit la locul său şi această perfecţiune se extindea în mod firesc asupra mea şi a tuturor vietăţilor.

Gospodăria era dispusă pe câteva paliere corespunzătoare diferitelor stadii de evoluţie ale materiei – de la regnul animal şi până la poarta cerului, cimitirul din vârful dealului.

Intri pe poarta masivă, sculptată în lemn, poartă zdravănă şi înaltă, de casă ardelenească, şi păşeşti în curtea pavată cu pietre de râu, a căror rotunjime şi albeaţă jucăuşă netezesc gândurile. Poiata găinilor şi grajdul vitelor se găsesc în stânga, cum intri pe poartă, lângă magazia de lemne. În dreapta, sub casă, două pivniţe în care sunt ferecate esenţele tari ale acestui paradis – sub formă de compoturi, gemuri, zacuşti, slănină, cârnaţi, vin şi ţuică.

Urci scările, umbrite de cei doi peri pletoşi aşezaţi de o parte şi de alta, şi ajungi la o portiţă vopsită în albastru, care, cu scârţâit răsunător, marchează intrarea în regnul oamenilor. Şi miroase atât de frumos şi de sălbatic când păşeşti pe aleea mărginită de gladiole, de regina-nopţii şi de margarete, încât ai senzaţia că ai ajuns într-un colţ de rai. Mai urci patru trepte şi te găseşti în pridvorul de lemn al casei sau târnaţ, cum se spune în Ardeal. Casa, de piatră, cu camere înalte şi largi, miroase a foc făcut în sobă, a lemne proaspăt tăiate, a pâine şi a brânză de oaie. De pe terasa mare, acoperită de viţă-de-vie, se aude clipocitul pârâului care trece prin faţa porţii, a cărui curgere unduieşte gândul şi curăţă inima. Dar şi mai

bine curăţă inima cântecele cocoşilor din curte, care dinspre ziuă se iau la întrecere cu cei din vale, alungând coşmarurile care s-au prins în pânza nopţii.

În fundul grădinii e o fântână cu apă limpede de munte şi în timp ce desfăşori lanţul ca să scoţi o găleată, atent să nu slăbeşti mânerul roţii ca nu cumva să scapi găleata şi lanţul greu să te tragă la fund, cum de atâtea ori în copilărie ai fost avertizat că se poate întâmpla, nu te poţi împiedica să te gândeşti cum ar fi dacă totuşi ai cădea acolo jos, în apa neagră, locul cel mai înfricoşător de pe pământ, mai înspăimântător chiar decât cămara întunecoasă de lângă bucătărie, în care dacă intri, mintea începe să-ţi joace feste. Acolo timpul curge invers, în sensul misterului de la începutul existenţei mele – rămas pentru totdeauna nedezlegat prin moartea prematură a mamei Ana. În aceste două locuri în care doar păianjenii se încumetă să-şi ţeasă pânza, în care vântul încă mai poate fi auzit printre crengile de pe care au fost culese fructele legate în borcane cu compoturi rămase încă de pe vremea când trăia mama Ana, făcute chiar de mâna ei, pe care nimeni nu se încumetă să le deschidă, se poate trece în lumea de dincolo. Dar nu ca om, ci mai degrabă ca un fruct căzut din neatenţie în fântână sau pe fundul vreunui borcan, parte indivizibilă din această lume de linişte şi lumină.

Lângă fântână, chiar lângă drumul care duce sus spre cimitir, e o tufă de zmeură, bine păzită de câteva mănunchiuri vajnice de urzici de munte, semn că orice deliciu se plăteşte cu vârf şi îndesat în această lume atât de precis ierarhizată.

În spatele casei se află livada – cu pruni, caişi, meri şi peri –, precum şi o mică grădină cu cele mai parfumate plante medicinale – mentă, muşeţel, salvie, roiniţă şi măcriş… Din acesta din urmă nouă, copiilor, ne plăcea să mâncam până când ne apuca burticaria. Nu existau în casă bomboane sau televizor, distracţia noastră era să mâncăm măcriş din grădină şi să prindem păianjeni ca să „le facem operaţia“: să le smulgem, unul câte unul, picioarele.

Deasupra, în vârful dealului, la nivelul stadiului volatilizat al existenţei, se află biserica şi cimitirul, la care se poate ajunge ieşind din livadă pe o mică portiţă de lemn. Acolo e mormântul mamei Ana şi al tuturor strămoşilor mei din partea tatălui. Din casă până la mormântul mamei Ana se fac fix şapte minute, dar totul e atât de frumos, încât parcă acolo sus pe deal e viaţa şi restul e doar un somn adânc. După o zi de muncă în grădină şi în curte, o excursie la cimitir e un adevărat răsfăţ, pe care ţi-l poţi permite numai în ceasul apusului, după ce vin vacile de la ciurdă. O privelişte nemaipomenită se desfăşoară la picioarele tale după ce termini cu smulsul buruienilor rebele care năpădesc florile de pe morminte, cu pusul lumânărilor, cu lacrimile şi cu rugăciunea. Acolo sus, pe deal, culcat în iarbă, totul e numai cer, greieri şi miros de ierburi sălbatice. Soarele scaldă Munţii Trascăului, înşiruiţi în diferite nuanţe de gri, în lumina glorioasă a sfârşitului de zi. Te lipeşti de pământ şi pământul vindecă. Abia când eşti acolo îţi dai seama că orice zi care nu s-a sfârşit acolo, în deplină împăcare cu lumea, cu morţii şi cu natura din jur, a fost ca un vis din care abia acum te trezeşti.

De fiecare dată când merg în vacanţă mi-e din ce în ce mai greu să mă smulg de acolo. Sunt legată de locul ăsta prin fire nevăzute, pe care timpul n-a reuşit să le desfacă. Din acest paradis am fost smulsă la vârsta de patru ani şi dusă într-un oraş muncitoresc cu blocuri de beton, pe cerul căruia flutura stindardul fumului de cocs. Mama Ana murise când aveam trei ani şi jumătate şi tata a hotărât că e mai bine pentru toată lumea, inclusiv pentru Mari, sora mea, pe atunci în pragul examenului de admitere în clasa a zecea, ca eu să fiu crescută de unchii mei din Galaţi. Astfel am ajuns să mă crească mama – adică mătuşa mea – şi Janet, care nu a fost Janet de la început, ci numai printr-un miracol avea să devină, ulterior.

În vacanţa de vară dinainte de clasa a doisprezecea, în timp ce, ca în majoritatea verilor,

eram la Măgina, am început să văd perfect fără ochelari. Mai mult decât atât, culorile îmi apăreau altfel decât până atunci. Iarba era mai verde, florile mai vesele, lumina aproape orbitoare – totul se manifesta cu câteva note mai sus, ca şi cum natura ar cânta încontinuu în a doua octavă. În aer plutea ceva indescriptibil, ca o binecuvântare, şi părea că toate stihiile naturii stăteau în cumpănă, ba chiar şi oamenii reuşeau cumva să ţină pasul cu trecerea timpului, căci întotdeauna le ajungea ziua să ducă la bun sfârşit ceea ce era de făcut peste zi, iar dacă cumva nu terminau, se duceau la culcare împăcaţi, tărăgănând un unduios ardelenesc „No, las' că-i vreme şi mâine!". Chiar şi tata, care muncea singur atâta amar de pământ, intra seara în casă senin şi liniştit, ca un înţelept care coboară din munţi printre oamenii de rând, cu mulţumirea muncii temeinic împlinite, aducându-ne o mână de mere sau câteva ouă proaspete, calde încă, să avem pentru dimineaţă. Ziua lui începea cu prima geană de lumină – mânca ceva şi dispărea pentru restul zilei. Singurele dovezi ale existenţei lui erau patul nefăcut şi farfuria goală de pe masă, din care mâncase lapte cu pâine sau păpăraie cu jumări, pe care, la ora când intram eu în bucătărie, se plimbau deja muştele amiezii. La drept vorbind, viaţa lui erau câmpul şi animalele, cu noi abia dacă schimba câteva vorbe seara, dar nu erau vorbe omeneşti. Chiar dacă păreau în limbaj omenesc, erau traduse din limba viţeilor, a lanului de grâu, a pomilor fructiferi, a tuturor lucrurilor de care se îngrijea cu atâta sârg peste zi. După mulţi ani am descoperit în sertarul de la noptiera lui un caiet cu poezii. Încercase să preschimbe foşnetul lanului de grâu şi zumzetul nevăzut al cosaşilor în cuvinte omeneşti. Mi-au dat lacrimile când am găsit caietul. Nu bănuisem niciodată că tata ştia atâtea cuvinte omeneşti şi cu atât mai puţin că era capabil să le folosească în acest fel. M-am aşezat pe terasă şi am privit o rază de soare care cădea pe caietul cu poezii şi m-am gândit că aşa arăta graţia lui Dumnezeu –

picurând din cer în raze perpendiculare. Aveam în mâini dovada că tatăl meu era om.

La oraş considerasem miopia un noroc. Fără ochelari poţi să-ţi imaginezi că orice imperfecţiune a tavanului este o lume miniaturală de animale care aleargă de colo-colo, fugărindu-se odată cu punctele mici şi negre ale aberaţiilor de retină. Acum nu mai aveam nevoie de nici o altă lume. Eu însămi deveneam un punct care aleargă pe o retină mai mare, nevăzută, care avea, ca şi mine, nevoie de joc. La Măgina îmi erau de ajuns soarele, aerul, mirosurile, culorile şi fericirea pe care o iradiau fructele în jur. Mă gândesc uneori că asta e combinaţia ideală de siguranţă şi incertitudine pe care poate să o dea cuiva viaţa sau pe care cineva trebuie să şi-o ia de la viaţă. Dacă ai prea mult sau prea puţin pământ sub picioare, nu poţi visa. Iar a visa e în acelaşi timp un capriciu şi o armă indispensabilă de supravieţuire.

Într-una din acele zile binecuvântate, fără îndoială dintre cele mai fericite din viaţa mea, am luat autobuzul şi m-am dus la oraş, în Aiud, la bibliotecă. Am citit acolo o vreme, conspectându-mi fişe de lectură, apoi am ieşit să mă plimb, ca să mă mai încălzesc la soare, pentru că clădirile vechi din Aiud sunt, datorită zidurilor groase din piatră, chiar şi vara, reci ca beciurile faimoasei închisori care a făcut celebru oraşul. Am dat mai întâi o raită pe la soră-mea la serviciu, unde am înfulecat un sandvici, apoi m-am plimbat puţin prin Cetate şi în cele din urmă am traversat să-mi cumpăr ciocolată de la Toth. Toth ăsta făcea cea mai bună ciocolată din lume, ciocolată de casă, învelită într-o folie subţire de celofan. Asemenea ciocolată nu poate fi făcută de o mână omenească, mai degrabă cred că însuşi Dumnezeu o picura noaptea din cer în grădina lui Toth, care o punea repede în celofan şi o scotea dimineaţa pe tejghea. La ora aceea nu era nimeni pe străzi, şi până şi magazinele ungureşti de haine second-hand, care

mişunau de căutători de chilipiruri, aveau obloanele verzi trase. În timp ce îmi savuram ciocolata care începuse să se cam topească, m-am trezit în faţa unei clădiri cu arhitectură impunătoare, dar pictată vesel, cu pereţii galbeni şi acoperiş roşu, aflată chiar vizavi de poarta Cetăţii, lângă fosta cofetărie a verişoarămii Nelly. Pe o plăcuţă scria: „Bethlen Gábor Kollégium“, iar pe o altă plăcuţă, „Muzeul de Ştiinţe ale Naturii“.

Înăuntru totul mirosea a vechi, a lemn şi a mucegai, ca şi cum mirosul vechii Cetăţi plutise de peste drum până aici. Din nefericire în acea zi muzeul era închis. Toate uşile de pe coridorul îngust erau închise cu excepţia uneia singure…

Am păşit pragul uşii deschise şi, spre marea mea uimire, am dat cu ochii de sute de tomuri legate în coperţi groase, care răspândeau un miros discret de piele de pe vremuri. Un domn rotofei, blond, cu ochelari cu ramă aurie şi cu ochi verzi jucăuşi s-a ivit din spatele unui birou pe care până atunci nici nu-l remarcasem, m-a îmbiat înăuntru şi s-a oferit imediat să-mi sară în ajutor. I-am explicat că eram în vacanţă şi intrasem acolo pentru că era ora amiezii, când e cald şi toată lumea moţăie ascultând bâzâitul muştelor – momentul meu favorit din zi pentru a întreprinde escapade misterioase. Zâmbind, bibliotecarul s-a oferit să-mi facă turul bibliotecii, ceea ce m-a mirat, pentru că nu eram obişnuită să fiu tratată ca o persoană matură, care merită să fie băgată în seamă de un adult. Mi-a făcut şi un scurt istoric al liceului, aveam să aflu că e cel mai vechi liceu maghiar din Transilvania. Mi-a arătat apoi, cu mândrie şi evlavie, colecţiile cele mai rare, aflate în vitrine de sticlă ferecate cu cheia, ca nişte odoare pe care nu se cade să le laşi la discreţia tuturor, de care m-am apropiat cu timiditate şi al căror miros intoxicant de piele bătrână iradia discret prin sticla vitrinei. Călătoream în timp cu toate simţurile. Din când în când, bibliotecarul făcea pauze semnificative în cursul explicaţiilor, cercetându-mă plin de satisfacţie, ca să observe efectul strivitor pe care

toate aceste comori îl produceau asupra mea. Iar eu, observând jocul lui şi lăsându-mă cucerită de magia locului, nu făceam nici un efort să-mi cenzurez plăcerea descoperirii pe care o făcusem. Fără acea curtoazie şi bunăvoinţă dincolo de limitele obişnuitului pe care le manifesta bibliotecarul – pe care le mai întâlneşti astăzi doar la anumiţi domni mai în vârstă şi foarte distinşi din Ardeal –, dublate de un strop de viclenie mefistofelică, nu aş fi fost poate niciodată atrasă în povestea care urma şi care avea să-mi schimbe foarte subtil traiectoria inimii. Când să ies, privirea mi-a căzut pe un portret al unui bărbat care, deşi nu era bătrân, ţinea în mână un toiag de lemn.

— Cine este reprezentat în acest tablou? l-am întrebat pe bibliotecar.

— Este Kőrösi Csoma Sándor, a spus el cu reverenţă în glas.

Am aşteptat să continue, dar n-a mai adăugat nimic.

— Şi de ce se află portretul lui aici?

— Este autorul primului dicţionar tibetan-englez din lume, spuse el aproape în şoaptă, ca şi cum i-ar fi fost jenă de ignoranţa mea şi n-ar fi vrut să-l audă nimeni răspunzând la o întrebare atât de elementară. A trăit la sfârşitul secolului al XVIII-lea. A murit în 1842 de malarie, în Tibet, în drum spre Lhasa. A făcut liceul aici, la noi, între 1799 şi 1807. Apoi şi-a continuat studiile la Viena şi la Göttingen.

— Adevărat? A studiat aici?

— Da, chiar în această clădire. A fost nevoit să dea lecţii particulare altor studenţi pentru a se putea întreţine la colegiu, pentru că provenea dintr-o familie foarte modestă.

— De ce ţine un toiag în mână? Nu pare în vârstă.

— Ei, toată viaţa lui a fost un drumeţ. Vărul său, Joseph Csoma, spunea că niciodată nu se putea ţine după el când erau copilandri, pentru că atunci când ajungea în vârful unui deal nu era mulţumit, voia să vadă ce se ascunde în spatele următorului deal, şi tot aşa… La vârsta de treizeci şi patru de ani a pornit de

aici spre Tibet… pe jos, doar cu un toiag în mână, aşa cum îl vedeţi în tablou… A trecut prin Constantinopol, Alexandria, Teheran, Kabul, Bagdad, Bukara… până a ajuns în India. Vorbea şaptesprezece limbi, şi pe drum a apucat să-şi perfecţioneze câteva dintre ele… în special araba şi persana. N-a apucat să le studieze pe toate în măsura în care ar fi vrut din cauza molimelor care îl obligau să facă ocoluri neprevăzute, îngreunându-i călătoria…

— Dar de ce?

— Cum de ce? s-a încruntat bibliotecarul. Era un călător. Ei, avea el un scop, e adevărat… Dar eu cred că îi ardea jarul în vine, asta e… şi bibliotecarul nu mai spuse nimic, căzu pe gânduri.

Am cercetat mai îndeaproape portretul. Un bărbat aţos, înalt, slab, călit, nu era în mod cert o persoană plăcută pentru conversaţie, cum era acest domn bibliotecar cu voce cântată.

— Şi după India?… am mai îndrăznit eu.

Bibliotecarul nu răspunse imediat. M-am gândit nu ştiu de ce că relaţia de peste timp dintre acest domn rotofei cu acea uscătură cu faţa severă din portret depăşea cu mult graniţele naţionalităţii comune pe care o împărtăşeau.

— Planul lui iniţial era să descopere originea limbii maghiare. Era convins că aceasta se află undeva în Munţii Urali, a spus deodată bibliotecarul, brusc rece şi profesional. Ulterior a devenit, datorită unei serii de împrejurări, pasionat de limba tibetană şi de cultura budistă. Astăzi este considerat părintele tibetologiei. Dacă vă interesează, am o carte despre viaţa lui… dar e în ungureşte.

Îmi puse cartea în mâini şi îmi întoarse deodată spatele. Am luat cartea şi am răsfoit-o cu imensă părere de rău. Însă mi-am notat numele autorului şi al cărţii, în speranţa că voi da de o traducere a ei în română. Am mai rămas câteva clipe să contemplu figura acestui personaj fascinant, apoi i-am mulţumit sucitului domn şi am zburat spre biblioteca municipală, la doamnele romănce, gospodine de

treabă, previzibile şi cu spor la flecăreală, care m-au ajutat să găsesc traducerea pe care o căutam, sub titlul *Drumul cel mare*.

Cartea mi-a luat un văl de pe ochi. Nu bănuisem că există astfel de oameni, făcuţi din oţel. Tenacitatea cu care, în ciuda greutăţilor întâmpinate, Kőrösi Csoma Sándor şi-a urmărit scopul iniţial, verticalitatea sa morală, austeritatea în care a trăit permanent mi-au făcut o impresie foarte puternică. Pentru prima oară am înţeles că există şi oameni diferiţi. De ce oare nu cunoscusem în lumea din jurul meu astfel de oameni? Citind cartea despre „drumul cel mare" al lui Sándor, urcam şi eu cu ochii minţii crestele Himalayei, în căutarea a ceva misterios şi nepreţuit. Căci ceva trebuie să-l fi ţinut pe Kőrösi în Tibet. Ceva trebuie să fi schimbat făgaşul sufletului său. Dar ce? Lunga călătorie, cu neajunsurile şi obstacolele ei, care i-au solicitat la maximumm forţa şi răbdarea, trebuie să-l fi făcut pe Kőrösi un alt om. Să fi tânjit el oare, după atâtea luni petrecute în mânăstirea budistă în care a alcătuit faimosul dicţionar, după acel tărâm magic pe care el însuşi, pentru prima dată în lume, într-o revistă a Societăţii Britanice de Studii Asiatice, îl localizează ca aflându-se între 45 şi 50 de grade latitudine nordică, dincolo de Jaxartes?

Mi l-am imaginat pe Kőrösi colindând piscurile înzăpezite ale Himalayei în căutarea Shambhalei, amânându-şi planurile lingvistice, poate chiar şi visul patriotic de a descoperi originile neamului unguresc în Urali, cum greşit îşi închipuia, pentru a se dedica în întregime planului de a deveni Om. Am început să visez la îndepărtata Shambhală, acel tărâm magic şi misterios de dincolo de piscurile înzăpezite ale Himalayei, despre care se spune că ar fi locuit de iluminaţi. Numai gândul că un astfel de loc ar putea exista mă umplea de fericire şi de încredere. Şi în gândul ăsta mă simţeam şi mai acasă decât la Măgina. Ah, cum îmi mai pierdusem timpul până atunci! Cum de abia acum aflam de existenţa acestei

posibilităţi, a acestui loc miraculos? Cum de nu-mi spusese nimeni până atunci? Dar oare ştia cineva? Ce fel de conspiraţie era asta? Toată viaţa mea de până atunci, felul în care fusesem crescută, educaţia pe care o primisem fuseseră o totală pierdere de timp! Repede! – trebuia neapărat să găsesc calea spre Shambhala, cu orice preţ.

Eu, fată de la oraş, cea mai bună la matematică din clasă, care intrasem a şaptea pe listă la cel mai bun liceu de mate-fizică din Galaţi, nutream un dispreţ suveran faţă de babele care aveau dezgustătorul obicei de a merge duminică dimineaţa la biserică. Când treceam pe lângă ele în drum spre locul meu preferat din cimitirul de pe deal, pe când se întorceau de la biserică, schimbam priviri pline de suspiciune şi dezaprobare reciprocă. Pentru ele, eu nu eram decât un caz nefericit, o fată nepricepută de la oraş care fusese crescută în ignoranţă. Pentru mine, credinţa lor avea un miros inconfundabil de pipi, tămâie şi dinţi nespălaţi.

Cartea despre viaţa lui Kőrösi a fost paşaportul către partea nevăzută a lumii, unde babele pătrunseseră deja pe alte căi. Pe terasa cea mare a casei ascultam vântul dulce al sfârşitului de vară foşnind frunzele perilor şi ale viţei-de-vie din curte, plângând de fericire că Dumnezeu exista. Iar duminicile, privind şirul de babe care urcau domol dealul la biserică, mi se părea că era legat de firul de aur şi mătase al Shambhalei şi tânjeam acum deodată să mă alătur şi eu lor.

L-am rugat pe tata, care făcea parte din comitetul bisericii, să discute cu preotul satului să mă primească în vizită. Preotul, m-am gândit eu, suflet înalt, gata să-i ajute pe cei scufundaţi în întunericul neştiinţei, îmi va netezi drumul spre Shambhala, unde trebuia neapărat să ajung fără amânare, ca să nu-mi irosesc complet viaţa.

Preotul mi-a trimis vorbă prin tata să ţin post câteva zile şi să vin la el fără să iau micul dejun. Asta mi s-a părut cam bizar. „Cred că vrea să te spovedească“, a fost de părere soră-mea.

„Imposibil“, i-am răspuns eu. „Vreau doar să-i cer un sfat.“ „Vom vedea!“, a surâs Mari, ciufulindu-mi bretonul, ceea ce mă irită de data asta mai puţin decât incertitudinea.

În ziua stabilită m-am sculat dis-de-dimineaţă şi am plecat, cu inima bătând să-mi sară din piept, spre casa mare şi frumoasă, înconjurată de muşcate şi trandafiri, a preotului. Eu aş fi vrut să vorbesc cu el cum ai sta de vorbă cu un frate mai mare, să-l rog să mă îndrume şi să mă povăţuiască, dar el era deja îmbracat în sutană şi, cum m-a văzut, a început să-şi joace rolul de preot, grăbindu-se să ardă tămâie, să mormăie rugăciuni şi să urmeze toată rânduiala numai de el ştiută, mie nemairămânându-mi decât să stau cuminte sub sutană şi să audiez spectacolul neînţeles care se petrecu, timp de o veşnicie, câteva palme deasupra creştetului meu, fără ca eu să îndrăznesc să rostesc nici un cuvânt, nici măcar ca să explic pentru ce mă aflam acolo.

Când, în sfârşit, mi-a venit rândul să vorbesc, sub sutana preotului, am fost întrebată despre păcatele pe care le aveam pe suflet. Am spus atunci fără ezitare că întreaga mea viaţă la oraş mi se pare un păcat, pentru că îmi face inima grea. „Ai minţit cumva?“, m-a iscodit preotul, gata să-l apuce pe necuratul de coarne. „Am mai minţit din când în când“, am recunoscut eu. „Ai furat?“ „Ai preacurvit?“, „Ai poftit la lucrul altuia?“, a continuat el să mă bombardeze cu întrebări suspicioase, care au aruncat o umbră asupra mea. În câte feluri concrete poate greşi un om! Şi pentru toate exista o denumire precisă, ca şi cum păcatele sunt nişte entităţi de sine stătătoare, diferenţiabile şi posibil de prins în ac. I-am vorbit despre senzaţia aceea difuză de ignoranţă amestecată cu o vagă vinovăţie că trăiesc o viaţa străină de mine, care mi-a fost pusă dinainte fără ca eu să am vreun cuvânt de spus, în care nu ştiu cum să intervin şi în care simţeam că voi muri de tristeţe într-o după-amiază de duminică. Dar această destăinuire nu l-a mulţumit pe părinte. Căuta ceva concret, un cuvânt precis, senzaţiile difuze nu îl

satisfăceau. Mi-a sugerat că a trăi cu bolovanul de gât, ca toţi ceilalţi, era considerat de la sine înţeles, parte a naturii umane, iar a face caz de asta era nici mai mult nici mai puţin decât pură trufie şi ignoranţă. „Taci, vierme. Şi roagă-te!“ Iar când i-am mai spus că de câteva zile, de când venisem acasă în vacanţă, mă simţeam uşoară ca pana, pentru că tocmai aflasem de existenţa Shambhalei, ceea ce mă umpluse de bucurie, şi l-am rugat frumos să fie atât de drăguţ şi să mă îndrume cum ştie el mai bine ca să ajung acolo, fie cu hărţi şi informaţii detaliate, în cazul în care Shambhala este un loc fizic, real, de pe pământ, fie prin alte mijloace, în cazul în care Shambhala e un fel de stare de transă – pentru că informaţiile pe care le deţineam eu în privinţa naturii acesteia erau contradictorii – el m-a scos de sub sutană şi mi-a spus că în capul meu e o varză. M-a întrebat dacă asemenea lecturi erau cumva în programa şcolară. Nu erau. Atunci el m-a sfătuit să încetez cu prostiile, pentru că nu sunt altceva decât unealta diavolului, menită să-l amăgească pe om şi să-l abată de la calea împărăţiei veşnice a lui Dumnezeu, cu promisiunea unor locuri şi hărţi false de pe pământ, când adevărata fericire nu poate exista decât după moarte, prin dobândirea vieţii veşnice şi unirea cu Duhul Sfânt. Eu m-am înroşit până în vârful urechilor şi i-am spus că îmi voi da de acum toată silinţa să urmez numai calea lui Dumnezeu, dar să aibă bunătatea să-mi indice ce anume să fac pentru ca nu cumva să mă mai abat fără voia mea, din neştiinţă, de la aceasta. Mi-a spus pe un ton sever să nu lipsesc duminicile de la biserică, să citesc cărţile sfinte şi să respect cele zece porunci. Mi-a scris pe o hârtiuţă câteva numere de capitole din Biblie, pe care să le citesc de urgenţă şi apoi, tămâindu-mă bine de jur împrejur şi făcând de nenumărate ori semnul crucii, s-a ridicat şi a ieşit. Am părăsit casa parohială năucită, de parcă primisem o măciucă în cap, şi cu coada între picioare, ca şi cum aş fi fost chemată la cancelarie şi directoarea şcolii mi-ar fi tras o săpuneală straşnică şi mi-ar fi spus că e mai uşor să

treacă un car cu boi prin urechea acului decât eu clasa.

Nu bănuisem nici o clipă până atunci că încă din momentul în care venisem pe lume purtam cu mine stigmatul şi păcatele unui lung şir de oameni care se născuseră înaintea mea. Mă dusesem cu inima deschisă, gata să primesc iubire şi o mână caldă, şi mă alesesem cu o săpuneală zdravănă.

Duminică de dimineaţă, ca în fiecare duminică, tata şi-a încălzit un lighean de apă în care s-a spălat pe cap şi s-a ras, apoi s-a îmbrăcat cu hainele sale cele mai bune şi m-a întrebat dacă eram gata. Trebuia să iau împărtăşania cuvenită după spovedanie. Eu m-aş fi lipsit bucuroasă de ea, dar nu-l puteam face pe tata de râs faţa de preot. „Acoperă-ţi capul cu şeva“, mi-a spus tata examinându-mă, înainte să plecăm. „De ce?“, am întrebat eu cu naivitate. „Nu te-a învăţat mică-ta nimic…“, a mormăit el, nemulţumit, referindu-se la educaţia mea de la oraş. A trebuit să-mi acopăr capul cu un batic de-al soră-mii – în semn de recunoaştere a poziţiei inferioare a femeii faţa de bărbat, pentru că eu, ca urmaşă a Evei, îl împinsesem pe Adam să rupă mărul din Grădina Edenului, mi-a explicat soră-mea.

Astfel deghizată m-am strecurat în urma lui tata pe lângă tufa de zmeură pe portiţa care duce în sus spre biserică, nescăpând de binecuvântarea usturătoare a urzicilor. Pe drum ne-am întâlnit cu Veta, verişoară-mea, cu fetele ei, care au rămas cu gura căscată de uimire să mă vadă tocmai pe mine – ptiu, ptiu, dracul gol! – în drum spre biserică (aveam această reputaţie pentru că fusesem văzută sărutându-mă cu un băiat la discoteca din sat). La câteva minute după începerea slujbei, Veta m-a tras deoparte şi m-a întrebat cu stupoare de ce nu-mi făceam cruce. „Când vezi că noi ne facem cruce fă-ţi şi tu, că se uită toată lumea la tine!“, m-a îndemnat ea, privind în jur pe sub sprâncene. I-am promis că îmi voi face, deşi nu prea vedeam rostul repetării compulsive a acestui gest, pe care îl făcusem deja o dată, la început. Doar Dumnezeu mă văzuse prima oară şi vedea ce e în

sufletul meu, nu? În rest, ce mai conta? Veta m-a privit cu reproş şi m-a rugat doar să respect rânduiala cuvenită fără să pun întrebări. A urmat apoi o îndelungată gimnastică între podea şi poziţia drepţi, care se declanşa ritmic, la momente numai de tata, de Veta şi de ceilalţi enoriaşi ştiute. Coroborată cu nişte mormăituri şi schelălăituri ale unui cor fermecat de babe, precum şi cu nişte cuvinte molfăite de preotul care era într-un continuu du-te-vino între altar şi naos, experienţa ritualului bisericesc m-a lăsat şi mai nedumerită ca până atunci. Nu am înţeles nimic şi nu am simţit absolut nimic din entuziasmul care mă încercase citind *Cămaşa lui Cristos*, de unde aflasem despre încercările şi credinţa primilor creştini.

În restul vacanţei n-am mai vrut să-l însoţesc pe tata la biserică, iar el m-a lăsat în pace. Nu îi plăcea să se implice în educaţia mea, lăsând-o în seama „părinţilor mei de la oraş", mărginindu-se doar să facă din când în când remarci acre. În câteva zile mi-am revenit. Am ajuns la concluzia că mie îmi erau de ajuns aerul rece al dimineţii, plin de parfumul brumat al strugurilor care atârnau pe pereţii albi ai casei, perele care îşi legănau aroma pe crengile din faţa terasei şi lumina care izbucnea în zeci de culori în florile din grădină. Hotărât lucru, nu aveam să ajung niciodată în împărăţia lui Dumnezeu, pentru că mă găseam deja în ea.

***

Când o uşiţă se deschide înăuntru, misterioasă şi plină de promisiuni, nu se mai poate închide la loc. Te trezeşti strivindu-ţi unghiile pentru a scobi în pereţii tronsoanelor abandonate cu mult timp în urmă, topindu-te de dorul locurilor unde ai fi putut ajunge dacă ai fost incoruptibil şi nu te-ai abătut de la drumul tău. Idei, proiecte neterminate, idealuri din copilărie, toate zac îngropate sub povara zilelor şi a slăbiciunii de a te lăsa copleşit de viaţă. În anumite momente însă, când, ca prin minune, îţi simţi din nou inima uşoară ca hârtia de napolitană care se învârte

nebună pe buza vântului, te repezi înapoi, plin de încredere, să le regăseşti şi să le împingi cumva mai departe, recunoscând că ele sunt drumul tău adevărat.

După vreo câteva săptămâni de şcoală – în care m-am abţinut să deschid cărţile care mă interesau cu adevărat, de teamă să nu dispar complet în ele – m-am trezit devorând cele mai variate lecturi care mi-au picat în mână. Pe tarabele cu cărţi – mai îndrăzneţe decât librăriile în perioada de imediat după ’89 – începuseră să apară din ce în ce mai multe titluri care mi-ar fi putut aduce noi indicii asupra Shambhalei. Multe erau bătute la maşină şi trase apoi la xerox. Altele erau tipărite pe hârtie proastă, cu multe greşeli de tipar. Citind despre viaţa lui Milarepa, marele yoghin tibetan, ideea existenţei unei înlănţuiri cauzale a lucrurilor, a vreunei legături karmice între mine şi biata mea mamă Ana, moartă la treizeci şi opt de ani, şi prin ea de bunica mea, care trăise toată viaţa cu inima grea că primul ei soţ fusese eutanasiat de medicul satului, deoarece contractase virusul rabic luptându-se cu mâna goală cu un lup turbat care intrase în sat, şi, prin bunica mea, de un lung şir de morţi despre care nu ştiam nimic, şi prin acel lung şir de morţi, de primul om de pe pământ, m-a făcut să mă gândesc că lucrurile sunt totuşi mai complicate decât îmi imaginasem. Mergând în sus pe firul istoriei, povara păcatului originar şi desprinderea omului de Dumnezeu au început să atârne destul de greu pe umerii mei deja împovăraţi de prea lunga mea ignoranţă. Ajungeam acasă după şcoală şi, în loc să învăţ pentru facultate, mă puneam pe citit. Eram ca un orb care încearcă multe perechi de ochelari deodată în speranţa că doar-doar va reuşi să zărească ceva. În primul rând, mi-am comandat toate cărţile apărute la Societatea Informaţia – primele cărţi disponibile în anii de după căderea comunismului despre tehnici de practici spirituale orientale. De asemenea, tot atunci am citit pentru prima oară Noul Testament, câteva cărţi despre isihasm, ceva cărţi de teosofie de Rudolf Steiner şi *Jurnalul* lui Nicolae Steinhardt, evreu convertit la creştinism în

închisoarea comunistă. În micul nostru grup de dezbateri – în care pătrunsesem prin vecinul Adi, cel care mi-l dăruise pe Domojo – circula o versiune trunchiată, scrisă de mână din *Yoga Vasistha* a lui Valmiki. Am aşteptat săptămâni întregi să-mi vină rândul să o citesc, iar când în sfârşit mi-a venit, Janet a deschis pe neaşteptate uşa camerei mele.

— Ce faci aici? m-a întrebat el îngustându-şi ochişorii ageri şi vicleni, ca o pisică ce se pregăteşte să sară asupra prăzii. La ce înveţi?

M-am fâstâcit atât de tare, încât am spus pe loc adevărul. Această greşeală a avut consecinţe catastrofale, atât pentru mine, cât şi pentru *Yoga Vasistha*. Janet mi-a înhăţat caietul cu un „Aha!" plin de satisfacţie că bănuielile lui cele mai negre în privinţa mea se adeveriseră. I se păruse de la bun început curios că îi ceream atâţia bani pentru cărţile de şcoală, i se păruseră suspecte plimbările mele prelungite (sub pretextul cărora eu de fapt mă întâlneam cu grupul în micul apartament al lui Celu, ca să schimbăm cărţi de filosofie orientală, să ascultăm Pink Floyd şi să fumăm), dar cel mai ciudat i se păruse că „ţiganul ăla de Adi" începuse să mă caute acasă.

— Ce treabă ai tu cu ţiganul ăla? mă luase el la rost cu indignare. Nu vezi ce urechi de maimuţă are? Nu vezi că stă toată ziua acasă şi ascultă muzică, iar noaptea umblă în gaşcă, iar săraca maică-sa mi se plânge de fiecare dată când mă întâlnesc cu ea pe scară: „Dragă domnule, nu mai pot! Când era mic îmi aducea toate lighioanele de pe lume. Şerpi, şopârle, câini, şoareci – pe toate le-am avut. Acum cine ştie pe unde umblă noaptea şi cu cine, că din zi în zi mă aştept să primesc vreun telefon de la poliţie…". Aşa că te rog să nu-l mai prind pe la uşa mea! Pune-te serios pe carte, că dacă nu, o să ajungi să te iei de mână cu el! Şi mai târziu o să plângi cu lacrimi amare…

— „…dar atunci va fi prea târziu!", am adăugat eu expresia favorită a lui Janet.

Janet nu mai spuse nimic, doar mă privi lung, sfredelindu-mă cu ochişorii lui ageri.

Adi devenise celebru la noi în bloc pentru faptul că unul dintre şerpii pe care îi ţinea în casă scăpase pe scara blocului şi Janet, care era şeful scării, a trebuit să pună un bileţel la avizierul de la intrare care îi avertiza pe locatari să fie atenţi la neaşteptatul pericol. Toată lumea păşea cu inima cât un purice pe scara blocului, mai ales că adesea era întuneric beznă, căci se făcea economie la lumină şi se sista zilnic curentul exact când veneam eu de la şcoală. Şarpele scăpase din casă din greşeală, când sora lui Adi lipsise un minut ca să ducă gunoiul şi lăsase uşa de la apartament întredeschisă. Într-o dimineaţă avea să se audă de undeva de sus un urlet ascuţit de damă, care l-a făcut pe Janet să ţâşnească în chiloţi şi maieu, cum era, pe scara blocului, exact la ţanc ca să o vadă pe madam Ionescu de la patru coborând în furou scara. Biata femeie abia se trezise şi, când să dea drumul la apă, observase că e ceva care mişcă în chiuvetă. Era şarpele lui Adi, aflat în culmea fericirii că dăduse de un loc liniştit, în care nimeni nu-l mai chinuia şi nu-l mai supunea la diverse experimente. Mama i-a oferit imediat victimei un pahar cu apă, în timp ce Janet, fără să stea pe gânduri, a înhăţat tulnicul de artizanat de pe hol şi s-a năpustit în apartamentul doamnei ca să înfrunte fiara. S-a întors peste zece minute, cam dezamăgit, cu un fel de şnur de adidas uscat atârnând pe tulnic reprezentând temuta lighioană care băgase tot blocul în sperieţi.

Din momentul în care Janet a descoperit cărţile mele, firul Ariadnei spre lumea catacombelor interioare mi-a fost tăiat, iar eu a trebuit să revin în lumea crudă a examenelor de admitere la facultate. Cărţile au fost puse în cutie şi lipite cu scoci, urmând să mă aştepte răbdătoare până când voi fi terminat cu examenele. Sub spectrul ameninţător al acestora, mă sufocam deja sub mormanele de îndatoriri cu care orice liceu respectabil de mate-fizică din vremea aceea îşi blagoslovea cu generozitate elevii.

Janet nu era deloc dispus să-şi slăbească mâna de fier nici în privinţa alegerii facultăţii şi nu a fost nici în ruptul capului de acord să dau la medicină.

— Fii deşteaptă, ascultă-mă pe mine că e mult mai bine pentru tine să stai la un birou şi să nu te bată nimeni la cap. Vii acasă, te schimbi, mănânci, citeşti o carte, curat, nu iei boli de la nimeni, nu stai mereu cu frica-n sân că te cheamă noaptea la spital… Alege-ţi ce facultate vrei tu, numai să fie în Galaţi, spuse el împăciuitor. Te pregătesc pentru ce vrei tu, îţi găsesc profesor particular, adăugă el ca un paşă. Numai medicină nu, sub nici o formă. Îţi alegi singură: drept, economie…

Din disperare de cauză m-am urcat în tren şi am fugit la Măgina. Acolo era singura scăpare pe care o cunoşteam, poarta legată de însuşi misterul existenţei mele: cimitirul din vârful dealului. Am ieşit pe portiţa de lemn din spatele curţii, pe lângă tufa de zmeură, fără ca vreo urzică să mă mai deranjeze, căci căzuse deja bruma şi îşi dăduseră duhul cu toate, lăsând liber drumul spre cer. Am urcat cu sufletul la gură dealul spre cimitir.

Întotdeauna când ceva nu mergea eram tentată să mă las legănată de ideea că dacă mama Ana ar fi trăit, viaţa mea ar fi rămas aici, în paradis, şi n-ar fi trebuit să mă mut la oraş, cu nişte părinţi excesiv de grijulii şi de prevăzători, care voiau foarte puţin de la viaţă şi încercau să-mi impună modelul lor existenţial. La drept vorbind, nu ştiam dacă aş fi fost neapărat mai liberă la Măgina, având în vedere exemplul relaţiei dintre soră-mea şi tata – un perfecţionist compulsiv şi obsedat de muncă, ce nu ştia să se relaxeze niciodată şi care nu luase decât de vreo două ori în toată viaţa lui vacanţă. Soră-mea, de la cincisprezece ani a trebuit să spele, să gătească, să se ocupe de tot ce se ocupase mama Ana. Cu toate astea, acum eram pregătită să abandonez complet viaţa mea la oraş şi să mă mut definitiv înapoi la Măgina, fie ce-o fi, ca să nu mai fiu bătută la cap. M-am aşezat în faţa mormântului mamei Ana şi i-am povestit, printre lacrimi, cum îmi duceam zilele ca un

cal de curse, pus să alerge orbeşte, fără ţintă, doar ca să-şi demonstreze forţa, fără să înţeleagă nimic. Mama Ana, ca de obicei, m-a mângâiat uşor pe obraz, oftând, şi m-a sfătuit din nou să fiu tare, pentru că ea însăşi fusese o femeie tare şi murise cu demnitate şi nu dorea să-şi vadă propriul copil, în care şi-a pus atâtea speranţe şi rugăciuni şi din cauza căruia nu avea linişte pe lumea cealaltă, ajuns în această stare, ce o întristează şi îi face rău acolo în cer. Apoi mi-a promis, ca întotdeauna, că va aranja cu stihiile cerului să-mi fie bine aici, pe pământ, cu condiţia ca eu să aflu mai întâi cu precizie ce-mi doream. I-am mulţumit mamei Ana şi am asigurat-o că voi face, la rândul meu, tot ceea ce puteam pentru ca ea să fie mândră de mine acolo în cer. Apoi m-am întors la soră-mea cu cursa de Aiud. Am intrat în casă cu bocancii plini de noroi de la cimitir, pe care nici măcar nu-l remarcasem până atunci. M-am descălţat şi am început să curăţ noroiul, dar soră-mea m-a oprit.

— Lasă, hai să stăm de vorbă.

Mi-a făcut o cafea, iar ea şi-a aprins o ţigară şi mi-a spus pe un ton ferm:

— Toate astea sunt prostii. Trebuie să mergi la facultate. Eu am mers la facultate. Toată lumea merge la facultate. Şi tu trebuie să mergi la facultate. Aici, la ţară, cum vine toamna e noroi. Fă o facultate, o să ai o viaţă mai bună!

Tata, care suferise recent un accident cerebral şi era acum în îngrijirea soră-mii, în locuinţa ei din Aiud, ne privea dintr-un colţ cu ochii tulburi, fără să înţeleagă nimic din discuţia noastră. Dădu doar uşor, placid, din cap când îmi întâlni privirea.

— Uită de Shambhala, şopti soră-mea. Nu e momentul acum.

Cu coada între picioare, m-am întors în ziua următoare la Galaţi.

Atunci a apărut Dodo. Am început să chiulim împreună de la şcoală ca să putem sta de vorbă – nu se punea, bineînţeles, problema să întârziem vreunul

dintre noi acasă, unde ai noştri, care investiseră atâta în noi, voiau să ne vadă tocind pentru examene. Dodo suferea pentru că se despărţise de prietena lui, care îl părăsise pentru altul, mai înalt şi mai puţin osos decât el. De Dodo fusesem îndrăgostită în clasa a noua, îmi plăcea că era capricios, genial şi nebun. Acum însă era altceva. Era un tovarăş de suferinţă. Într-o zi de decembrie mi-a fost frig şi el mi-a dat puloverul lui, Puloverul Maro. Atunci ne-am sărutat. Am lăsat apoi totul să treacă. Am uitat de mine, de lăzile de cărţi baricadate, de pasărea care zăcea închisă în colivia pieptului şi a cărei bătaie din aripi îmi făcea rău. Ne-am apucat de fumat.

3
Poezia

Dacă Janet m-ar fi lăsat de la bun început să plec la Bucureşti, n-aş fi descoperit poate niciodată poezia. Fugisem noaptea de acasă sărind peste balcon, ca să nu audă Janet uşa de la intrare, şi mă înscrisesem la examen la facultate în Bucureşti, dar Janet se dusese cu nişte peşti mari proaspeţi la decan şi obţinuse, în ciuda regulamentului, care interzicea transferul la altă facultate în primul an, mutarea pe motiv de aşa-zisă boală la Universitatea din Galaţi. „N-am bani să te ţin în infecţia aia de Bucureşti. Ce părere ai, sunt moş, n-am chef să alerg după tine cu sarsanale de mâncare şi medicamente. Uită-te la tine, nu vezi ce slabă eşti? Mâţă!… N-ai putea să rezişti acolo nici patru'ş opt de ore!" Astfel Janet îmi făcuse, fără să bănuiască, cel mai frumos cadou pe care mi l-a făcut vreodată cineva: o după-amiază liniştită de sfârşit de august în care a intrat în camera mea poezia.

Eram în vacanţa dintre anul întâi şi anul doi, era cald şi mă plictiseam de moarte. Tocmai terminasem de citit Salinger şi de mâncat brânză de oaie cu mere, mâncare yin-yang. Stăteam tolănită în pat cu ochii în tavan, când am simţit cum vine un val care mă ia şi mă ridică la cer. Montagne russe. Aşteptasem douăzeci de ani şi acum, în sfârşit, viaţa începea!

M-am ridicat din pat şi mi-am luat o foaie de hârtie şi un creion. Poezia a răsărit fără veste peste cursurile mele prăfuite, izvorând probabil din şiragul de mărgele din sâmburi de piersică pe care-i înşirasem pe o aţă într-o după-amiază de duminică. Poezia a fost primul pumn zdravăn în învelişul gros al lumii acesteia amorfe. Descoperisem că orice, oricât de urât şi de trist ar fi fost, putea fi aruncat într-o zeamă caldă şi primitoare peste care plutea un

abur învăluitor, supa tuturor lucrurilor. Acolo se găseau, în formă neutralizată, semifermentată şi în curs de digerare, vecinii, rudele, amicii, toate lucrările plicticoase pe care trebuia să le predau la şcoală, silueta Casei de Cultură a Tineretului, pe care o uram, pentru că îmi acoperea apusul, tramvaiele pline de muncitori care se întorceau, transpiraţi şi mirosind a cocs de la combinatul siderurgic, casetofoanele, fetele şi sticlele de bere pe care se certau băieţii „La Mincinosul“ – parcul de beton din faţa casei, toţi băieţii de care fusesem îndrăgostită şi chiar şi boala de inimă a lui Janet. Reţeta refacerii lumii era simplă şi aroma rezultată ştergea gustul amar-dulceag al vieţii de provincie. Mergeam pe stradă şi fredonam, în rochia mea de pânză de sac prevăzută cu o sfoară de doi metri, la al cărei capăt se afla un cârlig de măcelărie cu care agăţam băieţi – la propriu. Îi agăţam, le spuneam poezii, iar pe unii îi sărutam. Poezia mă făcea fericită ca o hârtie de napolitană care zboară nestingherită pe străzile Bucureştiului, ca perechile de adidaşi rupţi agăţaţi de firele de telegraf din Bronx sau ca un şirag de mărgele lucioase şi colorate prinse într-un copac din New Orleans.

M-am apucat însă cu adevărat de scris numai când Janet a declarat că nu-mi dă bani să-mi plătesc cursurile la Şcoala Populară de Artă. Chiar dacă mi le plătea mama pe ascuns, tot nu-mi ajungeau banii din bruma de bursă de student şi din colaborarea de la ziar ca să îmi cumpăr pensule, pânze şi acuarele.

Într-o zi, chiar lângă Şcoala Populară de Artă, unde mergeam să iau cursuri de desen, am văzut pe un stâlp următorul anunţ: „Concurs de poezie pentru începători. Trimiteţi manuscrise cu zece poezii pe adresa de mai jos“. Era o adresă din Tecuci.

Bingo! Aşa pot face rost de bani de pensule, culori şi de parfum *Fleur de Lys*, preferatul meu, m-am luminat eu. M-am dus acasă şi mi-am analizat caietul de poezii. Din tot ce scrisesem erau vreo trei care mi se părea că ar fi putut merge la concurs. M-am pus cu burta pe scris şi la capătul a două zile de lenevit în

pat cu ochii în tavan am strâns vreo şapte poezii pe care le-am bătut la maşina de scris a lui Janet, după ce l-am convins, cu mare greutate, să mi-o împrumute. Janet era un apărător vajnic al tuturor obiectelor din casă, inclusiv al maşinii de scris – le făcea husă fiecăruia în parte. După ce am terminat de bătut totul la maşină, m-am dus în sufragerie să i le citesc. După primele versuri, Janet, care tocmai cârpea nişte ciorapi, mă opri, revoltat: „Păi, ce, astea-s poezii? Stai să-ţi citesc eu o poezie adevărată!“. Se ridică de la maşina de cusut şi deschise sertarul de jos de la bibliotecă, unde ţinea într-o ordine desăvârşită toate socotelile casei şi ale blocului SD10B, scara 2, al cărei administrator era, şi scoase un caiet cu coperţi maronii pe care era lipit un abţibild cu un peşte galben. Îl deschise şi îmi citi cu intonaţie o poezie cu rimă, copilărească şi emfatică, în timp ce eu mă tăvăleam pe jos. „Râzi ca prostu'n târg“, spuse el închizând caietul, îmbufnat, şi punându-l cu grijă la loc în sertar. „N-o să scrii tu aşa ceva nici într-o sută de ani.“ Ceea ce era cât se poate de adevărat. Am pus poeziile la poştă şi după câteva săptămâni am primit un plic cu o scrisoare şi cu un medalion de argint pe care erau încrustate o pană, o călimară şi o carte. Obţinusem o menţinune la Festivalul de Naţional de Poezie „Costache Conachi“ din Tecuci. Am pus medalionul în cutiuţa cu comori, alături de un ou de prepeliţă, o aripă de libelulă cam ruptă pe margini, o piatră verde găsită pe malul Dunării şi de Domojo, băţul cu chip de drac cu care bunicul lui Adi speria noaptea stafiile în cimitir.

Nimic nu se compară cu sentimentul pe care îl ai dimineaţa, când găseşti pe masă o foaie de poezie proaspătă, dăruită de Sfântul Duh cu o seară înainte. În buimăceala dimineţii, cu ochii mijiţi de somn, o vezi pe masă în drum spre baie, o citeşti în timp ce te speli pe dinţi şi răsufli uşurat: iată, în fine o ştire despre tine, cel despre care credeai că muriseşi, dar – surpriză! – eşti încă în viaţă! Căci ai în mână dovada vie că sufletul tău a trecut în seara precedentă printr-

o stare de sublimare ce a transformat existenţa ta din sloi de gheaţă în vapori. În noaptea de dinainte, în care ai scris poezia, te-ai ridicat, în lumea asta grea de materie, uşor ca un bob de rouă care se evaporă sub soarele dimineţii, ca să revii ulterior pe pământ, proaspăt şi limpede ca stropul de ploaie.

Mi se pare nedrept ca imensa majoritate a oamenilor să trăiască în întunericul necunoaşterii acestui elixir al inimii. Copiii ar trebui antrenaţi de mici cu astfel de exerciţii de chintesenţializare a existenţei lor prin poezie, dans sau alte mijloace de limpezire şi aducere în centrul fiinţei lor. Şcoala îi tratează ca pe nişte maşini de stocat informaţii. Iar ulterior sunt aruncaţi în societate, care nu e câtuşi de puţin interesată de realizarea unei creşteri interioare, ci doar de lucruri concrete, materiale, a căror stăpânire îi pregăteşte pe oameni pentru rolul descentrat de ei înşişi pe care îl impune jocul social, bazat pe conceptul de muncă. Prin muncă, omul va uita şi mai mult de el însuşi, ajungând să aibă ca ultim scop integrarea în viaţa lui a unor obiecte străine, de care nu are nevoie, dar el crede că are – şi de aceea, dacă nu le va avea, va suferi.

Nu ştiu prin ce fel de program predestinat existenţa mea de fată liniştită cu ochelari a început deodată să se manifeste prin poezie, ca şi cum un declanşator ascuns ar fi fost activat peste noapte pentru ca în fine să prind viaţă şi să trăiesc. Iată-mă ajunsă deodată din starea de mineral în cea de fiinţă vie – şi mă manifestam acum precum o forţă a naturii, aşa cum se manifestă de fapt toate animalele tinere.

Odată cu descoperirea acelei stări distilate la care aveam acces prin poezie, conceptele de bine şi de rău au devenit deodată superflue. Toate cărţile despre spiritualitate, puse odinioară în cutii lipite cu scoci de Janet, readuse ulterior la îndemână, pe rafturile bibliotecii, mi-au devenit deodată inutile. Din această dulce oază de dinaintea păcatului originar al Evei, Janet se vedea ca un cărăbuş care dădea din picioruşe şi căruia îi puneam acum capace de Coca-Cola în

spinare. În beatitudinea mea paradisiacă manifestam faţă de lume cruzimea şi nepăsarea zeilor. Devenisem neînchipuit de crudă cu Dodo, cu care mă certam şi mă împăcam după bunul meu plac. Peste vară, Dodo insistase să vină cu mine într-o tabără studenţească de creaţie literară la care fusesem invitată. Singurul argument care l-a putut opri a fost faptul că urma să fiu cazată într-un dormitor comun, împreună cu alte fete, la un liceu, căci festivalul avea loc în timpul vacanţei de vară. Acolo, pentru prima oară în viaţa mea, am cunoscut fericirea zeilor din Olimp. Nu trebuia să ne facem absolut nici o grijă, aveam unde dormi, aveam ce mânca, singura noastră îndeletnicire era să ne citim poeziile şi să fim ceea ce eram: zei. Ne prindeau dimineţile la cenaclu. Cel puţin eu aproape încetasem să dorm şi să mănânc. Eram în al nouălea cer de fericire că întâlnisem în sfârşit oameni ca mine, care ţineau Muza mai presus de toate. Era ceva barbar şi sălbatic în adunarea noastră, iar eu, în blugii mei evazaţi rupţi (fuseseră ai soră-mii) şi în ia mea românească, cu poeziile mele tăioase şi obraznice, puteam trece cu uşurinţă drept un băieţoi. Mi se părea de neconceput că tabăra se va termina şi va trebui să mă întorc la viaţa de om de rând – de sclav. Dacă ar fi avut cu adevărat imaginaţie şi un dram de compasiune, organizatorii nu ne-ar fi lăsat să plecăm înapoi la existenţele noastre cubicule fără să ne propună un mod alternativ de organizare socială.

Inspiraţia mea revoluţionară şi fericirea mea paradisiacă în decursul acestui mini-Woodstock nu aveau să ţină însă prea mult, pentru că, după vreo patru zile, m-am pomenit cu Dodo la uşă. Venise să fie cu mine, să mă ţină de mână, să mă penetreze în numele iubirii. Ca un făcut, când a apărut din senin în dormitorul comun al fetelor eram singură, căutam ceva – toată lumea era la petrecerea de rămas-bun, jos, în sala de mese. După o vreme, obosiţi să ne certăm, ne-am dus la culcare, bineînţeles, în patul meu. La un moment dat, văzând că nu-i răspund la avansurile discrete pe care mi le făcea pe sub cearşaf, Dodo s-a îmbrăcat şi a ieşit din cameră jignit.

Ca de obicei, iubirea mea pentru el dispărea şi revenea ca mareea. Uneori îl iubeam din tot sufletul, pentru că avea urechi mari, pe a căror bordură se putea desena un şarpe cu model în zig-zag cu puncte, sau pentru că putea să rezolve orice problemă complicată de fizică, din al cărei enunţ eu nu înţelegeam o iotă şi, nu în ultimul rând, pentru că îmi dăduse să citesc *Zenobia*, *Nostalgia* şi *Iarna bărbaţilor*. Însă de cele mai multe ori, mai ales când îmi vorbea de tot ce era înrudit cu sechestrarea mea într-un corp de femeie, nu puteam să-l sufăr. Îngrozită că ar putea bate la uşă târziu şi ar trezi toate fetele, am coborât să-l caut. L-am găsit în grădină. Era o lună strălucitoare şi toate stelele erau de faţă, martore la ceea ce urma să se întâmple. M-am gândit că ar fi fost păcat să mint într-o asemenea noapte. În astfel de nopţi, o sită magică separă adevărul de minciună, undeva deasupra noastră, iar nouă nu ne mai rămâne decât să ne conformăm adevărului. Dodo a plecat imediat, fără să mai întrebe nimic, fără să fie nevoie să-i explic. Eu m-am dus înapoi la petrecere. Eram răvăşită de noua crimă pe care o săvârşisem. Am plecat cu Lulu şi cu Soso la un bar din apropiere. I-am lăsat să se certe puţin între ei, apoi l-am ales pe Lulu. După aceea ne-am aprins nişte ţigări, iar eu am oftat uşurată şi i-am spus:

— În sfârşit nu mai sunt virgină.

Nu m-a crezut. Desigur, asta nu avea nici o importanţă. Ne-am despărţit în cei mai buni termeni şi nu ne-am mai văzut niciodată.

În primul grad de distilare a sufletului scrii pentru că vibrezi, pentru că eşti fericit şi iubeşti – totul, simplu. Creşti în tine un copac care se înalţă nervos spre cer, sfidând forţa gravitaţiei, pentru a găuri cerul cu crengile lui, ca să te uiţi prin găurile cerului.

„Fiecare zi este un tort de frişcă. De dimineaţă ies pe stradă şi în drum spre chioşcul de ziare scot trecătorilor frişcă din urechi. Printre afinele, căpşunile, zmeura şi infinita frişcă ale tortului, abia reuşesc să-mi croiesc drum până la chioşcul de ziare:

iuhuuuu! Privirea mea vrăjeşte tot şi transformă totul în acadele de decorat tortul. Lumea e un magazin de bomboane colorate şi de vată de zahăr ars. Iată, un urât îşi scoate capul prin zâmbetul meu care înveleşte strada ca o glazură de ciocolată. Stai acolo, spun eu şi îi îndes capul la loc, lingând de zor la acadeaua mea. Dar urâtul îşi scoate capul din nou, ceea ce mă sileşte să-l împing şi pe el în oala cu poezie. Urâtul iese din oala de poezie, se scutură supărat, îşi îndeasă pălăria pe cap şi scoate un pistol: poc, poc! Atunci îi dau cu linguroiul de lemn în cap şi continui să-l linguresc în crema de vanilie pentru tort."

Aşa se scrie şi se trăieşte în primul grad de distilare a sufletului.

În primul grad de distilare a sufletului, poezia izvorăşte din privire. Tot ce este atins de privire devine poezie, pentru că privirea este cuptorul magic. Ea înghite realitatea dintr-o singură sorbitură, însă nu pentru a o digera şi a o converti în energie internă, prin procesele metabolice ale corpului sau ale minţii, ci cu unicul scop de a o scuipa imediat înapoi, transfigurată, de dragul jocului. Dinamica acestei stări este asemănătoare respiraţiei plantelor, inversă respiraţiei oamenilor. Mecanismul ventilaţiei cuptorului alchimic este respiraţia inversă. Ca şi plantele, care, prin intermediul luminii, transformă dioxidul de carbon în oxigen, poetul transformă orice bulgăre de noroi în aur. O membrană-plămân care funcţionează de-a-ndoaselea, asta sunt eu. Eu sunt primul om de pe pământ şi trebuie să dau nume tuturor lucrurilor. Totul Trebuie Scris Cu Majuscule, Totul Este Bucuria Numirii.

— Scopul vieţii, i-am explicat eu într-o zi lui Adi, este să fim fericiţi. Orice s-ar întâmpla, eu trebuie să fiu fericită. E de datoria mea să fiu fericită – e o chestiune de respect faţă de cel care m-a creat. Vino cu mine în lumea mea şi o să fii fericit ca vântul când smulge o pălărie.

Adi scutură hotărât din cap.

— Eu vreau să fiu om. Este grotesc să fim fericiţi când este atâta suferinţă în lume. Dumnezeu nu ne-a făcut ca să rânjim ca nişte paiaţe. Dacă voia aşa ceva, se mulţumea cu maimuţele.

— Atunci care ar putea fi scopul vieţii?

— Să devenim oameni adevăraţi. Să nu ne fie frică de nimic. Să fim liberi.

Cum eu mă consideram aprioric adevărată şi liberă, am tăcut.

— Citeşte asta, spuse Adi şi luă din bibliotecă un caiet cu coperţi bleumarin.

Nici măcar nu l-am deschis. Poate o şi citisem deja, dar nu avea nici o importanţă. Am luat o felie mare de tort cu multă frişcă şi am aruncat în el. Dar el a continuat să vorbească fără să se şteargă, ca şi cum nici n-ar fi observat sau ca şi cum frişca mea ar fi fost invizibilă în lumea lui.

— Dumnezeul meu e între coperţile astea. Dumnezeul meu poate fi atins prin metode precise.

— La ce bun să citesc? Cărţile, religia, doctrinele, riturile sunt forme secundare de manifestare a iubirii. Dumnezeu este aici şi acum, am spus eu scoţându-i multă frişcă din urechi. Hai pe faleză să privim Dunărea şi cerul, vreau să fie miros de peşte şi să ascultăm greierii!

— Nu, spuse el. Nu am timp. Trebuie să-l găsesc pe Dumnezeu! O să plec în India să-l caut. Ţine-l minte pe Dumnezeul meu, într-o zi vei avea nevoie de el, m-a prevenit el.

Am plecat pe faleză, singură şi tristă, cu caietul bleumarin sub braţ. Dumnezeu iradia încontinuu de pretutindeni, perfect misterios. Frişca se topise din senin şi totul devenise lipicios şi nesuferit.

Adi tocmai se întorsese de la muncă din Iugoslavia, unde fusese plecat aproape doi ani. Noaptea, în tren, pe drumul de întoarcere, un ţigan îi furase tot ceea ce reuşise să agonisească acolo timp de un an. Cel puţin aşa pretindea Adi. Revenit acasă într-o dispoziţie filosofică, după ce încercase în zadar să strângă bani ca să-şi scoată familia din impasul financiar în care se găsea ca urmare a morţii tatălui

său şi a altor circumstanţe, a revenit la pasiunea sa dintotdeauna, filosofia budistă. Era un fel de prinţ Rama fără un înţelept Vasistha alături. Deşi ne întâlneam săptămânal în vechiul cerc de prieteni şi discutam diverse texte orientale, adevărata mea filosofie la vremea aceea era vântul care îmi sufla prin păr şi noaptea de vară cu cerul clipind de stele. Şi, deşi mai exersam dimineţile şi serile din cărţulia cu exerciţii de hatha yoga scrisă de Titi Tudorancea, decisesem că nu puteam fi încorsetată în nici o formulă fixă. Pur şi simplu un model al lumii mi-ar fi fost mult prea strâmt.

De atunci nu l-am mai văzut pe Adi, singurul care ar fi putut domni, alături de mine, peste oraş şi peste toţi peştii din Dunăre. La scurt timp după aceea s-a mutat de la noi de la bloc. Unii spun că s-ar fi mutat într-un bloc dintr-un cartier de la marginea oraşului, s-ar fi însurat şi ar fi dat în patima băuturii. Alţii jură că ar fi plecat chiar în acel an în Tibet şi de atunci nimeni nu mai ştie nimic de el. Am păstrat caietul cu coperţi albastre la mine în bibliotecă.

Ajungând în acest grad de distilare a sufletului corespunzător transformării materiei brute în poezie, lumea devine moale şi uşor de modelat. Este suficient să doreşti ceva şi totul se transformă în cuptorul alchimic al privirii. Aşa s-a întâmplat, de pildă, cu Janet, care din moş nesuferit şi plin de ticuri a devenit ceea ce fusese de fapt întotdeauna – Janet. Închipuiţi-vă un grăsun cu picioruşe subţiri, urechi groase cât nişte cârnăciori olteneşti, ochişori vicleni, încadraţi de ditamai rama neagră de ochelari, aşezaţi deasupra unui nas proeminent, coroiat, vânăt. Îmbrăcat în pijamaua sa cârpită din loc în loc (era cea mai confortabilă, din bumbac 100%, flauşat, nu avea de gând să renunţe la ea aşa uşor), ieşea pe balcon în toiul zilei şi striga la copiii care băteau mingea în faţa blocului să facă linişte ca să-şi poată face siesta de prânz. Meticulos şi ordonat până la pedanterie, compulsiv în tot ceea ce făcea, Janet era speriat că, în ciuda tuturor eforturilor sale, nu reuşise „să pună

şaua pe mine“. Eram atrasă, în opinia sa, numai de ceea ce era extravagant, inutil. De exemplu, în loc să mă dedic studiilor şi să am numai zece pe linie, „ca alte studente“, sau să stau pe lângă mama la bucătărie, să învăţ să fac de mâncare pentru viitorii mei copii, eu preferam să-mi pierd timpul umblând pe coclauri, adunând crengi şi cioturi de lemn, sau închisă în camera mea, scriind tot felul de prostii ori ciopârţind diverse stofe sustrase din şifonierul mamei (ah, nu mai ajungea la croitoreasă!) pentru a-mi face zdrenţe pe care să le port pe stradă, în locul hainelor de la magazin. Drept pentru care el nu avea să mă înveţe niciodată să cos la maşina de cusut – aceasta avea să rămână în exclusivitate a lui, dedicată confecţionării de săculeţi pentru sculele din garaj, de prosoape de şters vasele sau de huse pentru spătarele de automobil; orice obiect, cât de mic, din casă sau din garaj beneficia de o husă sau măcar de un săculeţ de voiaj croit şi tras la maşină de neobositul Janet. Pur şi simplu nu putea să stea în loc. Tot timpul făcea ceva cu mâinile – ba îi tăia mamei zarzavatul pentru ciorbiţă, ba cosea la maşină, ba repara un pantof stricat, ba forma precipitat un număr de telefon, ca să discute ceva urgent legat de nişte reparaţii iminente la maşină. Iar când stătea, rar, pe loc, îşi trăgea încontinuu umărul stâng, ca şi cum un drăcuşor de dinăuntru s-ar fi amuzat gâdilindu-l încontinuu la subţiori. Tot timpul, cu excepţia orelor de prânz, când îşi făcea siesta, se afla în misiune – altfel viaţa ar fi fost de neconceput pentru el. Iar când, în mod excepţional, nu se găsea nimic care să-l ţină ocupat, îşi petrecea timpul făcându-şi griji pentru ziua de mâine. „Să strângem banii, că într-o bună zi n-o să avem ce mânca“ era tema lui favorită. „De ce nu eşti şi tu un copil ca toţi copiii?“, se văieta el adesea în momentele când ajungea la vreo ananghie cu mine.

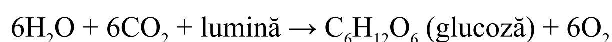
Janet mă exasperase ca tată, dar, privit prin poezie, am descoperit un lucru extrem de simplu şi de frumos: Janet putea fi iubit! Pentru că el de fapt nu era altceva decât un pui de om, bătrân, e adevărat, care trebuia iubit necondiţionat! Întocmai ca un

copil, îşi dădea frâu liber oricărei emoţii – plângea, râdea sau ţipa după cum îi erau toanele şi, ca o bilă de energie care nu ştia cum să se disperseze, se agita fără leac. Cu toate astea era capabil să stea nemişcat când se transmitea „Teleenciclopedia“, mai ales la secţiunea despre comportamentul animalelor, care îl fascinau. Da, da, era un copil! Ce descoperire! Janet nu putea fi altceva decât iubit! Însă, cu toată candoarea sa, Janet avea darul de a „ghici“ omul. Extrem de abil, după câteva minute de stat de vorbă cu cineva, timp în care discuta lucruri generale, aparent lipsite de însemnătate, era capabil să ghicească cu maximă acurateţe calităţile, defectele şi intenţiile interlocutorului şi ce trebuie să spună ca să-l câştige pe acesta, la nevoie, de partea sa ori, dimpotrivă, să-l ţină la distanţă. Flerul nu-l înşela niciodată. Simţea sufletele oamenilor. Pe baza acestei particularităţi a personalităţii sale a intervenit cu fermitate ori de câte ori a fost necesar pentru a opri apariţia vreunui dezastru în viaţa mea. În anii studenţiei mi s-a întâmplat în vreo două rânduri să vreau să mă mărit – în principal, ca să scap de acasă. Acum, bineînţeles, nu pot decât să-i mulţumesc pentru împiedicarea acelor dezastre care m-ar fi nenorocit pe viaţă. O altă trăsătură excepţională era aceea că, în ciuda firii sale agitate, avea o răbdare uimitoare de a duce un lucru la bun sfârşit, indiferent cât de greu ar fi fost şi cât de mult ar fi luat pentru a fi realizat. Dexteritatea sa manuală deosebită era un corolar al acestei însuşiri paradoxale.

Janet a fost întotdeauna în viaţa mea un factor de stabilitate şi în acelaşi timp, în mod paradoxal, un catalizator al schimbării. Dacă ar fi fost un spirit călduţ, mai puţin rigid, n-aş fi dorit poate niciodată să scap de sub tutela lui. Plin de căldură, cum era, m-a primit înapoi întotdeauna cu braţele deschise şi cu un strop de ironie şi de satisfacţie amară că prevestirile lui în privinţa mea se adeveriseră, ori de câte ori m-am întors cu capul plin de cucuie, căutând temporar un refugiu. Dumnezeu să-l odihnească şi să aibă grijă de el acolo unde se găseşte acum!

***

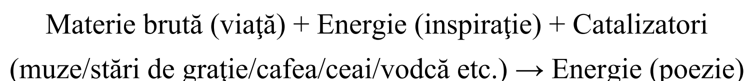
Făcând poezie, am devenit subţire şi uşoară ca un abur. Înainte să-mi dau seama, viaţa mea de zi cu zi a devenit complet aservită unui proces metabolic de transformat substanţa fizică în substanţă metaforică. Întocmai ca o omidă care îşi ţese coconul, şi eu preferam din ce în ce mai des să stau acasă şi să-mi scriu poeziile. La plante, fotosinteza, prin care se realizează conversia energiei fotonilor în energie chimică, are ca scop ultim hrănirea plantei:

$$6H_2O + 6CO_2 + \text{lumină} \rightarrow C_6H_{12}O_6\ (\text{glucoză}) + 6O_2$$

Ulterior, prin procesul de respiraţie celulară, glucoza este convertită în energie – ATP, adenozină trifosfat, combustibilul de bază folosit de toate celulele plantei şi de majoritatea celulelor din organismele vii. La animale, respiraţia are de asemenea două segmente: cel fiziologic, care constă în schimbul de gaze cu exteriorul, având ca scop oxigenarea sângelui şi expulzarea dioxidului de carbon în exterior, şi cel metabolic, care are loc la nivelul celulei, prin respiraţie celulară. Astfel, un organism obţine energie prin reacţia dintre oxigen şi glucoză, din care rezultă apă, carbon şi energie (ATP).

În cazul poeziei, metabolismul e fioros, aproape sinucigaş.

Materie brută (viaţă) + Energie (inspiraţie) + Catalizatori (muze/stări de graţie/cafea/ceai/vodcă etc.) → Energie (poezie)

Poezia este energie. Actul de a face poezie în primul grad de distilare a sufletului realizează trecerea de la nivelul macroscopic al faptelor la nivelul lor metaforic, folosind şi creând energie. Glucoza, elementul de bază utilizat de majoritatea organismelor vii pentru a produce energie, este elementul principal într-un metabolism primitiv. Dar

poezia e şi mai primitivă. Nu are nevoie de organe sofisticate necesare metabolismului. Senzorii necesari percepţiei lumii şi o membrană permeabilă de ventilat realitatea sunt suficiente. Poetul este o specie cu un metabolism vital pentru evoluţie. Probabil existenţa lui face parte din strategia de evoluţie a naturii spre alte niveluri ale existenţei. Întreg acest eşafodaj metabolic piratează energia obţinută din nivelul fizic al existenţei. Artistul este un fel cultură de ciuperci care trăieşte în strânsă simbioză cu gazda sa, fiinţa sa biologică. Este extraordinar cum pot eu, ca fiinţă biologică, să convieţuiesc cu asemenea specie care trăieşte în adâncul meu, funcţionând după legi paralele, mobilându-mi etajul metaforic, complicându-mi întregul metabolism fiziologic şi mental. Odată ce ai apucat să vezi, să respiri, să exişti prin poezie, odată ce ai prins gustul ăsta, întocmai cum o jivină care a gustat din carnea dulce de om se va întoarce să ucidă din nou, nu mai e cale să te întorci la viaţa simplă de dinainte, a muritorilor de rând. Devii o fiară, mereu la pândă după forme de energie capabile să se metamorfozeze, să cuprindă întregul univers în pumn. Glucoza e grosieră, dar cinstită. Poezia însă e periculoasă. Face din om o fiară metaforică, capabilă să sfâşie carnea lucrurilor pentru a ajunge la miezul nevăzutului.

***

Întotdeauna i-am dispreţuit pe drogaţi ca pe nişte fiinţe lipsite de imaginaţie, incapabile să-şi inducă singure, prin metode oneste, stări de percepţie a structurii nevăzute a lumii. Când l-am transformat pe Janet în Janet, am descoperit că puteam să transform orice – prin poezie. Dar la scurt timp după aceea, Poezia s-a dovedit a fi un cal nărăvaş, care s-a ridicat pe picioarele din spate şi a rupt-o la fugă mâncând pământul – când i-a ieşit în cale Răul.

Într-o bună zi mi-a ieşit în cale, pe nepusă masă, Răul. Pe vremea aceea nu credeam în existenţa

acestuia sau, mai bine zis, îl dispreţuiam, aşa cum dispreţuiam şi Binele. Poezia e mai presus de aceste lucruri lumeşti. În lumea de jos a oamenilor de pe pământ, binele şi răul se află într-un dans nesfârşit, măsurându-se unul pe celălalt fără încetare. Era o seară frumoasă de iunie. Am ieşit la plimbare cu Diana, cu care eram colegă de facultate – şi de cenaclu. Plănuisem o seară liniştită, în care noi, ca două zeiţe, am fi descins incognito pe pământ şi ne-am fi plimbat pe faleză deghizate în muritoare de rând, poate am fi stat la o terasă să bem un suc, ca să ne mai tragem sufletul după sesiunea de vară.

La puţin timp după ce ne-am întâlnit a apărut Carmina. O ştiam vag – fusese colegă de an cu noi, dar se lăsase de facultate. Era parcă şi mai slăbuţă, îmbrăcată cu o fustă roşie plisată şi cu un tricou verde, iar la gât purta un lănţişor de argint cu medalion cu Fecioara Maria. Ochii, pe care îi ţinea întredeschişi, ca şi cum ar fi fost pe punctul să adoarmă sau ar fi fost într-un fel de transă, şi gura cu buze foarte subţiri şi palide, arătau ca nişte tăieturi negre spre altă lume în albul feţei, iar din ele ieşeau scântei negre şi cuvinte ciudate, fără noimă. Auzisem la un moment dat că în copilăria sa se întâmplase ceva, parcă legat de maică-sa, nu ştiam exact ce anume – şi de aceea avea nervii cam zdruncinaţi. Din acest motiv, se spunea, renunţase la facultate cu câteva luni în urmă. Cum ne-a văzut, Carmina s-a aciuat imediat pe lângă noi, ca un câine de pripas, fără un cuvânt. N-am reuşit prin nici un tertip să scăpăm de ea. Ceea ce te izbea la Carmina era privirea, despre care oricine ar fi spus fără pic de ezitare că e o privire de om nebun. Din când în când scotea nişte icnete guturale, gesticulând necontrolat cu mâinile. Părea să vorbească cu cineva nevăzut şi uneori îşi dădea capul pe spate şi râdea gros. Era clar că în starea în care se afla nu avea ce să caute aiurea pe străzi şi că noi, dacă am fi avut puţină minte, ne-am fi oprit la o terasă oarecare de pe faleză şi am fi rugat pe cineva să cheme imediat Salvarea. Dar era prima dată când întâlneam o „nebună“ în carne şi

oase şi nu aveam idee că „nebunia“ ei era o boală care poate fi clasificată şi chiar tratată sau măcar ţinută sub control (probabil că, în România acelor vremuri, nici măcar părinţii ei nu ştiau acest lucru) şi eram preocupată exclusiv de gândul să scap cumva de ea.

Plimbarea ne-a picat cam cu ghionturi, aşa că, ajunse la vasul Libertatea, am hotărât să ne întoarcem, fără suc, prin oraş de data asta, şi să luăm autobuzul spre casă. Nebuna se ţinea scai de noi. Diana a avut noroc: autobuzul ei a venit imediat. Soarele se apropia de apus şi Carmina, care rămăsese cu mine în staţie, se pornise să turuie fără şir. Probabil din cauza oboselii, a căldurii şi a surescitării acumulate peste zi, gesturile ei deveniseră din ce în ce mai necontrolate şi strigătele din ce în ce mai groase. Cei câţiva indivizi care aşteptau în staţie se făcură ca prin farmec nevăzuţi – atitudine tipică pentru România acelor vremuri, în care fiecare îşi vedea de treaba lui, într-un amestec de nepăsare, ignoranţă şi nesimţire. Iar eu, cu nimic mai presus de semenii mei, aş fi rupt-o la sănătoasa dacă aş fi fost convinsă că entitatea aceea dinăuntrul Carminei era circumscrisă legilor mecanicii şi ar fi fost impresionată de vreo distanţă. De ce eu? – m-am întrebat atunci cu groază, simţind în spate ghearele fricii şi aşteptându-mă ca nebuna să sară la mine din clipă în clipă. Cum fusese posibil să ajung să fiu perturbată în lumea mea invincibilă tocmai eu, care dispreţuiam binele şi răul? Cât de ridicol şi de înjositor să păţesc tocmai eu aşa ceva! Cum de nu puteam să o „ventilez“ pe Carmina prin poezie? Şi, în caz că aş fi reuşit, la ce i-ar fi folosit ei cu adevărat?

Între timp trecuseră două autobuze care duceau spre cartierul Carminei, fără ca ea să le vadă măcar. Când a venit autobuzul meu, Carmina m-a luat de mână şi mi-a spus, pe un ton care mi-a rupt inima şi care nici nu mai era atât de gros: „nu pleca, te rog, mai stai puţin cu mine!“. M-am uitat în ochii ei şi am crezut că zăresc ceva omenesc în fundul lor, însă nu

ştiam dacă era o chemare sinceră sau era doar vreun tertip al Răului. Poate că eu eram ultima geamandură din lumea asta, ultimul ciot de lemn de care se agăţa fata aceea pentru a se salva de cel ce o chinuia. Însă eu nu aveam puterea, ştiinţa de a o trage înapoi. Dar nici măcar impulsul de a o ajuta. În mintea mea de până atunci, eu şi nebuna făceam parte din două lumi complet distincte, incompatibile şi ireconciliabile.

Văzând privirea pierdută a Carminei, într-o străfulgerare mi-am dat seama că eram şi eu asemenea ei: prizonieră într-o lume suspendată, în care plămânul poeziei, spre deosebire de maşinăria de făcut sens a Carminei, încă mai funcţiona. Nu, nu ventilam lumea prin metabolismul invers, mă înşelasem, adevărul era complet diferit: trăiam pe ventilator. Poezia era ceea ce mă ţinea în viaţă, iar dincolo de ea nu exista nimic. Am simţit deodată un mare gol pe dinăuntru: totul era numai în imaginaţia mea, totul era o farsă uriaşă, asemănătoare celei pe care i-o jucase viaţa fetei ăsteia.

— Poezia e o minciună sfruntată, o gogoaşă cât mine de mare, nu?! Spune-mi! am strigat eu la Carmina, apucându-o de mână şi zgâlţâind-o.

Da, a clătinat ea din cap, încleştându-şi strâns gheara pe braţul meu, da, da, a continuat ea cu frenezie, luându-mă în posesie, îmbrăţişându-mă, acoperindu-mi faţa cu mâinile ei fierbinţi, privindu-mă în ochi cu nebunie, legându-mă cu privirea şi ducându-mă departe, în lumea ei, chiar când autobuzul o lua din loc din staţie, fără ca eu să apuc să urc în el. O clipă am ezitat, privind în derivă autobuzul care se îndepărta. Apoi inima mea a decis. M-am smuls din strânsoarea nebunei cu toate puterile şi am reuşit să mă urc în autobuz din mers. Am zărit-o preţ de o clipă alergând în spatele roţilor, încercând cu disperare să urce. I-am auzit strigătele sau mai bine zis mugetele în urmă. La câteva săptămâni după aceea am aflat din ziare că s-a spânzurat.

Şi apoi a venit chestia cu Ducu.

Atitudinea pe care o manifestam faţă de şcoală în vremea facultăţii a fost cea a unui turist aflat în

vacanţă într-un orăşel plicticos de provincie. Mă duceam la seminarii numai când numărul absenţelor se apropia primejdios de limita maximă permisă, complet relaxată, fără să-mi fac niciodată temele. Mă odihneam o vreme pe scaun citind pe ascuns vreo carte care mă interesa, dacă acest lucru era posibil, sau participând la discuţii, în rarele ocazii când era vorba despre ceva interesant, după care îmi strângeam umbrela de soare şi plecam la ale mele. Cât despre cursuri, majoritatea acestora constau în scris neîntrerupt după dictare, după care se impunea memorarea. Cu cât puteai să reproduci mai bine cuvânt cu cuvânt, cu atât erai considerat mai bun. Cu excepţia cursurilor de matematică, nu ni s-a cerut niciodată în timpul facultăţii să gândim. Şcoala generală şi mai ales liceul fuseseră de-a dreptul NASA faţă de secţia de ştiinţe economice încropită imediat după revoluţie în clădirea şi cu personalul fostei şcoli de partid din Galaţi. Oricum nimerisem la acea facultate dând cu banul, căci Janet nu mă lăsase să aleg ce-mi plăcea, deci nu mai conta. Trei zile. De atât aveam nevoie ca să învăţ pentru un examen în sesiune. E timp berechet în trei zile să treci prin materie de trei ori. În prima zi citeşti ca să-ţi faci o idee şi ca să descifrezi scrisul colegilor, dându-le telefoane să-i întrebi ce au vrut să scrie în cutare sau cutare rând, în a doua subliniezi ideile principale, iar în a treia pui ceva carne pe ele, nu excesiv de multă, ca tocilarii, suficientă însă ca să ieşi cu faţa curată, măcar de un şapte, acolo. Singurul avantaj al facultăţii a fost acela că mi-a lăsat îndeajuns timp liber pentru scris, jurnalistică, pictură şi tot ceea ce mă interesa cu adevărat.

Prima oară l-am remarcat pe Ducu în ultimul an de facultate, căutând cu disperare un curs care îmi lipsea. Ducu era un tip tăcut, uşor supraponderal, cu pistrui, cu vârfurile urechilor roşii şi cu părul negru, ondulat. Nimeni nu vorbea cu el, şi el nu vorbea cu nimeni. Eram în preajma sesiunii, îmi începusem sezonul de vânătoare de cursuri, ca greierele în pragul toamnei. S-a nimerit ca dintre toţi colegii mei

de grupă numai el să aibă acel curs şi i l-am cerut împrumut. Când i-am dat cursul înapoi am stat puţin de vorbă cu el. La început mi-a răspuns monosilabic, dar treptat a devenit mai prietenos. Odată, în timp ce mergeam împreună spre staţia de autobuz, mi-a mărturisit că suferă de o boală de inimă şi e deprimat. „Deprimat!“, am exclamat eu izbucnind în râs. „Numai oamenii mari folosesc asemenea cuvinte serioase. Ştii ce, eu cred că eşti mai degrabă singur. Uite, dacă vrei, hai să fim prieteni!“, i-am spus, mai în glumă, mai în serios, cu uşurinţa mea caracteristică la vremea aceea. El s-a oprit o clipă pe trotuar şi am putut să văd cum roşeaţa îi cuprindea urechile pe de-a-ntregul. La scurt timp după aceea a început să mă sune acasă. Îmi vorbea despre şcoală (care pentru mine, în timpul liber, nu exista), despre lipsa lui de elan, despre problemele din familie, despre componenta genetică a bolii de care suferea, lucruri pecetluite pe veci, despre care vorbea aşa cum un om în vârstă vorbeşte despre bolile bătrâneţii. Mie atitudinea lui fatalistă mi se părea de-a dreptul suprarealistă. La început am rezistat cu stoicism acestui val de plângeri, care îl întrecea cu mult pe al lui Janet când se văieta că nu vom avea ce mânca într-o bună zi (deşi frigiderul, congelatorul, garajul şi pivniţa erau întotdeauna îndesate). Speram ca până la urmă să reuşesc să-l convertesc pe Ducu la o lume care să-i redea tinereţea pe care el însuşi, cu felul său de a fi, şi-o furase. Nu cred că am avut niciodată mai multă răbdare cu cineva. Visam să-l transform, întocmai ca un Pygmalion, din dovlecel rumen, în cavaler teuton. Cum nu ştiam nici o altă cale pentru a realiza acest lucru, i-am dat să citească poezii. Ba chiar mi-am făcut timp şi m-am dus eu însămi cu el în parc şi i-am citit din Nichita, din Ion Barbu şi chiar din mine însămi. Nimic. Nu s-a produs nici un declic. Nici o scânteie nu i-a aprins ochii, inima lui a rămas ferecată. Am decis atunci, descurajată, că trebuie să joace mai mult fotbal (asta îi plăcea lui), să mănânce mai puţină pâine şi i-am interzis să mai plângă prosteşte, căci nu se cuvine pentru un bărbat.

Dar Ducu continua să rămână, cum el însuşi se exprimase, „deprimat“. Mă simţeam ca în desenele animate cu Tom şi Jerry, în care Jerry îl instruia pe nepotul şoricel sosit în vacanţă cum să se apere de motan, însă şoricelul cel îndărătnic se ducea ca întors cu cheia la farfuria cu lapte, chiar sub nasul motanului. Atunci am realizat prima oară că, în ciuda a tot ceea ce încercase să ne bage şcoala comunistă în cap, oamenii sunt diferiţi. Unii oameni au imaginaţie, alţii nu. Unii au pornirea de a clinti ceva, alţii iau lumea de-a gata. Până atunci, pentru mine toţi oamenii fuseseră egali. Dar iată că lucrurile stăteau altfel.

Această descoperire a fost pentru mine cutia Pandorei. Din acel moment am început să diferenţiez oamenii şi să-i judec. Diferenţierea mi se păruse până atunci o unealtă grosolană de a stăpâni lumea, folosită de oamenii slabi pentru a simplifica realitatea, reducând-o la conceptele de alb şi negru, sau de cei ahtiaţi după putere, pentru a-i manipula pe cei slabi. Însă, observându-l pe Ducu, mi-am dat seama că şi modelul meu de a arunca totul într-o oală de fiert şi dezosat realitatea era ceva la fel de artificial. Ca şi cei slabi, eram şi eu în permanentă căutare de soluţii imaginare, care ordonau lumea prin îmblânzire şi seducţie. Şi lumea mă asculta. Janet, de pildă, mă ascultase şi devenise Janet. Dar Ducu? Dar Carmina? Şi aceasta era în definitiv lumea? Acesta era Janet? Împinsă într-o formulă fixă, lumea devenea mecanică. Poezia – o regină-copil care nu are nici un dram de înţelegere pentru supuşii ei imaginari.

Pe Ducu a trebuit până la urmă să-l las la uşă într-o zi în care a venit, ca de obicei, să-mi ceară ajutorul. El ştia că sunt acasă şi nu vreau să deschid. Cu inima grea, a trebuit să mă înclin în faţa evidenţei: nu oricine putea fi o pungă albă, goală, de plastic, care dansează pe buza vântului, iar asta e suficient ca să-l facă fericit.

După Carmina şi Ducu, relaţia mea cu poezia n-a mai fost niciodată ca la început, precum relaţia cu un bărbat care ţi-a arătat ce e iubirea şi apoi te-a înşelat. Poezia a devenit deodată un înger vagabond care cutreieră lumea cu chitara pe umăr şi cu un pistol în buzunar. Cântă frumos, pletele îi flutură în vânt, dar noaptea trebuie să fii pe fază. Există un pistol şi nu ştii cine va apăsa primul pe trăgaci.

În chimie există o procedură numită electroforeză, care permite separarea ADN-ului, a ARN-ului şi a proteinelor. Această procedură constă în agitarea plasmei cu asemenea viteză încât aceasta devine solidă ca un jeleu. Schimbarea stării de agregare permite diferenţierea, prin intermediul atragerii şi respingerii dintre particulele încărcate pozitiv şi cele încărcate negativ, a acizilor nucleici, a căror separare permite diagnosticul genetic în testele de paternitate şi în probele utilizate în justiţia penală. Trecerea materiei dintr-o stare de agregare în alta se produce cu o viteză uluitoare. Solidificarea este principalul mijloc al diferenţierii, al separării, care duce la împietrirea materiei, stare în care aceasta poate fi studiată.

Centrifuga poeziei funcţionează exact invers: ia tot ce e „solid“ şi face materia fluidă. Dar cu ce drept face poezia asta? Căci inefabilul stă înşurubat în materia grea aşa cum gaura stă înfiptă în şvaiţer, remanenţă a bulelor de aer din vremea furiei fermenţilor. El, inefabilul, transformă definitiv realitatea aşa cum fermenţii din brânză îi schimbă acesteia permanent gustul şi consistenţa. Tânjeşti după ruperea de materie prin topirea şi curgerea spre alte înţelesuri, dar ai în acelaşi timp nostalgia neatingerii ei, a păcii şi a comuniunii. Înălţând, separând inefabilul de materia grea, Poezia creează polaritate: nu e o stare energetică stabilă. Prin urmare, topirea materiei, saltul de la o formă de agregare la alta nu pot fi scopuri ultime, ci doar intermediare.

Alta e aventura omului pe pământ şi altfel poate el străpunge chingile cerului, mi-am spus eu, îndoită de

Poezie. De la nivelul materiei până la cel al chintesenţei, omul se purifică în urcare şi se împărtăşeşte în coborâre. Nu Poezia, ci această navigare plină de mister între amorf şi sublim, între lumea grea şi cea rarefiată e Scopul.

Poezia nu mi-a mai fost de atunci regină, ci amant. Un amant bun, care te poartă peste lume, îţi dezleagă sufletul amorf, ţinut în frâu de prea multe griji, supus legilor mecanicii newtoniene, unde domnesc principiile grosolane, neîndurătoare, ale acţiunii şi reacţiunii. Însă această călătorie pe verticală, mult mai mare şi mai misterioasă, pe lângă care scrisul nu e altceva decât o excursie la mare cu clasa, asta e marea provocare.

Cam în acea perioadă şi-a făcut apariţia pe la noi pe la redacţie, într-un tricou verde fosforescent, cu părul vâlvoi, Gălăţanu. Se întorsese de la Paris, unde avusese o bursă de un an. Gălăţanu a fost primul om din lume pe care l-am văzut râzând. Râdea! Râsul lui venea dintr-o parte a lumii care îmi fusese până atunci complet necunoscută. Nu era râsul din vată de zahăr ars al poeţilor nebuni, nici râsul-plânsul căzut înspre sine al existenţialiştilor de cartier care se înecau în vodcă în cele două-trei cârciumi ale boemei Galaţiului. Era un râs care ieşea sincer în afară, însă nu ca o dejecţie, ci cântărit mai întâi înăuntru, preumblat prin spaţiul infinit al bunătăţii, creând reverberaţii molipsitoare. Era un râs omenesc, al unui frate mai mare care-ţi spune: „când o să creşti mare". Atât. Doar faptul de a fi considerat încă mic te face să te simţi imediat mai bine, îţi dă iluzia că mai ai timp. Cu râsul lui jovial, Gălăţanu a spart fereastra mea spre lume. Ascultând poveştile lui despre prietenie, despre Paris, despre Bucureşti, mi-a revenit pofta de a trăi. Trebuia neapărat să evadez, să scap din Galaţi, să-mi iau chitara pe umăr şi pistolul în buzunar, ca Poezia-Amant care trăia acum în mine. La Bucureşti!

4
Lumea

Încet, încet, compartimentul se umplu până nu mai rămase nici un loc liber şi începu să duhnească a sarmale, a ţuică şi a cozonac rămase după Crăciun. Era prea devreme ca să-mi deschid o carte, trenul nici măcar nu trecuse de Brăila. Aş fi vrut să-mi deschid cartea, însă nu puteam să-mi dezlipesc privirea dintr-un punct fix. Stăteam şi mă holbam la femeia din faţa mea, care încerca să-şi înghesuie desagii pe raftul de sus, fără ca nici măcar să o văd. Nu îmi puteam lua ochii de la acel punct invizibil care se afla undeva dincolo de femeie, dincolo de compartiment, dincolo de tren, dincolo chiar de mine însămi. Era un punct care mă atrăgea ca un magnet, ca o gaură neagră spre centrul căreia înaintam. Ca şi drumul spre Bucureşti, punctul acela, care nici măcar nu era punct, ci mai degrabă un loc neştiut şi dureros, din centrul existenţei mele, mă absorbea în el, iar eu nici măcar nu aveam forţa să mă împotrivesc. Nu eram sigură că făcusem bine că mă urcasem iarăşi în acel tren. Stăteam acolo paralizată, fără să mă pot hotărî nici măcar să-mi deschid cartea ori să mă mişc, deşi cineva mă rugase să-i fac loc ca să aranjeze mai bine bagajul. Nu puteam nici măcar să clipesc şi încetasem să mai respir şi chiar să exist. Cumpărasem un bilet. E foarte simplu: cumperi bilet, te urci în tren şi dispari. Devii altcineva. În tren e un miros urât, rău-prevestitor, de banchetă murdară, de speranţă disperată în existenţa vreunui sens, în altă parte, nu aici, desigur, poate acolo, departe, unde te va duce trenul. Mirosul acela greţos mi se însinuase, în ultimele trei luni, în haine, în păr şi printre dinţi. Nu aveam nici cea mai mică îndoială că mi se petrecea un lucru identic cu ceea ce trăiau toţi navetiştii din acel tren puturos ce vindea iluzii, în

care mă aflam. Respiram acelaşi aer de mâncare la pachet înmiresmat cu duhoarea de budă de tren accelerat la clasa a doua şi împărtăşeam cu toţii aceleaşi vise de furnici.

Crezusem că, odată ce voi scăpa de plictiseala de provincie şi de bombănelile lui Janet, lucrurile vor merge ca pe roate. Numai că Poezia îmi fugise cu un beţiv din tramvaiul 16, mai inspirat şi mai vesel decât mine, într-una din serile când mă întorceam moartă de oboseală de la redacţie.

Trenul a şuierat şi s-a pus în mişcare, smulgându-mă din contemplaţie.

— Aha, aici erai, Stricăciune Mică!

— A, salut, Stricat Bătrân, am spus eu, clipind în cele din urmă şi mutându-mi privirea spre capul zbârlit al lui Gălăţanu. Ajunsese, ca de obicei, în ultimul moment.

Am ieşit împreună pe hol şi ne-am aprins ţigări.

— Ce mai e nou? întrebă el.

— Nimic nou. De când m-am mutat la Bucureşti n-am făcut nimic.

— Cum aşa, Stricăciune Mică? spuse Gălăţanu uitându-se la mine ca la o vulpe fără coadă.

— Nu-mi găsesc locul. La mătuşă-mea nici măcar o masă pe care să scriu n-am. Scriu pe masa din bucătărie, însă toată lumea se fâţâie pe acolo şi nu-mi iese nimic. În plus, mai are şi gândaci.

— O, biata Stricăciune, mă compătimi Gălăţanu aproape serios. Ai răbdare. După ce o să-ţi facă ăştia carte de muncă o să pleci la un job mai bun şi o să-ţi închiriezi o garsonieră numai a ta.

— Cum naiba aş putea să scriu? Mi se pare totul urât, chiar şi oamenii sunt urâţi şi strâmbi, cumva. Pentru ce se agită atât? De ce mor toţi de grija propriului stomac ghiorţăitor?

— Îţi dai seama că aceste trei luni de când eşti la Bucureşti sunt primele luni din viaţa ta când ai trăit cu ochii deschişi? Gândeşte-te şi tu puţin: era normal să ai un şoc! Gata, s-a terminat! *Welcome to reality!* Ţi-a trecut vreodată prin cap că din frecuşul a două gunoaie umane, cum le spui tu, s-ar putea naşte un

nou Einstein? Ştiai că tatăl lui Beethoven a fost un beţiv notoriu?

— Până să ajungem la Beethoven ne-ar trebui nişte tomberoane de gunoi, nişte hingheri…

— Mizerie? se minună Gălăţanu, clipind des din ochiul drept, semn că începea să se încingă. Du-te într-o ţară din Africa să vezi acolo mizerie. Du-te într-o ţară din Arabia, să vezi acolo cum sunt tratate femeile. Abia atunci o să-ţi dai seama cât de norocoasă eşti că te-ai născut în România!

La asta n-am mai avut ce să zic. Nu fusesem niciodată în Africa şi în Arabia, iar faptul că existau unii mai bătuţi de soartă ca noi nu mă făcea să mă simt cu nimic mai bine.

— Pute, am şoptit eu.

— O, nu e de la mine, s-a apărat Gălăţanu.

— Pute a soartă de om, a sânge, a păr, a transpiraţie, a unghii, a picioare, a hoit. Tot oraşul e plin de câini vagabonzi, de lume care aleargă după câini cu covrigi în coadă, de vânzători de iluzii şi de fraieri ca mine. Oraşul ăsta e ca o ghiulea care te trage la fund. Abia dacă reuşesc să ies la suprafaţă de la o zi la alta. Nici nu ştiu ce naiba caut eu acolo.

— Dar tu cum credeai că e viaţa? Credeai că te va aştepta cineva la gară cu un buchet de panseluţe, vreun prinţ care să te plimbe toată ziua cu caleaşca la şosea şi tu nu vei face decât să scrii poezii şi să mergi la teatru? Trezeşte-te odată! Viaţa nu e un pension de domnişoare sau o tabără de creaţie… Dumnezeu nu e alb sau negru, oamenii nu sunt buni sau răi. Oamenii sunt cum sunt – problema e ce devii tu. Ţine-ţi capul pe umeri şi nebunia în buzunar! Ai răbdare – pentru nimeni nu e uşor la început. Nici pentru Pierre, nici pentru Grasu', nici pentru mine sau Simonetta n-a fost uşor. Însă fiecare şi-a găsit locul până la urmă. O să ţi-l găseşti şi tu pe-al tău, ai să vezi…

Mi-am şters lacrimile şi mi-am aprins o nouă ţigară. „Practic", îmi spusese odată Iustin la o bere, evaluându-mi sistematic situaţia, „singura ta şansă e să te măriţi repede. Însă pe cine să intereseze, în Bucureştiul ăsta, o gâsculiţă ca tine din provincie,

fără apartament, fără minijup şi cu un salariu cât un haiku?“.

„Ia nu mă mai mărita tu aşa de repede“, i-am spus eu lui Iustin. Iustin ăsta era un un roşcovan plin de coşuri pe faţă, absolvent de filologie, cu vreo doi ani mai mare ca mine, care lucra în publicitate, prietenul unui coleg de redacţie. Ne nimeriserăm odată la masă la „Lăptărie“ la un concert cu Anca Parghel. Îşi scosese cravata şi şi-o pusese în geanta diplomat. Apoi şi-a luat o bere la halbă şi a început să scormonească cu ochii în stânga şi-n dreapta după gagici.

— Cei de la redacţie trag de mine în toate direcţiile… Ai mei aşteaptă să mă mărit. Cum naiba să mai scriu? Şi de ce aş scrie?

— Uite, dacă vrei, te las să-mi faci coarne, a spus Gălăţanu împăciuitor, văzând că n-o scoate la capăt cu mine.

În afară de Janet, Gălăţanu era singura persoană din lumea asta căreia îi stătea părul ca dat cu fixativ când îi făceai coarne. I-am făcut o pereche de coarne zdravene, în timp ce el vorbea la telefon la redacţie. Pentru că acea conversaţie se prelungea, i le-am stricat şi le-am refăcut de mai multe ori, până când au stat perfect. I-au rămas aşa, nemişcate, până când trenul a ajuns la Bucureşti. Cred că uitase de ele, pentru că a intrat cu ele la metrou – nu m-am îndurat să i le stric. Erau singurul lucru pe care-l văzusem în ultima vreme care avea direcţia în sus. Şi, oricum, toată lumea ştia că Gălăţanu e nebun.

Primele luni de Bucureşti au fost ca un pumn în nas. Visasem un oraş al renaşterii, un oraş – navă spaţială, o galaxie a ideilor în care să explodez ca o supernovă, însă mă găseam într-un ghetou al pierzaniei, într-un purgatoriu în care urma să-mi plătesc cu vârf şi îndesat nesăbuinţa. Devenisem una dintre sutele de furnici ale unei imense colonii. Fusesem atrasă într-o cursă, înşelată, trasă pe sfoară, prinsă într-un complot al tuturor oamenilor mari care mă mângâiaseră în copilărie pe cap, întrebându-mă,

cu un rânjet rău-prevestitor, ce voiam să mă fac când voi creşte mare. E o mare ţeapă. Munceşti, plăteşti cu vârf şi îndesat luxul de a avea un corp care trebuie să mănânce, să se spele, să doarmă sub un acoperiş, mai torni din când în când câte un gin tonic, o seară de poezie la Muzeu sau o piesă de teatru la Nottara, ca să ai putere să o iei, a doua zi, de la capăt. În weekend îţi pui hainele la spălat, faci o mâncare lungă, să îţi ajungă toată săptămâna, deschizi o carte şi o închizi la loc, gândindu-te la o povestire pe care vrei s-o scrii de nu ştiu cât timp, pe aripile căreia vrei să-ţi iei zborul, într-o lume mai verosimilă decât cea din jur, însă în casă e agitaţie, se freacă podeaua, se spală vase, se vorbeşte la telefon, se râde şi se probează rochii… Şi atunci ieşi în parc. Te gândeşti la acea povestire, dar ai un bolovan legat de picior, un bolovan care pleacă din inimă. Nu poţi zbura. Nu ştii ce limbă să foloseşti ca să poţi spune ceva, ceva să aibă în sfârşit sens, care să te salveze pe tine şi întreaga omenire.

După trei luni am ajuns, cu amară dezamăgire, la concluzia că viaţa de adult e cea mai mare ţeapă a existenţei mele. Tânjisem atâta după libertate, iar acum, când în sfârşit dispuneam de ea din plin, îmi dădeam seama că era doar o colivie căreia nu-i vezi marginea. Sigura libertate pe care aş fi putut s-o cunosc vreodată rămânea poezia, pe care o abandonasem deja – în gura poeţilor beţivi de la Muzeu. Voiam acum să trăiesc pe piele, departe de plasa de prins necuprinsul. Şi voiam, pentru prima oară, să înţeleg. Tot ce puteam face era să aştept şi să mă rog să mi se deschidă în faţă vreo cale. Orice ar fi fost, nu puteam decât să-mi ţin inima sus şi să merg înainte, pe coridorul larg şi anost, plin de lume.

Îmi era drag Gălăţanu, îl asemuiam în gând cu un bursuc cu pielea tare, bătucită de vremuri, dar cu inima mare şi caldă ca o pâine, din care mâncaseră pe rând toţi, şi Grasu', şi Pierre, şi Simonetta, şi eu. Mi-am şters firimiturile de pe bot şi am înghiţit în sec. Pâine, pâine, dar mie îmi mai trebuia şi caviar.

Gălăţanu era un adaptat, un supravieţuitor. Era un motan pufos şi zvăpăiat în care zăcea un luptător de gherilă. Eu nu aveam nici un chef să mă bat pentru fundul meu. Mi se părea înjositor şi promiscuu să cucereşti lumea şi să o înfuleci ca pe o felie de şuncă. Pentru mine lumea ar fi putut fi digerată numai sub formă de esenţe, prin miros, în creier, şi nu în stomac. Da, Gălăţanu era fără îndoială mai înţelept decât mine. Trecuse prin toate şi alesese calea de mijloc. Îşi punea pielea în băţ pentru jobul de la revistă, unde lucra ca reporter special, scormonind adânc în mormane urât mirositoare, apoi mai făcea şi mici ciubucuri din colaborări la diverse reviste glossy – pentru că nu avea încotro, ducea în spate toată familia, inclusiv nişte părinţi în vârstă. Nu ştiu cum făcea, dar îi rămânea şi timp de scris şi de cenacluri, la care bea şi fuma cu moderaţie, spre deosebire de ceilalţi, care beau până cădeau sub masă. Se trezea dis-de-dimineaţă, la ora când mie îmi cad ochii în gură de somn, şi scria cu sfinţenie două-trei pagini la calculator. Era al naibii de încăpăţânat şi de încrâncenat în lupta pentru destinul lui literar, în care credea până la lacrimi. Eu nu eram sortită să devin o mare scriitoare. Spre deosebire de el, eu nu dădeam doi bani pe chestia cu „lotul literar“, cu „aşii literaturii“, cu „marca“ personală a scriitorului, cu generaţiile, cu venitul la Bucureşti „ca în cantonament“, cum îmi şoptise conspirativ la ureche Boe într-o seară, după un cenaclu. Toate astea erau jocuri de copii. Despre ce puteam scrie eu? Nu înţelegeam nimic din ce se întâmpla în jur. Trebuia să fac uz de întreaga mea imaginaţie ca să mă dumiresc de ce naiba se agitau atât de mult ceilalţi şi ce căutam eu printre ei. Nu îmi rămâneau decât vreo două ore libere după ce ajungeam acasă de la serviciu, pentru că pe la 10 mătuşă-mea dădea stingerea (ca să nu-i umflăm, eu şi cu verişoară-mea, factura la electricitate). Aveam un job de la 9 la 5, ca toţi sclavii, şi făceam o oră dus cu tramvaiul 16 şi o oră întors, timp suficient ca să studiez întregul material uman aflat la dispoziţie pe traseu. Vedeam feţe

brutalizate de muncă şi de oboseală, feţe schimonosite în grimase subumane, exprimând diferite ipostaze ale evoluţiei omului începând cu stadiul de reptilă. Le studiam cu o curiozitate amestecată cu frică şi cu dezgust. Trăiam într-un tablou de Bosch. Îmi pierdusem treptat orice chef de hârjoneală. Trecute pe veci erau acum vremurile când umblam pe străzile Galaţiului în rochie de pânză de sac, prevăzută cu un cârlig de măcelărie pentru agăţat băieţii, ca să-i sărut şi să le spun poezii. Trecute erau vremurile când lumea putea fi iubită, îmblânzită, modelată ca o plastilină. Decăzusem acum, de bunăvoie, la stadiul de muritor de rând.

Fişă de observaţie nr. 1

Azi m-am dus cu Simonetta la tuns. Am dat o mulţime de bani şi arăt ca dracu'. Am fost la Hotel Bucureşti, la Mariana, o tipă la care se tunde Simonetta. La ora aceea din seară hotelul zumzăia de senatori şi deputaţi care coborâseră în hol la un coniac şi o şuşanea, începându-şi astfel în mod plăcut viaţa de noapte. Mi-am croit drum până la mezanin, unde se afla frizeria. Prin contrast, aceasta era goală. Mariana m-a luat imediat în primire.

— Eşti colegă cu Simonetta la Parlament? a ciripit ea.

— Nu… lucrez în presă.

— Aha. La ce ziar?

— La o revistă…

— Cum se numeşte?

Auzind cum se numea, Mariana a dat din umeri.

— N-am auzit în viaţa mea de revista asta, spuse ea acru.

Îi dispăruse şi ciripitul din voce şi îi apăruse un fel de răguşeală de fumătoare înrăită.

— Se distribuie numai în străinătate, i-am explicat eu. E în engleză, e pentru oamenii de afaceri.

— Aha, a spus Mariana fără prea mult entuziasm. Şi ce vrei să-ţi fac la păr?

— Nu ştiu… mă las pe mâna ta. Simonetta mi-a spus că ai mâini de aur… Nu-mi dau seama ce mi s-ar potrivi.

— Nici o problemă, a spus tipa.

Peste douăzeci de minute îmi contemplam cu obidă noua mutră în oglindă, blestemând în gând clipa nefastă în care o întrebasem, într-o doară, pe Simonetta dacă ştie pe cineva care tunde bine.

— Îţi vine foarte bine, m-a încurajat Mariana.

— Aşa crezi? am bâiguit eu, complet derutată.

— Da. Stai să ţi-l mai aranjez puţin cu drotul.

Când m-am privit din nou în oglindă am avut un şoc. Arătam ca o bombonică sau poate ca o bomboană Kojak, aşa, tunsă cu castron în cap şi slabă ca un băţ.

— Cred că asta va fi tunsoarea vieţii tale, a conchis Mariana, bătându-mă încurajator pe umăr. Ce zici, îţi place?

— Nu ştiu, nu-mi dau seama…

— Ei, o să te obişnuieşti tu!

Nu mi-am revenit din şoc decât când Mariana mi-a vârât, numai zâmbet şi miere, nota de plată sub nas. Aceasta reprezenta o treime din salariul meu pe o lună. Am înţeles atunci că, în următoarele săptămâni, poate chiar luni, urma să fac foamea.

Am coborât în holul hotelului. Într-un târziu a apărut şi Simonetta, într-o rochie sexy şi cu ochii sclipind de idei năstruşnice.

— Îmi place tunsoarea asta. Arăţi ca o lady.

Nu mă minţea. Simonettei îi plăcea orice schimbare şi cu cât costa mai mult şi era operată într-un loc mai cu ifose, cu atât îi plăcea mai tare.

— Pe naiba, am spus eu. Îmi stătea de o mie de ori mai bine cu părul meu ca un măturoi. Măcar aveam personalitate. Aşa arăt ca un căţeluş.

— Fii, fată, serioasă, mi-a tăiat-o ea scurt. Hai, vino, vreau să-ţi prezint pe cineva.

Am intrat în barul hotelului. Simonetta şi-a croit drum printre mese. Pulpele ei dezgolite atrăgeau

privirile ca un magnet. Într-un târziu s-a oprit în dreptul unei mese la care doi bărbaţi discutau aprins. Unul era slab, palid, cu părul creţ, cu ochi de şarpe care studia atent prada prin ramele aurii şi cu un nas ascuţit cu ce părea să adulmece încontinuu, iar celălalt era roşu, gras şi mirosea de la o poştă a transpiraţie. Slăbănogul ne-a făcut semn imediat ce a văzut-o pe Simonetta, zâmbind cu gura până la urechi.

— Poftiţi, doamnelor, haideţi, luaţi loc, a spus el. Vă aşteptam.

— Ea e prietena mea despre care v-am vorbit. Dânsul este domnul deputat Priză, a spus Simonetta întorcându-se spre mine şi zâmbindu-mi fermecător cu buzele ei pline şi strălucitoare.

— Încântat, a spus Priză pompos, aplecându-se adânc să-mi pupe mâna. Cu această ocazie am remarcat în mijlocul claiei de păr creţ un început discret de chelie.

Ne-am aşezat cu toţii la masă. Ridicând un deget spre fata care servea, Priză ne-a întrebat ce doream să bem. Simonetta a comandat un Campari, iar eu mi-am luat un gin tonic.

— Acum mă scuzaţi puţin, a spus deputatul, cu un aer vinovat. Trebuie să-mi termin discuţia cu acest domn pe care mi l-au trimis de la judeţ pe nepusă masă.

Cei doi s-au retras să şuşotească într-un colţ.

— Cine e Priză ăsta? am întrebat-o pe Simonetta.

— E deputat la noi. Tocmai şi-a început mandatul de câteva săptămâni. Vine la serviciu doar trei zile pe săptămână, când se votează legile, în rest stă la el, la Cucuieţii din Deal, învârte nişte afaceri.

— Şi ce naiba căutăm noi aici, la masa lui?

— Uite ce e… Tipul e cam dezorientat, nu cunoaşte pe nimeni în Bucureşti. M-a rugat Popescu să-l scot în lume, ca să-i mai treacă frica de Bucureşti.

— De ce nu-l scoate Popescu în lume?

— E plecat în delegaţie în Suedia. M-am gândit la tine… Mă gândeam că ai putea să-i dai nişte ore de

engleză, că nu vorbeşte nici o limbă străină. El, săracul, ar vrea să meargă în delegaţii în străinătate, dar n-avem cum să-l trimitem aşa, mut ca un peşte, că ne face de râs. Ţi-ar prinde bine, mai câştigi şi tu un ban…

Până să apuc să răspund, Priză a revenit la masă, radios.

— Dom'le, e ceva de speriat, spuse el pe un ton plângăcios. Toată lumea e înnebunită să facă afaceri. Toţi ăştia care stau la masă în jurul nostru, uitaţi-vă puţin la ei. Uite, ăla cu ochelari cu rame de aur are nu ştiu câte terenuri. Celălalt, ăsta gras cu două ghiuluri pe deget, a cumpărat acum câteva zile nişte fabrici de ciment. A vrut să mă ia şi pe mine, dar mi-a fost frică. Şi băiatul de adineaori, pe care mi l-au trimis pe cap de la judeţ, vrea să-l ajut. Profită toţi de mine cât pot, că ştiu cât sunt de drăguţ. Ce să fac, nu pot să-i refuz, că aşa sunt eu, drăguţ… Zi şi tu, Simonetta, învaţă-mă şi pe mine, că eşti fată deşteaptă, în ce să-mi bag eu banii? Nu mă învaţă nimeni ce să fac cu ei. În cine să am încredere? Nu-mi dă nimeni nici un sfat.

— Nu ştiu ce să vă spun, domnule deputat… spuse Simonetta, încurcată de turnura neaşteptată a discuţiei. Aveţi răbdare, o să cunoaşteţi treptat pe toată lumea, inclusiv pe cei care v-ar putea da un sfat în privinţa asta, a adăugat ea cu diplomaţie.

— Ei, dar să lăsăm afacerile acum, spuse Priză schimbând tonul. Ce norocos sunt să stau la masă cu două domnişoare atât de simpatice, a spus el zâmbind cu gura până la urechi. Unde mergem?

Îmi venea să sar de gâtul lui Priză şi să-l pup. Nu m-aş fi aşteptat să mi se servească pe tavă cu atâta generozitate nişte informaţii atât de picante. Mă vedeam deja publicând pe prima pagină a unui cotidian naţional o anchetă zguduitoare. Am hotărât să câştig încrederea acestui gură-spartă şi să aflu cât mai multe detalii despre afacerile parlamentarilor. Ne-am urcat în Porsche-ul gri metalizat al lui Priză şi am pornit, la propunerea Simonettei, spre un pub irlandez. Urăsc puburile

irlandeze. E atâta hărmălaie acolo încât trebuie să urli unul la celălalt ca să te poţi înţelege. Dar pentru ca Priză să se simtă bine în compania a două tinerele era fără îndoială locul ideal. Aflând că lucrez la oarece revistă, Priză, care nu era complet încuiat, şi-a ţinut gura în ce priveşte afacerile pesonale şi ale colegilor săi pe tot restul serii. După ce a dat pe gât câteva scotch-uri a devenit, cum era de aşteptat, romantic. Mi-a mărturisit că nevastă-sa se îmbolnăvise recent şi era deprimat. Ar fi avut nevoie de cineva care să-l înveselească, o fată tânără şi nostimă, cu suflet bun, aşa ca mine, de la care ar fi putut eventual învăţa şi engleză. Am văzut atunci cu imensă părere de rău cum reportajul spectaculos de pe prima pagină a marelui cotidian începe să-şi piardă conturul şi este înlocuit de imaginea propriului meu nud cu titlul „Câştigătoarea concursului Cea mai Ţepară Ziaristă din această săptămână este…“. N-am mai aşteptat să apară numele şi l-am abandonat subit pe Priză, lăsându-l în seama altor suflete generoase care se găseau din belşug în acel bar, şi m-am urcat în primul taxi – singura mea şansă de a scăpa la acea oră din noapte de colţii maidanezilor de la mătuşă-mea de la bloc, cheltuindu-mi astfel şi restul salariului pe luna aceea.

* * *

Venisem la Bucureşti direct de la Satu-Mare, unde fusesem cu gaşca lui Boe la un festival să iau nu ştiu ce premiu, făcând astfel rost de banii de chirie pe prima lună. Urma să locuiesc la mătuşă-mea şi să împart camera şi patul cu verişoară-mea, care era studentă la medicină. Oraşul nu promitea nimic, era respingător, murdar şi plin de personaje care interacţionau într-un fel de dialog al surzilor. Fiecare îşi făcea jocul, ca un mecanism care aşa fusese lăsat de ăl' de sus şi nu putea decât să execute cu precizie mişcarea rotiţelor zimţate de dinăuntrul său. Pământul însuşi era plat şi nu se mişca. În trei luni de

zile, de când o ştersesem de acasă, luând jobul pe care-l găsisem cu ajutorul lui Gălăţanu, îi întâlnisem pe Scriitorul Faimos, Bolnav de Ciroză, Bântuind Deja pe la Cârciuma de la Muzeul Literaturii de pe Cealaltă Lume, pe Căutătorul de Poveşti Pornografice, care Era Dispus să Plătească 100 de Parai ca să Asculte o Poveste Deocheată din Gura unei Puicuţe, pe Beţivul Plin de Talent, care Scrie cu Rimă şi Declamă cu Voce Baritonală la Cârciumă, Spărgându-ţi Timpanele, pe Editorul Dispus să Promoveze Tinere Talente în Schimbul Unui Futai Sportiv, pe Tânărul Absolvent de Teatru care Lucrează ca Fotograf la Ziar pentru că Are Copil Mic şi îi Trebuie Bani de Lapte Praf şi de Scutece, pe Câinii Vagabonzi de la Mătuşă-mea de la Bloc, care te Pândesc şi îţi Muşcă Turul Pantalonilor în care Faci pe Tine de Frică, pe Hoţul de Buzunare din Tramvaiul 16, a cărui Gură e Noaptea şi ai cărui Dinţi de Aur Sunt Stelele, pe Femeiuşca Drăguţă, Veselă şi Isteaţă, cu Fustă Scurtă, care Dă din Fund şi din Coate ca să Ajungă Departe, ba chiar şi pe o Americancă Aventurieră căreia nu-i Păsa decât de Fundul Ei Gras. Totul era scris cu virgule, însă nu ca pe vremea poeziei sălbatice, în care muza închega totul într-o dulce mreajă, ci cu virgule între întâmplările şi personajele unui colaj grosolan, alcătuit din tăieturi extrase la întâmplare din uriaşul pachet de cărţi de joc al zilelor gri de iarnă în Bucureşti. Dacă era o întrebare care îmi stătea pe buze în zilele acelea şi pe care nici măcar nu îndrăzneam să mi-o pun, era de ce am întors tocmai cărţile astea, şi nu altele? Undeva în fundul minţii începea deja să-mi încolţească ideea că aşa era tot pachetul cu toate cărţile din el.

Până-n Crăciun, când am plecat înapoi la Galaţi să-mi ling rănile, zăpada căzuse deja de vreo două ori pe străzile Bucureştiului, într-o încercare disperată de a curăţa încărcatul peisaj, însă se fleşcăia repede, sub paşii faunei variate care împânzise locul şi mişuna bezmetică în căutare de chilipiruri. Ningea, însă, ca un făcut, nu se aşternea niciodată. Cum ajungeau în

contact cu asfaltul iadului, fulgii se topeau imediat sub suflul fierbinte al acestuia, transformându-se într-o zeamă cleioasă. Noroiul gemea în gropile din asfaltul şoselelor, devenind o torpilă periculoasă, care îţi era proiectată pe palton când îţi era lumea mai dragă. Trebuia să am mereu şosete de schimb în rucsac, pentru că umblam mai toată ziua pe jos. Lucram ca reporter – umblatul pe jos făcea parte din pâinea mea de zi cu zi. Făceam, cum era de aşteptat, munca de jos. Sub mine nu era decât Mariana, care lega articolele în dosare, într-un fel de arhivă în care nu căuta nimeni niciodată. Băteam cât era ziua de lungă străzile gri, enigmatice ale Bucureştiului, tânjind după alb, sperând într-o zăpadă cu troiene care să oprească fojgăiala neobosită şi să lumineze feţele gri-umede ale blocurilor.

În weekenduri zăceam în faţa hârtiei, căutând zadarnic în pagina albă un punct negru care să-mi lege iţele încurcate într-un nou fir al Ariadnei. Stăteam aşa ore în şir, într-o stare de catalepsie pe care cana de cafea de alături nu reuşea s-o clintească, încercând să rezolv, fără a strica albul paginii, un puzzle din care îmi lipseau multe piese. Lumea mi se releva sub formă de fascicule, discontinuă, ruptă în bucăţi. Majoritatea oamenilor făceau un joc mediocru. De când mă aruncasem în vârtejul Bucureştiului începusem să învăţ să le cântăresc sufletele. Păreau cu toţii loviţi în moalele capului şi, într-un fel sau altul, terminaţi. Intraseră în joc. Jocul consta în a-ţi trage o felie cât mai mare. Nu conta din ce. Important era să fie mare, să însemne ceva, ca să balanseze lipsa de sens a existenţei. Totul era de vânzare. În general se punea preţ pe trei lucruri: bani, glorie şi divertisment. Grosul populaţiei era format dintr-un amestec plicticos de oameni de afaceri, de carierişti-vocaţionişti, de simpli consumatori şi de pierde-vară, precum şi combinaţiile acestora. Majoritatea celor de vârsta mea visau să devină „cineva“, să cucerească un piedestal de unde să împartă zâmbete fotogenice. Dacă o apuci pe drumul ăsta, eşti sortit pierzaniei şi eşuezi cu o maşină în rate

în parcarea din faţa blocului. Desigur, mai erau şi artiştii. Eu n-aş fi vrut să fac parte dintre ei, îmi păreau toţi nişte îngeri căzuţi. Trebuia să mai existe un nivel, nu voiam să rămân prinsă în lumea aceea.

Observam totul, lucram la fişele mele.

Fişă de observaţie nr. 2

Să zicem, de pildă, Marele Boss. Un grăsan precipitat şi imprevizibil, căruia îi râd mereu ochişorii în cap, în dosul lentilelor groase cu rame negre. Cred că e însuşi diavolul sau un agent secret al acestuia. Îşi începe şedinţele de redacţie prin a-şi pune picioarele pe biroul lui Gini. Când ţipă la noi că suntem proşti făcuţi grămadă – ceea ce e fără doar şi poate adevărat, îmi închipui cum îi transpiră picioarele în şosete. E genul căruia îi put picioarele şi căruia i se urcă sângele la cap. Asta e ceva foarte comun la boşi. Însă mai e ceva, ceva deosebit, cum n-am mai văzut niciodată. Îi plac jocurile diabolice cu oameni. Pentru el, noi suntem nişte pioni lipsiţi de însemnătate în planul lui grandios. Construieşte ceva măreţ, în care noi nu contăm. În toiul petrecerii de dinainte de Crăciun – un fel de bufet constipat şi protocolar, pentru maimuţele tribului, căci la trust omul era dresat de la bun început să revină la stadiul de maimuţă – m-am trezit că mult-visata primă de Crăciun, pe care apucasem să o pipăi prin pereţii subţiri ai plicului şi să urlu în gând „Este!“, să o pun în siguranţă în buzunarul sacoului şi să visez cu ochii deschişi o vacanţă la munte, mi se cere deodată înapoi, ca şi tuturor celorlalţi, pentru organizarea nu ştiu cărui joc de societate. Marele premiu, am fost anunţaţi, urma să constea dintr-o maşină de spălat Whirlpool, pe care firma avea să o cumpere din primele noastre şi să o ofere fericitului câştigător. După cinci minute alergau cu toţii după coaja de banană azvârlită cu atâta generozitate de marele

babuin – maşina de spălat cu bule. În sala de petrecere puteai simţi un fel de electricitate, determinată de polarizarea produsă de atracţia banului. Alergau cu toţii în jurul bossului, făcând tot felul de giumbuşlucuri aparent intelectuale. Era un joc de genul Cine ştie câştigă. Nu aveam nici un chef să câştig vreo maşină cu bule şi mai ales nu aveam nici un chef să particip la dansul în jurul focului. Doar eu şi cu Nic, cei mai noi din trust, ne aruncam priviri cu subînţeles, oripilate, pe la masă, unde veniserăm să ne turnăm chipurile un pahar cu apă, fără să îndrăznim totuşi să vorbim între noi. Bossul petrecea de minune, văzând cât de bine se încinsese lupta pentru ciolan. Atunci am văzut pentru prima oară cu ochii mei ce înseamnă noroc şi nenoroc şi cum funcţionează legea compensaţiei. Toţi cei care au câştigat iradiau un fel de justeţe, de forţă izvorâtă din meritele lor anterioare. Cu toţii cereau acum, după puterile lor karmice, să li se facă dreptate. Ella, de exemplu, credea că merită din plin maşina de spălat: avea doi copii şi de ani de zile le spăla hăinuţele cu mâna. Pe deasupra, îi mai făcea şi Mitocanul zile fripte. Imediat cum a aflat că a câştigat a sărit în sus, a pupat pe toată lumea şi a dat pe gât un pahar de şampanie. Însă la scurtă vreme după aceea lucrurile au început să se complice. După nici două luni a rămas gravidă. Problema e că nu ştia cu cine, cu Mitocanul sau cu amantul. După avort, aproape a făcut septicemie. A zăcut câteva zile la pat. Abia după vreo două săptămâni medicii şi-au dat seama că avortul fusese incomplet şi că geamănul primului avorton rămăsese înăuntru. Povestea cu amantul începuse imediat după victoria asupra maşinii de spălat.

Arta Marelui Boss a fost aceea de a ne folosi pentru a produce un spectacol indecent de destine, care nu s-au ciocnit în mod natural, ca în viaţă, ci au interacţionat forţat, la comanda acestui Mefisto dornic de senzaţii tari, deghizat în Moş Crăciun.

***

Uneori, după ce scăpam de la serviciu, mergeam cu Nic şi cu Edi la Hanul lui Manuc să ne anesteziem cu ceva tărie. Chelnerul ne aducea vodca şi noi ne vâram nasul în pahar şi ne adulmecam soarta. Unde mai eram? Stăteam toţi trei la masă, într-un fel de înţelegere tacită a ratării, încercând să ne păstrăm demnitatea. Indiferent de ce discutam, împărtăşeam cu toţii sentimentul acut al eşecului. În sinea noastră ştiam că suntem nişte tipi mediocri, cu nişte joburi de rahat, nişte furnici prinse într-un muşuroi prost făcut. Sub gerul iernii, destinele noastre se făceau şi mai mărunte şi doar vodca fiartă şi serile de poezie de la Muzeu, la care mergeam din când în când cu toţii, ne mai dezgheţau inimile. Dar roata înţepenită a destinului fiecăruia dintre noi nu se clintea.

Foarte rar, în anumite zile, un fir începea totuşi să lege lucrurile. Nu pentru că aş fi reuşit să îl leg eu, ci pentru că existau momente speciale când toate stihiile stăteau în cumpănă şi un fel de tărie a cerului se pogora pe pământ. Asta se întâmpla în nopţile foarte reci şi senine, când afară era linişte şi bolta înstelată a cerului trăgea parcă lumea în sus. Atunci se putea auzi trecerea timpului. Timpul trecea pe Calea Victoriei, ştergând aerul dulceag de migdale al caselor boiereşti de odinioară cu mirosul patiseriei Pani-Pat. Stăteam întinsă cu ochii larg deschişi şi ascultam sunetul acela prelung de *iiii* al stomacului orb şi nesăţios de căpcăun, care înghite lumea de la începuturi. Milioane de frânturi de voci şi de sunete sparte în bucăţi, amalgamate, a căror curgere ameţitoare o simţeam ca pe un uriaş gol în stomac, îmi explodau în urechi. Era trecerea timpului, a lumii, a însăşi vieţii mele care refuza cu încăpăţânare să îşi găsească un făgaş. Mai mult decât orice, nu voiam să fiu aspirată în acea curgere. Omul însuşi ca specie, înrobit de societate, de dependenţa materială şi îndobitocit de divertisment, inert, lipsit de reacţie, era alienat, iar eu nu voiam să fac parte din această specie. Şi totuşi unii reuşiseră să rupă chingile. Doar

gândul că au existat oameni ca Isus, Buddha, Milarepa, Steinhardt sau chiar baba Ecaterina, care, supusă celor mai groaznice torturi, nu divulgase comuniştilor unde se ascundea bărbatul ei, „pentru că era om bun“, îmi dădea curaj să merg înainte.

O vreme am reuşit să supravieţuiesc citind Henry Miller şi mergând pe la cenacluri. Pentru câteva ore, cât ascultam sau vorbeam despre poezie, indiferent cât de proaste ar fi fost textele, puteam din nou respira. Era totuşi altceva, altceva decât ce era în jur. Era o formă de supravieţuire – o respiraţie.

Într-o bună zi am dat nas în nas cu Boe. Purta, ca de obicei, sacoul lui negru şi ponosit, presărat discret cu mătreaţă pe umeri.

— Tu nu mai scrii, dragă, nimic? mă întrebă el din senin, cântărindu-mă plin de suspiciune cu ochişorii lui mici de rechin.

Ce puteam să-i spun eu lui Boe? Că trăiam într-o stare de continuă perplexitate? Că nu pot scrie dintr-o poziţie de slăbiciune şi că am nevoie de timp să-mi adun ceva putere – dacă mi-o voi aduna vreodată? Ce-l interesa pe Boe ceva care nu putea fi tradus în premii şi procente literare? Toate astea erau simple baliverne, aiureli de femeie.

— N-am timp. Mă muncesc ăia de la redacţie de dimineaţa până seara.

— Da? Hm… Asta nu-i o scuză, mă apostrofă el neîncrezător. Doar nu cumva oi fi îndrăgosită! Mai pune şi tu mâna şi scrie, ce naiba… Şi ai grijă să nu cumva să te măriţi şi să faci vreun copil, că ţi-ai luat adio de la cariera literară!

Exerciţiul nr. 1

Într-o zi Edi mi-a vorbit despre exerciţiile de teatru ale lui Stanislavski. Conform acestor exerciţii, când urcai în tramvai sau în metrou trebuia să-i

observi cu atenţie pe cei din jur şi să le ghiceşti viaţa, să le recunoşti, după expresia feţei, punctele slabe şi calităţile, poveştile fiecăruia dintre ei. Îmi petreceam timpul liber plimbându-mă cu metroul, mergând din vagon în vagon în căutare de personaje pitoreşti, compunând zeci de fişe hilare („pe ăsta crăcit cu mânecile suflecate trebuie să-l cheme Marinică, e un leneş şi un beţiv şi jumătate, slabul ăsta şi fără dinţi e Săndel, are o soră grasă care-l bătea de-i suna apa-n cap când era mic, fetele astea vesele şi care-şi dau capul pe spate când râd trebuie să fie nişte viorici“) care, speram eu, revăzându-le, m-ar fi ajutat să îmi simplific şi să-mi sintetizez teoria cu privirea la tipurile umane. Problema era că tot ce găseam se situa pe un nivel destul de asemănător, variind de la brutalitate la frică, şi foarte rar întâlneam pe cineva care să trăiască într-o stare de curaj sau de inspiraţie (numai beţivii de la Muzeul Literaturii au avut vreodată onoarea să fie categorisiţi astfel) şi nu am întâlnit pe absolut nimeni care să trăiască într-o stare de elaţie spirituală sau mai ştiu eu ce.

Până la urmă am redus totul la două metacategorii. Pe prima am numit-o „opacă“, pentru că, aşa cum materialul opac reflectă lumina, la fel şi aceşti oameni au însuşirea de a reacţiona într-un mod previzibil la diferitele circumstanţe, adică îşi perpetuează propriile obiceiuri şi atitudini, ceea ce înseamnă că au caracter, sunt „solizi“, un fel de bolovani. Aceştia sunt „personajele“, oamenii reactivi, care pot fi puşi să joace într-o piesă de teatru, ca fiind reprezentativi pentru diverse categorii umane. Ăştia sunt clienţii lui Shakespeare. Pe a doua am numit-o „transparenţi“. Aceştia erau puţinii care au reuşit să-şi depăşească limitările propriei personalităţi şi care nu mai reacţionează atât de mult la zgomotul din jur. Sunt de regulă inaparenţi, deghizaţi în oameni obişnuiţi, şi nu caută să se diferenţieze cu nimic de masa populaţiei. Dintre aceştia am întâlnit la vremea Bucureştiului unul singur.

Fişă de observaţie nr. 3

La început, când a apărut la noi în redacţie, ca urmare a unui anunţ din ziar prin care revista noastră voia să angajeze un fotograf, Teo Haiduc nu mi-a inspirat vreun interes special. Înalt, ras în cap, cu o faţă osoasă peste care tronau un nas acvilin şi o privire de pasăre de pradă, purtând nişte pantaloni kaki şi o geacă de camuflaj cu multe buzunare, de toate mărimile, întotdeauna umflate cu tot felul de baterii, stick-uri, obiective şi alte accesorii ale faimosului său aparat Rolleiflex, Teo Haiduc putea fi uşor luat, la prima vedere, drept unul dintre acei băieţi cool, lipsiţi de substanţă, care făcuseră carieră la Pro TV, impunându-se prin aroganţa şi stilul lor ostentativ, destinat spălării pe creier a tinerei generaţii. De aceea nu ardeam de curiozitate să stau de vorbă cu el. Mi se părea mult prea sigur pe el, ceea ce nu prevestea nimic bun. Am aflat că lucra full time ca reporter special la un cotidian, fiind cel care transmitea corespondenţe de război şi participa la operaţiunile speciale ale poliţiei.

Prin februarie s-a nimerit să mă însoţească la un reportaj despre copiii supradotaţi şi fenomenul desemnat pe vremea aceea sub denumirea „exodul de creiere", care abia începuse. „Creierele" începuseră să migreze spre locuri mai calde, mai demne de ele, în străinătate. Ce eforturi făcea guvenul pentru a le păstra în ţară – ăsta era subiectul meu.

Ne-am dus mai întâi la Ministerul Învăţământului. Foarte amabil, ministrul m-a asigurat că statul făcea eforturi considerabile pentru a-i ţine pe tinerii supradotaţi în ţară, oferindu-le burse de merit şi organizând pentru ei excursii în străinătate, în care îi plimba cu vaporaşul pe Sena. În afară de asta, nu exista nici o strategie de a-i mobiliza după terminarea studiilor, supradotaţii ieşind pe piaţa muncii supuşi regulilor obişnuite ale cererii şi ofertei, ca toţi muritorii de rând, numai că pe nimeni

nu interesa, evident, cineva care gândeşte sau inovează – căci lumea corporatistă sau micii întreprinzători au în exclusivitate nevoie de sclavi. Dacă e vorba de oferte, existau numeroase oferte mai bune în străinătate şi mulţi dintre ei alegeau, urmând strict regulile pieţei sau poate pur şi simplu dezamăgiţi de lâncezeala din jur, drumul dulce-amar al străinătăţii.

— Credeţi că pleacă doar pentru mai mulţi bani? l-am întrebat eu, mizând pe înfăţişarea mea naivă.

Ministrul a dat din umeri.

— Nimeni nu poate face miracole peste noapte pentru a schimba mediul economic şi social al ţării, duduie. E o chestiune de timp şi probabil va lua încă ani buni pentru ca lucrurile să se aşeze, a spus el cu un aer pe jumătate resemnat, pe jumătate iritat.

Cum am ieşit de la interviu, am tras o înjurătură grosolană. Mă abţinusem cu greu să-i spun ministrului ce credeam despre indolenţa, fatalismul şi lipsa lui de imaginaţie. Spre deosebire de mine, Teo Haiduc era calm şi indiferent, păstrându-şi aceeaşi expresie cool care mă scotea din sărite.

— Tu cum poţi să fii atât de indiferent? nu m-am putut abţine să-l întreb.

Teo Haiduc şi-a potrivit mai bine rucsacul în spate, m-a privit o clipă fără nici o expresie, iar apoi şi-a aprins o ţigară.

— Se vede că eşti nouă în meseria asta, a spus el după jumătate de ţigară.

N-a mai spus nimic vreo zece minute, apoi, ca din senin, spuse:

— Oamenii, situaţiile sunt ca nişte picturi. Nu trebuie să-i judeci, trebuie doar să-i priveşti, să-i laşi să defileze prin faţa ta fără să intervii cu nimic.

— Bine, dar e nedrept! Individul ăsta e plătit ca să găsească soluţii, iar el ne ia cu tot felul de baliverne. Toată lumea se preface că problema nici măcar nu există şi se vor trezi abia când or să constate că n-a mai rămas nici picior de creier pe-aici!…

— Uite ce e… spuse Teo Haiduc, suflând fumul în sus. Oamenii sunt liberi. Fiecare poate pleca unde

doreşte, însă, mai devreme sau mai târziu, va constata că, oriunde s-ar duce, în orice ţară civilizată din lumea asta, tot sclavul unui sistem rămâne. Cu cât sistemul e mai bine pus la punct, cu atât mai puţin poţi mişca în front. Dacă vrei să ştii părerea mea, cei care pleacă sunt nişte păcăliţi. De bine, de rău, în România încă mai poţi şunta sistemul. Uită-te la mine: sunt liber ca pasărea cerului! Dacă mâine n-am chef să lucrez, nu lucrez. Dacă am chef să plec mâine în insulele Azore să fac un reportaj, sunt liber să plec. E adevărat că dup-aia o să-mi sparg capul cu el ca să-l vând, dar totuşi am această posibilitate.

— Stai o clipă, am spus eu. Parcă lucrai pentru un cotidian!

— Nici vorbă. Nu lucrez pentru nimeni. Sunt independent. Eu hotărăsc unde mă duc şi ce fac cu timpul meu.

— Dar scrii reportaje de război, am insistat eu. Ţi-am văzut semnătura în ziar.

— Eu fac munca aia murdară pe care nu-i arde nimănui s-o facă. Spre deosebire de alţii, mie îmi vine foarte uşor să transmit corespondenţe de război pentru că privesc totul de la distanţă. E un spectacol din care eu, cel puţin într-o anumită măsură, nu fac parte, spuse el făcându-mi cu ochiul.

— Şi nu ţi-e teamă că vei sfârşi cu un glonte în cap?

— Ori cu un glonte în cap, ori altfel – ce importanţă are? Nu am de gând să fug la adăpost ca un şobolan înnebunit de frică, spuse el săgetându-mă cu privirea.

Am înghiţit în sec. Pentru prima oară l-am privit cu admiraţie pe Teo Haiduc.

— Şi întotdeauna ai fost aşa… detaşat? am întrebat eu încercând să-mi temperez entuziasmul colecţionarului care a descoperit un exemplar cu totul şi cu totul special.

— Din nefericire, n-am prea avut de ales. Când aveam şapte ani, tata a fost luat de comunişti şi dus la Canal. După câteva luni la uşa noastră au sunat

doi bărbaţi îmbrăcaţi în costume. Mama i-a poftit în sufragerie şi a închis uşa. După puţin timp mama a ieşit din sufragerie urlând şi smulgându-şi părul din cap. Cei doi bărbaţi şi-au scos şepcile şi au coborât repede scările. Am înţeles atunci că rămăseserăm doar noi doi, eu şi sora mea, cu mama. Din acel moment nu am mai pus mâna pe vreo jucărie.

— Îmi pare rău, am murmurat eu, negăsind ceva mai bun de spus.

— Când a venit revoluţia, a continuat Teo Haiduc, am ieşit şi eu în stradă, ca să dărâm comunismul. Mi-au şuierat gloanţele pe la ureche şi am văzut oameni tineri zăcând în propriul lor sânge pe trotuare, fără ca nimeni să se atingă de ei. Am văzut moartea cu ochii… Am fost un prost! M-am oferit voluntar să ajut la instaurarea minciunii şi a înşelătoriei la putere. Este atât de dezgustător încât nu mai pot fi altfel decât detaşat de circul ăsta, pentru că altfel ar trebui să iau un pistol şi să-i împuşc pe toţi!

Atunci, preţ de o clipă, ochii lui Teo Haiduc au aruncat săgeţi negre, însă după puţin timp şi-au recăpătat calmul. Începuse să ningă din nou. Mai aveam de aşteptat o oră până la următorul interviu de pe agenda zilei. Am intrat într-o cafenea lângă Televiziune să ne mai încălzim şi să ne tragem puţin sufletele. Veniserăm pe jos prin zăpadă de la Victoriei până în Aviatorilor. Am cerut un ceai de lămâie cu zahăr şi Teo Haiduc şi-a luat un espresso şi o apă minerală. Discuţia cu el mă ducea cu gândul la caietul cu coperţi albastre. Ca printr-o minune, îl luasem cu mine la Bucureşti şi îl dechisesem, din disperare, într-o seară. Caietul conţinea o învăţătură veche despre cum să devii ceea ce ai fost făcut: om. Conform caietului, corpul uman este cel mai bun din univers şi fiinţa umană este cea mai înaltă posibilitate a existenţei. Omul este superior tuturor animalelor şi chiar îngerilor; nici unul nu este mai mare ca el. Chiar Devas – zeii –, spune caietul, vor trebui să recoboare şi să treacă printr-un corp uman pentru a atinge salvarea. De altfel, citisem cândva în

Coran că, după ce a creat omul, Dumnezeu a ordonat îngerilor să vină la creaţia sa s-o salute, ceea ce au făcut toţi, cu excepţia lui Iblis. Acesta a fost blestemat de Dumnezeu şi a devenit Satana. Naşterea umană este cea mai înaltă posibilitate de obţinut şi nici îngerii nu pot să ajungă direct la libertate fără să treacă prin ea, spune caietul. Umanitatea e un câmp de bătălie şi, prin urmare, a evita bătălia e împotriva condiţiei umane şi a însuşi sensului acesteia. Ideea asta devenise deodată pe gustul meu. De când venisem la Bucureşti umblasem numai în coaste, cu inima, venele şi plămânii la iveală. Era al naibii de diferit de tot ceea ce fusesem până atunci: în anii de beţie ai poeziei nu făcusem decât să gravitez deasupra lucrurilor şi să le transform în abur. Acum totul mă atingea din plin, iar eu nu mai voiam să mă apăr, ci speram să devin în sfârşit om, dar nu în sensul descris de caietul cu coperţi albastre – care vorbea în mare parte despre cum să ţii drumul de mijloc –, să găsesc pe dinăuntrul meu ceva puternic, adevărat, nemuritor şi abia din acel punct să mă reapuc de scris. A fi detaşat mi se părea un simplu act de autoconservare, de amânare a confruntării cu tot ceea ce înrobea omul şi, prin urmare, a cuceririi miezului tare de om, care zace atât de adânc înşurubat în noi, încât poate fi lesne rătăcit printre straturile de balast care se aştern zi după zi unul peste altul.

— Mi se pare monstruos să fii detaşat, i-am spus eu lui Teo Haiduc. E o simplă strategie de supravieţuire, un fel elegant de a da bir cu fugiţii. Ia spune-mi, dacă vezi Răul umflându-se în pene, ce faci? Treci mai departe? Să vezi, de pildă, nişte monştri de părinţi care îşi ciuntesc copilul ca să-l trimită la cerşit.

— Nicidecum, spuse Teo Haiduc, zâmbind pentru prima oară. Nu te poţi lipsi de război aşa cum nu te poţi lipsi de apă şi de foc. Dacă răul se înmulţeşte, cei aflaţi în suferinţă trebuie salvaţi. Însă atunci când te laşi pradă emoţiilor nu mai poţi judeca limpede şi devii ineficient. Singurul mod de a câştiga

o bătălie este să-ţi păstrezi mintea clară şi să te comporţi ca şi cum ai fi deja mort, în afara bătăliei.

— Ca şi cum ai fi deja mort? am repetat eu prosteşte, fără să-mi cred urechilor. Dacă eşti deja mort, ce sens ar mai avea să lupţi?

— Ceea ce hotărăşte înfrângerea sau victoria stă în sentimentul luptătorilor. Dacă eşti deja mort, adică dacă refuzi să laşi sentimentele să te conducă, nu-ţi mai poate fi frică de nimic, şi abia atunci câştigi bătălia. Aşa gândeşte un samurai, spuse el zâmbind din nou.

Ascultându-l pe Teo Haiduc, aproape că aş fi vrut şi eu să devin un samurai. Ceea ce am admirat întotdeauna la samurai este că au un cod al onoarei, un set de principii pe care le respectă indiferent de circumstanţe. Deşi dispreţuiam stilul personal, care mi se părea că era însăşi moartea, împietrirea într-un model mecanic al existenţei, aş fi vrut totuşi undeva într-un colţişor al sufletului meu să port o haină lungă sub care să ascund o spadă pe care să o scot la iveală ori de câte ori ar fi fost nevoie să mă lupt în numele loialităţii faţă de o cauză oarecare. Aş fi vrut să am şi eu mintea simplă şi clară, gata să se angajeze definitiv pe calea virtuţii, pentru a deprinde arta de a lăsa Răul să se scufunde sub propria greutate.

Realizam că parte din această fantezie care mi-a defilat o clipă prin faţa ochilor în timp ce discutam cu Teo Haiduc provenea din faptul că, la fel ca întreaga mea generaţie şcolită în mare parte în vremea comunismului, îmi fusese inoculat adânc în minte un model utopic, romantic, al existenţei, în care patriotismul, curajul şi dragostea de ţară fuseseră valorile primordiale. Şi, cu toate că, crescând, am realizat neconcordanţa între teorie şi practică, am rămas întotdeauna cu nostalgia unor fapte măreţe pe care urma să le îndeplinesc când voi fi crescut. Pe măsură ce cunoşteam mai bine lumea, îmi dădeam seama că ea nu era deloc populată cu eroi şi fapte de curaj, ci de indivizi care îşi târâie

zilele de la una la alta, jucând după regulile altora, situate mult în afara lor.

Teo Haiduc avea dreptate. Soluţia samuraiului părea singura corectă în acele vremuri în care totul se construia pe nisipuri mişcătoare. Dar nu era, până la urmă, decât o soluţie. Faţă de altele, aceasta era, măcar, una rezonabilă şi distractivă: a trăi fără să faci jocul sistemului. Dar eu nu aveam nevoie de o soluţie, dimpotrivă, eu voiam să ies din orice unghi mort, oricât de confortabil sau inteligent ar fi fost acesta. Viaţa mea nu trebuia să devină un cotlon.

***

În al doilea grad de distilare a sufletului, până să se nască prin intermediul sunetelor, cuvintele circulă în sânge. Ele ajung din creier la inimă, care le pulsează înapoi la creier, într-un dialog nesfârşit între minte şi suflet. Gândurile au un caracter pulsatil tocmai din cauza acestui dialog propulsat de contracţiile inimii. Odată negociate între creier şi inimă, cuvintele se formează într-o zonă incertă, aflată între inimă şi minte, între pământ şi cer, în zona pieptului. De acolo sunt exprimate, expulzând totodată şi presiunea de dinăuntru. Majoritatea celor care scriu o fac sub formă de ejecţie, impulsiv, fără să cântărească prea mult cuvintele, din pură necesitate fiziologică.

Pentru mine nu mai era însă suficient să vorbesc în afară. Pentru asta era necesar mai întâi să învăţ să învârt cuvintele între inimă şi creier, căutând supape interioare care să-mi schimbe centrul de greutate către înăuntru şi mai ales spre inimă. Nu mai puteam să vorbesc nici din cap, nici din haine extravagante, nici din pieptănături sofisticate cu scoici în cap, prin care ascultam marea: trebuia să învăţ să vorbesc din inimă. Era singura cale posibilă, alta nu exista. Şi totuşi supapele care ar fi putut face acest lucru posibil îmi erau deocamdată complet necunoscute. Ştiam însă că ele trebuie să existe, înşurubate în însuşi sensul existenţei mele, şi că la un moment dat,

din cauza presiunii dinăuntru, vor ceda şi se vor deschide. Întocmai ca o oală cu capac ermetic, trăiam cu presiunea dinăuntru ridicată, gata să explodez în orice moment. Îmi dădeam perfect seama că, folosit ca supapă de ventilaţie, scrisul poate fi la fel de binefăcător ca pescuitul şi chiar mai sănătos decât o partidă de sex în pauza de prânz. Pe mine însă nu mă mai interesa scrisul-râgâială. Cât timp fusesem fericită ca o apă curgătoare avusesem cuvinte. Dar acum era altceva. Uitasem că poţi iubi fără să înţelegi. Şi cum nu înţelegeam nimic, cum nu ajunsesem niciodată la vreo confruntare cu mine însămi şi nu văzusem ce pot abandona şi ce trebuie să păstrez, cum nu ştiam cine eram de fapt – din cauza asta nu găseam nici un cuvânt bun şi mi se adunase un fel de nod în gât. În plus, mai nou mă alesesem şi cu niscaiva dureri de stomac.

— E pe fond de stres, m-a asigurat doctorul de la clinica privată de pe Batiştei, unde m-am dus într-o zi, speriată de nişte palpitaţii şi de nodul în gât pe care îl simţeam de ceva vreme.

În mod cert nu aveam un stomac suficient de tare pentru a digera ceea ce se întâmpla în jurul meu. Dacă te înghesui zilnic în tramvaiul 16, mirosind transpiraţia oamenilor care se întorc de la serviciu ca să-şi petreacă restul serii anesteziaţi în faţa televizorului, nu-ţi mai arde să-l iei la pieptănat pe Vasilescu cu furculiţa în faţa englezilor şi să te laşi pieptănat la rândul tău cu zimţii de la bocancii lui, citind un poem scris pe loc. Toate astea îţi apar deodată îndepărtate şi ridicole, deşi, într-o altă stare de agregare a sufletului, fuseseră poate lucrul cel mai firesc cu putinţă. Stăteam în colţul meu, paralizată de frică şi de dezgust, ştiind că nu voi mai putea scrie niciodată poezie. Şi, în totala mea dezorientare, mă chirceam pe dinăuntru, gata să explodez, fără să-mi pot întinde mâinile şi picioarele, fără să ies, să sar, să explodez şi să fiu una cu toţi atomii din univers, ca pe Vremea Poeziei. Iar dacă vreo muză rătăcită bătea la poarta mea, ademenindu-mă cu vreuna dintre lumile văzute sau nevăzute, îi trânteam uşa în nas, ca

unei tentaţii frivole. Ştiam că pot fi un diapazon, că pot vibra, că pot avea orgasme peste orgasme şi că pot scrie bine tot felul de tâmpenii. Aşteptam însă să mă nasc într-o lume nouă, necreată, pentru că lumea expresiei îmi devenise îngustă.

Agitate de nesfârşitul du-te-vino, fără nici o supapă de ieşire, cuvintele se umflau şi se zbăteau în piept mai-mai să-l spargă, precum o sticlă de Pepsi aflată pe bancheta din spate a unui taxi care circulă în zona Pieţei Bucur Obor. Eu însă nu le permiteam să iasă decât sub formă de lacrimi şi rotocoale de fum. Pentru că, odată ajunse afară, cuvintele se propagă sub formă de unde, rezonând cu orice fiinţă sau lucru pe care le întâlnesc în cale, modificând fiecare atom din Univers, spre binele sau spre răul acestuia. Pentru că, odată ce au ieşit afară, nu le mai poţi întoarce.

Într-o zi, mergând spre cenaclu, am simţit o bătaie pe umăr. Era Catinca!

— Hai cu mine la cenaclu, am tras-o eu de mână, bucuroasă.

Eram chiar vizavi de Universitate şi mergeam spre Cenaclul de la Litere. Eram deja în întârziere.

— Unde mai eşti? Ai terminat facultatea? am întrebat-o, entuziasmată de reîntâlnire.

— M-am mutat în Bucureşti de vreo lună.

— Atunci… bine ai venit! i-am urat eu, luând-o de braţ să traversăm.

O cunoscusem pe Catinca în ultima vacanţă din timpul facultăţii, cu vreo şapte luni în urmă. Apăruse nu se ştie de unde la noi la cenaclu şi se oferise să mă ajute la lansarea cărţii mele de debut. Terminase Regia de teatru la Cluj şi îşi petrecea vacanţa de vară acasă, la Galaţi. La lansare pozase plină de entuziasm în expoziţia de poezie, cu cerneală pe buze, cocoţată pe o scară de doi metri ale cărei picioare, îmbrăcate în carton, reprezentau picioarele uriaşe ale poeziei-păpuşă din carte, pe sub care trebuiau să treacă invitaţii. Toată lumea a felicitat-o pentru curajul şi răbdarea de care dăduse dovadă, stând cocoţată acolo patru ore în şir. Aşa ne-am împrietenit.

La Litere nu era cine ştie ce în seara aceea, aşa că am plecat relativ devreme la Catinca acasă. Locuia într-o mansardă de vreo zece metri pătraţi, într-un bloc cu bulină roşie de pe Calea Victoriei, mobilată simplu cu un pat, o masă şi un dulap. Exista o toaletă comună pe hol. Dedesubt mişuna oraşul, însă acolo, la etajul unsprezece, era linişte şi se putea lucra.

— E grozav locul ăsta, am exclamat privind Bucureştiul de sus, de la geamul mansardei, în timp ce ea pregătea ceaiul.

— Am avut un noroc chior, pentru că e şi foarte ieftin. Este exact ce-mi trebuie pentru lucru, spuse ea.

— La ceva în genul ăsta visam eu pe vremuri.

Ne-am aprins ţigări.

— Şi acum? Nu cumva visezi la vreun palat?

— Dimpotrivă. Acum nu mă mai interesează să trăiesc într-un loc numai al meu. E ca o bulă de săpun. Dacă ai coaie, îţi spargi bula de săpun. După trei luni de Bucureşti mă simt perfect antrenată să trăiesc în afara bulei. Vrei să ştii ce se află în camera mea? Şifonierul mătuşă-mii şi patul în care dormim eu şi verişoară-mea. Atât. La o adică, aş putea să mă mut şi în Gara de Nord, am spus eu, umflându-mă în pene.

— Şi unde ai mai scrie? Pe genunchi?

— Tocmai, că nu mai scriu. Mi-am spart *toate* bulele de săpun. Acum gata, s-a terminat. Nu mai scriu poezie. Vreau să trăiesc pe piele.

— Pare ceva serios, spuse Catinca uitându-se lung la mine. Şi totuşi, ce naiba te-a apucat?

— Nimic special. A început să-mi fie lehamite de scris. Într-un fel, e ca şi cum ai râgâi. Aici, în Bucureşti, toată lumea se exprimă. Uită-te la oameni când mergi pe stradă: oricine, de la puştiul de paişpe ani până la femeile cu fiţe îţi aruncă mesajul lor, ca pe o vomă, în faţă: sunt dur, sunt sexi, am bani şi aşa mai departe. Tricouri, maşini, expresii faciale, totul face parte din Stilul Personal. Oamenii îşi creează în jurul lor un fel de nor care-i ajută să se simtă speciali, deosebiţi de ceilalţi… Nimic nu poate fi mai

monstruos decât stilul personal. E ca dâra umedă şi cleioasă pe care o lasă melcul când merge pe frunză…

— Stai puţin. Tu arunci apa din albie cu copil cu tot, spuse Catinca. De ce trebuie să renunţi complet la scris în loc să cauţi un alt mod de a scrie, altceva decât expresia?

— Chiar asta caut. Dar nu e atât de simplu.

— De fiecare dată când cauţi ceva trebuie să te întorci la mama realitate, mă sfătui Catinca. Ea e punctul zero şi punctul terminus.

— De fapt, dacă mă gândesc bine, acum trei luni am picat aici ca din lună. Niciodată până acum nu am pus preţ pe lumea reală. Venisem la Bucureşti tocmai ca să am libertatea să-mi construiesc o bulă perfectă, fără să mă mai stânjenească nimeni.

— Ai dreptate, e o mare laşitate să fii artist, încuviinţă Catinca, râzând cu satisfacţie, îmbrăţişând ideea. Dacă eşti artist, trăieşti în lumea ta şi nimic nu te poate atinge, într-un fel. Hai să bem pentru asta, spuse ea scoţând de nu ştiu unde o sticlă de whisky.

Remarcând însă mutra mea, ezită o clipă şi în cele din urmă puse sticla la loc.

— A, nu, am găsit ceva şi mai bun decât asta! O să-ţi placă, o să te mai înveselească! mă asigură ea.

Scoase de sub pat o cutie în care se găseau o mustaţă, o pălărie neagră, nişte bretele şi un baston. Se costumă în mai puţin de un minut, îşi îngroşă cu creionul dermatograf sprâncenele şi începu să învârtă bastonul şi să-şi dea ochii peste cap la fel ca monstrul sacru al pantomimei. Cred că nimeni nu l-a imitat niciodată mai bine ca ea, mai ales că semănau perfect la statură şi la ochi. Catinca ştia să exprime aceeaşi rugăminte mută din privirea lui Chaplin, aerul acela de vagabond – gentleman – poet însingurat, care putea aparţine la fel de bine unui savant, unui compozitor sau unui jucător de golf. Nu s-a dat în lături să-mi controbăie în poşetă şi să-mi şterpelească o ţigară în timp ce mima o pană de inspiraţie în compunerea unui cântec. Mă tăvăleam pe jos de râs.

La un moment dat se auzi o bătaie în uşă. Până să apuce Catinca să zică ceva, pe uşă se iţi un cap slab şi negricios, care părea că zâmbeşte şi se încruntă în acelaşi timp.

— Mi s-a părut mie că aud râsete pe sus, spuse negriciosul.

— A, Nico, vrei şi tu bilet la spectacol? Dar să ştii, costă, arde la buzunar mai rău ca ultimul tău show, îl preveni Catinca pe noul-venit râzând.

— Lasă că dacă îmi place spectacolul, ţi-l promovez eu şi te fac celebră! se lăudă negriciosul, care purta un sacou negru şi un ghiul mare de aur la mână.

— Faceţi cunoştinţă, spuse Catinca. El e Nico, specialist în speculă culturală. De când m-a cunoscut, ba chiar dinainte de a mă cunoaşte, Nico n-are decât un vis: să mă facă celebră. Eu mă aleg cu gloria, iar el cu banii, nu?

— Păi, ce, nu e echitabil? protestă Nico.

— Deci eşti un fel de impresar? l-am întrebat eu, din politeţe.

— Cam aşa ceva, încuviinţă negriciosul. Mă ocup de *promotion cultural*. Catinca, nu bem, dragă, şi noi ceva? Un martini, un whisky?

— Un ceai, dacă vrei…

— Ei, ce-o fi…

Catinca îşi puse la loc costumul în cutie, păstrând doar pălăria pe cap, şi turnă ceaiul pentru mine şi Nico în nişte căni mari, una verde pe care scria Hagi şi alta roşie cu o mască de teatru sub care scria Festivalul de Teatru Studenţesc de la Slobozia, urmând ca ea să bea direct din ibric.

— Şi în rest, l-am întrebat eu pe Nico, ce mai promovezi, în afară de tinere talente?

— Am proiecte de toate felurile, se lăudă Nico. În mare, ajut artiştii să-şi definească ideile, să le integreze într-un concept cultural, organizez workshopuri culturale, îi învăţ să aplice pentru finanţări la instituţii culturale sau pentru sponsorizări. Ulterior, când produsul e gata, mă ocup de promovarea lui.

— Deci nu eşti numai impresar, ci şi producător.

— Cam aşa ceva, încuviinţă el.

— De exemplu, dacă eu am o idee şi vin la tine cu ea, mă poţi ajuta să o realizez?

— Depinde de idee. Mai întâi de toate trebuie să fie o idee care poate aduce finanţări. În momentul de faţă sunt foarte căutate proiectele legate de democraţie, ecologie, minorităţi şi probleme sociale. La ora actuală trebuie să te axezi numai pe asemenea teme dacă vrei să obţii vreo finanţare.

— Trăiască businessul! spuse Catinca. Ai înţeles? Totul se reduce la produse culturale. Te duci cu proiectul la cerşit sponsorizări sau faci aport ca să obţii finanţări. Din două rele ce să alegi?

— Eu aş alege graffitiul, am spus eu.

— Cum adică?

— Arta anonimă, pe ziduri. Un strat gros de graffiti pe toate aceste galantare cu cotlete apetisante de porc cultural, aranjate frumos în vitrinele teatrelor şi sălilor de spectacole. Ori e artă, ori e prostituţie. Nu poate fi ambele la un loc.

— Da' amarnică mai eşti, comentă Nico, surâzând. Şi adică de ce nu poate fi?

— Pentru că altfel e entertainment sau propagandă. Arta autentică nu poate avea decât un scop: să-i dea pe oameni cu capul de pereţi, să le trezească conştiinţa.

A urmat o pauză în care negriciosul i-a adresat Catincăi un zâmbet cu subînţeles, zeflemitor. Mă cuprinse o imensă părere de rău: ce naiba mă apucase să schimb păreri cu un necunoscut cu ghiul de aur pe deget? Pe de altă parte, am rămas şi eu surprinsă de porumbelul care îmi ieşise pe gură. Nu mă gândisem niciodată serios la legătura dintre artă şi conştiinţă. Şi totuşi, acum că o spusesem, mi se părea că nici nu putea fi spus mai bine. Şi, ignorând privirea ironică a negriciosului, nu m-am putut abţine să-i dau înainte, continuând cu voce tare pe noua pistă care se deschisese în faţa mea într-un mod atât de neaşteptat, care era poate tocmai ieşirea pe care o căutam de atâta vreme:

— Sunt de trei luni în Bucureşti şi până acum n-am văzut decât spectacole proaste, dar perfecte. La fel şi în literatură. Se scrie bine, cu stil, dar prost. La ce bun toată această risipă? Care este efectul ei asupra oamenilor? Este ea suficient de puternică pentru a salva pe cineva? În plus, din cauza noii cotituri spre business pe care a apucat-o totul, un nou concept, profesionalismul în artă, a înlocuit orice urmă de entuziasm, de sinceritate şi, prin urmare, orice candoare sau stângăcie sunt taxate cu maliţiozitate. Dacă stau şi mă gândesc, mai rea decât profesionalismul, care e totuşi o formă benignă de lipsă de talent, e virtuozitatea. Virtuozitatea e beţia de talent, fără fond. Cineva care îşi risipeşte talentul în proiecte lipsite de importanţă, ca ale tale. Aşa că, fără îndoială, ceea ce faci tu nu are decât o singură calitate: lucrativă.

Tipul mă privi o clipă ca şi cum ar fi înghiţit o sabie, dar îşi recăpătă imediat privirea insolentă şi spuse pe un ton care se voia glacial:

— Îmi place de tine. Din oameni ca tine, recalcitranţi, ies excelenţi producători artistici, pentru că au idei inovatoare. De altfel, mi se pare absolut corect ce spui. La urma urmei, e şi ăsta un segment de piaţă încă neexploatat, al entuziasmului naiv. Lumea are nevoie de oameni naivi ca tine, pentru că vin cu idei noi. Uite, dacă vrei, poţi să faci şi tu parte din echipă.

— Îţi mulţumesc pentru ofertă. Dar n-am idei lucrative.

— Nu contează, o să te folosim ca muză. Ce zici, batem palma? spuse el în zeflemea.

— Hei, businessmanule, interveni Catinca, ţi-ai terminat ceaiul? Hai, şterge-o acum şi lasă-ne şi pe noi să mai discutăm de ale noastre, că nu ne-am văzut de o sută de ani! De mutra ta sunt sătulă! Hai, gata, spectacolul s-a terminat, spuse ea scoţându-şi pălăria şi mustaţa. *Finita la comedia*, spuse ea deschizându-i larg uşa.

— Şi la proiect când lucrăm? protestă negriciosul, ieşind cu coada între picioare.

— Ai înnebunit? i-am spus eu amicei mele când am rămas singure. Ce căuta maimuţoiul ăsta pe-aici?

— Nu te grăbi să vorbeşti aşa despre el fără să-l cunoşti. E băiat bun.

— O să-mi spui că a avut o copilărie grea, nu? E cel mai mare papagal pe care l-am văzut vreodată.

— Tu nu ştii cum stau lucrurile. E foarte greu să faci numai teatru. Nu-ţi dă nici naiba fonduri să pui un spectacol dacă n-ai relaţii. Aşa că, decât să cerşeşti din poartă-n poartă, preferi să te implici în nişte proiecte oarecare, finanţate de naiba ştie cine şi pentru ce. Au apărut pe undeva nişte fonduri. Europa, guvernul României, diverse fundaţii au devenit dispuse să dea bani publici ca să se aducă în discuţie anumite teme de importanţă socială, morală etc. În definitiv, şi aşa se poate ridica nivelul de conştiinţă al oamenilor, să ştii!

— Doar nu te-a dat gata cu demagogia lui! am exclamat eu. Tipul a găsit o nişă în sistem, nu vezi? Dacă brusc s-ar aloca fonduri pentru salvarea animalelor, ar organiza imediat spectacole cu câini şi pisici!

Catinca căzu pe gânduri.

— Caută şi el o soluţie… Ca actor, din contract în contract, dacă nu faci parte dintr-o gaşcă…

Când am auzit cuvântul soluţie m-am făcut rachetă.

— Soluţii, spărturi în zidul orb al zilei de mâine! am izbucnit eu. Toată lumea caută o soluţie personală de supravieţuire, toată lumea merge pe burtă, de parcă am fi o specie de târâtori-supravieţuitori! Ne cârpim pe ici pe colo cu proiecte care storc toată vlaga din noi.

Catinca dădu din umeri.

— Atunci ce e de făcut? întrebă ea sec. Crezi că lucrurile erau diferite pe când Michelangelo picta Capela Sixtină?

— Tu nu eşti Michelangelo şi nici negriciosul nu e Papa de la Roma. Nu trebuie să ne lăsăm puşi la colţ de circumstanţe. Mai ţii minte când eram în liceu şi ni se dădeau atât de multe teme pentru acasă încât nu

mai aveam timp de nimic? Lucrurile nu s-au schimbat prea mult. Doar că acum suntem puşi la colţ şi reduşi la condiţia de animale: cum să facem rost de un acoperiş, de o bucată de pâine şi aşa mai departe. Asta ne lasă foarte puţin timp şi spaţiu mental. Dar e ceva şi mai grav: chiar şi acolo unde ne credem liberi, în scrisul sau în teatrul nostru, ni se aruncă de undeva de sus momeala, temele la care să ne gândim, despre ce să scriem sau să facem spectacole. Negriciosul a pus punctul pe *i*: numai anumite teme câştigă finanţări. Toate conceptele astea care sună a nou – europenitate, identitate, democraţie, egalitate – sunt praf în ochi ca să stăm cu botul pe labe şi să nu gândim cu capul nostru.

Până la urmă, în noaptea aceea am dormit la Catinca. Am pus ţara la cale până spre dimineaţă, când în sfârşit am adormit, cu mintea roind de planuri explozive, în care se descătuşau toate frustrările mele ţinute atâtea luni în frâu, proces în care sticla de whisky, scoasă între timp de sub pat, şi-a avut rolul ei. Dintre toate, două idei aveau să fie puse în aplicare imediat. Prima şi cea mai dramatică a fost că ne-am ras în cap chiar a doua zi.

— Ce nevoie ai de păr? am pledat eu. E un accesoriu inutil, care nu face decât să te încurce şi să-ţi creeze confuzii. Dacă ai un dram de claritate, începi prin a-ţi sparge cea mai mare şi mai periculoasă bulă de săpun care îţi îngrădeşte cel mai mult libertatea: genul. Atâta vreme cât accepţi să te porţi ca o femeie, cu părul lung şi ruj pe buze, s-a terminat. Eşti condamnată să joci un rol care o să te ţină veşnic prinsă în capcană.

— Ai dreptate, spuse Catinca luând foarfeca, din ce în ce mai convinsă. Dar rămase cu ea în aer.

— Ce este? am întrebat eu.

— Şi dacă or să zică actorii că sunt bolnavă? Dacă or să creadă că-mi cade părul sau am cine ştie ce boală?

— Dimpotrivă, am asigurat-o eu. O să le crească respectul pentru tine văzând că ai curaj.

— Ai dreptate, spuse ea băgând în cele din urmă foarfeca în păr.

Simţea şi ea, bineînţeles, nevoia de a arunca totul în aer. Dar de sclavie nu poţi scăpa doar cu nişte dinamită.

Exerciţiul nr. 2

Ca să dăm lovitura de graţie Stilului Personal – însăşi moartea –, am hotărât împreună cu Catinca să ieşim din propriile noastre personaje şi să ne formulăm nişte roluri. Fără „eu" nu există personaj, fără personaj nu există poveste, fără poveste nu există determinări. Distrugându-ţi suma de obiceiuri, tabieturi şi detalii pitoreşti devii liber.

Orice rol asumat însemna să fii calm, detaşat şi să observi de la distanţă personajul pe care îl jucai, încercând în acelaşi timp să-l înţelegi. Ocazia s-a ivit întâmplător într-o vineri seara, când, după serviciu, am ieşit cu Catinca la teatru. În pauză ne-am dus la bufet şi ne-am nimerit lângă doi tipi tineri, singuri. Catinca a cerut unuia un foc şi am intrat în vorbă cu ei. Păreau curaţi, destul de educaţi şi, după aparenţe, dornici de aventuri, deci constituiau victimele perfecte. După spectacol, băieţii, încântaţi ei înşişi de prada uşoară care le căzuse sub nas, ne-au invitat să bem ceva la un bar. Acolo lucrurile s-au clarificat, nemaifiind nevoie de alţi paşi intermediari. Catinca l-a luat pe brunet, iar mie mi-a rămas chelul.

— Ia-l tu pe Chel, eu mă voi ocupa de Brunet, mi-a şoptit Catinca în baie.

— Nu-l vreau pe Chel, am protestat eu, mă enervează, are o logoree ieşită din comun şi mai are şi chelia lucioasă!

— Nu uita, îmi atrase atenţia Catinca, cu cât mai dezgustătoare ţi se pare experienţa, cu atât mai

autentică va fi ea. Crezi că unei curve reale îi place burtosul care vine să-i facă felul?

Mă enerva la culme faptul că trişa, brunetul ei era simpatic, dar m-am hotărât să nu mă mai gândesc la asta şi să mă concentrez asupra rolului.

Chelul avea o logoree garnisită cu multe fumuri şi cu o impresie extraordinar de bună despre propria-i persoană alifioasă. Tipul avea o firmă de software în Franţa şi venise în Bucureşti să se mai răcorească, iar eu constituiam o ocazie perfectă. Ca să mă încurajez, i-am mulţumit în gând că era atât de dezgustător şi că urma să îmi ofere experienţa unui rol atât de complex. Am fixat un preţ pe care tipii l-au plătit imediat cu uşurinţă, ceea ce a făcut să ne pară imediat rău că nu ceruserăm mai mult, ca nişte curve veritabile, şi am pornit spre apartamentul Chelului, care se afla la doi paşi, în centru. Era un apartament cu trei camere în zona Unirii, ultramodern, în care Chelul locuia singur cuc. Când i-am văzut instrumentul firav şi albicios şi am auzit în ce fel dorea să mă ocup de acesta, m-am albit la faţă. Degeaba mi-am repetat în gând că, cu cât avea să fie mai umilitoare experienţa, cu atât urma să fie mai utilă pentru distrugerea egoului. Mâinile au luat-o înaintea creierului: am scos imediat banii oferiţi de Chel şi i-am aruncat în faţă, repezindu-mă spre ieşire. Chelul însă a izbucnit în râs şi mi-a blocat drumul.

— Nu ieşi de aici până nu-ţi respecţi învoiala. Eu mi-am respectat-o pe a mea, acum e rândul tău. E deja târziu şi nu-mi place să-mi pierd timpul.

Dacă până atunci totul fusese oarecum ambiguu, cu aceste cuvinte n-am mai avut nici un dubiu că intrasem deja în rol şi eram tratată ca atare. Pentru mine fusese până în acel punct doar un joc, pentru el – nu. Iar instrumentul lui se înzdrăvenise deja, incitat de refuzul meu neaşteptat. Din camera alăturată răzbeau chicotele şi gângurelile Catincăi şi ale Brunetului ei, care se vedea că nu pierduseră timpul.

Ataşamentul faţă de propriul ego devine un basm în clipa în care ai în faţă un mascul feroce care aşteaptă să fie satisfăcut. Am râs şi eu, provocatoare, spunându-i că asta era noua modă în Bucureşti, ca să stimulezi puţină adrenalină şi niscaiva testosteron, şi i-am dat asigurările cele mai dulci şi suave că serviciul meu urma să fie la înălţimea plăţii. La auzul acestor lucruri plăcute urechii, Chelul s-a relaxat şi mi-a oferit un pahar de coniac, iar eu, dezbrăcându-mă, am pus banii şi chiloţii în poşetă şi, sub pretextul că trebuie să mă spăl şi să mă aranjez, m-am retras la baie, rugându-l să pună nişte muzică. În timp ce el era astfel ocupat să facă atmosferă, am deschis cu grijă uşa de la intrare şi am ieşit pe holul imobilului, sărind câte patru trepte deodată. În mai puţin de un minut m-am trezit în bulevard. Exista un singur inconvenient: eram goală puşcă. „Iată", mi-am spus, „chiar dacă am fugit din rol, tot nu pot scăpa de el. Rolul nu s-a terminat, abia începe". Norocul meu era că aveam chiloţii salvatori, precum şi un şal în poşetă, destul de lat pentru a-mi acoperi părţile sensibile până când am reuşit să prind un taxi. Taximetristul a rămas probabil convins până în ziua de azi că în acea noapte a transportat o exhibiţionistă.

Exerciţiul nr. 3

Toată viaţa mi-am dorit să învăţ să merg pe bicicletă. În copilărie, Janet a încercat să mă înveţe pe bicicleta lui, dar nu a reuşit: am căzut, mi-am julit genunchii şi n-am mai vrut să mă urc pe bicicletă niciodată. Bicicleta lui Janet era mult prea mare pentru mine. Asta nu mă împiedica să invidiez libertatea celor care ştiau să o facă.

Când am apăsat prima oară pe sprayul tubului de graffiti am ştiut că aşa ceva trebuie să simtă cineva care merge pe bicicletă! Iuhuuuu! Ceea ce mă

atrăgea la graffiti nu era stridenţa lui, ci puternicul său caracter, îmbinat cu cel mai desăvârşit anonimat. Era o seară rece de februarie şi în faţa mea se întindea afişul imens al unui spectacol de revistă, în care erau înscrise mai multe nume de actori celebri care se prostituau pentru bani. La ora aceea nu era nici ţipenie de om pe străzi, doar un câine vagabond care dormea pe un capac de canalizare a ridicat o sprânceană obosită spre noi, lăsând-o imediat la loc în jos, plin de lehamite, socotind că nu meritam efortul de a ne lătra. Contrastul dintre pedanteria afişului şi forţa graffitiului era atât de mare încât nu mi-am putut reţine un strigăt de satisfacţie. După ce am comis toate faptele huliganice care ni s-au părut că ar putea da o lovitură sub centură artei de consum ne-am descotorosit de cele trei tuburi de graffiti goale şi am plecat la Catinca să ne facem un vin fiert cu scorţişoară pentru a sărbători isprava.

— Uite ce e, a spus Catinca după ce ne-am mai dezmorţit. Aşa n-o să ajungem nicăieri. Mâine or să pună alte afişe. De fapt, ce urmărim noi cu chestia asta?

— Nu urmărim nimic, mi-am reînceput eu, răbdătoare, implacabila teorie. Protestăm împotriva spălării pe creier prin distracţii culturale.

— Bine, dar artiştii ăştia de pe afişe sunt oameni lipsiţi de alte posibilităţi de subzistenţă, la fel ca mine. De ce să le luăm pâinea de la gură? Şi apoi, dacă îşi găsesc public, la ce bun să ne împotrivim?

— Nişte pigmei cu toţii, am pufnit eu plină de dispreţ. Actorul trebuie să fie crud şi neiertător cu el însuşi, cu propriile sale slăbiciuni.

— Tu vrei să fim toţi Antonin Artaud. Dar tocmai asta e frumuseţea, că fiecare e diferit. Eşti fascistă, asta e problema ta.

— Recunosc că sunt fascistă, am admis eu. Mă sperie toate ideile astea noi despre diversitate şi toleranţă, în care şi-a găsit adăpost prostia.

Catinca, având ceva sânge evreiesc în vine, nu mult, dar suficient cât să facă în orice situaţie caz de

el, se uită la mine ca la o criminală.

— Mai rămâne doar să mă faci jidancă împuţită, îmi aruncă ea cu glas ameninţător.

— Nici vorbă, m-am apărat eu, nu sunt xenofobă.

Era însă prea târziu. Catinca mi-a pus în braţe toate tuburile graffiti care mai rămăseseră.

— Eu una am renunţat la sportul ăsta, spuse ea. E o tâmpenie. Prefer să-mi investesc timpul în ceva constructiv. Şi îmi pare rău că m-am tuns: o să-mi cumpăr o perucă.

Am ieşit în stradă. Aerul rece al dimineţii m-a izbit ca un pumn în plex. Întotdeauna când cineva încearcă să se renoveze pe dinăuntru are nevoie de cât mai mult spaţiu gol. În acest fel, totul devine mai simplu de rearanjat. Dar asta nu înseamnă că lumea este cu adevărat simplificabilă. A simplifica temporar lucrurile e o dovadă de înţelepciune, însă a vedea lumea simplificat e o dovadă de incapacitate de înţelegere a complexităţii. Trecând pe lângă magazinele de modă de pe Victoriei mi-am privit o clipă imaginea în vitrine: o femeie rasă în cap, cu nişte tuburi de graffiti în mână – o caricatură! Până la urmă nu scăpasem de ceea ce m-am temut: eu însămi devenisem un personaj – aţos şi încrâncenat. Asta era: îmi intrase o scamă în ochi şi vedeam oamenii ca pe nişte personaje. Toţi îmi păreau nişte maşinării aflate într-un dans grotesc, cu paşi ficşi, din care nu exista scăpare. Fiecare personaj îşi juca propria tragedie, de marionetă care nu-şi vede sforile. Faptul că eu le vedeam nu ajuta pe nimeni. Eu însămi aveam sforile mele, de care nu mă puteam, nu ştiam cum să mă eliberez. Căzusem într-o nouă capcană. Acum nu mai aruncam totul în oala poeziei ca să transform lumea în abur – acum lumea devenise un imens laborator în care eu mă plimbam de dimineaţa până seara, văzând şi judecând totul dintr-o singură privire. „Cred că îmi plăcea mai mult de tine pe vremea când scriai poezii şi trăiai ca un animal“, i-am spus eu imaginii mele din vitrină, strâmbându-mă la ea. Din fericire, începea să se lumineze de ziuă şi un vânticel de primăvară vestea

răsăritul soarelui. Împotriva oricărui principiu, mi-am cumpărat o gogoaşă fierbinte cu mult zahăr din Piaţa Amzei şi, mergând spre staţia de troleibuz, am zărit doi puşti care stăteau pe trotuar în piaţă, asistând resemnaţi la aranjarea tarabelor de către adulţii familiei.

— Azi e ziua voastră norocoasă. Uite aici un cadou pentru voi, le-am spus eu şi le-am dat toate tuburile de graffiti.

Şi iarăşi am început să iubesc haosul gri-colorat al Bucureştiului, superficialitatea plină de adevăr a poeţilor beţivi şi cântecul măturătoarelor de străzi. Lumea a început din nou să curgă. O presimţire de primăvară a început să adie prin Bucureşti în acel sfârşit de februarie. În Obor, unde mă duceam adesea să-mi fac cumpărăturile, simţeam din ce în ce mai tare impulsul să muşc ridichile roşii şi crocante, legăturile vesele de lobodă şi de ceapă verde dispuse cu mare artă în grupe de câte trei sau cinci pe tarabe, care mă îmbătau cu mirosul lor crud, să beau borşul din sticlele babelor sau să o iau la fugă cu un buchet de ghiocei în sân, ca un câine turbat. Zefirul aducea cu el amintirea îndepărtatei mele pofte de viaţă.

Şi, ca nişte viruşi insidioşi, şoapte de iubire aduse de vânt cine ştie de pe unde îmi intrau în cameră prin gaura cheii în timp ce stăteam în pat şi încercam să adorm. Mă trezeam în toiul nopţii – mătuşă-mea era plecată în vacanţă în Germania şi nu era nimeni care să limiteze folosirea becurilor noaptea – şi începeam să pictez. Pictam gros, cu multe culori, direct din tub, ore în şir, febril. Alteori cântam la muzicuţă sau pur şi simplu lingeam o bucăţică de zahăr cubic, simţind acut lipsa a ceva nedefinit.

5
Iubirea

Pe la sfârşitul lui martie am început să colind barurile din Bucureşti în căutarea lui Ştefan. Auzisem că se mutase la Bucureşti. Ştefan era cel mai frumos băiat pe care îl văzusem vreodată în viaţa mea. Era înalt, bine făcut, cam palid, cu un fel de luciu în ochii verzi, ca şi cum ar fi avut încontinuu febră. Purta întotdeauna cămăşi albe, largi, cărora le întorcea o dată sau de două ori mânecile, şi un sul de hârtie igienică de cea mai proastă calitate la brâu, din aia aspră, de la care te ustură fundul dacă o foloseşti zilnic. O folosea când îi curgea sânge din nas, ceea ce se întâmpla des. S-a culcat din prima zi de tabără cu o brunetă focoasă, care ţipa de răsuna tot internatul în timp ce făcea amor, aşa încât în primele nopţi n-a putut nimeni să doarmă. Bieţii elevi de internat, ce coşmaruri trebuie să fi avut la întoarcerea în acele paturi pline de păcate! Dincolo de toate astea, îmi plăcea de Ştefan pentru că avea aerul cuiva care a cojit multe straturi de realitate şi a ajuns în cele din urmă la un miez cam amar, cu gustul căruia se învăţase să trăiască. Avea un fel de a fi şi de a vorbi complet lipsit de formalisme, uşor ironic şi obosit, însă fără să alunece în sarcasm, aşa cum se întâmplă cu oamenii acriţi de viaţă. Era un vin vechi şi nobil, nepăsător, vicios şi bolnav. În ultima seară, după ce au fost împărţite premiile literare, pe diplome din hârtie igienică, din aia de la brâul lui Ştefan, scrise cu pixul, m-a chemat la el în cameră să mă felicite. Stătea întins în pat, cu un trandafir roşu pe piept. M-am dus lângă patul lui şi el mi-a întins trandafirul. Însă eu eram prea îndrăgostită de el ca să stric perfecţiunea acelei clipe aruncându-mă în braţele lui. Mi s-ar fi părut un sacrilegiu să ne atingem. I-am spus că îl iubesc din tot sufletul şi

drept dovadă i-am mâncat o petală din trandafirul pe care îl ţinea pe piept. Apoi am fugit. De atunci trecuseră patru ani.

Era o zi mohorâtă de sfârşit de martie şi, în loc să fie cald, începuse, spre exasperarea tuturor, să ningă. Seara am ieşit cu Nic şi cu Iustin la o bere într-un club de jazz de pe lângă Foişor, când l-am văzut trecând pe lângă noi şi aşezându-se la o masă. Era chiar el! I-am făcut semn cu mâna:

— Ştefan!

La jumătate de oră după aceea eram în drum spre micul lui apartament din Batiştei. Dăduserăm cu banul dacă să mergem pe jos sau să luăm un taxi. Nu era foarte mult de mers pe jos, deşi zăpada se transformase între timp în lapoviţă şi nu aveam umbrelă, dar oricum trebuia să cumpărăm prezervative. Garsoniera lui Ştefan conţinea o saltea, o masă, nişte perdele gălbui, nişte cărţi, un CD-player şi o pianină marcată „Th. Hohler, Berlin". Ne-am smuls hainele de pe noi ca în filmele ieftine. Stăteam în cada umplută cu apă fierbinte în timp ce el cânta la pianină. Zăceam în apă cu ochii închişi şi mă întrebam unde se va rupe povestea. Din ce loc va ceda, în ce punct sensibil va începe să se destrame. Poate chiar de la pianină, al cărei cântec ne unea şi ne despărţea în acelaşi timp, chiar în acea secundă? Ce ar fi putut sta vreodată în calea iubirii noastre? Oricât mă străduiam, nu puteam găsi nimic care să nu mă înnebunească la el. Faţă de cum îl văzusem prima oară, era fără îndoială mai obosit, poate mai bolnav. În timp ce făcuserăm dragoste îi cursese sânge din nas. Sângele se scursese chiar pe obrazul meu şi m-am grăbit să-l gust. O vreme a trebuit să stea cu faţa în sus ca să se oprească. Fără îndoială nu putea rămâne totul astfel, perfect, nu, nu putea ţine, ar fi fost neomenesc. Deodată pianul s-a oprit. Ştefan a apărut în capul uşii, în nelipsita lui cămaşă albă cu mânecile întoarse, aşa cum îl văzusem prima oară. Abia atunci mi-am dat seama că îl cunoşteam de foarte mult. Îmi amintea de cineva sau de ceva, ca un

parfum sau ca o mâncare sau ca un oraş vechi, cu dale pe jos, un oraş care existase cândva, dar pe care nu-l văzusem niciodată, de unde – abia acum îmi dădeam seama! – veneau vocile misterioase ale copilăriei.

— Îmi aminteşti de ceva, nu m-am putut abţine să-i spun.

— Şi tu îmi aminteşti mie de ceva.

Spre surprinderea mea, a dispărut o clipă şi s-a întors cu *Rubaiyatele lui Omar Khayyam* în mână. Şi-a scos cămaşa, a intrat în cadă alături de mine şi a început să-mi citească.

Vreau beat să fiu într-una şi-aş vrea să dorm mereu.
Am renunţat să aflu ce-i bine şi ce-i rău.
Durerea, bucuria, la fel sunt pentru mine.
Căci zâmbetu-i solia tristeţii care vine.

A pus apoi cartea jos şi s-a aplecat să mă sărute, petrecând, în drum spre buzele mele, scurte vacanţe pe insulele din corpul meu care ieşeau la iveală de sub apă. Da, poate că asta era, poate că îmi amintea de vinul din poeziile lui Omar Khayyam.

— Dacă eu sunt vinul, tu trebuie să fii cupa… şopti el.

O ninsoare măruntă şi deasă a început să cadă între noi. Fulgii se topeau instantaneu pe pielea noastră, transformându-se în abur. Curând ninsoarea a devenit ploaie cu fulgere şi trăsnete, care ni s-au descărcat pe şira spinării, scurgându-ni-se în cap. De undeva de sus păream un animal ciudat, cu pielea distribuită inegal pe două suprafeţe incongruente, contorsionate. Apoi a început să ningă din nou, molcom, cu fulgi mari şi din ce în ce mai rari, până când s-a oprit. Înăuntru era alb de zăpadă, în timp ce afară ultimele petice albe se scurgeau de zor în gurile însetate ale canalizărilor.

Inima nu poate sta prea mult timp împietrită. Nici o dictatură, nici o închisoare, nici un lagăr de concentrare nu pot îngheţa inima definitiv. Topeşte-

mă, îţi şopteşte încontinuu inima. Pe măsură ce o topeşti în căuşul palmei, bucata de gheaţă se transformă în abur exploziv, de aruncat în aer orice tentativă de înţelegere a lumii. Iubirea topeşte instantaneu şi ultima fărâmă de îndoială din inimă. În clipa în care m-am îndrăgostit, planul meu de închegare a unui fir de înţelegere a lumii pornind de la diferite bucăţi ale puzzle-ului a sărit într-o clipită în aer. Tot ceea ce câştigasem în cele câteva luni de austeritate s-a dus de râpă. Şi totul a recăpătat viaţă. Străzi pline de trafic, claxoane, trotuare înecate în zăpadă gri-verzuie, voci amestecate, grăbite, fericite, perfect lipsite de sens – viaţă. Lumea a redevenit deodată vie, sălbatică, înfricoşătoare, iar oamenii umblau iarăşi pe străzi, fără sfori, în carne şi oase, habar n-având că fuseseră cu toţii eliberaţi. Iubirea e vinul roşu al inimii.

Ştefan era însurat de trei ani cu Ingrid, o nemţoaică bogată, pe care o cunoştea încă din copilărie. Făcuseră împreună liceul german la Cluj. Când voia să-mi vorbească despre viaţa lui – de dinainte sau de după mine – îl opream. Tot ceea ce e dincolo de prezent sunt amănunte nesemnificative, dureroase pentru mine, nişte simple circumstanţe – îi spuneam eu. Simpla lui prezenţă, numai gândul la el mă inundau cu o fericire infinită. El era o făptură magică de pe altă lume, care nimerise, nu se ştie cum, în lumea de jos a oamenilor, iar eu eram fără îndoială cea mai norocoasă dintre pământence. Ştiam că, mai devreme sau mai târziu, va pleca înapoi în Germania şi încercam să privesc lucrurile cât mai detaşat.

— O să pleci în Germania, o să bei bere şi o să fii iarăşi nefericit, îl tachinam eu râzând. Atunci Ingrid, care e o femeie practică, o să te trimită pachet înapoi la mine.

— Şi tu o să mă primeşti?

— Bineînţeles că nu. O să fii prea gras şi buhăit de atâta bere nemţească.

Uneori, după ce făceam dragoste, el deschidea un caiet vechi de poezii şi-mi citea din el. De multă vreme nu mai scrisese nimic. Ascultam ţinându-mi respiraţia de emoţie, ca să nu observe că plâng. Îmi dădeam seama că nu aştepta să spun ceva despre poeziile lui, ci doar să ascult. Atunci când se regăsea în vechiul caiet, amintindu-şi de el însuşi, sufletul lui devenea din nou uşor şi limpede, iar rănile şi cicatricile vechi dispăreau ca un atavism al unui suflet primitiv, ce fusese atâta vreme înlănţuit de viaţă şi care abia acum se ridică de la pământ, ca un zmeu de hârtie colorată purtat sus în cer de vântul prielnic al iubirii.

Adesea mergeam ţinându-ne de mână pe străduţe înguste, întortocheate, numai de Ştefan ştiute, fumând, fără să vorbim între noi. Oraşul îmi dezvelea acum un alt obraz, zbârcit, misterios, plin de farmecul discret al mahalalelor. Îmi plăcea mirosul de vechi şi de mucegai care venea din curţile boltite şi dărăpănate, unde dintre rufele albe întinse la uscat se ivea mogâldeaţa palidă a vreunui bătrânel aşezat pe un taburet, bălăngănindu-se fericit şi senil sub soarele cu dinţi al lui martie. Tăcerea noastră era întreruptă doar de lătratul câinilor şi de zgomotul propriilor paşi pe trotuarele tăcute ale amiezilor de sfârşit de săptămână. Uneori ne priponeam de vreun zid vechi şi umed ca să ne sărutăm în voie, pentru ca apoi să ne continuăm plimbarea hipnotică, suspendată în timp. Odată ce depăşeam perimetrul sacru al mahalalelor ştiam că nu ne mai găseam în siguranţă şi atunci începeam din nou să vorbim între noi, ca să ne risipim teama. Oraşul nou, zgomotos, cu blocuri înalte, se năpustea asupra noastră cu tentaculele lui cleioase de interdicţii. Din simplul fapt că era interzis să călătoreşti cu tramvaiul fără bilet decurgeau consecinţe devastatoare, ce ne separau iremediabil peste zi. Eu trebuia să merg la serviciu ca să câştig bani de bilete de tramvai şi de crenvurşti cu covrigi, în timp ce el lucra la multiplele proiecte pentru care revenise în România. Pentru nişte îndrăgostiţi, gesturile cotidiene devin ridicole şi

penibile şi cer un efort inuman, efortul de a te smulge din braţele celuilalt şi a participa la circul obositor al realului, gata oricând să te strivească. În tramvai îl zăream din nou pe Ştefan ca pe o fiinţă distinctă, cu propriile sale nevoi, cu propria sa viaţă, care îl purta chiar în acel moment spre propria sa casă, ieşit din cercul nostru de foc la o plimbare monstruoasă, şi mă cuprindea brusc un fel de disperare amestecată cu o poftă nebună să fiu din nou în braţele lui. Ne dădeam în grabă jos la staţia lui şi ne repezeam ca nişte animale flămânde pe scări. Nu mă linişteam decât când îi simţeam sexul zbătându-se, tandru şi sălbatic, între măruntaiele mele. Apoi adormeam obosiţi şi bolnavi unul în braţele celuilalt. Adesea ne trezea telefonul lui Ingrid. Pe fondul conversaţiei lor în germană, din care eu nu pricepeam o iotă, mă îmbrăcam, îmi aprindeam o ţigară şi plecam sau, mai bine zis, mă târam, cu inima zdrobită, spre staţia de tramvai.

La câteva luni după ce l-am reîntâlnit pe Ştefan m-a chemat şefa la ea în birou.

— Ştii că suntem în pierdere de un an de zile. Probabil că ai aflat că Marele Boss a început să facă restructurări de personal… Azi-dimineaţă am primit această listă cu numele persoanelor care vor fi disponibilizate, printre care văd şi numele tău… Nu ştiu dacă pentru tine e o veste bună sau rea… Poate că nu era oricum un job potrivit pentru tine…

Aveam două săptămâni să îmi caut altceva de muncă dacă voiam să plec „prin transfer“.

Am primit vestea cu o indiferenţă amestecată cu satisfacţie, fără să înţeleg prea bine cuvântul „transfer“. De când cu Ştefan, lumea se vedea printr-o perdea de ceaţă. L-am sunat totuşi pe Gălăţanu – colacul meu de salvare dintotdeauna.

— Nu-ţi fă griji, Stricăciune Mică, mă linişti el ca de obicei. Ăştia de la noi vor să facă o nouă revistă la care o să plece Grasu’. O să vorbesc cu Grasu’ să te ia la ei.

Peste câteva zile m-a sunat Grasu’.

— Revista o să fie un fel de Mercedes al ziarelor economice, pentru oameni de afaceri, mi-a explicat el. Vino să vorbeşti cu Şeful, zilele astea facem echipa.

Am împrumutat de la Simonetta o rochie oranj de mătase, scurtă, m-am pieptănat cu cărare într-o parte, mi-am strâns părul la spate şi m-am dus la interviu. Dacă revista voia să fie un Mercedes, m-am gândit, eu trebuia să arăt ca un Ferrari. Mai târziu, Şeful avea să-mi spună: „Când te-am văzut îmbrăcată aşa, mi-am dat seama că aveai cu adevărat nevoie de job!“.

— Am auzit lucruri bune despre tine, spuse Şeful plin de o bunăvoinţă cuviincios circumspectă. Uite, fă-mi un material despre serviciile de dame de companie şi dacă îmi place, te iau. O să intre la rubrica de lifestyle.

La vremea aceea tocmai apăruseră primele servicii de dame de companie în Bucureşti. Era prostituţie mascată, însă mai stilată ca prostituţia cinstită. Anunţuri la ziar de genul „Căutăm studente pentru servicii de companie“ erau la ordinea zilei în rubricile de mică publicitate. Nu era tocmai simplu de scris despre asta, pentru că nu prea aveai de unde lua informaţii. După ce mi s-a trântit telefonul în nas de câteva ori, m-am gândit să schimb strategia. Singura cale să aflu ceva era să devin eu însămi damă de companie. Numai astfel aş fi putut obţine vreo informaţie.

— Vino mâine la patru la McDonald’s-ul din Unirii să stăm de vorbă, îmi spuse într-un târziu o tipă care se recomandă drept Nicoleta şi care se ocupa de o astfel de agenţie.

În sfârşit un fir de care mă puteam agăţa. Iarăşi rochia oranj, iarăşi părul într-o parte şi a doua zi la patru eram la McDonald’s, cu un suc de culoarea rochiei în faţă.

— Nu eu mă ocup de angajări, spuse Nicoleta, eu fac doar preselecţia. Am grijă să selecţionez numai fete educate, care vorbesc cel puţin engleza, arată decent şi eventual au terminat o facultate sau sunt

studente. Tu întruneşti toate aceste condiţii, deci dacă vrei, vino lunea viitoare la şapte seara la Hilton să-l cunoşti pe patron. Voi fi şi eu acolo.

— Cine e patronul? am tras-o eu de limbă.

— Îl cheamă Sjork, e olandez, răspunse ea sec, ridicând sprâncenele, mirată şi oarecum iritată de indiscreţia mea.

— Spune-mi ce trebuie să fac ca damă de companie, am rugat-o eu în drum spre ieşire.

— O să-ţi explice Sjork luni, mi-o tăie ea scurt întinzându-mi mâna, semn că întrevederea se terminase.

În mod ciudat, în seara aceea m-a căutat Janet. Se întâmpla foarte rar să mă sune, căci era foarte zgârcit. Nu eram acasă, a vorbit cu mătuşă-mea, sora lui. Voia să ştie cum îmi mergea.

M-am bucurat într-un fel că nu fusesem acasă, pentru că dacă aş fi vorbit cu el, ar fi trebuit să-i spun că eram pe cale să-mi pierd serviciul, iar asta ar fi necesitat o mulţime de explicaţii şi asigurări din partea mea, pe care nu mă simţeam în stare să i le dau. Nu voiam să-şi facă griji pentru mine, pentru că era deja foarte supărat că plecasem la Bucureşti şi nu voiam să-i dau apă la moară mărturisindu-i că îmi merge prost. Dar el ştia asta. Nu aveam să aflu decât mult mai târziu. Avusese un vis. Bunica lui, Elena, pe care o iubise cel mai mult din lume, pentru că ea îl crescuse, stătea întinsă în pat, moartă, iar eu la picioarele ei. Ce ar fi putut să însemne asta?

În dimineaţa zilei următoare m-am întâlnit cu Ştefan în Herăstrău, departe de nebunia de zi cu zi. De fapt, mă aprinsesem atât de tare pe rugul dragostei încât tot ceea ce se petrecea dincolo de povestea noastră devenise ireal. Cred că dacă cineva ar fi tras cu praştia în mine în acel moment sau poate chiar dacă ar fi venit pe la spate şi mi-ar fi tăiat pe furiş o ureche, nici măcar n-aş fi observat. Ne-am aşezat pe iarbă în faţa lacului. Era prima zi cu adevărat fierbinte din acel an, cu cerul înalt şi

albastru. Parfumul florilor de mai încă plutea în aer, amestecându-se cu cel al cămăşii lui albe, care difuza discret prin ţesătura subţire mirosul ameţitor al corpului lui. Ne-am aprins câte o ţigară şi am fumat tăcuţi, privind oglinda verzuie a lacului, apoi am început să ne sărutăm. Dar sărutul avea un gust ciudat, verde. M-am smuls din braţele lui şi l-am privit atentă. Am simţit un fel de îngustare pe dinăuntru, ca şi cum timpul însuşi se micşora deodată din toate direcţiile şi începea să mă strângă într-o menghină.

— E ca şi cum brusc mi s-ar îngusta viaţa, am încercat eu să-i explic ciudata senzaţie, masându-mi locul care începuse să mă apese, în mijlocul pieptului.

El se posomorî. Nu încercă deloc să mă îmbărbăteze, ci deveni meditativ, iar asta m-a neliniştit şi mai mult.

— Hai să plecăm de-aici, i-am spus eu, căutând să scap de senzaţia aceea insuportabilă de verde care pusese stăpânire pe mine.

Am început să ne plimbăm de-a lungul lacului, dar asta nu m-a ajutat prea mult. El părea cu gândul departe, preocupat de ceva diferit.

— Ce e cu tine? l-am întrebat până la urmă, exasperată de lipsa lui de reacţie.

— Mâine plec în Germania, m-a anunţat el, oprindu-se în loc şi privindu-mă drept în ochi.

Privirea lui exprima hotărâre amestecată cu ceva aproape violent, care m-a determinat să fac un pas înapoi. Era o expresie pe care n-o văzusem până atunci la el.

— Te aşteaptă Ingrid, am murmurat eu.

— Da, mă aşteaptă. Mă aşteaptă e puţin spus. Parcă a înnebunit. Simte că se întâmplă ceva în ultima vreme şi vrea să vină aici. Singurul mod de a calma situaţia este să mă duc eu acolo şi să clarific lucrurile cu ea.

— Să le clarifici? Referitor la ce? am întrebat eu cu sufletul la gură.

— La faptul că nu e o idee bună să trăim aşa. Va trebui să divorţăm. Şi, în general, nu cred că e o idee bună să mă însor cu nimeni.

Am simţit lovitura drept în inimă.

— Cel puţin nu acum… adăugă el, aruncându-mi în treacăt o privire. Nu mai vreau să fac pe nimeni să sufere, adăugă el după un timp. La ce bun? O greşeală, o slăbiciune de moment atrage după sine o altă suferinţă. Şi tot aşa. Uită-te la copilăria mea!

Ştefan susţinea că mama lui, actriţă de mare succes, îşi ratase cariera din cauza tatălui său, care îi părăsise când Ştefan avea cinci ani. De aceea, susţinea el, se apucase de fumat şi de băut încă de la şaisprezece ani. Odată ce discuţia apucase pe panta asta ştiam că nu mai e cale de întoarcere. L-am văzut atunci pentru prima dată într-o lumină diferită. Uite că totuşi s-a lăsat înfierat de viaţă, mi-am spus în gând. Era pierdut, nimic nu-l mai putea salva – dacă nici iubirea nu reuşise.

Aşadar eram la un pas de a pierde tot. Îmi pierdusem jobul, acum pierdeam şi dragostea. Am simţit măseaua zvâcnind dureros. De când venisem în Bucureşti nu reuşisem niciodată să adun suficienţi bani ca să mă duc la un dentist. Urma probabil să-mi pierd şi măseaua. Curând. În autobuz, în drum spre casă, m-a apucat un râs isteric la acest gând. Râdeam fără să mă pot opri, ţinându-mă cu mâna de falca dureroasă. Cu cât durerea zvâcnea mai tare, cu atât mai tare râdeam. Era chiar mai ceva ca în liceu, când, în troleibuz, prietena mea cea mai bună îmi arătase un deget ca să mă înveselească după ce luasem un trei la fizică.

A doua zi l-am condus la aeroport. Ca şi cu o zi înainte, era abătut şi bătrân. Strâns cu uşa – m-am gândit. Şi-a luat un rămas-bun distrat, dându-mi asigurări vagi că ne vom revedea în curând. Tot drumul înapoi spre casă de la aeroport am plâns, nu din cauza distanţei care urma să ne despartă, ci din cauza hăului pe care îl căscase între noi sărutul său rece de rămas-bun.

Peste weekend mi-am spălat toate rufele şi am făcut curăţenie generală, ca să nu am timp să mă gândesc la nimic. Dar când s-a lăsat liniştea serii am început să mă simt rău. Ceva imperceptibil în destinul meu sau în altă structură, greu de identificat, luase o turnură diferită, aproape isterică, iar eu nu aveam nici o putere să schimb ceva. Încercam să-mi clintesc cu mintea destinul, să-l vindec, mi-l închipuiam pe Ştefan ieşind din învelişul lui de marasmă precum un vierme de mătase, neperturbat de trecerea timpului, anulându-şi într-o clipă de luciditate programul de autodistrugere pe care şi-l declanşase încă din adolescenţă, prin desfrâu şi alcool. Apoi plonjam cu gândul în structura ascunsă a lumii aceleia abominabile, atârnată de un fir de paianjen în care trăiam, şi cotrobăiam în neant după o cale de izbăvire a sufletului meu păcătos, care se lăsase îngreunat încă o dată. Greşisem faţă de Dodo când întorsesem spatele iubirii, şi iată, eram acum pedepsită din plin, pentru că greşisem din nou – faţă de Ingrid. Devenisem o altă fiinţă chinuită, urâţită de viaţă, la fel ca Ştefan, la fel ca toţi cei din jur. Pe la miezul nopţii am încercat să mă culc, dar cum închideam ochii îmi apăreau în faţă fâşii peste fâşii de materie cenuşiu-vâscoasă, care veneau din ce în ce mai aproape de mine, ameţitor, până trebuia să deschid ochii ca să nu mă sufoc. Până şi timpul o luase complet razna. Întotdeauna îl percepusem ca pe foamea rostogolită a unui căpcăun care mătură pământul. Acum timpul devenise o bulboacă neagră care te trage la mijloc şi te scufundă.

Într-un târziu m-am ridicat din pat şi am început să mă învârt prin cameră, ca un fluture de noapte care se izbeşte de bec. Din fericire, în noaptea aceea eram singură în cameră – peste weekend verişoară-mea dormea ca întotdeauna la prietena ei.

— Cât de proastă sunt! spuneam eu cu voce tare. Eu mă dau de ceasul morţii, iar el e în braţele nemţoaicei.

Apoi în secunda următoare îmi spuneam:

— Cât de proastă sunt! N-am nici o fărâmă de încredere în iubire! Cine ştie ce s-a întâmplat cu el şi de asta nu mă sună, iar eu mă gândesc la cai verzi pe pereţi. Ar trebui să-mi fie ruşine!

Abia spre dimineaţă, obosită de frământări, am reuşit să adorm.

Luni m-am trezit târziu şi am izbutit, cu un efort supraomenesc, să mă dau jos din pat pe la prânz. Mă aştepta o zi grea, absurdă, în care trebuia să fac tot ce îmi stătea în putinţă să strâng date pentru articolul despre damele de companie, nu atât pentru că eram şomeră, cât ca să îmi păstrez într-o oarecare măsură sănătatea mentală după plecarea lui Ştefan. Mi-am turnat din belşug apă rece pe ochi ca să se dezumfle. Mi-am pregătit o cafea tare şi mi-am pus rochia albă cu bordură de trandafiri albaştri, cea mai frumoasă din garderoba mea, cumpărată din toţi banii mei din ultimul premiu literar, cu care speram să-l dau gata pe misteriosul Sjork, pentru a-i smulge toate secretele despre afacerea lui cu românce. Pe la patru am plecat spre Hilton, unde urma să mă întâlnesc cu olandezul şi cu Nicoleta. Era o zi toridă în Bucureşti şi toată lumea vorbea numai despre meciul de fotbal România-Anglia, care urma să aibă loc în acea seară. Holul hotelului m-a întâmpinat cu o răcoare binevenită şi o muzică plăcută, care mi-au dat pentru o clipă senzaţia că totul era OK. Am zărit-o imediat pe Nicoleta în lounge, alături de un roşcovan cu faţa rotundă, placidă şi impenetrabilă, ca a unui sfinx transpirat. Nicoleta a făcut imediat prezentările în engleză.

— Deci ţi-a explicat Nicoleta despre ce e vorba? începu olandezul după ce îi făcu semn chelnerului să vină.

— Nu tocmai… am spus eu, ezitând.

— Cum aşa? se răsuci olandezul spre Nicoleta, pe un ton iritat, de care n-ar fi părut capabil la prima vedere.

Nicoleta îi spuse repede ceva în olandeză, ceea ce păru să-l calmeze pe roşcovan.

— Să-ţi explic atunci, spuse olandezul. Fac asta de zece ani şi pot să spun că e foarte mare cerere în Europa, în special în Finlanda şi în Danemarca. Se caută mai ales românce, unguroaice şi poloneze. Trebuie să fii dispusă să călătoreşti cu diverşi oameni de afaceri, să te îmbraci după gusturile lor, să îi însoţeşti peste tot şi să cauţi să îi mulţumeşti, dând dovadă de discreţie şi eleganţă.

— Cum adică să-i mulţumesc? am întrebat eu cu prefăcută naivitate.

— Poţi să fii drăguţă cu ei dacă vrei, dacă îţi place, nimeni nu-ţi cere socoteală, se eschivă olandezul.

— E obligatoriu? am insistat eu. Face parte din job?

O muscă mare, verde, ajunsă nu se ştie cum acolo, începu să i se plimbe lui Sjork pe falcă. Acesta o îndepărtă cu mâna enervat şi îi spuse ceva în flamandă Nicoletei, apoi se ridică şi plecă fără să mă privească sau să-şi ia rămas-bun.

Între timp veni chelnerul cu un suc de portocale pe tavă.

— Ce s-a întâmplat? am întrebat eu.

— O să-ţi explic, spuse Nicoleta. Dar bea-ţi mai întâi sucul, mă îndemnă ea pe un ton prietenos.

În clipa aceea m-am gândit nu ştiu de ce să nu beau sucul. Nu comandasem nimic de băut, iar mutra mieroasă la Nicoletei nu-mi inspira încredere.

— Unde a dispărut Sjork? am întrebat-o eu.

— Te aşteaptă în camera lui. Ştii, e un fel de test pe care trebuie să-l dea toate fetele…

— Ce fel de test?

Nicoleta mă privi cu subînţeles.

— Pe scurt, spuse ea, trebuie să-i dovedeşti că ai clasă. Lui Sjork nu-i place să-şi piardă timpul cu explicaţii dacă fetele nu trec de test. Abia după aceea îţi va explica totul.

— Aha, am spus eu, înghiţind în sec.

„Cât de tâmpită sunt că am venit aici fără acoperire, fără să spun măcar cuiva unde mă duc“, m-am gândit atunci, căutând cu disperare în minte o ieşire.

— Haide, mă îmbie Nicoleta, bea. Ia spune-mi, îţi place să călătoreşti?

— Nu ştiu. N-am călătorit niciodată prea departe.

— O să ai de acum nenumărate ocazii, spuse ea, învăluitoare ca apa. O să vezi toate capitalele Europei, o să poţi purta orice rochie doreşti, o să-ţi poţi cumpăra tot ce-ţi pofteşte inima, ba chiar o să poţi să trimiţi şi acasă. Ai fraţi, surori? Sjork e foarte generos de felul lui. Îţi dă patruzeci la sută din câştig, deşi nu trebuie să mişti un deget ca să-ţi găseşti clienţi. Nici o firmă de escorte nu plăteşte mai mult de douăzeci şi cinci la sută.

Nu ştiam ce să zic. Mi-am exprimat politicos aprecierea faţă de generozitatea lui Sjork.

— Să ştii că are numeroase alte calităţi, îl lăudă Nicoleta. E ca un tată pentru noi, fetele. Şi între noi fie vorba, spuse ea făcându-mi cu ochiul, te place, altfel nu s-ar fi arătat dispus să te testeze. Nu-ţi fă griji, nu e din ăia… E un tip fin. Ştie să se poarte cu femeile. Hai, du-te acum, nu-i place să aştepte. Să nu fii timidă. Cu cât eşti mai drăguţă cu el, cu atât o să-ţi meargă mai bine după aceea. Uite, asta e cheia de la cameră. Urci la etajul trei, camera 347. Camera e spre stânga, cum ieşi din lift. Vrei să te conduc?

— Nu e nevoie, am bâiguit eu.

Am luat cheia tremurând şi m-am ridicat în picioare fără să spun nimic. M-am gândit că ar fi fost prea periculos să pretextez ceva şi să o şterg. Trebuia să o fac pe proasta până la capăt. M-am urcat în lift şi am apăsat pe doi. Am ieşit din lift şi am coborât scările de incendiu cu sufletul la gură. Nu mi-a venit să cred când m-am văzut în stradă. Am rupt-o la fugă aruncând cheia cât colo, ca pe o ciumă, şi având tot timpul senzaţia că mă urmăreşte cineva. Am întors de mai multe ori capul să verific, dar nu era nimeni în spatele meu. Am aşteptat o vreme troleul la Romană, dar, pentru că nu aveam stare, m-am hotărât să iau autobuzul din Dorobanţi. Am traversat în fugă Piaţa Romană şi am luat-o spre Dorobanţi fără să scap nici o clipă de sentimentul că eram urmărită. Mi-l închipuiam pe Sjork cu chiloţii în vine, furios,

punându-şi dulăii să mă urmărească şi să-mi dea o lecţie pe care fără îndoială că o meritam, pentru că fusesem atât de tâmpită încât să nu-mi dau seama de riscurile pe care le implica un asemenea joc. Puteam măcar să fi vorbit cu Teo Haiduc să vină cu mine, să mă aştepte în faţa hotelului. Concentrată cum eram să privesc mereu înapoi, nu i-am acordat nici o atenţie cerşetorului care stătea pe marginea trotuarului cu privirea rătăcită. Când am trecut de el am simţit o lovitură în spate. „Tâmpitul“, am exclamat eu în gând, crezând că mă şicana precum puştii cretini care te pişcă de fund şi fug râzând. Mă înşelam însă. Am pus mâna la spate să văd dacă se umflase locul loviturii şi abia când am adus-o în faţă am realizat că mă lovise cu un cuţit. Lovitura fusese atât de puternică încât nu simţisem impactul vreunui obiect ascuţit, ci doar o durere difuză. Tot spatele meu şiroia de sânge şi pe rochia mea albă cu trandafiri albaştri apăruse o pată roşie care se întinsese deja în flancul drept şi înainta vertiginos spre coapse. În loc să mă sperie, vederea sângelui m-a enervat. „Asta îmi mai lipsea“, mi-am spus cu ciudă. Din fericire ajunsesem deja în staţie la Dorobanţi şi doi tineri, o fată şi un băiat, văzând starea în care eram, m-au ajutat să mă urc în autobuz.

— Cel mai aproape e la Foişor, îmi spuse băiatul. Ştiu eu acolo un spital. Mergem la camera de gardă. Hai că te ducem până acolo.

La Foişor mi-a deschis portarul, care fuma.

— E doar un singur medic aici, ne anunţă el, reticent. Dar nu ştiu unde e. Mă duc să-l caut. Cred că se uită la meci pe undeva, a început meciul cu Anglia.

Până la urmă a apărut şi doctorul, indispus că fusese deranjat de la meci. Mi-a examinat rana, mi-a făcut repede un antitetanos şi m-a sfătuit să plec imediat la Spitalul de Urgenţă.

— Cum să plec? Aşa, pe jos?

— Ia şi tu un taxi. Ambulanţa noastră nu e aici.

— Şi nu puteţi chema alta?

Medicul mă privi cu compătimire, ca pe cineva picat din lună.

— Vrei să stai să aştepţi aici ore în şir? Ascultă-mă pe mine, ia repede un taxi. Uite, te ajută tinerii.

După zăpuşeala de peste zi, afară se dezlănţuise între timp o ploaie torenţială. Nici urmă de taxiuri pe străzi.

— Sună şi cheamă un taxi, îl îndemnă fata pe prietenul ei.

Băiatul intră într-o cabină de telefon, dar ieşi peste puţin timp.

— Peste tot sună ocupat. Nu o să găsim nici unul la ora asta, spuse el, scotocindu-şi buzunarele după fise de telefon. Pe lângă ploaia asta, mai e şi meciul cu Anglia. Toţi se uită la meci acum…

— Ai dreptate, spuse fata. Ce e de făcut?

Chiar atunci, ca printr-o minune, lângă noi opri un taxi. Din fericire a fost de acord să mă ducă la spital. Le-am mulţumit fetei şi băiatului şi m-am urcat. În drum spre spital i-am povestit pe scurt şoferului ce se întâmplase. Acesta se porni să înjure de mama focului. Am crezut iniţial că o făcea ca să-mi arate, în felul său primitiv, simpatia faţă de ce păţisem, însă nu era asta.

— Păi, de ce nu mi-ai spus aşa de la început? se răţoi el. Îmi murdăreşti toată bancheta de sânge!

Trase imediat pe dreapta, nervos, şi se duse la portbagaj. Apăru imediat cu nişte pungi de plastic în mână, pe care le dispuse pe banchetă ca să nu i-o murdăresc, atrăgându-mi atenţia să le ţin cu mâna la spate, ca să nu alunece. Am oftat, abţinându-mă să-l înjur şi să cobor, cum aş fi făcut în mod normal. Eram la mâna lui.

La Spitalul de Urgenţă, spre surprinderea mea, în loc să sară să-mi panseze rana, medicul mi-a dat o eprubetă să urinez. Eprubeta era foarte îngustă şi am simţit cum pipi curgea mai mult pe mână. Am văzut sânge pe mână şi m-am gândit că era ciudat că începusem să menstruez chiar atunci. Dar pipi din eprubetă era şi el roşu. Ultimul lucru pe care mi-l amintesc este că, chiar când au început să-mi vâjâie

urechile, cineva a început să strige isteric: „Am câştigat! Fraţilor, i-am bătut pe engleji cu doi la unu!“. După aceea nu-mi mai amintesc nimic.

Tavanul alb. Aşternutul alb. Pe peretele din faţă, o icoană a Fecioarei Maria. Deasupra patului meu, două chipuri străine, aplecate asupra mea.

— Uite că se trezeşte, spune unul dintre chipuri, cu barbă şi cu ochelari cu ramă aurie.

Căldura umedă a unei mâini care mi-a cuprins propria mână.

— Cum te simţi? mă întreabă celălalt chip, cu ochelari cu ramă neagră şi început de chelie.

— Bine, spun eu. Nu simt nimic.

— Ţi s-au dat nişte medicamente pentru durere.

— Cine eşti tu? Eşti medic?

— Nu, răspunde el. Noi suntem viitorii tăi colegi de la *Succes*. Eu sunt Grasu', iar el e Traian. Gălăţanu n-a putut să vină, dar îţi transmite însănătoşire grabnică. O să vină mâine după ce scapă de la redacţie.

— Mulţumesc mult că aţi venit, am spus în şoaptă.

Am constatat că vorbitul mă obosea foarte tare, aşa că n-am mai zis nimic. Aş fi vrut să-i întreb cum aflaseră că mă găseam la spital.

— Uite, ţi-am adus nişte fructe, spune celălalt.

— Mulţumesc… dar nu pot mânca acum.

— Oricum ai perfuzie, mă încurajează cei doi.

Abia acum observ un fir de plastic care vine de undeva de sus într-un ac lipit cu leucoplast pe încheietura mâinii mele stângi.

— Ce conţine? întreb eu.

— Papa bun, răspunde unul dintre chipuri, citind eticheta perfuziei. Săruri, antibiotice…

Observ că Grasu' nici măcar nu e atât de gras. Vreau să-i spun asta şi vreau să râd, dar nu pot. Şi poate că e nepotrivit, nu-mi dau seama. Chiar atunci se iveşte un poliţai cu nişte hârtii în mână.

— Bună ziua, spune poliţaiul. În sfârşit ai înviat! De azi-dimineaţă aştept momentul ăsta! Sunt ofiţer Roibu de la Criminalistică. Eu mă ocup de cazul tău.

Dumneavoastră cine sunteţi? Rude? îi ia la întrebări poliţaiul pe cei doi.

— Nu, răspunse Grasu' încurcat. Suntem colegi.

— Te mai las cinci minute cu dânşii şi după aceea te rog să-mi scrii declaraţia. Am nevoie urgentă de ea ca să pornesc oficial ancheta, adaugă el, apoi lasă hârtiile pe pat şi iese.

— Eşti slăbită şi trebuie să te odihneşti, ai pierdut mult sânge, zice Grasu'. Spune-mi, ai nevoie de ceva? Vrei să sun acasă la tine să-i anunţ pe părinţi?

— Nu ştiu… nu, nu încă. Trebuie să vorbesc mai întâi cu un doctor. N-aţi văzut nici un doctor pe-aici?

— L-am căutat când am venit, acum jumătate de oră. Nu-ţi fă griji, o să te faci bine. Aşa ne-a spus. Ai un hematom la un rinichi, dar o să se resoarbă.

— Hematom? Ce e ăla?

— Adică un gogoloi plin de sânge. În mod normal se resoarbe.

Înghit în sec. Un gogoloi mare plin de sânge.

— Ai putea să ne povesteşti şi nouă pe scurt ce s-a întâmplat? întreabă Traian.

— Nu îmi dau seama nici eu prea bine… Mă întorceam de la o anchetă… de la Hilton… un personaj foarte ciudat… un peşte olandez. Voiam să iau autobuzul să mă duc acasă, când un cerşetor de pe marginea drumului a sărit la mine cu cuţitul.

— Îl cunoşteai? L-ai mai văzut vreodată?

— Nu… Stătea acolo, pe marginea străzii, cred că cerşea.

— Îţi aminteşti cum arăta?

— Avea o claie de păr încâlcit în cap. Şi mirosea foarte urât când am trecut pe lângă el. A urină. Când m-a lovit a scos un fel de grohăit…

— Ce poveste stranie, comentă Grasu'.

— Cât timp va trebui să stau în spital? i-am întrebat eu.

Grasu' a dat din umeri.

— Deocamdată ţi-au pus o sondă urinară ca să-ţi monitorizeze rinichii.

Am pipăit sonda – abia atunci mi-am dat seama de existenţa ei, dar mi-a fost ruşine să examinez

culoarea urinei din tub de faţă cu cei doi. După ce au plecat am văzut că era roz.

Imediat cum au plecat cei doi a apărut iarăşi poliţaiul.

— Gata declaraţia? m-a întrebat el, certându-mă că pierdeam timpul. Am luat pixul şi am început să scriu, dar nu era aşa de simplu. După „Subsemnata“ am pus pixul jos ca să-mi trag sufletul.

— Haide, te rog eu, mă îndemnă poliţaiul cu nerăbdare în glas. Cu cât am declaraţia mai repede, cu atât mai curând pot începe ancheta.

După alte două cuvinte am pus creionul jos.

— Nu pot… Simt că ameţesc.

— Atunci scriu eu şi tu îmi dictezi, apoi te iscăleşti. E bine aşa?

Am încercat să-mi adun gândurile. Nu ştiam de unde să încep. De la fuga mea din ghearele lui Sjork? De la privirea lui Ştefan când mă anunţase că pleacă? De la senzaţia de îngustare a vieţii pe care o avusesem în Herăstrău? Sau poate de la vântul de primăvară care îmi luase minţile cu câteva zile înainte de a-l reîntâlni pe Ştefan? Toate erau piese din acelaşi puzzle. Şi totuşi pe poliţist îl interesau cel mai mult faptele din ziua precedentă. I-am povestit pe scurt că mă întorceam de la o anchetă, fără să intru în detalii despre natura acesteia, şi că ulterior un cerşetor de pe stradă sărise la mine cu un cuţit în mână.

— Crezi că te urmărea? m-a întrebat poliţistul, ciulind urechile.

— Sunt absolut convinsă că *nu* mă urmărea, pentru că m-am uitat de mai multe ori în spate.

Imediat mi-a părut rău că mă luase gura pe dinainte.

— De ce te-ai uitat în spate? m-a descusut el.

— Aşa… nu ştiu… aveam o senzaţie ciudată… Dar n-am văzut pe nimeni.

— Foarte interesant. Crezi că ar fi putut să te urmărească cineva? Ai neînţelegeri cu cineva? întrebă poliţaiul suspicios.

Am fost iarăşi pe punctul să mă ia gura pe dinainte şi să-i pomenesc despre Sjork, dar m-am abţinut. Îmi dădeam seama că nu gândeam limpede, poate pentru că mă simţeam atât de slăbită din cauza pierderii de sânge sau poate din cauza sedativelor. Ştiam că indivizi precum Sjork erau toleraţi de autorităţi sau poate chiar protejaţi ca urmare a vreunui interes direct: nu avea nici un rost să aduc vorba despre Sjork, ar fi fost pierdere de timp, poate chiar periculos.

— Nu, deloc, am spus eu şovăind. El stătea pe marginea trotuarului, când am trecut pe lângă el m-a lovit în spate şi a fugit.

— Îl cunoşteai dinainte?

— Nici vorbă.

După ce i-am semnat declaraţia, poliţaiul s-a făcut nevăzut. Semăna cu un dulău de vânătoare mulţumit că a adulmecat o urmă proaspătă. Era o surpriză plăcută, dacă s-ar putea spune aşa, date fiind circumstanţele, să ai de-a face cu un astfel de poliţai.

După plecarea lui, în salon s-a lăsat linişte – întreruptă din când în când de gemetele femeii din patul de alături, care avea privirea întoarsă spre înăuntru. Liniştea aceea nu avea nimic liniştitor în ea. Cu cât era mai linişte în jur, cu atât puteam auzi mai bine butonul de alarmă care-mi ţiuia în urechi. Nu-mi venea să cred că mă găseam în acel loc, complet singură şi neajutorată, consecinţă exclusivă a propriei mele nesăbuinţe. Ce se întâmplase de fapt, ce anume făcusem atât de greşit încât să mi se întâmple ceva atât de violent, de trebuia să plătesc cu propriul meu sânge, poate chiar cu propria mea viaţă, o asemenea faptă? Bineînţeles, cea mai elementară greşeală era că pornisem de una singură acea anchetă, fără acoperire. Dar ştiam că ăsta nu putea fi considerat un motiv adevărat. Poţi foarte bine să pleci la o anchetă periculoasă total nepregătit şi să nu păţeşti nimic. Nu aşa fusese Teo Haiduc în Kosovo şi se întorsese fără o zgârietură? Dar eu nu eram Teo Haiduc. Nu eram un vlăjgan plin de curaj şi forţă, care a scuipat de atâtea ori moartea în ochi. O idee ciudată îmi

străpunse deodată inima: violenţa loviturii de cuţit a cerşetorului nu fusese decât materializarea violenţei loviturii pe care mi-o dăduse Ştefan când mă anunţase din senin că pleacă. În mintea mea începuse să se înfiripe ideea unui complot tacit între Ştefan şi cerşetor. Un dans lugubru al cuţitului cu participarea extraordinară, complet absurdă, a lui Sjork… Sau poate că semnificaţia loviturii cerşetorului nu trebuia căutată nici în vinovăţia mea, nici în cruzimea lui Ştefan, ci pur şi simplu cuţitul cerşetorului fusese lovitura de graţie a oricărei încercări ale mele de separare faţă de lume prin evadarea într-o lume numai a mea. În ultimele luni trăisem în bula bulelor, în jocul jocurilor, mai ceva chiar decât poezia: dragostea. Sau, poate, pasiunea – întunecarea inimii şi a minţii.

Toată viaţa mea nu făcusem decât un lucru: să sar dintr-o colivie în alta. Mai întâi fuseseră urechile groase cu bordură bună de pupat ale lui Janet. Pe vremea adolescenţei mele, un helix gros de ureche era de ajuns pentru a alina aspectul fumuriu al blocurilor din cartier, care îmi blocau vederea spre Dunăre. Trebuia să fie de ajuns, aşa cum pentru mama fuseseră de ajuns păpuşile făcute din cârpe. Apoi a fost Dodo şi coconul moale şi cald tapetat cu Pink Floyd, Jethro Tull, *Zenobia*, *Iarna bărbaţilor* şi cu prăjiturile de la cofetăria cu peşti. Nu făceam decât să schimb mereu o colivie cu alta, mai interesantă, mai confortabilă, diferită, şi totuşi în esenţă aceeaşi. Aveam douăzeci şi cinci de ani şi nu fusesem niciodată liberă. Însă, unul câte unul, vălurile cădeau. Poveştile se deşirau una după alta. Pe unele le sfâşiasem singură, altele se destrămaseră de la sine. Ciclurile se succedau repede, suficient de des ca eu să-mi dau seama de structura lor. Început – intrigă – desfăşurare – punct culminant – deznodământ. Personaje cu aceleaşi funcţii. Mecanicitate. Ne naştem cu un generator de poveşti în cap. Poveştile: maşinării de făcut sens. Începusem să le recunosc de mai multă vreme structura şi învăţasem să ies în afara ei, dar atunci apărea o nouă

structură, deghizată într-o idee nouă, un nou joc care mă amăgea cu mirajul găsirii unei formule singulare a lumii. Cum să scapi din poveste? Nimic mai simplu: îţi schimbi rolul şi povestea însăşi se transformă. Dar ăsta nu e decât un truc. Ceea ce e cu adevărat necesar pentru a te elibera este să spargi generatorul de poveşti din mintea ta. Dar cum? Pentru asta trebuie să fii ori iluminat, ori nebun, ori mort. Sau poate să nu-ţi iei rolul în serios, să fii mereu cu un pas la marginea lui. Atunci, pe patul de spital, m-am gândit că cel mai bun lucru pe care îl puteam face este să refuz să joc rolul de victimă pe pat de spital în care fusesem împinsă de viaţă. Orice victimă valsează cu călăul, şi de aceea orice clasificare este o iluzie – eu şi cerşetorul nici măcar nu eram atât de diferiţi! Am privit icoana de pe peretele din faţă şi m-am gândit pentru prima oară cu adevărat în viaţa mea la învăţăturile lui Isus Cristos. De asta Isus a şi contrazis acel „ochi pentru ochi şi dinte pentru dinte“ din Vechiul Testament, care menţine omul în ciclul vicios al acţiunii şi reacţiunii, spunând discipolilor să nu se împotrivească celor care le fac rău şi dacă cineva îi loveşte peste obrazul drept, să îl întoarcă şi pe cel stâng. Iubirea şi iertarea sunt singurele mijloace de tăiere a firelor nevăzute care te ţin prizonier în joc.

— Nu înţeleg nimic! spune doctorul uitându-se pe ecranul ecografului. Ieri aveai un hematom cât pumnul. Azi a dispărut complet. Dacă nu l-aş fi văzut ieri cu ochii mei, aş fi zis că cineva a încurcat borcanele.

Mă uit la el cu un aer la fel de nedumerit ca al lui şi îmi simt inima bătând să-mi sară din piept.

— Câţi ani ai tu? mormăie doctorul fără să aştepte vreun răspuns de la mine, uitându-se în dosarul meu. Eşti tânără. La vârsta asta corpul se regenerează repede.

Ar fi zis că sunt complet nebună dacă i-aş fi spus că el nu ştia nimic despre boli, accidente şi vindecare.

„Nu are legătură cu vârsta, e un miracol, domnule doctor“, voiam să strig, dar m-am gândit că nu avea nici un rost. S-ar fi uitat la mine cu suspiciune, ba poate chiar, cine ştie, ar fi garnisit vechiul diagnostic cu termeni medicali mai puţin inofensivi, care ar fi prelungit la nesfârşit ieşirea mea din spital sau ar fi extins-o poate la acelaşi sanatoriu la care se găsea şi agresorul meu. Tot ce voiam de fapt era să ies cât mai repede de acolo. Ultimele douăzeci şi patru de ore mi se păruseră cele mai lungi din viaţa mea.

— Atunci pot să plec? l-am întrebat eu cu speranţă.

— Nu încă, spuse doctorul, încruntându-se ca în faţa unui caz complicat. Poate mâine.

— Dar de ce? am insistat eu, aproape strigând.

Ideea de a-mi petrece încă o noapte în spital mi se părea sinistră. E drept că abia puteam merge de durere de spate, dar pipi roz nu mai făceam.

— Nu uita că ai pierdut sânge. Încă ai nevoie de perfuzii, se încruntă doctorul, cu asprime în voce.

Am încercat să mă împac cu ideea că îmi voi petrece încă o noapte în spital. Nu avem nici o carte, nici măcar un ziar la mine şi oricum probabil că n-aş fi fost în stare să citesc. Femeia din patul de alături se ridicase în capul oaselor şi fixa peretele alb din faţa patului de mai bine de o oră. Pe culoar era relativ linişte. Ca să treacă timpul mai repede, am încercat să-mi schiţez în minte schema articolului despre serviciile de escortă, dar gândul îmi zbura aiurea. Dragostea, ca şi poezia, e energie. De aceea poate angrena o mulţime de alte evenimente şi poate schimba totul cu o forţă vulcanică, imprevizibilă. Dragostea te face vulnerabil şi mult mai susceptibil la toate forţele din jur, pentru că atunci când iubeşti ai inima deschisă. De asta dragostea poate ucide. O energie foarte puternică angrenează forţe imposibil de controlat. De aceea e nevoie de al treilea element, care să stabilizeze ecuaţia. Iubirea mea pentru Ştefan fusese una barbară, păgână, închinată zeului Eros. Fusese o iubire oarbă şi egoistă, care nu îşi găsise făgaşul spre lumină. Nu era vina nimănui – nici a

mea, nici a lui, ci pur şi simplu nu avusese condiţiile necesare, întocmai ca o sământă pe care dacă nu o pui la lumină, nu are cum să germineze, indiferent câtă apă sau pământ i-ai pune. Dar acum, de când graţia divină se răsfrânsese asupra mea, aveam o lumină aprisă în suflet, care se răsfrângea difuz asupra a tot ce era în jur. Rana iubirii şi rana cuţitului păreau că s-au petrecut în altă viaţă, în altă existenţă. M-a cuprins o linişte pe care nu o mai cunoscusem din copilărie. Dincolo de orice joc, de orice încercare a minţii mele de a reuni piesele puzzle-ului la un loc, Dumnezeu exista.

A doua zi pe la prânz mi-au dat în sfârşit drumul acasă. M-a luat cu maşina însuşi Roibu cel zelos, care acum radia de satisfacţie. Nu pentru că îmi împărtăşea uşurarea de a scăpa din spital sau pentru că avea alături de el în maşină o duduiţă tânără – ci pentru un motiv special, secret. „Am o surpriză pentru tine“, m-a avertizat el dezvelindu-şi toţi dinţii, ireal de albi, care aruncară sclipiri voiase şi răuprevestitoare. Am simţit că mi se înmoaie picioarele de emoţie: nu aveam nici un chef să dau ochii cu cerşetorul sau ce-o fi fost cel care mă atacase, nu aveam suficientă vlagă să dau ochii cu el. Tot ce-mi doream de fapt era să ajung acasă la mătuşă-mea şi să mă culc, pentru că de două zile nu apucasem să dorm mai deloc şi simţeam că mă preling pe podea. În plus, aveam o durere de spate îngrozitoare în urma loviturii şi abia mă puteam ţine pe picioare. Dar omul îşi făcea datoria şi a trebuit, vrând-nevrând, să mă târăsc după el.

Am coborât din maşină în curtea sediului poliţiei, unde ne-au înconjurat nelipsiţii câini vagabonzi, mai vehemenţi şi mai bine hrăniţi decât cei de la mătuşă-mea de la bloc, pe care însă Roibu i-a calmat ca prin farmec strigându-i pe nume – îi ştia pe fiecare în parte şi trebuie să fi fost vreo douăzeci cu toţii. Era prima oară când intram într-un sediu al poliţiei pentru alt motiv decât să-mi iau buletinul. Am traversat câteva coridoare înguste, aproape pustii, dar

îmbâcsite cu fum de ţigară şi cu miros de mobilier de şcoală, apoi am pătruns într-o cămăruţă cu un geam mare de sticlă specială, care, mi-a explicat Roibu, nu permitea să se vadă înăuntrul camerei noastre, ci doar din camera noastră într-o cameră adiacentă, largă, cu pereţii albi. Roibu m-a invitat să mă aşez şi mi-a oferit o ţigară.

— Trebuie să aşteptăm puţin, mi-a comunicat el, formând precipitat nişte interioare la telefonul cu taste jegoase de pe masă şi indicându-mi anticipativ o cutie de şerveţele aşezată pe o tejghea îngustă de lemn din faţa geamului.

Am luat un şerveţel şi am început să-l învârt în mână, bucurându-mă de moliciunea ospitalieră a hârtiei, în care, dacă aş fi putut, m-aş fi ascuns cu dragă inimă. M-am hotărât că, fie ce-o fi, să nu plâng. Chiar dacă mi-ar fi trebuit, nu l-aş fi folosit oricum, pentru că asta ar fi însemnat să-mi recunosc implicit slăbiciunea, ceea ce m-ar fi readus în postura de victimă.

La scurt timp, în cămăruţă au pătruns vreo zece indivizi în haine cu dungi, dispuşi în şir indian, care s-au aliniat cuminţi cu spatele la perete şi cu faţa spre noi. Primul meu impuls a fost să o iau din loc. Noroc că Roibu, care nu voia să piardă atât de uşor prada pe care o vânase cu atâta sârguinţă şi, cine ştie, poate chiar şansa unei prime sau a unei înaintări în grad, m-a apucat strâns de braţ. „Terminăm imediat!“, m-a asigurat el printre dinţi. Înmărmurită de groază, mi-am ascuns faţa. Nu, mi-a repetat el, să nu-mi fac griji, pentru că ei nu puteau vedea nimic din interiorul cabinei noastre, ci numai noi îi puteam vedea pe ei. Nu aveam nici un chef să dau cu ochii de nebun, dar cum poţi să-i explici asta unui poliţai tânăr şi ambiţios, care plesneşte ca un pepene lângă tine – de mândrie şi de nerăbdare. Tremurând de oroare, am privit feţele celor care se holbau la noi fără să ne vadă. Sarcina mea, mi-a reamintit Roibu, era să-l identific pe agresor, care se găsea acolo, amestecat printre ceilalţi infractori. Dacă nu mi-ar fi reamintit pentru ce eram acolo, aş fi putut jura că mă

adusese în acel loc ca să mă tortureze, pentru că spectacolul uman care se deschidea în faţa ochilor mei era de-a dreptul horific, încât numai să-i privesc pe toţi la un loc era pentru mine cea mai mare pedeapsă. Unii rânjeau, alţii grohăiau, dar cei mai mulţi aveau nişte priviri rătăcite şi semănau cu nişte case părăsite cărora li se bălăngăne uşile şi feresterele a pustiu, gata să fie luate în stăpânire de orice duh rău care s-ar fi nimerit prin preajmă. Răul îşi desăvârşise opera prin ei şi, apoi, ca pe nişte păpuşi de cârpe, îi abandonase, descumpăniţi şi neştiutori, fără habar de ce înfăptuiseră cândva şi de ce se aflau acolo. Am început să caut claia de păr încâlcit a nebunului şi era cât pe ce să răsuflu uşurată că n-o văd, când am dat cu ochii de privirea lui de ucigaş. Deşi îl zărisem doar o secundă, în treacăt, în drum spre staţia de autobuz, l-am recunoscut imediat. L-aş fi putut recunoaşte dintr-o mie. Avea fruntea teşită, faţa alb-pământie şi, ca şi atunci, un fel de zumzet în jurul lui, ca şi cum un roi de maimuţe nevăzute i-ar fi scormonit întruna ochii şi mintea şi şi-ar fi aruncat una alteia creierul nebunului, ca pe o minge. Ardea acum mocnit, nu ca atunci, doar mâinile, care aveau un tremur continuu, aproape imperceptibil, şi ochii, care aruncau din când în când scântei, îl trădau oarecum. Era clar că era ceea ce psihiatrii ar numi bolnav mental. Privindu-l, mi se părea că contemplu însuşi Răul, dar nu prin fiinţa firavă şi îndoielnică a victimei acestuia, ci cel din spatele lui, care îi juca o festă. Simţind că mă lasă genunchii de emoţie şi oroare, i l-am arătat poliţaiului.

— Dar de ce i-aţi tăiat părul? am şoptit.

— Şi l-a tăiat el singur, a zis Roibu, mâzgălind ceva într-un carneţel, satisfăcut. S-a tuns zero imediat în acea noapte, după incident, ca să nu fie recunoscut. Nu e chiar atât de nebun cum scrie în actele medicale. Se pare că e schizofrenic şi a mai atacat până acum trei fete. Susţine că aude nişte voci care îi comandă ce să facă. Din păcate, noi nu ne putem atinge de el, nu putem decât să-l trimitem la

un ospiciu… Aşa e legea, spuse poliţaiul cu regretul câinelui care nu poate să muşte.

Cu un aer oarecum resemnat îşi aprinse o altă ţigară şi îmi oferi şi mie una.

— Şi, apropo, nu e cerşetor, adăugă el. Locuieşte chiar acolo, în blocul din faţa staţiei de autobuz.

Pentru prima oară mi s-a părut că Roibu ăsta era până la urmă oarecum simpatic. Nu pentru că îl prinsese pe nebun şi nici pentru că rămăsese cu buza umflată din cauza faptului că nu urma să se lase cu pârnaie, ci cu un banal ospiciu. Nu. M-au emoţionat tinereţea şi naivitatea lui nemărginită de a fi ambiţios în lupta cu Răul. Răul e o apă adâncă şi vicleană şi nu te poţi bate cu el ca un bou. Sau ca o maimuţă care dă cu laba ca să şteargă luna de pe oglinda apei. Răul există. E înduioşător de primitiv să-l delimitezi, să-l izolezi, să-l arăţi cu degetul, să-l huiduieşti cu ipocrizie, să-i arăţi faţa în ziare şi să i-o huleşti la televizor, să-l bagi la închisoare, să-l schingiuieşti, să-l electrocutezi, să-l omori în chinuri cumplite. Răul e aici, face parte din noi, se află în cea mai adâncă cută din suflet şi stă acolo ca să fie anihilat, transformat, metabolizat, neutralizat ca un radical liber care se topeşte în dragostea pentru electronul antioxidantului sau purificat precum apa murdară care, încălzită de soare, se condensează în apă curată, în roua dimineţii. Dar de la Platon încoace nu facem decât să continuăm gâlceava, crezând că astfel vom progresa, fără a face nici un pas înainte pe scara metabolismului universal şi a urca o treaptă pe scara lui Dumnezeu. Pentru o clipă mi s-a părut că aud spasmul încleştării acesteia ca pe un imens oftat, pe care l-am scos fără voia mea, privind cum şirul de infractori se retrage disciplinat din faţa zidului alb, rămas gol ca un semn de întrebare. Poliţaiul cel tânăr şi ambiţios mi-a oferit din nou un şerveţel, pe care de data aceasta l-am folosit fără să mai stau pe gânduri, în timp ce el a continuat să scrie de zor în carneţelul său – era mult prea tânăr şi prea ambiţios şi poate că numai atunci când avea să fie bătrân, când va fi văzut multe feţe ale răului, va fi putut probabil înţelege:

răul nu poate fi oprit, surghiunit în nici o închisoare, exterminat şi alungat dintre noi. Pentru că el curge odată cu viaţa, face parte din şuvoiul trecerii acesteia, răul nu poate fi decât metabolizat. Orice altă încercare e pierdere de timp.

Ulterior l-am mai văzut pe nebun de două ori, dar vederea lui a fost mult mai puţin iluminativă ca prima oară. O dată la proces, când judecătorul mi-a spus că primisem citaţie din greşeală şi venisem degeaba. Avocatul nebunului a cerut atunci amânarea procesului. Atunci a venit mama nebunului la mine, să vorbim „ca de la om la om". Era o femeie ştearsă, micuţă şi slabă, cu părul aproape în întregime alb şi buzele palide şi supte înăuntru. Ai fi zis că se frânge la fiecare pas şi, judecând după privire, nu părea nici ea tocmai zdravănă la cap.

— Vrei bani? m-a întrebat femeia cu înfrigurare. Îţi dau bani sau, dacă preferi, îţi dau jumătate din apartamentul nostru… E central… Poţi veni să locuieşti la noi!

M-am îndepărtat cu oroare. Era într-adevăr o femeie cu mintea rătăcită, ca şi fiul său.

— Nu, serios, insistă ea apropiindu-se din nou de mine. Ce vrei? întrebă ea cercetându-mă cu ochi speriaţi ca nişte păsări.

În cele din urmă femeia izbucni în plâns.

— Iartă-l, mamă! Era şi el supărat pe copiii de la bloc, care îşi bat mereu joc de el… Voia să se răzbune pe copii, nu pe tine! Iartă-l, mamă… repetă ea frângându-şi mâinile, în timp ce eu încercam să-mi fac loc prin înghesuiala din sala de tribunal şi să o şterg cât mai repede de acolo.

După aceea n-am mai primit nici o notă judecătorească de înfăţişare la proces. Ca şi cum nimic nu se întâmplase vreodată. L-am mai sunat de vreo două ori pe Roibu să aflu noutăţi de la el, dar el habar nu avea. Misiunea lui se sfârşise odată cu prinderea nebunului. Apoi am încetat să mă gândesc la nebun cu totul, parte pentru că era prea dureros pentru mine, căci asta însemna să mă gândesc implicit la Ştefan, parte pentru că îl acceptasem pe

nebun în destinul meu, ca revers al dragostei mele neîmplinite şi cale spre revelaţia şi minunea pe care le trăisem pe patul de spital. Cam la doi ani după aceea, chiar cu câteva zile înainte de plecarea mea în Canada, l-am zărit plimbându-se nestingherit prin Piaţa Romană. Mergea nervos, fără să privească în jur, ca într-un tunel, ghidat de vocile din capul lui. Îşi lăsase barbă şi purta acum o şapcă albă peste părul scurt şi ţepos. Probabil nenorocita mamă dăduse de vreun judecător care se milostivise să accepte banii sau jumătatea de apartament care-mi fuseseră propuse şi mie.

Transparenţa acelui proces la care nu fusesem vreodată chemată spuneau totul despre locul acela cotropit de nedreptate şi de lehamite care devenise Bucureştiul. Mă încerca o amară satisfacţie că urma să plec peste câteva zile de acolo, dar în acelaşi timp mă simţeam vinovată să-l las pe nebun să cutreiere străzile în voie. Dacă aş fi continuat să mă umplu de iubire de Dumnezeu, de minunea aceea pe care o trăisem în spital, să mă rog pentru iertarea păcatelor şi să mă purific, poate că aş fi ajuns până la urmă într-o poziţie din care să-l pot opri pe nebun – adică să-l opresc cu adevărat, nu să-l bag în închisoare. Să fac să-i dispară cuţitul din buzunar. Să-l fac, prin rugăciunea mea, să se trezească într-o dimineaţă, să se uite mirat la cuţit şi să se întrebe, scărpinându-se în cap: asta ce naiba e? Şi să-l arunce cât colo.

Dar eu nu am făcut deloc asta în anii care au urmat loviturii nebunului, ci am preferat să adâncesc cercul neputinţei. „Aşa e legea“ – îmi răsună încă în urechi cuvintele lui Roibu. Dar ce înseamnă legea umană, până la urmă? Căci oriunde în lume legea umană devine insignifiantă în faţa unor legi mai presus de înţelegerea omenească, parte dintr-o logică supraumană, care îi folosesc pe bieţii nebuni ca instrumente pentru a-şi duce la îndeplinire nepătrunsele planuri. Iar nebunul meu s-o mai fi plimbând nestingherit cu cuţitul în buzunar prin centrul Bucureştiului şi azi. Însă eu sper că într-o zi

vom fi suficient de puternici şi de drepţi la suflet ca să-l oprim.

6

Igalaq, fereastră de iglu

Am în picioare cele mai incredibile chestii de mers pe zăpadă. Se numesc rachete şi seamănă cu ceva între racheta de tenis şi un schi foarte lat, aproape rotund. Sunt originale, din lemn, făcute de un trib de inuiţi din Nunav ik.

— Când păşeşti cu ele nu te afunzi în zăpadă, pentru că suprafaţa de distribuţie a greutăţii corporale e mai largă, ne explică Père Joseph.

În faţă ni se deschide o întindere mare fără copaci – probabil ăsta e lacul pe care trebuie să-l traversăm.

— Nu vă fie teamă, e îngheţat bocnă, spune Père Joseph păşind primul. Îl urmăm în tăcere, cu inimile strânse.

— Ce urme sunt astea? întreabă Jan.

— Sunt urme de lup, spune Père Joseph.

— Tocmai am citit în ziar o ştire despre un bărbat care a fost atacat de lupi şi i s-au găsit doar cizmele, murdare de sânge, spuse Xiao Yu cu vocea răguşită.

— Uite acolo trebuie să ajungem, spune Père Joseph arătând cu degetul căbănuţa salvatoare de la marginea lacului. Am făcut drumul ăsta singur de nu ştiu câte ori şi nu m-a atacat niciodată vreun lup. Şi nu cred că m-ar ataca vreodată. Hai, curaj!

Deodată încremenim cu toţii. În faţa noastră se află o arătanie care aduce cu un câine, dar pare să fie mai degrabă lup.

— Kutaa! strigă Père Joseph zâmbind.

Arătania dă din coadă şi sare cu labele din faţă pe picioarele lui Père Joseph, cu un aer familiar.

— El e Anyu, adică „Cel care vânează pentru mâncare şi înţelepciune“, face prezentările Père Joseph, scoţându-şi mănuşa ca să mângâie blana arătaniei.

Anyu ne conduce la cabană, apoi priveşte resemnat, dând din coadă, cum intrăm înăuntru. Spre norocul nostru, intrăm într-o cameră caldă, nu prea mare, în care arde focul. O femeie bătrână moţăie pe un balansoar în faţa focului, învelită într-o pătură de lână. Când îl vede pe Père Joseph tresare, zâmbeşte, se ridică foarte greu şi vine în întâmpinarea noastră, cu chipul încreţit într-un surâs.

— Ei sunt prietenii mei, face Père Joseph prezentările. Ea este Igalaq. Înseamnă „Fereastră de iglu“.

Igalaq ne face semn să o urmăm. Intrăm într-o încăpere în care se află un cuptor mare. O femeie tânără, cu faţa tipic inuită şi părul împletit în două cozi, curăţă cartofi. Femeia se şterge pe şorţ şi îi spune ceva lui Père Joseph, zâmbind cu gura până la urechi.

— Ea este Chena, strănepoata lui Igalaq.

Suntem invitaţi să luăm loc la masa de lemn. Mă uit în jur. Bucătăria, ca şi toată casa de fapt, pare decupată dintr-o carte cu poveşti. Aici se trăieşte ca acum o sută de ani, fără curent electric, telefon, gaz şi televizor. Toată mobila şi ustensilele din casă sunt făcute de mână şi simplitatea lor are ceva înduioşător. Pe perete, printre tot felul de oale de diferite mărimi, zăresc şi o cruce. Père Joseph îşi deschide rucsacul şi scoate o cutie cu prăjiturele şi una cu pliculeţe de ceai.

— Am venit să bem ceaiul împreună, îi spune Père Joseph bătrânei în franceză.

Bătrâna dă din cap aprobator şi îi face semn Chenei să pună de ceai. Are dinţii din faţă rari şi lungi ca nişte lopeţi şi, chiar şi când nu zâmbeşte, are foarte multe riduri pe faţă – trăsătură considerată simbol al înţelepciunii la inuiţi.

Încerc să depistez de unde vine zgomotul în surdină al unui aparat de radio, singurul obiect din lumea modernă care pare să fi fost integrat totuşi în peisaj.

— Cum de aţi părăsit nordul pentru a locui aici? riscă Jan o întrebare timidă.

Bătrâna se întoarce spre el şi îl priveşte fără să răspundă, ca şi cum tăcerea însăşi ar vorbi pentru ea.

— Igalaq nu mai aude bine de la o vreme, explică Père Joseph, după o clipă de tăcere penibilă. Povestea plecării ei e lungă.

— Ba aud foarte bine, replică bătrâna. Am plecat pentru că nu mai suportam să văd ce a făcut omul alb din neamul meu, adăugă ea privindu-l drept în ochi pe Jan.

Père Joseph roşeşte uşor. Urmează din nou un val de tăcere penibilă.

— Nu mai am ce face acolo, spune bătrâna. Ce aş face acolo pot face foarte bine şi aici, fără să trebuiască să asist la degradarea neamului meu.

— Igalaq e una dintre cele mai cunoscute povestitoare ale tribului Inuu, ne explică Père Joseph.

Ceaiul e gata. Apucăm ceştile fierbinţi în mâini şi ascultăm cu sufletul la gură povestea lui Igalaq.

— M-am născut în Wendake, pe malul râului Saint-Charles, puţin mai la nord de Québec. Fac parte din tribul Huronilor, cei mai renumiţi meşteri de rachete de zăpadă, canoe şi mocasini din lume. Neamul meu e un neam mândru, atât de mândru încât a refuzat să înveţe orice alte dialecte în afară de huronă. Tot comerţul între triburi se făcea în limba noastră, pentru că, neavând concurenţă în meşteşugul nostru, ceilalţi nu aveau încotro. Eram consideraţi unul dintre cele mai prospere triburi care existau din nord şi până în jos pe Mississippi, unde tatăl meu cobora din când în când cu afaceri. De aceea mulţi ne invidiau. Duşmanii noştri de moarte erau irochezii, din cauza cărora a trebuit să ne mutăm tribul de şapte ori, pentru că tot timpul eram atacaţi. Erau nişte oameni cruzi şi lipsiţi de milă nu numai faţă de alte triburi, dar şi faţă de ai lor. Tatăl meu era un om foarte bogat şi foarte orgolios, care mai deţinea şi monopolul comerţului cu porumb şi tabac din regiune. Eu eram singura lui fată din cei cinci copii. Într-o noapte, când eu aveam cincisprezece ani, au năvălit irochezii şi ne-au prădat tribul. Au ucis la întâmplare femei, copii, tot ce au găsit. Tatăl meu şi

fratele cel mai mare erau plecaţi ca de obicei cu afaceri şi nu eram decât noi cu mama. Pe mama au batjocorit-o şi au omorât-o în faţa noastră, iar pe mine şi pe fratele meu mai mic ne-au luat prizonieri. Ceilalţi au reuşit să scape. După două zile în care m-au ţinut fără apă şi mâncare mi-au adus să mănânc carne. După ce am mâncat m-au întrebat dacă mi-a plăcut. Apoi mi-au spus că tocmai mâncasem carnea fratelui meu şi au început să râdă. Am fost legată de mâini şi de picioare şi dusă în cortul şefului de trib. Era un bărbat mătăhălos, cu ochii mici, înfundaţi în grăsime şi plini de cruzime, care mi-a spus că dacă tatăl meu nu îi va da toată averea lui, mă va omorî şi pe mine. Apoi, aşa cum eram, cu mâinile şi picioarele legate, m-a întors cu faţa în jos şi m-a batjocorit. Am fost dusă să trăiesc într-un cort bine păzit, laolaltă cu alte femei din tribul meu. Din când în când, la noi în cort venea un călugăr misionar, al cărui nume nu mi-l mai amintesc, care ne aducea haine şi fierturi de ierburi când ne îmbolnăveam. După nouă luni am născut un băiat. Era atât de frumos şi de bine făcut, încât când l-am văzut m-au podidit lacrimile. În sfârşit voi avea o mângâiere în viaţa mea – m-am gândit. I l-am arătat călugărului iezuit, care l-a luat în braţe şi l-a binecuvântat, promiţându-mi că-mi va face rost de hăinuţe. La nici două zile după aceea am fost dusă împreună cu copilul în faţa şefului de trib. Mi-a făcut semn să desfac scutecele, ca să vadă copilul. S-a apropiat de copilaşul meu cu un rânjet de fiară sălbatică, a scos cuţitul de la brâu şi l-a sfârtecat sub ochii mei. Apoi l-a mâncat împreună cu toţi cei de faţă, tovarăşi de-ai lui, şi, murdari pe mâini de sângele copilului meu, m-au îmbrâncit pe pământ să mă batjocorească, strigând că vor stârpi toţi huronii de pe faţa pământului.

Aici Igalaq a oftat şi a sorbit din ceai. Noi nici nu îndrăzneam să respirăm, ca să nu perturbăm cumva cutremurătoarea mărturie.

— Târându-mă pe jos, în timp ce ticăloşii se pregăteau să se repeadă asupra mea, am simţit că sunt cuprinsă de un tremur, că mi se ridică părul în

cap şi că în mine se adună o asemenea forţă încât aş fi fost capabilă să omor pe oricine s-ar fi apropiat de mine. M-am uitat la ei în aşa fel încât le-a îngheţat la toţi rânjetul pe buze. Şi, fără un cuvânt, s-au tras cu toţii câţiva paşi înapoi şi au rupt-o la goană, de parcă ar fi văzut-o pe însăşi Nuliajuk, Mama Bestiilor. Şi probabil că Nuliajuk nu era prea departe, pentru că din senin au apărut pe cer nişte nori negri din care au început să cadă fulgere şi trăsnete şi a început o ploaie atât de mare încât, cât ai clipi, corturile din sat s-au scufundat pe jumătate în apă. În toată agitaţia care se crease am reuşit să prind un cal şi să fug, fără să mai privesc înapoi. După puţin timp de mers am observat că cerul era senin, dar, uitându-mă în spate, am văzut că jos, în vale, deasupra satului, furtuna continua. Abia atunci mi-am dat seama de puterea pe care mi-o dăruise Sila. Şi, arsă de setea răzbunării, am făcut cale întoarsă rumegând în minte planuri şi mai crude. Ştiam că Tekakwitha, şeful de trib, avea un băiat pe care îl iubea nespus de mult şi care era mâna lui dreaptă şi m-am întors cu gândul să mă asigur că va pieri, după cum pierise şi copilul meu. Când m-am întors am văzut că ploaia încetase şi pe apă pluteau trupuşoare de copii, am văzut mame urlând şi bărbaţi cărând pe braţe trupuri moarte. Printre ele am recunoscut şi trupul călugărului iezuit, care fusese întotdeauna atât de bun cu mine… Atunci deodată se porni un suflu de vânt care răspândi toţi norii… Cu ultimele puteri, m-am târât de acolo fără să-mi mai duc la împlinire planul. Am înţeles că săvârşisem ceva cumplit, ireparabil… Când, după două zile de mers, am ajuns în tribul meu, toată lumea, în frunte cu tatăl şi fraţii mei, care mă crezuseră moartă, m-a luat pe sus şi m-a sărbătorit. Când le-am povestit ce se întâmplase au fost extrem de bucuroşi să afle că tribul duşman se dusese de râpă într-un mod atât de neaşteptat. Unii dintre ai noştri s-au îmbătat de bucurie. Molipsindu-mă de entuziasmul lor, am uitat de strângerile mele de inimă şi am crezut şi eu pentru o vreme că irochezii primiseră ceea ce meritau.

Aici Igalaq îşi întrerupse povestea, scuzându-se şi spunând că va reveni curând.

— Mă bucur că Igalaq a sfârşit totuşi prin a avea copii, sparse Xiao Yu tăcerea, privind-o pe Chena cu un aer intrigat.

— Nu tocmai, spuse Chena zâmbind. Igalaq a crescut mai mulţi copii rămaşi orfani, printre care şi pe mama mea. Asta pentru că a moştenit ceva avere de la tatăl ei, pe care a cheltuit-o ajutându-i pe ai săi.

— Nu numai atât, adăugă Père Joseph. Iqalaq a ajutat mai mulţi bătrâni din trib rămaşi pe drumuri, după ce tribul s-a destrămat.

— Ca să încerce să compenseze nenorocirea pe care a adus-o irochezilor? întrebă Jan.

Père Joseph se încruntă. Chiar atunci bătrâna intră în cameră, păşind cu greutate, şi se aşeză din nou la masă. Avea privirea pierdută undeva departe, părând că nici nu era conştientă de prezenţa noastră. Apoi deodată îşi încreţi şi mai mult faţa, părând că ia o hotărâre, şi spuse aspru:

— Nu există fiinţă pe pământul ăsta care să nu fi suferit. Fiecare crede că suferinţa lui e cea mai mare. Dar suferinţa e ca o apă neagră şi rea, care te trage la fund şi din care ţi-e greu să ieşi, pentru că sufletul devine un bolovan. Însă eu am cunoscut puterea fulgerului. Nu cred că mulţi oameni au cunoscut-o. E o putere mare, ce schimbă totul instantaneu. În lumea asta sunt tot felul de forţe. Bolovanul care devenise sufletul meu cât timp am fost prizonieră la irochezi s-a transformat deodată în vulcan. N-am bănuit niciodată că o asemenea forţă poate să erupă din adâncul meu.

— Atunci când erupe un vulcan apar fulgere, din cauza descărcării electrice din norii de cenuşă vulcanică, schiţă Miko, care era student la fizică, o încercare de explicaţie. Poate că furtuna aceea a fost determinată de starea în care se găsea Igalaq, care a influenţat cumva sarcina sa electrostatică sau câmpul său electromagnetic în aşa fel încât au dat naştere la…

— Prostii, i-o tăie bătrâna, făcând cu mâna a lehamite. Ani în şir am încercat să înţeleg ce s-a întâmplat atunci şi n-am reuşit. Şi, mai mult decât orice, n-am vrut să mai folosesc niciodată puterea pe care mi-a dăruit-o Sila, pentru că noi oamenii suntem fiinţe slabe şi nu ştim cum să folosim astfel de forţe. Ani de zile peste sufletul meu a plutit un fel de ceaţă, de negură greu de pătruns, pe care nu puteam cu nici un chip s-o străpung ca să pot să mă bucur din nou de lumina soarelui. Zile în şir tăceam şi priveam fix înaintea mea, astfel încât oamenii au început să mă ocolească, crezând că o luasem razna. Când am împlinit douăzeci şi cinci de ani, văzând că nu aveam de gând să mă mărit, fraţii mei m-au sfătuit să plec la oraş şi să mă duc la şcoală. Pe atunci, guvernul canadian începuse deja să ofere multe înlesniri pentru inuiţi, aşa că mulţi din tribul nostru plecau, atraşi de perspectiva unei vieţi mai uşoare. Am plecat la Québec, sperând că voi putea găsi cumva răspuns la întrebările care mă frământau de atâta vreme. La treizeci de ani terminam şcoala specială organizată de guvern pentru noi, iar la treizeci şi unu audiam cursurile facultăţii de litere şi filosofie. Mi-a luat ceva ca să înţeleg că viaţa omului alb e o iluzie. Într-o zi am simţit că trebuia să mă întorc în tribul meu, să încerc să fac ceva pentru ai mei. Tatăl meu murise, lăsând în urma sa ceva avere. Le-am propus fraţilor mei să construim o şcoală şi un spital, dar ei aveau alte planuri. Atunci am hotărât să îmi duc planurile la îndeplinire de una singură şi să încerc să organizez din banii mei un fel de şcoală pentru copii. Spun un fel de şcoală, pentru că aş fi vrut de fapt să fie şi bibliotecă, şi cantină, şi dispensar medical. Dar ca să realizez un proiect atât de mare aveam nevoie de mai mulţi bani, aşa că i-am cerut ajutorul lui Père Augustin, care venea din când în când la noi în sat. Proiectul a fost realizat în cinci ani, parţial din banii mei, parţial din donaţii. Şi, încet, încet, de-a lungul anilor, negura care plutise atâta vreme peste viaţa mea a început să se ridice… Sau cel puţin aşa am impresia uneori…

Père Joseph îi ia mâna şi i-o strânge afectuos, şi faţa bătrânei se luminează deodată de un zâmbet larg şi foarte încreţit.

Mai târziu ne uităm la poze. Ţin în mână fotografia lui Igalaq, încă tânără, înconjurată de copiii din şcoală. Alături de ea, un bărbat înalt, cu ochi albaştri şi privirea deschisă, dar hotărâtă, care ar putea înmuia şi fierul, pe care de îndată ce îl priveşti capeţi un sentiment de încredere. Îmi aminteşte într-un fel de Kőrösi Csoma, boddisathva-ul din Ardeal care mi-a inspirat adolescenţa.

Traversând lacul, nici măcar nu-mi mai e frică de lupii de ale căror urlete răsună pădurea. Sunt un punct negru în zăpadă, pierdut undeva departe, în nordul canadian, dar stelele sunt atât de aproape.

7
Ceva înfricoşător, cu miros de migdale

Mă lăfăi într-un pat imens în faimosul Le Château Frontenac. Am venit cu Jean-Claude la Québec peste weekend pentru un cocktail oferit de prim-ministrul Canadei oamenilor de afaceri.

— Eşti gata, *mon amour*? se interesă Jean-Claude, care tocmai a ieşit de sub duş. La ce te gândeşti? mă întreabă el văzând că nu schiţez nici un gest de a mă da jos din patul cu baldachin şi aşternuturi cu broderie *à la vieille France*.

— La prim-ministru, spun eu zâmbind, ca să-l tachinez.

— Vrei să zici la *viitorul* prim-ministru, spune el aşezându-se lângă mine, sprijinindu-se într-un cot şi zâmbindu-mi à la James Bond.

— Eşti chiar atât de ambiţios?

— N-ar găsi niciodată unul mai bun ca mine, spune el depunând un sărut pe bărbia mea.

Jean-Claude e una dintre acele fiinţe capabile să schimbe cu câteva vorbe inima celorlalţi. E un Henric al V-lea care îşi însufleţeşte soldaţii înaintea bătăliei de la Agincourt. Asta m-a fascinat la el de când l-am cunoscut. Ar putea face carieră mondială ţinând discursuri inspiraţionale.

— Există însă o mică problemă aici, obiectez eu.

— Care? spune el ţuguindu-şi buzele ca şi cum ai întreba un copil mic care s-a trezit din somn de ce plânge.

— Ce vei face când va afla presa despre mine?

— O voi invita la noi acasă, să te cunoască mai bine şi să vadă ce gusturi bune am.

— Scandalos, comentez eu râzând.

— Ştii foarte bine că nu-mi pasă de ce gândesc ceilalţi. Ia spune-mi, ţi-ai imaginat vreodată cum va

fi casa noastră?

— Nu. Şi nu-mi place să-mi fac planuri.

— Nu-ţi fie teamă să-ţi faci planuri! Mai bine să fii dezamăgită decât să nu visezi! Visează, *mon amour*! În ţara ta oamenii nu ştiu să viseze. Uită-te la mine: eu visez cu ochii deschişi şi totul devine posibil. Ăsta e cel mai important secret, spune el făcându-mi cu ochiul.

La două zile după ce l-am cunoscut, traversând împreună Carpaţii într-o seară, mi-a trecut pentru prima oară prin minte că Jean-Claude e un vrăjitor. Se difuza la radio un cântec al lui Céline Dion şi el a dat deodată sonorul tare. Am crezut că o face din simpatie pentru compatrioata sa canadiană, dar el a spus: „Ascultă cu atenţie versurile astea!“.

Je m'inventerai reine pour que tu me retiennes
Je me ferai nouvelle pour que le feu reprenne
Je deviendrai ces autres qui te donnent du plaisir
Vos jeux seront les nôtres, si tel est ton désir

Plus brillante plus belle pour une autre étincelle
Je me changerai en or pour que tu m'aimes encore.

Când s-a terminat mi-a repetat versurile de la sfârşitul cântecului şi mi le-a tradus în engleză, ca să fie sigur că le-am înţeles.

„Asta e adevărata iubire: să poţi să renunţi la tine însuţi, la propria ta cochilie de identitate pentru iubire. Fata din cântec e gata să se reinventeze, să se transforme complet de dragul celui pe care îl iubeşte. Sunt convins că într-o bună zi iubirea noastră va ajunge la un grad de perfecţiune la fel de desăvârşit.“

Entuziasmul lui uşor patetic şi demodat, care îmi trezea întotdeauna o undă de ironie, făcea contrast cu aspectul lui dur şi sportiv, iar asta mi se părea atrăgător. O oaie în costum de lup. În contrast cu bărbatul român, superficial, arogant şi lipsit de maniere, Jean-Claude fusese de la bun început cineva căzut de pe altă planetă, care pentru mine era o surpriză continuă. Părinţii lui nu avuseseră suficienţi

bani să-i plătească studiile, aşa că a muncit tot timpul facultăţii ca să se poată întreţine. Apoi traiectoria lui pe scara profesională a fost în linie dreaptă, astfel încât, la vârsta de treizeci şi cinci de ani, a ajuns în vârful carierei. Cel puţin aşa mi se părea mie – nu şi lui. A doua zi după ce ne-am cunoscut a venit acasă la Janet şi i-a comunicat prin semne că ar vrea să vin cu el în Canada. Janet a confundat entuziasmul lui cu o cerere demodată în căsătorie. E drept, la început s-a speriat, dar apoi mi-a şoptit, cu o scânteie de satisfacţie meschină în ochi, în care eu am zărit o clipă apocalipsa înmormântării iubirii într-o relaţie comodă şi reciproc avantajoasă: „Ce tip extraordinar pentru tine!". Recunosc că mi-a fost teamă o clipă că Jean-Claude ar fi putut fi plicticos şi manierist, dar aveam să-mi dau seama curând că era complet sărit de pe fix. Iar asta avea să mă cucerească definitiv.

Eu şi Jean-Claude eram făcuţi unul pentru altul. El era romantic şi încrezător, eu eram seacă şi mă îndoiam de toate. El aduna totul în palmă, mie îmi scăpa totul printre degete. Eu complicam – el descâlcea. El ştia să conducă maşina, să meargă cu ski-jet-ul, să sară cu paraşuta şi să conducă *motoneige*-ul inventat de un compatriot de-al său canadian. Eu stăteam pe loc şi întregul univers se învârtea în jurul meu. Eu eram Marlene Dietrich, el – James Bond. Visul lui era să meargă cu motocicleta printre stele, ca mine. De fapt, visul lui secret era să fie actor, dar viaţa îl împinsese spre business.

— Hai cu mine în Canada! Vom fi fericiţi împreună, vom urca în fiecare noapte la cer şi tu mă vei învăţa să merg cu motocicleta printre stele.

Eu aveam deja picioarele şi inima puse în ghips după trei ani de Bucureşti. Iar el se bucura că a găsit o vrăbiuţă căzută din cuib, căreia putea să-i pună atele la piciorușe. Deşi mă născusem cu opt ani mai târziu decât el, în realitate eram cu mult, mult mai bătrână. Iar el ştia asta. Dar sunt lucruri pe care el, cu mintea lui canadiană, nu le putea înţelege. El nu a lins niciodată praful amestecat cu sânge al asfaltului Bucureştiului.

Eram fericiţi împreună – doi săriţi de pe fix care se urcă în maşină şi mor de curiozitate să vadă unde îi duce drumul: asta numesc eu aventură!

Treptat, în zilele cu lumină de aur pe care le-am petrecut împreună în România, am început ca printr-o minune să mă vindec. Jean-Claude iradia în mod natural putere, aş putea spune o putere canadiană, plină de o anumită inocenţă şi ignoranţă. Asculta muzică pop siropoasă, ceea ce era puţin cam mult pentru mine totuşi. Dar ăsta era Jean-Claude! Mai mult decât atât, cu el am început să cred că vindecarea era posibilă. Multă vreme după dispariţia lui Ştefan într-o halbă de bere nemţească am crezut că ţin în mână un măr putred. Acum mă uitam în palmă şi vedeam că mărul era intact, roşu şi zemos: încă mai puteam iubi!

De atunci a trecut multă vreme.

— Ai pielea rece, mă plâng eu retrăgându-mă din îmbrăţişarea lui.

Jean-Claude e obişnuit să mă plâng că totul e rece. În special dormitorul lui e o peşteră pentru mine.

— Lipeşte-te de mine şi încălzeşte-te, mă îndeamnă el de fiecare dată când mă plâng că mi-e frig.

Dar pielea lui e rece, tare şi musculoasă ca pielea de focă. Mă trezesc în toiul nopţii bâjbâind după o pătură moale şi pufoasă, care nu e de găsit nicăieri. Întotdeauna când dorm la ei uit să-i cer una lui Jacqueline la culcare. Singurul lucru de acoperit e un cearşaf subţire de vară, pe care eu şi Jacqueline ni-l disputăm prin somn toată noaptea, trăgându-l când într-o parte, când în cealaltă pe deasupra lui Jean-Claude, care doarme la mijloc.

— În casa mea vor fi multe pături de lână, murmur eu în timp ce Jean-Claude a dispărut în laptopul lui, pe care îşi consultă agenda încărcată a zilei.

Am simţit un fel de bucurie sinucigaşă când am văzut scăunelele de maşină ale copiilor în ziua când m-a luat de la aeroport.

— Păcat, am blufat eu, pentru că îmi plăcea de tine. Aş fi putut să te iau de bărbat.

— Dar poţi să mă iei de bărbat, îmi spusese el foarte serios. De acum înainte faci parte din viaţa mea.

— Dar din viaţa ta fac parte şi o nevastă şi trei copii. Ce să zic, e cam înghesuială.

— *Mon amour*, dragostea e precum focul. Dacă o iei dintr-un loc şi o pui în altul, nu se stinge, ci se înteţeşte. De ce să ne declarăm învinşi de la bun început şi să ne lăsăm intimidaţi de stereotipuri?

Ăsta era Jean-Claude. Tocmai în nivelul de dificultate stătea pentru el tot farmecul. Ceea ce pentru alţii reprezenta un obstacol de netrecut pentru el era doar o nouă provocare. Asta era ironia sorţii: să dau peste cineva mai nebun decât mine. Îmi mărturisise încă din a treia zi că era însurat, dar mie nu mi-a venit să cred. Nimeni nu ar trebui să se îndrăgostească în acest fel în timp ce e însurat şi are copii. Deşi a te îndrăgosti în general e un mare noroc, căruia nimeni n-ar trebui să-i dea cu piciorul. Chiar şi în ziua când am sosit la Montréal şi am văzut scăunelele de maşină ale copiilor totul mi s-a părut o înscenare. Imediat prin minte au început să-mi circule cu viteza fulgerului zeci de ipoteze: „Vrea să-mi pună la încercare iubirea“, „Ménage à trois?“, „Femeia are un amant şi vrea să scape de propriul bărbat. Sunt în divorţ. Bietul Jean-Claude!“, „Am dat peste nişte ucigaşi în serie care mă vor viola toată noaptea şi mă vor arunca la lupi în pădure. Nimeni nu va afla vreodată care a fost soarta mea“.

În acea primă noapte canadiană, în timp ce maşina lui Jean-Claude gonea în necunoscut, aveam senzaţia că înaintez în însuşi miezul fiinţei mele: sălbatic, misterios, înspăimântător. Era aventura absolută, de care şi eu, şi Jean-Claude aveam nevoie disperată. Nimeni nu poate trăi în afara aventurii. Nimeni care are pretenţia că e viu. Era ceva al naibii de frumos şi de adevărat care se întâmpla. Acest bărbat avea nevoie disperată de mine, se îndrăgostise de mine şi făcuse tot ce îi stătuse în putinţă ca să mă aducă la el. Se luptase pentru mine, încă se lupta, se lupta în fiecare moment. Era un luptător.

Treceam de câteva ore printre nişte ţurţuri imenşi, cum nu mai văzusem niciodată, gălbui, lipiţi de stâncile în care era săpată autostrada. Paralel cu şoseaua vedem drumuri mai mici, nişte cărări, la drept vorbind, speciale de mers pe zăpadă cu *motoneige*-ul, şi din când în când eram depăşiţi de câte o jucărie mică, în care stăteau oameni echipaţi în costume de schi fosforescente. Totul părea ireal. Singurul lucru palpabil era scrisoarea de acceptare a universităţii canadiene, pe care o aveam în buzunarul interior al rucsacului. Sau făcea şi ea parte din vis?

— Lucrurile nu sunt întotdeauna cum am vrea să fie, spusese Jean-Claude în timp ce mie îmi şiroiau lacrimile pe obraz. Îmi dau seama ce trebuie să simţi. Şi eu sunt la fel de derutat ca şi tine şi pot să-ţi spun cu mâna pe inimă că nici mie nu-mi vine uşor, şi cu atât mai puţin lui Jacqueline. Dar fiecare dintre noi trebuie să facă eforturi pentru ca iubirea noastră să fie posibilă. Peste câţiva ani, când vom privi în urmă, vom fi mândri de noi văzând peste ce obstacole am trecut. Mă văd îmbătrânind lângă tine, crescându-ne copiii împreună, foarte fericiţi, adaugă el strângându-mi mâna.

Dar eu nu de asta plângeam. Plângeam pentru că eram vie, pentru că Jean-Claude era viu şi aventura noastră înainta în noapte, sub stelele canadiene complet necunoscute. Eram acasă, în Univers.

— Eu cred că avem deja toate datele problemei şi suntem toţi trei suficient de inteligenţi ca să depăşim obstacolele mentale şi pentru a face din relaţia noastră ceva ieşit din comun, a continuat el.

M-a pufnit râsul.

— *Je t'aime, bête!*

Eu nu socotisem niciodată trei, nu ştiam cum vrea Jean-Claude să facă iubirea noastră funcţională, iar acum, la drept vorbind, era puţin ciudat să mă gândesc la nevastă-sa în timp ce mă gândeam la noi doi. Dar aveam încredere oarbă în el şi ştiam că mă iubeşte. Când Jean-Claude vorbea, aproape că puteai vedea în faţa ochilor, cât se poate de concret, ce spunea. Ascultându-l, îmi părea că ne aflam deja cu

douăzeci de ani mai târziu, iar prezentul era doar o amintire.

— Ce nebun eşti! am realizat eu atunci într-o străfulgerare.

— Da, sunt nebun, a recunoscut el, plin de mândrie. Dar tu?

Eu, trebuie să recunosc, când venea vorba de nevastă-sa, deveneam puţin altfel… parcă altceva pe lângă nebunia mea obişnuită, ceva nedefinit, să-i spunem vinovăţie sau ar fi prea puţin, începea să se insinueze între noi – dar era prea devreme şi prea ireal totul ca să ştiu.

— Eşti sigur totuşi că eşti însurat?

La cocktail, Jean-Claude mă prezintă tuturor drept o jurnalistă din România care vizitează Canada. E atât de serios încât parcă încep să-i dau şi eu dreptate. Observ din nou cât de volubil e într-un asemenea mediu scorţos şi nu-mi vine să cred că e una şi aceeaşi persoană cu adolescentul nebun care m-a plimbat săptămâna trecută cu ski-jet-ul pe lacul din faţa casei sale. Dau mâna cu prim-ministrul Canadei, un tip înalt, cu fruntea mare şi privire puţin saşie, care după ce îl felicită pe Jean-Claude pentru noua sa poziţie, îmi strânge mâna într-un cleşte osos, urându-mi bun venit în Canada. După ce trecem de prim-ministru, Jean-Claude se întreţine cu fel de fel de domni la patru ace, iar eu mă duc să-mi iau ceva de băut. Recepţia, care are loc pe peluza unui club privat, e de o eleganţă desăvârşită, iar oficialităţile par mai puţin formale, mai vesele şi binedispuse decât orice fel de politicieni pe care i-am văzut vreodată. Faţă de recepţiile la care participasem în România, se simte un fel de briză în aer. De fapt, mă aştept ca în fiecare clipă oamenii ăştia să-şi smulgă costumele şi să se apuce de jucat golf. Din motive greu de înţeles, nu o fac totuşi.

În mod halucinant, mi se pare că îl zăresc într-un colţ pe însuşi Jacques Derrida, la fel de singur şi de stingher ca şi mine. Pe măsură ce mă apropii de el, nu mai am nici un dubiu că e el: fruntea lată,

sprâncenele stufoase, părul alb sculat în creştetul capului, ochişorii mici şi vicleni, nasul coroiat, tenul măsliniu care deconspiră locul naşterii sale.

— Dumneavoastră?, exclam eu apropiindu-mă de el.

— Ah, ştiam că tot se va găsi până la urmă cineva care să spună asta, exclamă el cu ciudă, dar totuşi lejer.

— Dumneavoastră aici? repet eu nevenindu-mi încă să-mi cred ochilor.

— Dar dumneavoastră? mi-o întoarce el ironic.

Înainte să apuc să mai spun ceva chelnerul mă anunţă că e gata ginul tonic pe care l-am comandat. Mă întorc o clipă cu spatele, iar când revin Derrida a dispărut ca o nălucă. Dar întrebarea lui a rămas şi pluteşte în aer: dar eu ce mama naibii caut aici? Mă aflu într-un film suprarealist. Mi se pare că am visat, am aceeaşi senzaţie ca atunci când mă trezesc dintr-un vis ciudat al cărui înţeles nu reuşesc să-l descifrez. Derrida aici? Mi se pare un fel de încununare a absurdului. Ce ar putea să caute Derrida în acest loc? Lucrurile au căpătat deodată disonanţă, ca o maşinăre care a intrat pe neaşteptate în contratimp. Şi poate că prezenţa lui Derrida, acest jockey al filosofiei moderne, e semnificativă pentru tot ce se întâmplă în ultima vreme. De fiecare dată când vizitezi un lucru, o situaţie sau un text, înţelesul lui se schimbă, spune Derrida. Iată de ce în zilele noastre nu poate exista un adevăr unic şi binele nu mai poate fi separat de rău. Totul devenind relativ şi distribuit pe diferite nivele, adevărul nu mai poate fi pătruns dintr-o privire, ca pe vremea când mă învârteam în jurul barei de scuturat covoare privind cerul şi credeam că sunt o planetă. Acum există doar un adevăr bătrân. Un adevăr de oameni mari, format din frânturi. Pentru că în epoca asta din istorie lucrurile au intrat într-o zonă de nuanţe de gri, totul s-a fragmentat şi nimic nu mai poate fi luat cu adevărat în serios. Viaţa e un hohot uriaş de râs, şi singurul mod posibil de existenţă este de a râde cu poftă şi de a face tot ce-ţi trece prin minte. Einstein nu a reuşit să găsească

ecuaţia câmpurilor unificate, şi nici Dumnezeu nu poate răzbate în sufletul meu decât ca o străfulgerare, precum fasciculele de raze printre frunzele copacilor, vara, când stai întins pe spate şi priveşti cerul printre ramuri şi adie vântul.

Imaginea mea tremură în oglinda retrovizoare şi se şterge pentru câteva clipe sub impactul denivelărilor de pe drumul biciuit de frigul iernilor canadiene.

— La ce te gândeşti? mă întreabă Jean-Claude, cu o mână pe volan şi cealaltă insinuată între pulpele mele.

— L-ai văzut pe Derrida?

— Nu, răspunde el, retrăgându-şi discret mâna. Cine e?

— Cel mai mare filosof francez al vremurilor noastre.

— Aha. Ştii bine că sunt complet ignorant în acest domeniu, *mon amour*. Trebuie să mă instruieşti.

Îl mângâi uşor pe mână, e OK că eşti incult, ai destule alte calităţi…

— Mă întreb ce căuta acolo. Mai ales într-o adunare a dreptei. De fapt, eu cred că în Canada nu există dreaptă-dreaptă. Nu există decât variaţii de diverse grade ale stângii.

— Te înşeli, spune Jean-Claude trântind uşa maşinii, supărat pe comentariul meu, pe care el îl consideră profund jignitor.

În sinea lui îi face plăcere să-l tachinez, sunt absolut sigură de asta. Îi place să-l contrazic pentru că atunci are ocazia să îşi folosească abilitatea retorică nativă şi logica implacabilă. Întotdeauna învinge, iar eu îl las, pentru că ştiu că are nevoie de asta. Intrăm în restaurant şi ne alegem o masă cu vedere la fluviul Saint-Laurent. La ora aceasta cheiul e plin de turişti care se răsfaţă cu mult-aşteptata briză de primăvară. Suntem la mijlocul lui mai şi primăvara abia începe. De Paşte am fost la biserică în palton şi cu căciula de blană pe urechi. De pe chei răzbat prin geamurile deschise ale restaurantului crâmpeie de muzică franţuzească de acordeon.

— Şi ce spune Derrida ăsta, aşa, în câteva cuvinte? se interesează Jean-Claude într-o doară, aruncând un ochi pe meniu.

— În criza asta totală de modele de gândire, a devenit foarte la modă subiectivismul poetic în filosofie. Derrida ăsta e un liber-cugetător teribilist, care învârte limbajul şi conceptele filosofice pe degete. Pe scurt, spune că totul e relativ şi că nu există absolut.

— Are dreptate, mormăie Jean-Claude cu nasul în meniu. Îţi recomand canar la grătar. Ai încercat vreodată? Trebuie să încerci, e specialitatea casei.

Foarte demult, într-o anumită vacanţă de vară petrecută la Măgina, descoperisem că fiecare lucru avea spirit. Apoi, după cuţitul nebunului, Dumnezeu mi se relevase direct, sub formă de miracol, vindecându-mi rana de la spate peste noapte. Dar sufletul omului e nestatornic şi de aceea nu-l poate păstra multă vreme pe Dumnezeu. Cu timpul, prezenţa acestuia se estompase, devenind un fel de noţiune abstractă pe care o păstram undeva în fundul minţii, dar pe care n-o mai înţelegeam exact, poate pentru că sufletul uman nu poate trăi continuu revelaţia. Chiar şi acum trebuie să fie pe undeva pe acolo, într-un colţ dinăuntrul meu, probabil sub formă difuză, volatilizată, astfel încât nu se mai reîncheagă sub formă de semne exterioare, ca în trecut. De aceea astă-seară mă încearcă o nesfârşită tandreţe faţă de Jean-Claude, martorul inconştient al dispariţiei lui Dumnezeu din viaţa mea şi tovarăşul pustiiciunii mele. Dacă el însuşi ar reuşi o clipă să-l vadă pe Dumnezeu, atunci poate că l-aş putea zări şi eu. Pentru că el, tovarăşul meu de suferinţă, trebuie salvat primul. Pentru că inima mea se umple chiar în această clipă de bunătate, o bunătate care se revarsă asupra lui Jean-Claude, păcătosul. Bineînţeles, el habar nu are şi în acest timp comandă cel mai scump vin franţuzesc, cu gândul la marile lui realizări electorale.

Nu, nu trebuie să fug de el, hotărăsc din nou în sinea mea. Azi nu-mi mai pare că suntem doi

aventurieri, ci mai degrabă doi înecaţi care stau agăţaţi de acelaşi ciot. Dacă aş fugi acum, e ca şi cum aş fugi de mine. Nu am unde să fug. Trebuie să mă gândesc cu milă la noi trei, la mine, la el şi la Jacqueline – nişte suflete pierdute în lume, în căutare de plăceri şi de victorii iluzorii. Trebuie să ne mişcăm odată inimile, Jean-Claude.

Jean-Claude rămâne cu paharul în aer, privindu-mă mirat. Nu înţelege ce m-a apucat. Nici nu mi-am dat seama că am rostit ultima frază cu voce tare.

— Mi se pare că sunt la un pas de a-mi pierde sufletul. Nu mai pot să fiu amanta ta.

— Ai înnebunit? Cum să fii amanta mea? Ştii bine că nu am nimic de ascuns faţă de nimeni. Simpla ta prezenţă la recepţia de astă-seară sau acasă, în patul nostru, alături de mine şi de Jaqueline, o dovedesc cu prisosinţă! exclamă el uimit.

— E doar o aventură, Jean-Claude. Nu poate dura aşa la nesfârşit, ştii şi tu.

— Nu ştiu nimic. Ştiu doar că te iubesc şi că vreau să fiu lângă tine!

— Lângă mine şi lângă Jacqueline, am subliniat eu.

— E mama copiilor mei!…

— Iar eu? Eu nu sunt nimic.

Îi eram recunoscătoare lui Jean-Claude pentru complexitatea pe care o adusese în viaţa mea, relevându-mi părţi din mine complet necunoscute până atunci, dar în ultima vreme aveam din ce în ce mai des clipe în care aş fi apreciat la justa ei valoare o păruială din partea lui Jacqueline, cu înjurături tradiţionale québecoise. Dar Jacqueline, mai misterioasă decât Sfinxul, aştepta plină de tact şi înţelepciune ca eu să mă scufund. Între timp făcea dragoste cu noi şi îşi creştea copiii. Era amanta şi mama perfectă. La urma urmei, ea nu avea nimic de pierdut.

Simţeam că dacă aş fi fugit prea repede de Jean-Claude, aş fi fost o laşă care evadează fără să bage de seamă oportunitatea de a învăţa. Dacă aş fi plecat prea târziu, ar fi fost ceva în neconcordanţă cu cine

eram. Jean-Claude mă învinovăţea că aveam o gândire prea conservatoare. Ceea ce nu înţelegea el e că eram în mod profund o aventurieră. Iar aventura mea nu se sfârşea în patul lui şi al lui Jacqueline, şi nici măcar în drumurile noastre în necunoscut, în maşina lui, cu muzica dată la maximum şi iubirea gata să sară prin parbriz. Aventura mea nu se sfârşea în braţele lui. Trebuia cumva să găsesesc momentul potrivit pentru a ieşi din scenă, pentru că drumul nostru nu ducea nicăieri. Acesta era din păcate adevărul. Dar iată că acest moment nu se mai ivea şi aşteptarea lui devenise dureroasă. Atât Jean-Claude, cât şi Jacqueline se purtau impecabil cu mine, iar Jean-Claude, ca un mare maestru de şah, anticipa toate mişcările mele şi nu-mi lăsa nici o oportunitate să ies.

— Te iubesc, Jean-Claude, dar te iubesc *diferit.*

Da, ceva se schimbase. Îl iubeam fără pasiune, fără bucurie, cu răbdare şi tenacitate, ca un criminal care îşi iubeşte penitenţa. Amânam mereu momentul despărţirii definitive, temându-mă şi bucurându-mă în acelaşi timp de iminenţa acesteia.

— Am încredere în iubirea noastră, mă asigură Jean-Claude strângându-mi mâna, cu un zâmbet de criminal părtaş. Gândeşte-te unde eram acum şase luni şi unde suntem acum!… Deocamdată, aici, în această seară, vreau să celebrăm realizările noastre.

Soseşte canarul împănat.

— Ia te uită ce frumuseţe! exclamă Jean-Claude când dă cu ochii de el. O adevărată operă de artă! Spune şi tu, ce ar mai fi viaţa fără un strop de *joie de vivre*?

— *Poivre*? mă întreabă discret chelnerul, aşteptând cu râşniţa de piper în aer.

Paharele au fost umplute pentru a doua oară cu cel mai scump Cabernet Sauvignon din lista de vinuri.

— Trebuie să înveţi să apreciezi mai mult micile plăceri ale vieţii, *mon amour*, spune Jean-Claude ridicând paharul. La urma urmei, ce ne-ar mai rămâne fără ele? Aş vrea să te văd zâmbind cât mai des! În ţara ta oamenii nu ştiu să zâmbească! Nu te

mai gândi la lucruri care te tulbură. Aş vrea ca nimic să nu ne umbrească astă-seară fericirea de fi împreună. *Santé!*

Privesc canarul împănat din farfurie şi mă întreb dacă totuşi soarta mea e cu mult diferită de a lui. Oare dacă ar fi viu acum, ştiind ce-l aşteaptă la bucătărie, canarul ar zbura cât l-ar ţine aripile sau ar prefera să cânte în continuare în necunoscut?

Mi-am petrecut cele două zile de dinaintea începerii semestrului de iarnă cu ochii pe geam. Nu locuisem niciodată într-un loc cu o privelişte atât de largă. De la fereastra camerei vedeam trei sferturi cer şi un sfert pământ. Pământul era valea în care se răsfira orăşelul universitar, pe malul râului care dădea numele orăşelului. La orizont se înşira un şirag vesel de munţi, în diferite tonuri de albastru, nu prea înalţi, pe care se desfăşurau panglicile albe ale pârtiilor de schi, dincolo de care apunea soarele. Cu cât priveam mai mult, cu atât vedeam mai puţin din ceea ce era afară. Mi se părea că multe lucruri începeau să-şi schimbe înţelesul. Ştiam că acestă nouă înţelegere e temporară, că în zilele următoare şi aceasta se va schimba. Lumea devenise deodată polifonică şi toate înţelesurile revelate se deschideau în noi înţelesuri, încă nepătrunse, ca nişte reverberaţii, ca tonurile de albastru ale munţilor din depărtare. Toate încercările mele de a găsi o formulă magică a lumii, o ecuaţie unică, îmi păreau acum un joc copilăresc.

Îmi venea mai uşor decât Danei, care locuia în acelaşi cămin ca şi mine şi care plângea zilnic. O speria frigul de neînvins al Canadei, albul fără leac al dealurilor din preajmă, accentul québecos, care insulta frumuseţea limbii franceze, preţurile din magazine comparativ cu bursa ei, în special preţul la ţigări şi cel la vin, din care îşi turna seară de seară un păhărel, ca să poată dormi. Mie, dimpotrivă, mi se părea că toate acestea dau farmec Québecului. Ultimii ani de la Bucureşti mă pregătiseră sufleteşte să plec din ţară. Ajunsesem la concluzia că un duh

rău pusese stăpânire pe România, un duh căruia îi plăcea să stoarcă bucuria din oameni şi care se amuza făcându-i să se chinuiască unii pe alţii. Mai era, bineînţeles, Jean-Claude, în preajma căruia totul devenea intens. Dar mai era ceva care îmi scăpa, ceva nedefinit, care mă făcea să simt că, oriunde aş fi fost, cerul cu stelele era tot ce îmi trebuia ca acoperiş deasupra capului, iar acel ceva era în sfârşit satisfăcut, după anii în care Bucureştiul îmi devenise o cămaşă prea strâmtă. Singura mea preocupare din ultimii ani de Bucureşti fusese să-mi distrug sistematic orice urmă de personalitate. Să nu cumva să devin, Doamne fereşte, vreo artistă, vreo intelectuală ori vreo seducătoare sau vreo Penelopă. Orice încercare de autodefinire mi s-ar fi părut un cotlon, o vizuină claustrofobă. Şi ca să nu fiu nimic din ce aş fi putut fi, a trebuit să dezamorsez orice polarizare din viaţa mea, cu preţul stagnării, al anonimatului şi al fluturilor care se zbat în colivia pieptului şi care nu vor vedea niciodată lumina zilei. Era greu de spus cine mai eram.

Ştiam despre mine doar că eram în continuă schimbare, la fel ca înţelesurile pe care le pot cuprinde într-o clipă, precum nişte peşti alunecoşi care mi se scurg printre degete. Sensul acestei mişcări continue rămâne de nepătruns. Fluidificare, evaporare, condensare, sublimare… M-am topit prin Iubire. M-am evaporat prin Poezie. M-am condensat prin dragostea Agape, pe care am încercat-o sporadic, dar care nu mi-era străină… M-am solidificat prin căutarea unei structuri a lumii. Dintre toate modelele care mi-au defilat prin faţa ochilor, de la iubire, cea mai fluidă stare a sufletului, până la înţelegerea structurii solide – prin decriptarea jocului pornind de la descifrarea personajelor acestuia, nu am ales nici una. Ele îşi vor continua misterioasa, imprevizibila trecere dintr-una în alta, la fel ca natura însăşi.

Priveliştea camerei mele mă fascina mai ales pentru că nu mai văzusem niciodată atâta zăpadă la

un loc. Până şi clădirile din vale păreau nişte puncte negre, pierdute în imensitatea albă. Radioul mergea în surdină, răspândind în cameră căldura şansonetelor franţuzeşti cu dulce accent québecos, întrepătrunse de ştiri despre vreme, reţete culinare, dedicaţii muzicale şi declaraţii de dragoste. Îmi era dragă Canada, tocmai pentru acest contrast între căldură şi răceală. Din ciocnirea acestor două fronturi speram să se repornească roata înţepenită a timpului transformărilor. Apa, începutul şi sfârşitul, îşi va găsi în fine făgaşul spre un nou ciclu şi toate stările ei posibile de agregare se vor succeda din nou, spre reorganizarea materiei. La primăvară zăpada se va topi şi apa va urca în seva lemnului. Lemnul va creşte nervos spre cer, iar vârfurile lui îndrăzneţe, dornice să străpungă cerul plin de mistere vor fi pedepsite pentru curajul lor, aprinzându-se de la dogoarea soarelui. Focul! El va separa din nou apa de materia grea. Cenuşa va cădea pe pământ şi va îngrăşa mai departe materia, hrănind visul acesteia de a condensa în adâncurile ei aurul lumii. Sfârşit maiestuos al aventurii materiei, metalul va străluci peste durerea facerii ciclului, însemn al nemuririi şi al nobleţei de a căpăta formă umană în această existenţă. Vaporii de apă rezultaţi din arderea lemnului vor urca la cer, transformându-se iarăşi în nori grei, care se vor rostogoli din nou pe pământ, scăldând totul în splendoarea unui nou început.

Apa – elementul fundamental, liantul şi generatorul ciclului trasformărilor, mamă şi fiică a materiei grele. Trecerile ei ameţitoare dintr-o formă de agregare în alta, sub influenţa căldurii şi a răcelii soarelui, sunt motorul alunecărilor materiei dintr-un element în altul. Care ar putea fi sensul acestei risipe uriaşe de energie?

Pe atunci nu ştiam încă ceea ce aveam să aflu abia în decursul acelui an în Canada: că există mai multe feluri de zăpadă. Că se poate obţine apă curată din apă murdară şi că se poate face rost de apă chiar în mijlocul deşertului cu ajutorul pământului, al soarelui şi al unei simple pungi de plastic. Fiecare

ciclu al transformărilor purifică materia, smălţuieşte şi adânceşte înţelesul şi frumuseţea lumii. Şi poate că această purificare conţine un sens şi mai adânc, înfăptuind trecerea spre alte nivele ale existenţei, acolo unde nu apa este liantul lucrurilor, pentru că nu există materie, ci doar lumină.

***

După ce jucăm tenis, Jean-Claude mă invită la ei. De fapt, invitaţia e din partea lui Jacqueline, care a pregătit cina pentru toţi trei. Copiii s-au culcat deja, căci e trecut de ora opt.

Colecţia de vinuri vechi şi nobile a lui Jean-Claude se întinde pe un perete uriaş, ca o bibliotecă lichidă, în care stă înscrisă *joie de vivre* a omenirii din toate colţurile lumii – la care Jean-Claude aderă din toată inima. Chiar şi fericirea soarelui blând de septembrie şi a şiragului de paprici ungureşti pe care Jean-Claude mi l-a făcut cadou în Szentendre, când ne-am cunoscut astă-toamnă, se găseşte aici şi îşi află reverberaţii în veselia lumânărilor cu aromă de mosc aprinse astă-seară de Jacqueline pentru cină.

— Ia te uită, vinul de Tokaji pe care l-am cumpărat împreună din Szentendre! exclam eu, surprinsă de pedanteria lui Jean-Claude.

Atunci, toamna, nici nu băgasem de seamă când l-a cumpărat. Să zacă de fapt o minte foarte calculată în acest adolescent nebun deghizat în bărbat de care m-am îndrăgostit?

— O să-l bem împreună când vom sărbători primii zece ani de când ne-am cunoscut, spune el mângâindu-mă discret pe mână.

Se grăbeşte să-mi arate cele mai impresionante exemplare – un Brunello di Montalcino din 1945 şi un Montrachet din 1978. Un astfel de vin este cotat la câteva zeci de mii de dolari sticla de 750 de mililitri – mă informează Jean-Claude atât de serios şi plin de importanţă, încât mă pufneşte râsul. Un băieţel răzgâiat care îmi arată colecţia sa de maşinuţe.

Jacqueline poartă astă-seară o bluză bleu care îi dă un aer diafan. Cu mişcări agile şi îndemânatice scoate dintr-o oală uriaşă trei homari aburinzi pe care îi aşază pe farfurii, alături de câte un cartof copt, cu unt şi o lingură de *soté* de legume. Fiecare mişcare a ei alunecă lin în următoarea, conferindu-i un aer de panteră.

— Haideţi că se răceşte, ne îmbie ea.

Jean-Claude alege un vin din anul naşterii mele, făcut din strugurii cei mai fini de pe Valea Loarei, pe care ni-l toarnă în cupe de argint italieneşti.

— Sauvignon Blanc, spune el turnându-ne la fiecare câte un strop să degustăm. Ce spuneţi? Ce aromă suavă şi senzuală! Cum nu se poate mai potrivit pentru prima seară pe care o petrecem împreună, spune Jean-Claude luându-ne mâinile mie şi lui Jacqueline şi sărutându-ni-le pe rând. Apoi ne umple cupele.

Cina este într-adevăr desăvârşită. Din cauza tenisului, a înotului şi a vinului, simt că mă cuprinde o dispoziţie euforică.

— De unde provine fascinaţia ta pentru vinuri, Jean-Claude? îl întreb.

— Întotdeauna vinurile m-au ajutat să înţeleg mai bine oamenii. Când cunosc pe cineva e ca şi cum aş degusta un vin. Mai întâi este buchetul, aroma, prima impresie pe care ţi-o face persoana… Apoi este gustul propriu-zis şi după aceea vine remanenţa, gustul cu care rămâi pe limbă. Oamenii, ca şi vinurile, nu sunt simplu de înţeles, dar au aceeaşi dinamică fluidă a gustului.

— De exemplu, eu ce fel de vin sunt? întrebă Jacqueline zâmbindu-i provocator lui Jean-Claude.

— Tu eşti fără îndoială un Pinot Gris, suplu, dar plin de gust şi ofertant, deşi buchetul nu lasă cu nimic să se bănuiască nenumăratele tale calităţi… spuse Jean-Claude mai în glumă, mai în serios.

Până să-şi ridice Jaqueline sprâncenele a mirare şi neîncredere, Jean-Claude i-a luat mâna şi i-a sărutat-o.

— Iar tu ai văzut ce eşti, spune el întorcându-se spre mine şi arătând cu ochii vinul de pe masă. Un Sauvignon Blanc cu aromă de fructe exotice, catifelat şi plin de senzualitate…

— Beţivanule! face Jacqueline. Nu primeşti desert pentru că eşti un linguşitor!

După ce terminăm cina o ajut pe Jacqueline să strângă masa. Mă aşteptam să mă primească cu reţinere şi condescendenţă, dar mă tratează cu un fel de complicitate aproape senzuală.

— Hai cu mine în birou, îmi spune Jean-Claude. Aş vrea să-ţi cer o părere.

În birou domneşte aceeaşi organizare minuţioasă din vinotecă, ceea ce găsesc va fi puţin înfricoşător. Ne aşezăm pe fotolii în faţa focului şi Jean-Claude îmi întinde o hârtie.

— Ce e asta? întreb eu, surpinsă de titlul textului, care anunţă depunerea candidaturii lui Jean-Claude la o înaltă funcţie politică.

— Vreau să-mi spui ce părere ai despre textul ăsta.

Îmi arunc privirea peste text şi încerc să i-l desfiinţez cât de politicos sunt în stare, deşi Jean-Claude s-a obişnuit de-acum cu stilul meu abrupt. De fapt, îl suspectez că adoră în secret să-i desfiinţez textele, iar asta nu pentru că aş fi eu foarte bună la retorică, ci pentru că probabil e un mod de a se autofelicita că m-a adus în preajma sa, automăgulindu-se. Ascultându-mă, se încruntă şi priveşte fix un punct de pe podea, cum face de obicei când se gândeşte intens la ceva.

La un moment dat, uşa biroului se deschide şi intră Jacqueline cu o tavă micuţă de argint pe care se află trei păhărele.

— Cioc, cioc, cioc? Întrerup? gângureşte ea plină de graţie.

Focul aruncă sclipiri roşii în lichidul rubiniu din păhărele.

— Nici gând, îi răspunde Jean-Claude. Tocmai discutam un text.

— Am adus nişte digestive.

— Foarte amabil din partea ta, spune Jean-Claude punând textul deoparte. Cred că putem găsi ceva mai interesant de făcut în restul serii. Ce-aţi zice dacă v-aş cânta puţin la saxofon?
— Şi copiii? N-o să-i trezim?
— Sunt tocmai în partea cealaltă a casei, mă linişteşte Jacqueline. Nu trebuie să ne facem griji din pricina lor, adaugă ea stingând becul pentru a pune şi mai mult în evidenţă lumina caldă a focului din şemineu.

Pasiunea cea mai recentă a lui Jean-Claude e saxofonul. Noi ascultăm cu resemnare, încercând să-i împărtăşim entuziasmul. După câteva minute simt că mă cuprinde o dulce toropeală. Sportul, vinul, căldura focului, burtica umplută cu bunătăţi încep să-şi facă efectul soporific. Deodată mă trezesc în semiîntuneric, Jean-Claude îmi sărută ceafa, aplecându-se peste umărul meu pentru a-mi căuta buzele. Nişte mâini îndemânatice îmi deschid nasturii de la bluză şi nişte buze mult mai moi decât ale lui îmi sărută sânii. Apoi mâinile lui Jean-Claude iau locul buzelor, în timp ce mâinile îndemânatice coboară spre nasturii de la blugi, urmate la scurt timp de buzele diafane care îmi alintă pline de îndrăzneală sexul. Nu sunt sigură dacă ceea ce se întâmplă e real sau am adormit şi am cel mai erotic vis din toată viaţa mea. Dimineaţă mă trezesc singură într-un pat imens, cu privirea unui copil aţintită asupra mea. Cum îmi întâlneşte ochii, copilul o rupe la fugă.

Ca un tovarăş neaşteptat şi obraznic, mirosul înţepător de narghilea se insinuează pe sub uşa de la camera mea. De pe culoar răzbat hohote de râs. Iar fumează Hind şi Nadine. Ies din cameră şi mă plimb pe coridor fără ţintă. În dreptul africancei din Coasta de Fildeş miroase a vanilie şi a beţişoare parfumate. De la chinezoaica de alături răzbate un abur de ceai cu aromă de iasomie. În dreptul camerei lui Sophie, franţuzoaica, miroase a coji de portocale şi a şampon Garnier. Fiecare cămăruţă este o pată de culoare care îşi înşurubează propriul tunel de mister în întinsul

strălucitor, imaculat al Canadei. Mă trezesc bătând la uşa Danei. Dana e studentă la fizică şi a sosit odată cu mine. Nu zâmbeşte niciodată, are mereu o mutră acră şi chinuită. De la ea răzbeşte întotdeauna un damf de ţigări Carpaţi. Din când în când mă invită la o cafea şi-mi povesteşte, probabil ca să se autoîncurajeze, despre viaţa mizerabilă pe care o ducea în ţară. Dar de fiecare dată o podidesc lacrimile pentru că i se face dor de viaţa ei „reală“. Aici, ca student, se duce o existenţă sublimată, redusă la esenţial, anonimă, aproape imaterială. Eşti suspendat între lumi, una din care ai plecat şi alta în care n-ai pătruns încă. Timpul însuşi pare nelimitat, seamănă cu imensitatea albă de afară, care acoperă poalele dealului pe care se află orăşelul universitar. Descoperi repede cum se poate ajunge din căminul studenţesc direct la piscina olimpică, aflată la celălalt capăt al campusului. Din cauza temperaturilor extreme, iarna se circulă între clădirile campusului prin tunele subterane care leagă punctele-cheie. Te lăfăi după cursuri în piscină, după ce faci două-trei ture pe pista de atletism care înconjoară terenurile de tenis. Nu încetezi să te minunezi de incredibilele facilităţi de care se pot bucura aici studenţii. Iar paradisul însuşi s-a pogorât pe pământ sub forma laboratoarelor de informatică, dotate cu calculatoare de ultimă generaţie, la care există acces nelimitat. Când intri acolo dispare întreaga Canadă, cu toată zăpada ei. Acolo e Paradisul.

Zilele trec pline de fericire şi uitare, scufundate în stratul pufos de zăpadă care se aşterne în fiecare zi pentru a şterge orice urmă a trecerii timpului. Şi dacă n-ar fi dorul de Janet, n-ar mai rămâne decât grija banilor de chirie şi de mâncare şi agitaţia cu cele două slujbe studenţeşti din campus, care îmi tulbură vag liniştea. Dar când mă apucă rău dorul de Janet mă duc la Dana şi facem clubul plânsului. Numai că astăzi Dana nu e de găsit.

În schimb, uşa de la camera lui Hind e larg deschisă şi tot holul răsună de muzică arăbească. Cineva îmi face semn să intru să încerc şi eu

narghileaua. Fetele sunt vesele, dar mie nu prea îmi arde de râs. Pentru că astăzi am vorbit cu Janet, care m-a întrebat dacă sunt fericită în Canada, cu Jean-Claude al meu. Am încercat să schimb vorba, dar el şi-a dat seama că nu sunt fericită. Şi asta m-a întristat.

Când să plec, dau nas în nas cu Manu, un marocan vesel şi solid, care mi-a arătat odată la bucătărie cum se face cuşcuş.

— Haideţi să vă arăt ceva, spune el plin de entuziasm şi ne pune în braţe un teanc de poze.

Tocmai s-a întors din nord, unde a petrecut o săptămână la nişte prieteni care lucrează în Nunavik, provincia cea mai nordică a Québecului. Joburile din Nunavik sunt vânate de proaspeţii absolvenţi, pentru că sunt bine plătite şi nu prea există competiţie pentru ele.

— Bine, dar credeam că eschimoşii trăiesc în igluuri! exclamă Hind dezamăgită să vadă pozele cu barăci în care trăiesc acum inuiţii.

— Aiurea! face Manu. Nu mai trăiesc în igluuri de mai bine de şaptezeci de ani! Trăiesc bine-mersi în clădiri de beton sau de aluminiu, cu electricitate şi apă caldă şi nu vânează foci şi balene, ci mănâncă de la supermarket!

Îmi cade în mână o poză a unui eschimos al cărui chip e aproape în întregime acoperit de o cagulă de iarnă şi de o căciulă de blană cu urechi, care lasă dezgolit doar micul oval al privirii. De gene îi atână mici ţurţuri de gheaţă.

Mai mult decât ţurţurii însă mă uimeşte privirea de animal liber şi sălbatic a eschimosului. Deşi faţa îi e astfel acoperită, i se ghiceşte un zâmbet în ochi. E un zâmbet sălbatic şi misterios, care parcă ondulează aerul dintre mine şi fotografie, conferindu-i sclipiri jucăuşe. Simt că deodată îmi vine inima la loc privind zâmbetul şugubăţ şi prietenos, dar în acelaşi timp îndepărtat şi plin de mister al eschimosului. Privirea lui mândră şi directă mă umple deodată de încredere, făcându-mă să cred că a mai rămas ceva

unic, ireductibil pe lume, iar suflul de şarpe al îndoielii nu a pătruns încă peste tot.

— Cine e eschimosul ăsta? îl întreb pe Manu.

— Habar n-am! Nu făcea parte din comunitate, spune Manu. Era în vizită la nişte eschimoşi prieteni cu amicii mei, venise să le aducă piele de ren pentru tobele pe care le făcea Uipuk, gazda mea. Din câte am înţeles, venea de undeva din nord, din altă aşezare de-a lor. Era mereu în căutare de cântece. Toţi ceilalţi vânători vindeau carne şi piele contra cost, numai el vindea pentru cântece şi ceva fructe. Aşa că Uipuk adusese câţiva prieteni să cânte pentru vânător, ca răsplată pentru pielea de ren. A fost una dintre cele mai frumoase seri, povesti Manu.

— De ce îl interesează atât de mult cântecele? întreabă Nadine.

— Pe vremuri, înainte de curentul electric, eschimoşii considerau cântecele un fel de avuţie personală. Din noiembrie până în mai, pe tot parcursul iernii polare, cântecele şi dansurile erau la mare preţ, pentru că făceau să treacă timpul mai uşor. De altfel, se spune că pe vremuri copiii eschimoşi învăţau mai întâi să cânte şi apoi să vorbească şi mai întâi să danseze şi apoi să meargă.

Mi-a plăcut atât de mult acea privire plină de vioiciune şi de spirit, încât i-am cerut lui Manu să-mi dea mie poza. S-a lăsat greu, dar până la urmă mi-a dat-o, după ce i-am promis că-l invit în bucătărie la o ciorbă românească. Manu ăsta – mare mâncăcios!

Şi de câte ori mă simţeam descurajată de lupta cu subjonctivul verbelor franceze sau de dilema mea legată de Jean-Claude, îl priveam pe eschimos şi căpătam dintr-odată încredere. Mi-l imaginam cântând în noaptea polară a inimii mele cu asemenea entuziasm încât sufletul meu devenea iarăşi limpede şi cristalin, ca în copilărie. Simţeam că îmi revenea deodată pofta de viaţă. Un sentiment de linişte pe care nu-l mai avusesem de pe vremea când mă trezeam dimineaţa la Măgina în cântatul cocoşilor puse deodată stăpânire pe mine. Mi-am făcut o cafea,

m-am aşezat la birou şi am scris pe nerăsuflate o poezie.

***

Te vei ridica într-o noapte, cu corpul încă fumegând de dragoste, şi te vei îndrepta spre geam. Ţi se va părea că dacă nu-l deschizi, te sufoci, vei da perdeaua la o parte şi vei respira aerul nopţii, iar lumina lunii va năvăli în cameră, îmbrăcând în argint corpul gol care a palpitat alături de tine în pat până adineaori, când l-a furat somnul. Vei simţi că trebuie să ieşi afară, să te urci în maşină şi să goneşti în necunoscut. Să parcurgi sute de kilometri şi să te opreşti doar undeva sus, pe un drum şerpuit de munte, să priveşti răsăritul peste o vale care se răsfiră la picioarele tale, cât cuprinzi cu ochii. Apoi te vei întoarce înapoi exact la timp ca să-ţi întâmpini copiii abia treziţi din somn şi să-i săruţi de bună dimineaţa.

***

Canada iradiază în mod natural fericire. Pădurile nesfârşite, soarele, veselia oamenilor, dulcele accent québecos, care te face să râzi până în punctul în care uneori e greu să te stăpâneşti să nu izbucneşti de faţă cu interlocutorul în hohote de dimensiunile unei *poutine* tradiţionale québecoase, melanjul acela nesuferit, dar irezistibil de cartofi prăjiţi cu bile moi de brânză şi sos de roşii pe deasupra – toate se află în cea mai desăvârşită armonie şi e imposibil să nu te laşi purtat de beţia din jur. Toate curg unele în altele, cerul dansează cu pământul, care se scurge în cer prin pantele unduioase, poleite cu lumină, ale pârtiilor de schi.

Nu puteam însă gusta în voie din nenumăratele binefaceri ale Canadei, cum ar fi, de pildă, un simplu weekend la Montréal, cutreierând galeriile de artă pe cheiul vechi al oraşului, sau o banală seară la discoteca studenţească din campus din cauza poveştii

cu Jean-Claude şi cu Jacqueline, care devenea scandaloasă prin frecvenţa cu care începusem să lipsesc nopţile din cămin. Portarul se uita lung la mine: de la o vreme renunţase să-mi mai ceară să completez fişa aceea în care trebuia să anunţ că lipsesc din cămin seara. Mă aşteptam de la o zi la alta să izbucnească un scandal monstru, cu poze în ziare ale lui Jean-Claude cu mine, cu un titlul de genul „Bine-cunoscut om de afaceri încurcat cu o studentă străină". Când i-am împărtăşit temerile mele, Jean-Claude a dat din umeri râzând. „Et alors?", a ridicat el din umeri, nepăsător.

Pe măsură ce trecea timpul îmi dădeam din ce în ce mai bine seama că nu voi putea rămâne mult timp lângă Jean-Claude. Pe de o parte, ştiam că prezenţa lui e un privilegiu, datorită naturii sale solare. Nu cunoscusem până atunci pe cineva care să iradieze în mod natural atâta siguranţă. Eschimosul din fotografie iradia mai degrabă o putere galactică, misterioasă, îndepărtată şi imprevizibilă, a stelelor care pâlpâie îndepărtat şi a vacuumului găurilor negre. Pe de altă parte, intuiam la Jean-Claude o parte mai puţin luminoasă, pe care o suspectam că provine din condiţia lui de băiat de la ţară, frustrat de copilăria sa plină de lipsuri, care aspira la cea mai înaltă poziţie socială şi materială. Iar din punctul meu de vedere, aspiraţiile sale lumeşti mă lăsau rece, ba chiar mă înstrăinau de el.

Pe măsură ce înaintam cu cursurile şi aveam din ce în ce mai multe proiecte pentru şcoală, devenea din ce în ce mai dificil să îmi petrec nopţile la Jean-Claude şi Jacqueline. Mergeam dimineaţa la facultate, după-masa la serviciu – aveam trei joburi în campus, iar seara mă trezeam cu un telefon de la Jean-Claude: „Trec în cinci minute să te iau". Nu mai aveam timp să mă adun, să reflectez, mă descompuneam încet. Nici măcar nu găseam suficientă forţă să-i spun NU lui Jean-Claude. Îmi venea din ce în ce mai des să-i spun brutal că totul s-a sfârşit. Şi în parte totul se sfârşise din cauza gradului avansat de surmenaj la care ajunsesem, însă,

dincolo de asta, îmi dădusem seama de ceva important: între noi doi exista un decalaj foarte fin, de o milisecundă, astfel încât, deşi eram împreună, nu ne puteam întâlni niciodată. Era poate faptul că nu îi împărtăşeam visurile de mărire şi prosperitate. Sau poate însuşi destinul. Nu ştiu. Ceea ce ştiam era că într-o bună zi urma să plec.

Un proverb zen spune: „Principiul se realizează deodată, în timp ce lucrurile se rezolvă treptat". Ştiam că trebuie să termin totul curând, dar nu puteam găsi momentul potrivit. Iar asta îmi îngreuna inima: a realiza ceva şi a nu pune în practică este profund amoral. Chiar mai amoral decât să-l împart pe Jean-Claude cu nevastă-sa.

În plus, Jean-Claude nu voia deloc să vadă lucid că trebuia să mă lase să plec. Pentru el, eu reprezentam o pauză vitală în rutina de zi cu zi. Am trăit astfel luni în şir – în resemnare şi agonie.

Eram mulţumită, în rarele mele momente de singurătate, când priveam pe geam la pârtiile de schi sau când priveam poza eschimosului, pe care o ţineam ascunsă într-un sertar ca pe un talisman şi o scoteam uneori, iar atunci simţeam din nou ceva crescând, ceva ca o avalanşă care mi se ridica în piept şi dădea năvală pe dinafară. Atunci începeam să scriu cu înfrigurare poezii, povestiri, neglijându-mi temele de şcoală pentru un strop nepreţios din apa vie a libertăţii.

Scriam pe un laptop din generaţia anterioară, dar încă funcţional, pe care Jean-Claude mi-l facuse cadou la venirea mea în Canada special pentru acest scop, ceea ce, la vremea respectivă, mă impresionase până la lacrimi (ca şi vesela, tacâmurile şi păturile din vremea studenţiei sale şi exemplarul din *Le Petit Prince* din copilăria sa, pe care le dăduse jos din pod special pentru mine. Le folosise el însuşi în studenţie şi le păstra acolo pentru vremurile când propriii lui copii vor avea nevoie de ele).

— Ştiu că într-o bună zi, poate chiar pe acest laptop, vei scrie povestea iubirii noastre, mi-a spus el, mângâind încurajator tastele, ca pe un aliat de

nădejde, în timp ce eu m-am cutremurat de fiorul viitorului, ca şi cum cineva ar fi clătinat din greşeală, nepermis de mult, cortina foarte fină care desparte trecutul de prezent.

Într-o zi, Jan, partenerul meu de la cursul de tango la care mă înscrisesem la centrul sportiv din campus, mi-a dat următoarea problemă de logică:

— Un om este găsit spânzurat de lustră. În cameră nu se găseşte nimic în afară de o pungă de plastic şi nişte apă pe jos. Cum s-a spânzurat?

După această ghicitoare m-am îndepărtat şi mai mult de Jean-Claude. El era sloiul de gheaţă pe care stăteam sprijinită cu picioarele, care se topea văzând cu ochii de la o zi la alta, iar funia mi se strângea din ce în ce mai tare în jurul gâtului.

Ce nu aparţine: ploaie, abur, foc sau zăpadă? – m-a întrebat altă dată Jan. Îmi era deja foarte greu să le diferenţiez. Una vine din cealaltă, precum un şarpe care îşi înghite coada. Nu era aşa de simplu să mă despart de Jean-Claude. Aveam nevoie unul de celălalt, iar asta mă înspăimânta.

— E foarte simplu să distrugi! E mult mai greu să construieşti, să pui umărul să-l ajuţi pe cel care-ţi întinde o mână! îmi aruncă Jean-Claude de pe geamul maşinii, ofuscat. Iar tu nu ştii decât să distrugi!

Maşina demarează în trombă. Zăpada a căpătat deodată un aspect cenuşiu. Cuvintele îmi sună în urechi ca o sentinţă grea. În astfel de momente regret că nu am o gândire clară, binară, A sau non-A, şi că nu m-am despărţit de el din prima clipă în care am simţit că aşa trebuie să fac. Nu o făcusem pentru că ştiam că nu eram numai eu în joc. Acum, după atâtea plecări şi reveniri, totul a devenit o mlaştină.

Intru în cameră şi mă întind în pat.

Într-un fel îl iubesc.

Într-un fel nu-l iubesc.

Într-un fel îl iubesc şi nu-l iubesc.

Într-un fel îl iubesc şi este indescriptibil.

Într-un fel nu-l iubesc şi este indescriptibil.

Într-un fel îl iubesc, nu-l iubesc şi este indescriptibil.

Într-un fel este indescriptibil.

Există mai multe adevăruri pentru un singur lucru. Toate mi se arată pe rând şi toate strălucesc o clipă în lumina inimii, la fel de posibile, apoi se sting unul după altul, pentru a lăsa locul celui mai negru abis.

Ca o respiraţie la ureche sau ceva înfricoşător şi cu miros de migdale, ca o apă vicleană şi rea, din care e mai periculos să ieşi decât să rămâi, sau ca clapele pianului, care alunecă unele după altele.

De mult, de când a dispărut Ştefan, sau poate şi mai de mult, de când a murit mama Ana, nu mai poate exista un adevăr unic.

Dar nici Anekāntavāda, logica punctelor de vedere multiple a filosofiei jainiste, nu e bună decât să adune norii, purtându-te într-o stare prealchimică, în care nu poţi decât tânji şi mai mult după acea forţă care chintesenţializa materia într-o picătură unică de eternitate, fărâmă din Dumnezeu cel de dincolo de timp.

Aş putea să simplific lucrurile dintr-o singură mişcare, terminând definitiv cu Jean-Claude, dar după toate câte s-au întâmplat ştiu că asta nu ar ajuta cu nimic. Pentru că sufletul meu ar rămâne tulbure, ca un vin care nu s-a decantat suficient, ca înaintarea sufletului în al cincilea bardo sau ca un Univers pe cale să se nască. Singurul gând care face haosul suportabil este că din ciocnirea atâtor forţe va ieşi până la urmă o nouă lume la iveală. Un nou nivel, un nou ordin al existenţei, în care sufletul, astăzi închegat sub forma a şapte nori care spun şapte poveşti diferite ale apei, într-o zi, după ce norii se vor risipi măturaţi de vânt, va rămâne limpede şi senin ca înaltul cerului – adevăr unic şi lumină pură, de dinaintea materiei.

Pe când soarele era încă una cu luna, zăpada era una cu apa mării şi însuşi marele Sila era una cu Nuliajuk, mama bestiilor, existau pe lume numai bărbaţi. Printre aceştia se afla un vânător

pe nume Qalaseq, care trăia singur pe o insulă. Într-o zi, Qalaseq s-a dus la Spiritul Pământului şi i-a spus:

— Mă plictisesc singur pe insulă. Fă-mi un tovarăş şi eu îţi voi da trei piei de focă şi una de urs.

Spiritul Pământului a luat atunci o scoică, a suflat peste ea şi a făcut din ea femeia. La scurtă vreme după aceea Qalaseq a primit vizita fratelui său. Acesta, privind cum făcea dragoste Qalaseq cu femeia, ar fi vrut să încerce şi el. A aşteptat până ce fratele său a adormit, a apucat femeia de umeri şi a început să o târâie spre ieşirea din iglu. La strigătele femeii, Qualaseq s-a trezit şi a prins-o de picioare. Cei doi bărbaţi au tras fiecare de partea sa până când femeia s-a rupt în două. Qalaseq s-a ales cu partea de jos, iar fratele său cu partea de sus. Dar amândoi şi-au întregit jumătăţile de femeie cu oase de focă şi de balenă, aşa încât acum erau pe lume două femei. Numai că atunci când au rupt femeia în două au destrămat şi suflarea Spiritului Pământului, care transformase scoica în femeie. Şi atunci totul a început să se destrame: soarele s-a desprins de lună, apa de pământ şi însuşi Spiritul Pământului s-a împărţit în Apingaut şi Aijunak, aşa cum este şi astăzi.

Profit de aplauzele spectatorilor ca să ies cât mai discret din sală, pe holul teatrului, unde mi-e de fapt locul în primele treizeci de minute de la stingerea luminilor, pentru a lua în primire eventualii întârziaţi şi a-i ajuta să-şi găsească locurile în sală. Dacă m-ar vedea Janine, coordonatoarea plasatoarelor, ar strâmba din nas şi s-ar plânge domnului Lavoie. Abia după prima jumătate de oră îmi este permis să intru în sală şi să asist la restul spectacolului, în afară de cazul în care vreo bătrânică mă roagă s-o conduc la toaletă. Dar, ca plasatoare, în timpul spectacolului trebuie să rămân mereu în picioare, chiar dacă sunt scaune libere. Încerc să fiu cât se poate de prudentă, deşi tentaţia de a intra de la început în sală e irezistibilă. În special în această seară, în care povestitori din lume deapănă istorii despre facerea lumii.

Mă uit la un punct negru de pe covorul roşu al holului şi aştept să se împlinească jumătatea de oră. Povestea eschimosă a pătrunderii dualităţii în lume

este povestea dintotdeauna a sfâşierii sufletului între bine şi rău. Eu am încercat până acum prin toate mijloacele să evit să privesc răul în faţă. Am simţit că, dacă nu eşti destul de puternic şi iscusit în luptă, e bine să te ţii pe undeva pe la mijloc, pentru a nu fi sfârtecat. Dar iată că, ascultând aceste poveşti cu ecouri ale facerii lumii, simt deodată cum acele forţe încleştate ale începuturilor îşi găsesc în mine reverberaţii nebănuite. Poate că naşterea unei noi lumi nu este posibilă fără o confruntare deschisă între bine şi rău. Poate că, dacă vrei să înaintezi, nu poţi evita nicicum lupta. Simt tăişul cuţitului în buzunar, însă nu am forţa să-l scot şi să duc această bătălie acum. Nu i-am înţeles niciodată pe drogaţi, dar acum, văzându-mi propria slăbiciune, încep să-i înţeleg. Probabil aceeaşi senzaţie pe care am avut-o eu în dimineaţa când m-am trezit în patul lui Jean-Claude şi al lui Jacqueline o au toţi drogaţii care se trezesc la realitate după o noapte de extaz. Probabil că, într-adevăr, cel mai sigur ar fi să plec fără să mă uit înapoi. Dar asta mi se pare un fel de amânare a confruntării directe cu Răul. Poate că acum am şansa de a ajunge în sfârşit la miezul acela tare care trebuie să zacă pe undeva în adâncul sufletului meu atât de tulburat astăzi. Miezul la care visam să ajung pe vremea când umblam prin Bucureşti cu coastele, plămânii şi inima la iveală, ca să ies din învelişul confortabil al existenţei mele. Dar deocamdată ţin cuţitul în buzunar. Trebuie să fiu sigură că atunci când îl voi scoate îi voi da hidrei lovitura de graţie.

Intru în sală şi îmi lipesc privirea de limbile focului care arde în mijlocul scenei. Una câte una, poveştile despre facerea lumii se deapănă, pline de durerea, violenţa şi grozăvia cu care au fost încrustate în memoria de veacuri a omenirii. Şerpi cu limbi de foc, păsări care vin din alte tărâmuri, zei atotputernici, pământeni îndrăzneţi, uriaşi cu puteri supranaturale care învârt astrele în mână se învălmăşesc laolaltă în durerile facerii lumii, până când întunericul este sfâşiat de o geană de lumină. Şi din această sfâşiere se nasc forma şi înţelesul

lucrurilor. Şi, ca printr-o minune, această unghie de lumină reuşeşte să răzbească prin stratul gros de gheaţă care îmi înconjoară astăzi sufletul. Ce s-a întâmplat cu propriul meu început? Cu propriile mele visuri? Cu visurile tuturor oamenilor de când erau copii? Ce forţă malefică ne ţine încă prizonieri într-o lume de iluzii? Fără să-mi dau seama, o lacrimă mi s-a scurs deja pe gulerul alb al costumului de plasatoare. E o lacrimă de ruşine şi de părere de rău.

Privesc limbile focului în jurul căruia se spun poveştile şi mă fac una cu focul, ca să-mi ard toate slăbiciunile, ezitările şi îndoielile.

Decalajul dintre principiu şi acţiune s-a prelungit astfel în chip dureros timp de câteva luni. Simţeam că explodez, iar Jean-Claude nici nu voia să audă de despărţire. „Ce idee bizară!“, spunea el, neîncrezător şi absent, ca şi când ar fi auzit o poveste despre o ţară îndepărtată, neverosimilă. Până la urmă n-am mai suportat şi am tăiat dintr-o singură mişcare nodul gordian. Am profitat de faptul că Roberto, fostul meu prieten din Bucureşti, de dinainte de a pleca în Canada, mi-a trimis un e-mail prin care mă anunţa că urma să vină pentru câteva zile la Montréal, pentru o scurtă vacanţă, şi mă întreba dacă aş avea timp să ne vedem la o cafea. Am luat autocarul care făcea zilnic câteva curse între micul nostru orăşel universitar şi Montréal şi, în mai puţin de două ore am fost în metropola pe care visam de atâta vreme s-o vizitez pe îndelete şi în care nu petrecusem până atunci decât câteva ore, aşteptându-l pe Jean-Claude să iasă de la o întâlnire de afaceri. Abia apucasem să-mi bag puţin nasul în Muzeul de Artă Contemporană, care însă nu mi s-a părut cine ştie ce. Acum însă mi-am făcut de cap: mi-am luat liber – de obicei lucram fie sâmbătă seara, fie duminică dimineaţa, pentru matineu, la sala de spectacole – şi am petrecut două zile şi două nopţi cutreierând vesela Saint-Catherine, buticurile exotice de pe Saint-Laurent sau scotocind împreună cu Roberto după cărţi şi discuri în librăria Indigo, care încă rezista cu stoicism ofensivei

lanţului Chapters în inima francofoniei nord-americane. Pe Saint-Catherine am dat peste două grupuri de băieţi zgomotoşi, care făceau multă agitaţie în jurul unui amic ce urma să-şi pună pirostiile şi căruia îi fusese dăruită, conform datinei, în mod simbolic, o femeie gonflabilă uriaşă, la braţul căreia acesta mergea plin de mândrie pe stradă. Nefericiţii care îşi sărbătoreau astfel „înmormântarea vieţii de celibatar“ printr-un party burlesc organizat în ultimul weekend din săptămâna de dinaintea nunţii erau ştampilaţi pe faţă cu ruj de toate culorile, oferit de trecătoarele miloase în cinstea „înmormântării“ dulcii vieţi de celibatar în braţele viitoarei soţii. De gât purtau atârnate pancarte colorate care anunţau: „Futur mari!“.

— Spre dimineaţă vor ateriza prin vreun club de striptease sau în braţele cine ştie cărei dulcinee plătite de prieteni, ne-a explicat André, amicul lui Roberto, cu care acesta colindase barurile din Amsterdam la întoarcerea dintr-o misiune de prin Africa. Asta e proba de foc de dinaintea căsătoriei: dacă viitoarea nevastă va rezista acestei ultime intemperii, vaporul mariajului se va încumeta să navigheze în apele adânci ale lunii de miere.

— Ce obicei grotesc! am remarcat eu. Pe vremea când inuiţii stăpâneau aceste pământuri, tatăl fetei îi dădea pretendentului un cal şi un cuţit şi îl trimitea în pădure. Dacă reuşea să supravieţuiască timp de o săptămână cu aceste mijloace şi se mai întorcea şi cu vânat, abia atunci fata era întrebată dacă doreşte să se mărite.

— Da, spuse André, dar după aceea au venit francezii, oameni cu stil şi maniere, care i-au „civilizat“ în aşa măsură pe localnici, încât acum toţi trăiesc pe ajutor social de la stat şi nici unul nu mai vrea să mişte un deget. Le-au închis gura cu bani, praf de puşcă şi coniac.

— Oricum, bine că nu am prins vremurile alea, răsuflă uşurat Roberto, făcându-mi cu ochiul, ca unul născut şi trăit în Bucureşti, „unde numai dacă faci un semn zece femei ţi se lipesc de frunte, ca muştele“ –

ca să citez dintr-un vechi amic de pe vremea când mă luptam cu băltoacele din gropile Bucureştiului ca să-i umplu buzunarele Marelui Boss.

— Şi totuşi era mai simplu pe atunci, într-un fel, remarcă André. Femeia era mulţumită dacă te întorceai teafăr seara şi aduceai o bucată de vânat la copii. Logodnica mea vrea să facem nunta la Miami Beach. După un calcul sumar, toată afacerea ne costă, făcând economii la sânge, unsprezece mii de dolari. Unde mai pui că visul ei este să ne mutăm pe rue Saint-Martin, într-un townhouse din ăla roşu stil olandez. Aş prefera un arc cu săgeţi şi o săptămână de conversaţie cu ursul în pădure.

— Atunci de ce te mai însori? l-a luat la rost Roberto, invincibilul.

— Nu ştiu nici eu prea bine, spuse el privind în gol. Cu timpul cred că simţi nevoia să ocroteşti pe cineva şi să te simţi ocrotit. Şi apoi mai sunt şi copiii…

— Care copii? am exclamat eu şi Roberto în cor, nedumeriţi.

— Care vor veni! ne-a luminat André. Amândoi ne dorim, spuse el aproape scuzându-se.

— M-ai speriat, amice! exclamă Roberto după o clipă de cumpănă. Hai mai bine să bem pentru ei! *Santé!* Lasă, să fie într-un ceas bun!

— Parcă m-ai compătimi… observă André.

— Eu unul m-am ars o dată şi nu îmi mai trebuie bătăi de cap. Iubirea mea eternă – şi aici Roberto arătă spre mine – ştie povestea.

Am încuviinţat din cap, tăcută. Da, ştiam povestea, avusese grijă să mi-o verse în poală încă din prima seară când ieşisem cu el după serviciu. Eram frânţi de oboseală amândoi – eu eram pe urmele unui faliment care se lăsase cu cântec, iar el abia se întorsese din deplasarea la Kosovo, unde văzuse o mulţime de lucruri despre care nu se poate vorbi, cel mult asculta Doors până dimineaţa, cu o sticlă de bere în mână şi cu cineva rătăcit prin aşternut alături. Atât pentru el, cât şi pentru mine singurătatea era în acele zile o viperă căreia trebuia să-i sfărâmi capul

cu orice preţ. Şi asta zi de zi. Aveam şi unul, şi altul nevoie disperată de o prezenţă umană care să tacă alături fără să ceară prea mult, lingându-şi propriile răni. Eu mă aflam în anul de doliu care a urmat plecării lui Ştefan. În acea seară am fumat pentru prima oară „iarbă“, pe care Roberto o primise nu se ştie cum de la un *marine* american. Era singurul lucru care reuşea să-l calmeze în acea vreme în care lumea devenise deodată un loc straniu şi greu de înţeles. Era vremea când America hotărâse să facă o concesie musulmanilor, ca să-şi spele păcatele Războiului din Golf sau poate doar să mai dea puţin peste nas ruşilor, eternii aliaţi ai sârbilor, şi găsise ca prin minune o ţărişoară rătăcită pe hartă undeva prin sud-estul Europei – Albania – a cărei populaţie adusă la sapă de lemn de guvizii de la putere se împărţise în două: jumătate stăteau în bodegi, urzind planuri de răzbunare, iar cealaltă jumătate preparau coniacurile şi cafelele pentru ceilalţi, în timp ce guvernul care falimentase ţara se retrăsese în străinătate pe lângă conturile din bănci şi finanţa o armată albaneză separatistă. Şi dintr-odată Americii i se năzărise să sară în ajutorul albanezilor separatişti din Kosovo, pe care cu un an înainte îi listase în fruntea organizaţiilor teroriste ale lumii. Pe Roberto îl cunoscusem prin Teo Haiduc, alături de care acesta se nimerise în câteva rânduri în misiune. Erau împreună la Hotelul Hyatt din Belgrad, sediul presei, când însuşi faimosul Arkan, spaima Vestului, venise să avertizeze presa să-şi ia tălpăşiţa, pentru că NATO pregătea un atac asupra Belgradului. Fără să le treacă o clipă prin gând să părăsească oraşul, tocmai atunci când totul urma să devină atât de interesant, cei doi s-au mutat de la Hyatt la o bătrânică în apartamentul căreia Teo Haiduc ajunsese întâmplător cu câteva zile în urmă, mătuşa unei ziariste locale cu care el avusese un schimb scurt, dar intens de experienţă. Apartamentul a dispărut de pe faţa pământului cu bătrână cu tot, precum şi cu cea mai mare parte din lucrurile lor, câteva zile mai târziu, în urma unui raid NATO. Dar sistemele de transmisie au supravieţuit şi

au continuat să opereze din satele vecine, în timp ce Roberto a reuşit să ajungă printr-un şir de întâmplări norocoase la Szeged, de unde a luat primul tren spre Timişoara.

Expresia aceea perplexă de pe faţa lui Roberto după revenirea din Kosovo, privirea fixă cu care ducea ţigara la gură, stând în capul oaselor la ora trei dimineaţa, în timp ce din trupul său încă mai ieşea abur după duş mi s-au părut metafizice. Uimirea aceea de dincolo de neînţelegerea lucrurilor gravată pe faţa lui era expresia uimirii mele fundamentale din copilărie că e posibil să obţii un castel în propria-ţi palmă lăsând ceara unei lumânări aprinse să se prelingă în ea. Am remarcat pentru prima oară acest lucru la înmormântarea mamei mele, când eu aveam trei ani şi îmi amintesc cu precizie cât de mult îmi plăcuse castelul fierbinte care mi se înălţa în palmă, dar şi cât de mult îmi displăcuse remarca unei vecine că nouă, copiilor, nu ar trebui să ni se dea să ţinem lumânări aprinse în mâini, ca nu cumva să ne ardem.

Ce văzuse Roberto în Kosovo? Nu mare lucru. Nimic care să nu mai fi fost văzut într-un război. Resturi de oameni împrăştiate peste tot, bărbaţi transformaţi în bestii umane chinuindu-şi semenii, tot ceea ce se dă şi la televizor şi în ziare. Doar că el se aştepta ca de la o clipă la alta să se preschimbe la rândul său într-un morman de carne şi oase. Şi dacă n-ar fi fost Teo Haiduc, cu faimoasa lui detaşare şi prezenţă de spirit şi mult, foarte mult noroc, e foarte probabil că aşa s-ar fi şi întâmplat.

Cu Roberto făcusem toate nebuniile posibile ca să ne demonstrăm cumva nouă înşine că, în ciuda a tot şi toate, încă mai eram vii. Dacă aş fi fost bărbat, am fi băut toată noaptea tequilla sau am fi mers amândoi la curve. Ne-am mulţumit să cutreierăm nopţi de-a rândul Bucureştiul cu o maşină încărcată cu bolovani pe care-i înfigeam în locurile cele mai sinistre ale oraşului, ca un fel de acupunctură cu pietroaie. Printre nenumăraţii ciudaţi care mişunau prin Bucureşti era şi unul, Hari Krişna, nu ştiu care era numele lui real, că pe frate-su, coleg cu noi de

redacţie, îl chema Dumitrescu. Hari Krişna fusese plecat în America să facă bani şi se întorsese îmbrăcat într-o mantie albă, ras în cap şi cu un zâmbet tâmp pe faţă. O vreme a circulat pe străzile Bucureştiului astfel costumat, cântând *Hari Krişna Hari Hari* şi agitând nişte clopoţei într-o mână, în timp ce cu cealaltă împărţea trecătorilor cărţulii pe coperta cărora era reprezentat sufletul omului din fragedă pruncie până după moarte, sub forma unei luminiţe albe care se ridica la cer. După o vreme a renunţat la rochia albă, probabil a constatat că nu e practică pentru praful şi băltoacele din Bucureşti sau pur şi simplu s-a săturat să fie ţinta batjocurei puradeilor care se jucau în stradă şi s-a mulţumit numai cu cărţuliile pe care le primea mereu prin poştă din America. După un timp s-au terminat şi cărţuliile, şi i-au rămas doar chelia şi porecla. Nu ştiu cum a ajuns Roberto să se împrietenească cu Hari Krişna şi cum l-a convins acesta că are un detector de „energie negativă" în fund, cert e că într-o noapte au încărcat în furgoneta cheliosului nişte bolovani pe care acesta îi cărase tocmai din Rarău, unde, susţinea el, energia este intactă, pentru că nu fusese spurcată de oameni, şi m-au luat şi pe mine cu ei ca să le ţin de şase. Mai întâi am poposit pe lângă Casa Poporului, unde cei doi au descărcat cu chiu, cu vai un ditamai bolovan pe care abia l-au cărat undeva spre pajiştea dinspre aripa de est a palatului, în timp ce eu ţineam de vorbă un paznic. Apoi am pornit către Gara de Nord, unde am dezbătut vreo jumătate de oră locul în care urma să fie plasat bolovanul. Până la urmă l-am lăsat între două peroane, fără ca vreun poliţai să ne bage în seamă, ba chiar ne-am făcut şi poze lângă bolovan. După aceea a urmat Tribunalul, unde am adăugat deasupra bolovanului şi o rugăciune spre liniştirea împricinaţilor care îşi mâncau nervii pe-acolo. În final ne-am îndreptat spre Casa Scânteii, unde n-am zăbovit prea mult, pentru că o haită de maidanezi a sărit pe noi, drept care am aruncat bolovanul cât colo şi am rupt-o la fugă spre furgonetă.

— Ce mai fac bolovanii noştri, Roberto? l-am întrebat după ce André ne-a abandonat la o cafenea în Cartierul Latin, ducându-se să se întâlnească cu logodnica lui.

— După cum merg lucrurile acum, cred că trebuia să fi pus nişte meteoriţi în locul lor, spuse Roberto râzând. Lucrurile merg cât se poate de prost în România. Dar bănuiesc că asta nu e o noutate pentru tine.

— Nu prea am mai urmărit ce se întâmplă. Nu ştiu de ce, am un fel de strângere de inimă să citesc ştirile. Chiar şi când vorbesc cu maică-mea la telefon şi începe să-mi spună despre politică încerc să schimb vorba. Cred că înainte de a pleca am ajuns la un fel de saturaţie şi chiar după opt luni de Canada lucrurile încă nu s-au ameliorat.

— Sigur, sigur, spuse Roberto zeflemitor. A apărut din cer un prinţ care te-a luat pe calul lui înaripat şi hiuuu – iată-te în altă lume.

— Nu e chiar aşa de simplu şi frumos ca în basme, Roberto. În realitate, lucrurile sunt mult mai complicate.

— Pe vremea când ieşeai cu mine erau relativ simple, nu? spuse el privindu-mă cu subînţeles, ca pe o proaspătă apariţie pe tearasă la Cafeneaua Actorilor.

— Nu erau simple nici pe vremea aia.

Ar fi fost poate mai simple dacă Roberto n-ar fi căutat să-şi îngroape amintirile din Kosovo în braţele fiecărei brunete care îi ieşea în cale. Dar acesta era singurul mod în care el însuşi reuşea să facă din lume un loc suportabil în acea vreme. Ne aruncaserăm unul de gâtul celuilalt ca doi înecaţi care asistă la sfârşitul lumii, al cărui gust de metal mie îmi pătrunsese în cerul gurii după dispariţia lui Ştefan. A fost foarte romantic, până când am început să-mi dau seama că ne scufundam încet, dar sigur, însă nu în valurile sfârşitului, ci în alcool. Atunci m-am hotărât să rezist eroic tentaţiei de a face din lume un loc suportabil, înainte să ajung să-mi tremure mâna mai

rău decât tuşii Livia, diagnosticată cu Parkinson de gradul doi.

Roberto era ca şi mine un fugar. Realitatea din jur devenise şi pentru el la fel de suportabilă ca miorlăitul unei pisici în călduri noaptea deasupra mahalalei. Ajungeam seară de seară unul la altul după echilibristica foarte complicată pe buza prăpastiei de peste zi şi ne bucuram că reuşiserăm să mai supravieţuim încă o dată în acel dialog al surzilor şi orbilor din care totuşi mulţi păreau să facă îndeajuns sens ca să ducă o viaţă aparent îmbelşugată şi lipsită de griji. Secretul fericirii avea să fie găsit de Roberto abia după vizita vărului George din America. Vărul George era un tip timid care toată viaţa oftase după o fată care se măritase cu un afacerist şi plecase în Belgia. Ajuns la treizeci şi opt de ani în America, vărul George încropise o avere frumuşică din specula imobiliară, iar acum afacerile mergeau de la sine în timp ce vărul George stătea cu burta la soare pe cele mai frumoase plaje din lume. Secretul, ne dezvăluise vărul George în faţa unui morman de mititei bine stropiţi cu bere la Terasa lui Chioru', unde se găseau cei mai buni mititei din tot Bucureştiul, era să nu mai cauţi să înţelegi lumea, ci să o instrumentalizezi. „Ascultă-mă pe mine", spusese vărul George ştergându-şi cu un şerveţel muştarul de pe barbă. „Lumea e un imens parc de distracţii. Toţi se pot da pe el, dar nimeni nu înţelege cum funcţionează." La câteva luni după ce vărul George formulase această axiomă, Roberto se lăsase pentru totdeauna de presă şi se angajase la o firmă de PR.

Culmea e că, revăzându-l după opt luni pe Roberto la Montréal, mă simţeam acum la antipodul izolării pe care o împărtăşisem cu el pe vremuri. Mă reconectam deodată la lume, la trecut şi la viitor în acelaşi timp, ba chiar mă simţeam capabilă să diger, în doze mici, ce-i drept, până şi noutăţi catastrofale din România – unde totul părea, ca de obicei, că se scufundă.

Era vară târzie la Montréal, cu toată lumea în stradă, festivalul mondial de film era în plină anvergură, cu ecrane în aer liber şi concerte la tot pasul, încât mi-am prelungit şi luni şederea la Montréal. Tentaţia de a introduce un al treilea element pentru a defini mai bine relaţia dintre două elemente e întotdeauna foarte mare. Abia trăind în Canada înţelegeam mai bine cât de mult iubeam România, în ciuda faptului că nivelul de agresivitate la care ajunsese devenise insuportabil pentru mine. Îndepărtându-mă de România, puteam din nou s-o iubesc.

Toată lumea era în stradă la Montréal, era ultimul weekend de dinaintea începerii şcolii. Pentru prima oară după multă vreme, plimbându-mă pe străzile vesele ale oraşului, am simţit euforia comuniunii cu ceilalţi. Şi poate că, paradoxal, Jean-Claude nu era total lipsit de merite în această privinţă. Având o legătură cu cineva care nu-mi putea oferi vreun statut social, îmi dezvoltasem nu numai toleranţa, dar şi o anumită detaşare, care făcea comuniunea cu lumea şi cu semenii mei din nou posibilă.

Mi s-a părut firesc când Roberto, care întruchipa în acea seară un fel de continuum în viaţa mea, o punte între trecut şi prezent, m-a luat deodată cu braţul după gât, ca pe vremuri, şi m-a sărutat în plină stradă. Nu ne despărţiserăm niciodată „oficial“, ci doar lăsaserăm viaţa să-şi urmeze cursul şi să ne adune sau să ne separe după bunul ei plac. Nu era numai euforia sfârşitului de vară în Montréal şi a regăsirii unui prieten vechi. Ştiam că astfel îi voi da lovitura de graţie relaţiei mele cu Jean-Claude şi Jacqueline, care, diferenţiaţi la început, se sudaseră în timp pentru mine într-un unic personaj, complex şi monstruos, de sub tutela căruia trebuia să mă eliberez, pentru a întregi principiul cu practica.

Şi culmea e că, în timp ce viaţa mea interioară era în plină implozie, lumea întreagă era zguduită de cea mai sinistră explozie a sfârşitului de secol, care avea să reconfigureze istoria. Era o dimineaţă superbă de toamnă la Montréal, dimineaţa zilei de marţi, 11

septembrie 2001. Îmi beam cafeaua împreună cu Roberto, trăgând cu ochiul la ştirile de la CNN, care rulau discret pe un ecran suspendat în mica şi frugala bucătărie de burlac a lui André. Urma să iau autocarul în după-amiaza aceleiaşi zile, începea oficial şcoala. Programul CNN îşi întrerupse brusc emisia pentru un Breaking News. Un avion de pasageri intrase în unul dintre turnurile World Trade Center din New York. Am aflat asta în timp ce îmi împachetam puţinele lucruri şi mă pregăteam să iau metroul spre Berri-UQAM, unde se afla autogara din care urma să plec înapoi la Sherbrooke. Pe străzile Montréalului, viaţa îşi continua netulburată cursul, sub soarele blând de septembrie. Am mers tot drumul în tăcere, ascultând conversaţia unor studenţi în metrou şi nevenindu-ne să credem că între timp căzuse şi al doilea turn, atacat de un alt avion de pasageri deturnat. Nu aveam de unde să ştim că spaţiul aerian urma să fie închis pentru câteva zile şi, prin urmare, Roberto va fi nevoit să rămână încă o săptămână la Montréal. Ne-am luat un rămas-bun scurt şi sec, ca doi ostaşi obişnuiţi să privească moartea în faţă, ştiind că orice cuvânt ar fi fost inutil şi nu ar fi putut descrie sentimentul de confuzie şi neajutorare ce ne încerca în acele clipe. Trebuie să fi avut amândoi aceeaşi expresie perplexă pe care o avuseserăm şi în urmă cu trei ani, când fumaserăm împreună jointul din Kosovo. Lumea devenea un loc din ce în ce mai bizar.

Când l-am revăzut pe Jean-Claude, peste câteva zile, i-am povestit despre vizita lui Roberto şi despre norul acela al inimii, care îl cuprindea şi pe el, şi pe Roberto. La o adică, şi pe un francez foarte simpatic care abia sosise la studii şi cu care abia schimbasem câteva cuvinte, în bucătăria comună, dar pe acesta nu l-am mai pomenit:

— Nu spuneai tu că iubirea e ca focul? Că, dacă o iei dintr-un loc şi o pui în altul, nu poate decât să crească? Înseamnă că vom putea face toţi trei dragoste cu fostul meu iubit, am concluzionat eu.

Zilele de vară trecuseră alene, cu excursii pe lac, drumeţii prin pădure, seri languroase petrecute în şezlong în faţa focului, dimineţi răsfăţate de spuma de lapte a cafelei pregătite de Jean-Claude cu un aparat special, care ştie să prepare cinci feluri de cafea. Locuisem toată vara visele altcuiva. Luasem de-a gata rolul exotic pe care mi-l desemnase el, minunându-mă cât de uşor era să ai o identitate, să fii conţinut într-un rol suficient de complicat ca să îţi menţină interesul, intens ca o vacanţă în insule, dar totuşi precis, delimitat, necuprinzător şi absurd, ca o prăjitură prea dulce şi grasă, pe care o mănânci ştiind că ţi se va apleca. Şi iată că Jean-Claude mă privea acum contrariat, neînţelegând ce nu era în regulă cu mine.

— Fostul tău iubit? Parcă te-ai despărţit deja de el, se încruntă el.

— Cred că e imposibil să nu mai iubeşti pe cineva pe care l-ai iubit cândva, am spus eu simţind o nevoie intensă să culeg pietricele de jos şi să arunc în lac, ca să ascult zgomotul pe care îl făceau când plonjau în apă.

— Încă îl mai iubeşti? Asta e ceva nou! îngăimă Jean-Claude fără să ştie ce să spună şi cum să reacţioneze la vestea neaşteptată.

Ştia că vreau să mă despart de el, avusesem deja mai multe tentative, dar rezistase la toate cu stoicism.

— De ce nu? am întrebat eu lovind uşor apa lacului cu piciorul gol. Să nu-mi spui că eşti gelos acum! Poate că după o anumită vârstă nu mai poţi avea decât sentimentul acesta ambiguu, ca un nor de infinite posibilităţi ale inimii, evaporat din toate configuraţiile prezente, trecute şi viitoare. În copilărie, lumea era una singură, iar eu eram una cu ea. Timpul nu exista pe atunci. După aceea s-a întâmplat ceva şi lumea s-a rupt în două. Din acel moment timpul a început să curgă. Iar de când cu tine, lumea s-a fărâmiţat, şi fiecare bucăţică reflectă doar o mică parte din întreg. Viaţa a devenit fragmentată, însă întâlnirea cu fostul meu iubit a

făcut un fel de punte între trecut şi prezent. Da, încă îl mai iubesc.

Pe neaşteptate, în secunda următoare am fost luată pe sus şi izbită de podeaua *deck*-ului. M-am ridicat clătinându-mă şi am văzut că îmi curgea sânge din nas. Nu îmi dădeam prea bine seama ce s-a întâmplat.

— Nu faci decât să sabotezi toate eforturile mele de a salva iubirea noastră, a izbucnit Jean-Claude lovindu-mă din nou cu picioarele. Nu faci decât să împroşti totul cu noroi. Am fost atât de prost încât în tot acest timp am crezut că eşti de partea mea. Foarte bine! Nu mă iubeşti – eşti liberă să pleci! Pleacă! Jacqueline o să te conducă la tine, îmi aruncă el printre dinţi, ca o fiară gata să ucidă, dar care reuşeşte printr-un efort supranatural să se abţină.

Intră în casă trântind uşa.

M-am târât spre maşină, cu ochii împăienjeniţi. „Nu plânge“, mi-am poruncit în gând, „în definitiv, asta e ceea ce ai vrut, nu?“. Nu mă încerca nici măcar o umbră de părere de rău că părăseam casa lui Jean-Claude. Dar nici de bucurie. Eram ca şi moartă. Jacqueline a venit imediat şi mi-a deschis portiera. Nu m-a întrebat nimic şi nici eu nu aveam chef de vorbă. Ştiam amândouă că aceasta era clipa inevitabilă pe care o anticipaserăm. Îmi ţineam capul pe spate şi un şerveţel la nas ca să-mi opresc sângerarea. În loc de rămas-bun i-am spus:

— Cred că n-o să ne mai vedem prea des de acum înainte.

A încuviinţat în tăcere, cu aceeaşi naturaleţe cu care odinioară îmi deschisese nasturii de la bluză. Cred că era la fel de uşurată să scape de mine pe cât eram eu să mă eliberez de rolul meu. Am ajuns în camera mea şi mi-am turnat un pahar de lapte. Asta era tot ce se găsea în frigider. Simţeam un fel de gol în stomac şi nu mă încerca, aşa cum mă aşteptasem, nici un fel de bucurie că eram în sfârşit liberă. Mă descotorosisem de Jean-Claude ca de un pardesiu vechi, care ocupă spaţiu degeaba în şifonier, dar pe care nu vrei să-l arunci imediat. El în schimb mă

apărase la vreme rea, îmi dăduse speranţă şi încredere, atât cât putuse să-mi dea, iar acum, inutil, zăcea într-un colţ, mâncat de molii şi abandonat. Cât despre visele mele ipocrite de a-l salva – uitasem de ele, în graba mea de a mă descotorosi cât mai repede de el. Îmi era ruşine să mă privesc în oglindă. Eram o impostoare.

În după-masa aceea mi s-a făcut frică. Viaţa mea devenise atât de pustie, atât de absurdă, încât era greu de imaginat că m-aş mai fi putut vreodată ridica din hăul în care căzusem. Îmi simţeam sufletul greu, revenit, după atâţia şi atâţia ani, din nou la starea amorfă, în care nimic nu te poate atinge şi unde nimic nu străbate, ca şi cum deodată m-aş fi întors în urmă cu zece ani, în acelaşi punct mort al vieţii de dinainte de a descoperi poezia. Nu simţeam nici durere, nici bucurie, ci doar un fel de disperare mocnită, care îmi ţiuia în urechi ca sunetul de „uuu" al vidului.

Ceea ce mă uimise peste măsură era metamorfoza uluitoare a lui Jean-Claude. Nu îl bănuisem niciodată capabil de o asemenea ieşire, pe care el o considera probabil perfect îndreptăţită, ca orice bărbat puternic care îşi închipuie că poate cumpăra o femeie. Un spirit cu adevărat bun şi iubitor nu ar fi fost capabil de violenţă. Un astfel de spirit ar fi renunţat la iubire, rănit, dar cu înţelegere. Jean-Claude avea însă un ego atât de mare încât nu era capabil să piardă cu eleganţă.

Am luat sticla de Chardonnay pe care am găsit-o în cameră – o golisem pe jumătate împreună cu Jean-Claude într-o seară în care nu putuserăm să mergem la el pentru că aveam de predat o lucrare a doua zi – şi am ieşit pe holul căminului studenţesc. Mai toţi erau plecaţi încă în vacanţă, în afară de câţiva africani care nu aveau bani de avion şi de nişte québecoşi care considerau sub demnitatea lor să-şi petreacă vacanţa acasă la babaci. Eram gata să beau vinul cu primul suflet care mi-ar fi ieşit în cale, ca să nu mor de tristeţe. Dar holul era pustiu. Nici miros de

mâncare de la bucătărie, nici măcar miros de cafea nu venea de nicăieri, doar nelipsitul miros de mochetă stătută al holului. La care uşă să bat?

Mi-am amintit atunci de Dana, românca. Ştiam sigur că ea nu plecase acasă. De obicei nu îi căutam compania, pentru că era prea amară şi prezenţa ei înnegurată mă stânjenea. Dar acum nici nu se putea companie mai potrivită. Ea m-ar fi înţeles. Poate am fi reuşit să plângem împreună. Am bătut la uşa Danei, dar nu mi-a răspuns nimeni. Mi-am amintit că îşi petrecea mai toată ziua în laborator, lucrând la experimente, şi am pornit să o caut. Nu prea ştiam exact unde e laboratorul de fizică, dar, m-am gândit eu, urma să-mi spună portarul.

Clădirea Facultăţii de Ştiinţe era tocmai în partea opusă a campusului, undeva pe un deal, la marginea pădurii. Pe drum, nici ţipenie de om. Doar clădirile, mai prietenoase, torceau cu zgomotul familiar al aparatelor de aer condiţionat, luându-se la întrecere cu cosaşii. Traversând partea de nord a campusului – pe care o vedeam pentru prima oară vara, găsind că arată complet diferit faţă de imaginea dezolantă care îmi rămăsese întipărită în minte din iarnă – mi se părea că viaţa mea e un vis. Treceam printre nişte ronduri de flori atât de viu colorate şi de bine îngrijite, încât mi se părea ireal.

— Hei, s-a auzit deodată în spatele meu o voce de bărbat.

Am întors capul şi am văzut un poliţai.

— Bună ziua!

Mi-a făcut semn să mă opresc şi în timp ce urca dealul spre mine m-am gândit că apariţia lui era exact ceea ce lipsise pentru ca acel coşmar să fie perfect lipsit de sens.

— Ştiţi că nu aveţi voie să consumaţi alcool în perimetrul campusului?

Abia atunci mi-am dat seama că pornisem să o caut pe Dana cu sticla de Chardonnay în mână. Am răsuflat uşurată. Tipul era doar omul lui Bachus.

— Îmi cer scuze, am bolborosit eu. Nici măcar nu mi-am dat seama. Mă duceam să caut o prietenă şi…

— Vă rog să nu se mai repete, pentru că voi fi nevoit să vă amendez. Acum, vă rog să-mi daţi sticla. Trebuie să v-o confisc.

Am ezitat puţin, vinul e al naibii de scump în Canada, zece dolari sticla cea mai ieftină – o oră de muncă la Centrul Cultural, dar am hotărât să nu fac pe nebuna şi să i-o dau, ca să mă lase în pace.

— Unde spuneaţi că se află prietena pe care o căutaţi? m-a întrebat el plin de amabilitate, probabil binedispus de eticheta sticlei pe care o cercetase cu coada ochiului, pe care probabil avea să o bea chiar în seara aceea.

— Lucrează în laboratorul de fizică al Facultăţii de Ştiinţe… are un experiment de terminat.

— Nu e absolut nimeni în Facultatea de Fizică. Chiar acum o oră am trecut pe acolo.

— Dar Dana are cheia ei, am insistat eu. Sunt sigură că o voi găsi acolo.

— Facultatea e închisă. Cine vă va deschide? Aţi vobit cu prietena dumneavoastră să vă deschidă?

— Nu. Portarul nu e acolo?

— Nu e nimeni acolo.

Am rămas pe loc, descumpănită, neştiind ce să fac mai departe cu viaţa mea.

— Dacă doriţi, pot să vă deschid eu şi să verificăm împreună în laborator, s-a oferit el plin de generozitate.

Am acceptat cu înfrigurare.

— Urmaţi-mă, a spus poliţaiul binevoitor.

O clipă m-am bucurat de acest noroc neaşteptat, dar bucuria avea să mi se transforme imediat în dezamăgire. Una după alta uşile s-au deschis şi s-au închis la loc. Peste tot numai instrumente, numai maşini, gata oricând să măsoare ceva imposibil de măsurat.

— Vă mulţumesc, i-am spus eu, înăbuşindu-mi dezamăgirea într-un surâs forţat.

La urma urmei, omul fusese totuşi amabil, chiar dacă îmi luase sticla sau poate tocmai de aceea.

— Cu plăcere, mi-a aruncat el grăbit peste umăr, bucuros să scape de mine ca să cerceteze mai

îndeaproape eticheta.

Privindu-l cum se îndepărta, senzaţia că visez a devenit şi mai pregnantă.

Oamenii, ca şi înţelesul lucrurilor, mi-au părut întotdeauna ca nişte nori care îşi schimbă încontinuu forma. Dar senzaţia de irealitate pe care o trăiam acum şi care reprezenta – simţeam asta – falimentul total al vieţii mele de până atunci îmi spunea că depăşisem perimetrul de securitate al propriei mele fiinţe şi al propriului meu destin. Ieşisem într-un teritoriu periculos, al nimănui, plin de himere şi iluzii. Poate că depăşisem nivelul admis al entropiei şi natura însăşi, printr-o lege misterioasă, care poate cândva a dat naştere chiar universului cu milioanele de sori şi planete, mă împingea din nou, cu violenţă, spre o nouă ordine a existenţei, spre o nouă percepţie a fibrei lumii, pe care o presimţeam cu un al şaselea simţ, dar încă n-o puteam desluşi. Deocamdată trebuia să mă agăţ cum puteam de marginile alunecoase ale propriei mele fiinţe, ca să nu cad şi mai jos.

Dana a apărut spre seară, veselă şi arsă de soare. Ieşise cu nişte prieteni la plajă la un lac din apropiere. Era prima oară când o vedeam binedispusă.

— Vine Lulu, m-a anunţat zâmbind cu gura până la urechi.

Am felicitat-o sec, fără entuziasm, iar ea mi-a oferit, radiind de fericire, toate detaliile sosirii soţului ei, timp în care mi-a pregătit o farfurie cu brânză şi roşii. Am mâncat nişte brânză canadiană cu gust de cauciuc şi două-trei felii de roşii fără gust (o altă fată din România, care făcea chimie organică, ne povestise cum se modificau genetic roşiile, cu o genă de porc care le conferea rezistenţă la boli). Apoi Dana a deschis o sticlă de Cabernet în cinstea veştii celei mari. Veselia ei îmi făcea bine, era plăcut să vezi că în jurul tău viaţa merge mai departe, în ciuda frământărilor tale circumstanţiale, până la urmă, insignifiante. Începusem deja să mă simt mai

împăcată, pasămite vinul începuse să-şi facă şi el efectul, şi i-am mărturisit Danei:

— Cândva îi dispreţuiam pe drogaţi şi pe beţivi, acum încep să-i înţeleg.

M-a privit cam strâmb, ba chiar s-a scuturat uşor, ca şi cum ar fi trecut-o un fior de dezgust. În felul ei, era o fată de treabă, dar conservatoare şi plină de idei preconcepute.

— Chestia asta ajută, am spus eu sec şi mi-am mai turnat un pahar.

— Ce s-a întâmplat? m-a întrebat Dana.

În orice beţiv e o parte care trebuie să tacă sau să vorbească. Până să decid căreia să-i dau curs, Dana a scos un strigăt de uimire:

— Dumnezeule, ce ai pe obraz?

M-am uitat în oglindă. O vânătaie de toată frumuseţea se întindea de la maxilarul meu drept superior în jos pe întreaga falcă. I-am cerut Danei nişte gheaţă. Gheaţă nu avea, dar mi-a dat o sticlă de bere rece din frigider. Cu sticla la falcă, i-am povestit toată aventura mea cu Jean-Claude de la cap la coadă. Faptul că vorbeam pentru prima dată despre asta deschis, liniştit, oarecum coerent era cea mai bună dovadă că totul se terminase. Era de fapt prima oară când povesteam cuiva despre Jean-Claude. Ea fuma, sprijinită de perete, fără să spună nimic, cu ochii în gol, înnegurându-se pe măsură ce povestea mea înainta, astfel încât, la sfârşit, nu mai era aceeaşi fată binedispusă şi rumenă de soare pe care o găsisem. Mă uitam la ea cum îmbătrâneşte pe măsură ce povestea mea înainta şi până la urmă mi-am întrerupt povestea şi am întrebat-o dacă cumva nu se simţea bine.

Mă simţeam vinovată că îmi vărsasem tolba cu amărăciune în braţele ei, dar nu anticipasem nici o clipă un asemenea efect.

— Asta nu e nimic pe lângă ce am făcut eu, a îngăimat ea.

Am pus sticla de bere la loc în frigider şi mi-am aprins o ţigară. Era rândul meu să tac şi să ascult povestea ei. Se căsătorise în urmă un an, din

dragoste, cu Lulu. Îl iubea, ba chiar îl iubea la nebunie, dar împreună duceau o existenţă extrem de modestă. Niciodată nu le ajungeau banii de chirie şi îi mai ajutau socrii sau părinţii ei. Amândoi făceau fizică, iar din asta nu prea se poate trăi în România. Din disperare au început să aplice pentru burse de doctorat în Canada, dar numai ea a fost admisă. Urma să plece pentru început doar ea, şi după aceea să încerce să-l aducă şi pe el, ceea ce era de altfel pe cale să se întâmple.

— Atunci? am întrebat eu nedumerită.

— Cu două săptămâni înainte de a pleca spre Canada am aflat că eram gravidă… Lulu m-a implorat să renunţ la Canada şi să rămân cu el, să ţin copilul…

N-a mai putut continua, a înecat-o plânsul. Plângea isteric, frângându-şi mâinile, iar eu nu ştiam cum s-o consolez.

— Nu mai puteam suporta să trăiesc din mila celorlalţi, înţelegi? spus ea printre lacrimi.

I-am spus că era oricând posibil să mai aibă copii, dar ea a scuturat din cap.

— Nimic nu va mai fi vreodată la fel.

Cuvintele acestea, pronunţate apăsat, au plutit o vreme în aer ca zbaterea de aripi a unei păsări rău-prevestitoare. Da, era profund adevărat, nimic nu mai putea fi la fel, dar simţeam că asta era până la urmă bine, adevărat, frumos.

— Dacă ne-am păstra mereu inocenţa din copilărie, se cheamă că n-am trece prin viaţă. Problema nu este că greşim, problema este…

Am amuţit, pentru că prin faţa ochilor mei a defilat un fel de nălucă de abur care a rămas suspendată în faţa ochilor mei până am clipit. Era ca o ţesătură foarte delicată de abur, rotund, cu nişte imprefecţiuni, găuri, adâncituri şi excrescenţe, unele mai luminoase, altele mai întunecate, care palpita în jurul unei lumini. Pentru o secundă, mi-a fost dat să-mi văd forma sufletului. În acelaşi moment năluca s-a tradus instantaneu în limbaj senzorial, arătându-mi-se pe dinăuntru şi pe dinafară în acelaşi timp. M-a

traversat un fior care mi s-a scurs din piept spre centrul pelvisului, înşurubându-se înăuntru, în centrul ancestral al fiinţei mele, cel de dinainte de a mă naşte, ducându-mă într-un timp imemorial, pe care l-am văzut şi l-am uitat simultan.

Dar dacă totuşi ceea ce văzusem şi simţisem era forma sufletului, trebuie că această ţesătură, dacă o uzezi prea mult, prin toate exerciţiile de chintesenţializare la care e supus pe pământ – topire, evaporare, condensare şi câte or mai fi –, devine atât de subţire încât se poate destrăma, m-am gândit atunci. Cu cât apa se amestecă mai des cu noroiul, cu atât exerciţiul purificării devine mai costisitor pentru materie, astfel încât, după câteva astfel de cicluri poate să nu mai rămână nimic, ca o ţesătură care se slăbeşte şi se rupe la spălat.

În noaptea aceea am visat din nou aburul acela, dar de data aceasta era de culoare roz şi forma lui era diferită de cum o văzusem în camera Danei, mai alungită şi mai netedă, iar din el a început să picure un lichid. Am început să cotrobăi prin sertare după un vas în care să-l colectez, de teamă să nu se irosească. Până la urmă, din disperare, mi-am făcut palmele căuş, şi lichidul a picurat pe mâinile mele, cald şi roşu, era de fapt sânge. Atunci am luat un cuţit şi m-am tăiat puţin la deget, ca sângele să intre din nou în palma mea, dar cum atingeau palma, picăturile de sânge se uscau pe loc şi se fărâmiţau şi deveneau praf, care îmi scăpa printre degete. În acelaşi timp, o voce striga undeva în spatele meu: „Dacă totuşi ai reuşi să salvezi măcar o picătură, ai deveni nemuritoare. Salvează o picătură, o singură picătură…“.

8
Tinctura Soarelui

> Tinctura Soarelui îşi are originea într-un foc pur, perfect, subtil. În virtutea acestui lucru, acesta depăşeşte cu mult alte spirite şi tincturi ale metalelor. El rămâne fixat neîncetat, când este pus în foc, din care nu fuge. Nici nu este consumat de către foc, nici nu e ars, ci apare mai clar, mai frumos şi mai pur. Nici căldura şi nici frigul nu-l pot deteriora, şi nici vreun accident.
>
> (Paracelsus – *Ars Alchimica*)

Planul lui Jean-Claude în legătură cu mine nu mersese aşa cum sperase el. Îi simţeam de la distanţă ostilitatea şi bănuiam că devenisem pentru el o prezenţă cel puţin jenantă, poate chiar inoportună. Cunoscusem în sfârşit fiara din el, acea parte întunecată pe care o presimţisem dintotdeauna, pentru că – dincolo de încrederea sa nebună în viaţă şi de abilitatea de a-i inspira pe cei din jur – Jean-Claude nu era nici pe departe cineva care cultiva benevolenţa universală, ci îşi urmărea foarte precis propriile interese, fiind capabil să profite de oportunităţile pe lângă care mulţi ar trece fără să le bage în seamă. Pe cât de pasional fusese în iubirea lui, pe atât de necruţătoare şi îndârjită se dovedise a fi fiara din el, rănită. Probabil că, în parte, tocmai din cauza ei mă îndrăgostisem de el şi tot din cauza ei îl părăsisem. Ea era ceea ce îl făcea imperfect, interesant, posibil de salvat. Salvându-l pe el, m-aş fi salvat pe mine.

Acum, tot ce rămăsese era un fel de văpaie roşie care se rostogolea înspre mine, împroşcând scântei usturătoare. Dar ea avea să se stingă încet în zilele, săptămânile, lunile care urmau. Nu avea rost să mai întreprind nimic. Jean-Claude şi cu mine aveam să

rămânem cu ce era mai bun din trecut şi aveam să trecem restul pe seama destinului.

După zece ani, mă aflam din nou în punctul din care pornisem. Sufletul meu trecea din nou printr-o stare amorfă, de piatră brută, şi totuşi era parcă cu o pană mai uşor decât în urmă cu zece ani, parcă mai desprins de toate şi mai pregătit să se arunce în aventura lui finală. Am înţeles că eram la sfârşitul unui ciclu şi că nu mai era timp: ceea ce era de învăţat fusese relevat, ceea ce trebuise să se trezească se trezise ireversibil, un fel de durere adâncă, ce în mod paradoxal mă aducea la viaţă, trecusem prin foc, acum tot ce rămânea de făcut era să concentrez picătura aceea de nemurire, care, cu atenţie şi devoţiune, ar fi putut supravieţui tăvălugului metabolismului universal.

Era mai uşor de gândit decât de făcut. De câteva săptămâni nu mai puteam dormi şi, drept consecinţă, nu mai eram bună de nimic. Dormeam chinuit, cu coşmaruri, astfel încât eram mereu obosită şi începusem să întârzii şi să nu mă mai pot concentra la serviciu şi la şcoală. Nici nu puteam să-mi permit să-mi pierd slujbele în campus, pentru că, chiar şi cu ele, ducând o existenţă minimalistă, ar fi fost aproape posibil să mă întreţin încă un an şi patru luni, până la sfârşitul masteratului. Mi se părea că eram mereu urmărită de nişte ochi străini şi răuvoitori, pe care îi simţeam aţintiţi asupra mea oriunde aş fi fost. Nu era o senzaţie asemănătoare cu cea pe care o avusesem odată la duş, în baia comună a fetelor din căminul studenţesc. Atunci m-am simţit deodată privită de deasupra. Am ridicat instinctiv ochii şi am zărit o mogâldeaţă negricioasă, cu pielea măslinie şi ochii tuciurii, care a dispărut imediat ce mi-a întâlnit privirea. Era un voyeur care venea din când în când în baia din rezidenţa fetelor ca să le spioneze, şi mai multe fete depuseseră plângeri împotriva lui după ce fuseseră surprinse în costumul Evei de pofticiosul urmaş al lui Mohamed. Fusese identificat în câteva zile – era un student arab – şi exclus din universitate imediat.

Acum era însă o senzaţie mult mai vagă şi mai neliniştitoare, ca şi cum toată fiinţa mea fusese cuprinsă de un nor. Semăna foarte mult cu premoniţia aceea de „îngustare a vieţii“ pe care o avusesem cu ani în urmă când mă plimbasem ultima oară cu Ştefan prin Herăstrău. Sau cu apa neagră şi adâncă din ochii unei femei care mă deochease odată în copilărie. De data asta simţeam că fiara din Jean-Claude, odată trezită, stă mereu cu ochii pe mine, la pândă, gata să se asmută asupra mea, în timp ce stăpânul ei dormea şi nu o putea ţine în frâu – pentru că nu mi-l puteam închipui pe Jean-Claude făcându-mi vreun rău în mod deliberat. Orice rău care ar fi venit de la el nu putea fi decât un produs secundar al faptului că, la fel ca majoritatea oamenilor, era incapabil să-şi ţină în frâu animalul emoţional. În faţa mea se căsca gaura neagră a disperării şi ruşinii, pe care trebuia să o traversez dacă voiam să ajung vreodată la adevăr. Dormeam cu uşa de la cameră întredeschisă, deşi cei de la Securité, care patrulau noaptea pe coridoare, îmi atrăseseră de câteva ori atenţia că e periculos. Ştiam că se refereau la eventualii confraţi ai mohamedanului cel băgăreţ, dar mie de ăştia nu-mi păsa nici cât negru sub unghie. Răul pe care mi l-ar fi putut face ei, chiar dacă ar fi fost să năvălească peste mine în cameră în miezul nopţii şi să mă violeze, era infinit mai mic decât răul pe care i-l făcusem eu lui Jean-Claude şi el mie. Dar, cu uşa deschisă sau nu, suflul înverşunat al fiarei, pe care îl simţeam în ceafă, precum şi propriul meu sentiment de vinovăţie şi slăbiciune mă însoţeau pretutindeni.

Singurul lucru care mă liniştea era că decizia mea fusese cea corectă, adică de partea inimii, şi nu a minţii. Îmi repetam asta de câteva ori pe zi şi îmi ceream cu voce tare iertare lui Jean-Claude că avusesem slăbiciunea să intru în acea *folie à trois*. E foarte greu să te smulgi singur din întuneric. Dar mi-a dat curaj faptul că nici măcar o clipă nu am simţit nevoia să îmi revizuiesc decizia. Nici chiar când Jean-Claude a venit la mine cu flori, câteva

săptămâni mai târziu, şi am simţit imboldul să mă arunc în braţele lui. Nu m-am aruncat. Nu mai aveam să las niciodată slăbiciunea să câştige.

Nu mai puteam mânca şi nu dormisem de nopţi în şir. Slăbisem enorm, vreo cinci kilograme în câteva săptămâni, nu mă mai puteam concentra şi somnul nu mă găsea deloc. Abia mă mai târam pe holurile şcolii. Îmi vedeam viaţa de la un capăt la altul fără nimic suficient de trainic ca să o închege, gata să o apuce în orice direcţie, ca o bărcuţă de hârtie plutind pe ocean. Ceea ce aveam, până în acel punct în viaţă, era un singur lucru, dar acest lucru era de nepreţuit: certitudinea că Dumnezeu, Iubirea, Poezia existau. Şi chiar dacă nu vedem manifestarea nici uneia dintre aceste forţe în viaţa mea ajunsă stearpă şi pustie, după ce fusese pârjolită de focul inimii şi al trupului, ele continuau să iradieze discret o lumină nevăzută, dar nu mai puţin vindecătoare. Şi mai iradiau forţă călăuzitoare şi imaginile întipărite adânc pe retina copilăriei, când timpul încremenea în loc: vântul mişcând frunzele prin care se întrevăd razele soarelui; sau un anumit fel în care cad razele pe o carte în timp ce stau întinsă în pat pe burtă, citind şi mâncând cireşe; sau o noapte plină de mister, la munte, privind puzderia de stele întinsă pe spate în iarbă. Astea erau lucrurile importante, restul era balast. E bine ca cineva să îşi amintească asemenea lucruri şi să nu le uite.

La capătul unei nopţi nedormite, am bătut într-o dimineaţă la uşa lui Père Joseph. Pe cât de mult dispreţuisem ritualul bisericesc odinioară, pe atât de mult căpătase acesta claritate şi însufleţire de când începusem să merg duminicile la predicile lui Père Joseph. Tânărul preot al comunităţii noastre afro-est-europeano-franceze vorbea simplu, cu exemple concrete, deşi fără să dea vreun nume, şi cu un asemenea entuziasm, încât ne făcea să ni se ridice firele de păr pe mână şi să ne dea lacrimile. Când ajungea la partea din ritual în care ridica cupa şi spunea „Élevons nos cœurs!“ simţeam un fel de furnicături în corp şi toate necazurile mele căpătau

dimensiuni neglijabile, ca şi cum inima mi s-ar fi înălţat într-adevăr, devenind parte dintr-un corp uriaş, pe care nu îl cunoscusem până atunci. Şi de fiecare dată îmi promiteam să păstrez starea de lumină şi uşurinţa care mă cuprindea, şi de fiecare dată o pierdeam. Ziua de duminică ajunsese singura rază de soare care mai răzbătea până la mine. Duminicile ne înşiram pe băncile înguste de lemn ale micii capele amenajate în cadrul căminului studenţesc ca nişte ciori pe un fir de telegraf într-o zi ploioasă de noiembrie, aşteptând cu emoţie ca Père Joseph să ne picure încă o dată balsam pe sufletele păcătoase. Eu stăteam întotdeauna între Dana şi chinezoaica Xiao Yu, care pierduse la divorţ custodia fiului său de cinci ani în favoarea tatălui, iar băieţelul rămăsese acasă, în Shanghai, şi acum ea se topea de dorul lui.

Ştiam că Père Joseph venea zilnic la universitate, unde avea amenajat un mic birou în incinta centrului de servicii pentru studenţi – alături de serviciul de ajutor financiar, de agenţia studenţească de voiaj şi de biroul de ajutor la limba franceză, unde veneam săptămânal să îmi corectez temele la Grammaire Avancée 2, cu ajutorul studenţilor la Pedagogie. Ajunsesem devreme, nu sosise încă Père Joseph, şi în aşteptarea lui m-am aşezat pe un scaun cu o revistă în mână. În forfota confortabilă din jur am aţipit.

Pentru prima oară după multă vreme era linişte. Zburam peste o întindere pustie, cu smocuri de tufişuri de stepă, şi pete de zăpadă. Un loc unde să fii singur cu lumea tăcerii. Apoi, a început vântul. Ştiam că trebuie să fie rece, dar nu îl simţeam. Puteam vedea, puteam auzi, doar nu simţeam nimic. Mă puteam prelinge printre crengile arbuştilor fără să mă zgârii. Apoi deodată am auzit o bătaie îndepărtată. Am alunecat înspre ea, departe, din ce în ce mai departe, până totul în jur a devenit alb şi îngheţat. Cineva bătea într-o tobă. Ştiam şi cine era bărbatul care bătea toba făcută din piele de ren, din ce în ce mai repede, cu spatele la mine. Era un *angalok*. Unul dintre aceia care pot vorbi cu forţele nevăzute. Nu îi vedeam faţa. Stătea complet dezbrăcat pe zăpadă, cu

o piele de *caribou* în jurul mijlocului, iar vântul îi şfichiuia pielea. Toba lui răsuna din ce în ce mai aproape, bum bum bum, asurzitor. Mi-am pus mâinile la urechi. În clipa aceea *angalok*-ul s-a întors spre mine şi mi-a spus:

— Vino!

Apoi a dispărut. S-a lăsat din nou liniştea şi întunericul. Tundra s-a făcut un punct, iar eu eram înăuntrul ei. Am început să plutesc într-un lichid cald şi umed. Lichidul opunea o oarecare rezistenţă şi asta era plăcut, era ca şi cum aş fi înotat într-un ou sau ca şi cum aş fi plutit din nou în burta mamei. Eram înăuntrul a ceva mare, umed şi cald, iar asta era foarte confortabil, îmi simţeam marginile corpului împingând, extinzându-se, împotrivindu-se presiunii învăluitoare a lichidul amniotic, eram conţinută şi invulnerabilă. În momentul în care am simţit o bătaie pe umăr, bula s-a spart. Père Joseph îmi zâmbea dezvelindu-şi toţi dinţii mici şi albi, ca de delfin.

— Pe mine mă aşteptaţi? m-a întrebat el.

Eram derutată, nu înţelegeam nimic, apoi, într-o clipită, amintindu-mi unde mă aflam şi pentru ce, vechea durere a reînceput să ticăie dureros, ca şi cum ar fi revenit curentul la pickup şi brusc ar fi reînceput aceeaşi placă zgâriată. Zâmbind, Père Joseph mi-a făcut semn să-l urmez. Am pătruns în micul său birou, care avea un aer vesel, poate pentru că era ticsit cu poze, vederi şi desene primite de la studenţi sau poate datorită felului în care cădea lumina.

— Doriţi un ceai? m-a întrebat el.

În timp ce Père Joseph îmi pregătea ceaiul, într-o cămăruţă adiacentă, mi-am recapitulat visul. Totul fusese atât de real, atât de viu, încât mi se părea greu de crezut să fi visat. Mi-am amintit faţa *angalok*-ului şi faptul că zâmbea. Am zâmbit la rândul meu – pentru prima dată după atâta timp simţeam bucurie. Mi se părea că l-am mai văzut undeva sau că îl cunoşteam de când lumea. Era ca şi cum ar fi fost propriul meu frate sau poate chiar, cine ştie, eu însămi, subconştientul meu, care încerca să mă salveze din încurcătura în care mă găseam.

Père Joseph a pus ceaiul pe masă şi a ieşit să aducă nişte pliculeţe de zahăr, asigurându-mă că va reveni curând.

Am hotărât să nu mă mai gândesc momentan la vis şi am cercetat curioasă biroul în care mă aflam. Ca şi Père Joseph însuşi, era neaşteptat. În aproape toate pozele, numai studenţi handicapaţi, pe care eu abia dacă îi remarcasem în treacăt prin campus, deşi semnul alb pe fond albastru pentru persoane cu handicap era omniprezent, de la toalete până la telefoanele publice şi rampe special amenajate pentru accesul în clădiri. În poze, unii erau în scăunele cu rotile, alţii păreau lipsiţi de vedere, iar la alţii ghiceam un handicap mental. Era şi o poză de grup, cu Père Joseph, Igalaq şi nepoata acesteia, Chena, în centru. În mica bibliotecă am zărit, pe lângă câteva ediţii ale Bibliei, cărţi despre islam, cabala, hermetism şi budism. Apoi Platon, Aristotel, Paracelsus şi alţii, ale căror nume nu le mai văzusem vreodată. Pe diferite rafturi erau dispuse imagini şi statuete de piatră reprezentându-i pe Buddha, Toth, Moise primind legile din mâna lui Dumnezeu, Fecioara Maria, Muntele Sinai şi o machetă a unui oraş vechi, sub care era indicat Alexandria. În centrul machetei se afla o clădire foarte înaltă, probabil un monument închinat faraonilor, de dinainte ca soldaţii lui Alexandru cel Mare să apuce să-l distrugă. Pe peretele din dreapta biroului exista o icoană cu Isus Cristos şi dedesubt un citat în engleză: „The soul should escape from the material realm through true understanding, and emphasizing personal knowledge of God“ (*Corpus Hermeticus*). Toate astea mi s-au părut atât de ciudate încât pentru o clipă am uitat şi de vis, şi de chinul meu.

— De ce toţi studenţii din poze sunt handicapaţi? l-am întrebat pe Père Joseph când acesta a revenit în birou.

— Pentru că eu sunt cel care se ocupă de ei, împreună cu asistenta socială. Cum, nu ştiai? Eu am grijă să nu le lipsească nimic din ce le trebuie, ei fac

parte, ca să zic aşa, din parohia mea, spuse el zâmbind pozelor de pe pereţi şi în cele din urmă mie.

— Unii dintre ei par debili mental. Pot cu adevărat studia într-o universitate?

— Statul le acordă numeroase facilităţi, printre care şi studii superioare gratuite. Unii chiar ajung să le termine. Pentru mulţi e un fel de triumf asupra propriilor limite.

Cred că pe faţa mea se putea citi atâta mirare, încât Père Joseph a zâmbit şi a adăugat:

— Nu că sunt drăguţi cu toţii?

M-a trecut un fior.

— În ţara mea probabil oamenii i-ar izgoni de pe străzi ca să nu sperie copiii.

— Faptul că statul canadian însuşi recunoaşte alteritatea, diferenţa dintre oameni, e totuşi un progres al speciei umane, un pas înainte spre îndemnul Domnului Isus de a ne iubi unii pe alţii ca fraţii…

Am roşit şi am tăcut, încurcată. Pe vremuri, în Bucureşti, când cercetam plină de spaimă şi dezgust feţele oamenilor din tramvaie şi metrouri, nu mă străfulgerase niciodată ideea că i-aş putea iubi, în hidoşenia lor. Şi nici măcar nu era vorba de handicapaţi, ci de oameni simpli de pe stradă, hidoşiţi de viaţă şi de necazuri. Gălăţanu, care măcar nu îi judeca, era de o sută de ori mai bun decât mine. Ca să nu mai vorbim despre beţivii de la Muzeu, care iubeau pe toată lumea.

— Dar cred că nu pentru asta aţi venit să mă vizitaţi atât de dimineaţă, intră Père Joseph pe făgaşul discuţiei.

Am gustat din ceai, neştiind cum să încep.

— V-am pus puţină miere, aproape că se scuză el.

— Mulţumesc. E foarte bun.

Am pus ceaşca jos.

— Am venit să vă văd pentru că de la o vreme trăiesc cu un fel de durere continuă, ca şi cum ar trebui să târâi mereu un bolovan după mine. Simt că am ajuns la capătul puterilor.

— Cred că înţeleg ce vreţi să spuneţi, spuse Père Joseph după o scurtă pauză. Majoritatea oamenilor sunt obişnuiţi să trăiască cu o oarecare doză de durere, care izvorăşte din însăşi condiţia umană, imperfectă. Întotdeauna ea provine din decalajul dintre materie şi sufletul omului. Sufletul e întotdeauna gata de mai mult, pentru că esenţa lui e divină, şi se întristează văzând cum corpul a devenit sclav al pasiunii şi distrage sufletul de la natura sa originară.

Am rămas derutată. Nu ştiu cum făcuse, dar parcă ştia exact ce se petrecea cu mine.

— Cândva am pierdut pe cineva pe care l-am iubit foarte mult şi de atunci inima mea s-a împietrit. Apoi l-am cunoscut pe Jean-Claude şi mi s-a părut că pot iubi din nou. Dar în scurt timp mi-am dat seama că nu-l iubesc. Mi-e teamă că nu voi mai putea iubi niciodată. Ceva a rămas definitiv împietrit înăuntrul meu.

— Iubirea lumească e un lucru efemer. Singurul îndemn pe care vi-l pot da este să staţi aproape de Dumnezeu şi să vă îndreptaţi iubirea spre El, a spus Père Joseph.

O lumină caldă a pătruns deodată într-o grotă pustie. Am simţit că încep să mi se încălzească mâinile şi picioarele, şi camera însăşi se încălzise foarte mult imediat ce părintele a pronunţat aceste cuvinte. Le rostise aparent banal, deşi, într-un anumit fel, cu un ceva în glas.

— Atunci când eşti aproape de El eşti aproape de toţi ceilalţi şi iubirea devine starea naturală, a continuat părintele.

— Dar cum să fac să mă apropii iarăşi de El? De câteva ori în viaţă L-am simţit foarte aproape. Dar acum mă simt pierdută, atât de departe de…

Aş fi vrut să spun „de ai mei, de mine, de Dumnezeu“, dar am simţit că mă podideşte plânsul, aşa că m-am încruntat şi mi-am muşcat buza de jos.

— Nu-ţi pierde nădejdea, când eşti cel mai departe, atunci eşti de fapt cel mai aproape de El. Ţi-a fost trimisă această suferinţă tocmai ca să-L

regăseşti pe Cel Care este cu adevărat singurul nostru sprijin şi singura noastră mângâiere.

— Sunteţi atât de bun, părinte, şi vorbiţi cu atâta bunătate, că îmi e şi ruşine de ce am făcut şi nu cred că merit să fiu iertată.

— Ce aţi făcut?

Nu mi-am mai putut stăpâni lacrimile.

— Am iubit un bărbat însurat. Dar nici măcar nu l-am iubit! Măcar dacă îl iubeam, era ceva. Pur şi simplu am fost laşă, mi-a fost teamă să îi spun că nu-l iubesc.

— De ce v-a fost teamă?

— Nu ştiu exact… Din laşitate… Sau pentru că el mă iubea… sau i se părea că mă iubeşte… cel puţin aşa mi se părea… Îmi plăcea de el, dar nu-l iubeam. Ne-am otrăvit unul pe celălalt. Şi cred că şi din teamă să nu rămân singură.

— Teama aceasta otrăveşte multe suflete. Nu poţi să mergi prea departe dacă trăieşti în teamă. Faptul că ţi-e teamă dovedeşte că n-ai încredere în Dumnezeu şi nu-ţi pui viaţa în mâinile Lui. De multe ori avem mai multă încredere în relaţii efemere cu semeni de-ai noştri decât în puterea lui Dumnezeu.

— Nu ştiu cum am ajuns aici… Cândva, în adolescenţă, visam să ajung în Shambhala, şi uite unde am ajuns: pe marginea prăpastiei!

Père Joseph întinse o mână şi luă de pe unul dintre rafturi un dorje tibetan pe care nu îl observasem până atunci.

— Am să-ţi spun un secret, spuse el jucându-se cu dorje-ul. Foarte multe elemente ale Shambhalei se află în partea noastră de lume, folosite sub alte denumiri. Multe dintre învăţăturile Kalachakrei au aceeaşi origine ca şi învăţăturile Cabalei, de pildă. Toate căile adevărului au originea în una şi aceeaşi sursă… Nu uita că suntem aici într-un campus internaţional, cu studenţi din toată lumea, adăugă părintele văzând uimirea crescândă de pe faţa mea. Trebuie să cunosc câte ceva despre toate religiile lumii.

— Dar e mai mult decât atât, nu-i aşa? Trebuie să fie mai mult. Pentru că n-am mai auzit niciodată un preot care să vorbească aşa.

— Da, e mai mult decât atât, admise Père Joseph, oarecum lateral, făcându-mă să înţeleg că nu dorea să discute despre asta.

Urmă o scurtă pauză.

— Nu că e frumos? rupse el tăcerea, referindu-se la dorje-ul pe care îl ţinea încă în mână.

— N-am mai văzut niciodată un dorje tibean.

— Vreţi să vi-l dau să-l ţineţi puţin?

— Da, aş vrea, am recunoscut eu.

Când Père Joseph mi-a înmânat dorje-ul, era cât pe ce să-l scap. Nu mă aşteptam să fie atât de greu. Nu ştiu de ce îmi imaginam că o să-mi dea să ţin în mână un fel de lemn sculptat, de felul lui Domojo, pe când acesta era ditamai sceptrul de fier, greu de cel puţin jumătate de kilogram.

— Sunt veritabile, spuse Père Joseph referindu-se la pietrele cu care era încrustat dorje-ul.

— Ce fel de pietre sunt?

— Diamante. Reprezintă indestructibilitatea, pentru că diamantele sunt mai tari ca orice alte pietre preţioase. Dorje-ul este simbolul fermităţii spiritului celui care obţine iluminarea.

În copilărie, Adi mi-l dăduse pe Domojo ca să nu mă tem de stafii. Acum, Père Joseph îmi dădea un dorje tibetan, făcând punte peste timp spre adolescenţa mea, în vremea în care întrevăzusem pentru prima oară, dincolo de voalul subţire al realităţii, regatul maiestuos al Shambhalei.

— Ce înseamnă de fapt Shambhala? spuse părintele. Faptul că putem fiecare dintre noi găsi un loc al păcii şi al bucuriei pe acest pământ şi în această viaţă cu frământările ei deşarte. Da, există acest loc în fiecare dintre noi, în care suntem aceeaşi copii sau adolescenţi de odinioară, dintr-o vacanţă de vară, pe o terasă îmbrăcată în viţă-de-vie, foşnind în vânt, în care, sub soarele blând de august, ni se relevă pentru prima oară existenţa lui Dumnezeu…

Am rămas înmărmurită.

— De unde ştiţi despre Măgina?…

— Pentru că pot vedea, şopti Père Joseph, închizând ochii. Pot vedea în sufletul şi destinul omului…

— E locul copilăriei mele…

— Am văzut un loc în care nu îţi era teamă de nimic, pentru că ştiai că Dumnezeu e peste tot şi că ai deja tot ce îţi trebuie ca să fii fericită.

În timp ce Père Joseph pronunţa aceste cuvinte, cerul s-a deschis deasupra mea. Lumina s-a revărsat de sus în mai multe valuri orbitoare şi, cu fiecare val, mai luminos, un nou sunet de goarnă răsuna în înaltul cerului din ce în ce mai înalt, reverberându-se asupra celui de dinaintea sa. Totul a fost un fel de vibraţie foarte puternică, de parcă aş fi intrat deodată în rezonanţă cu cerul însuşi. M-am aşezat pe scaun, plutind. Şi, deodată, în faţa ochilor mei închişi, din care şiroiau lacrimi, o nouă nemişcare a apei.

Apoi Père Joseph deschise o sticluţă, din care îmi turnă un ulei parfumat pe frunte. Atingerea aceasta m-a readus oarecum pe pământ.

— Şi acum, câteva lucruri practice, spuse Père Joseph, luându-mi dorje-ul din mână şi punându-l la loc în bibliotecă. Fă zilnic rugăciunea rozarului, te va întări. Trebuie să-ţi întăreşti mintea şi inima, şi pentru aceasta va trebui să practici virtutea cuvântului. Ceea ce gândeşti trebuie să fie ceea ce spui, iar ceea ce spui trebuie să fie ceea ce faci. În rest, fie ca iubirea şi lumina Domnului să te călăuzească.

Am ieşit din biroul lui Père Joseph năucită. Am sunat la serviciu ca să spun că sunt bolnavă. Şi eram într-adevăr. M-am întins în pat. Singurul lucru care mi-a trecut prin minte a fost să îmi întrerup studiile şi să mă întorc imediat în România. Am sărit din pat şi am început să împachetez. În timp ce împachetam am început să mă mai liniştesc şi, liniştindu-mă, am reuşit să mă rog.

Apoi m-am oprit din împachetat la fel de brusc cum mă apucasem. Mi-am dat seama că eram pe cale

să fac exact ceea ce făcusem cu Jean-Claude: să dau bir cu fugiţii. Fuga înapoi acasă nu era o opţiune, niciodată nu fusese. Nu venise încă momentul întoarcerii, care trebuia să fie un moment al puterii, nu al slăbiciunii. Odată ce ai ales să mergi pe un drum, indiferent cât de greu ar fi, întoarcerea nu e o rezolvare, ci doar o amânare a confruntării cu destinul.

Am început să mă gândesc la ciudăţenia convorbirii pe care o avusesem cu Père Joseph. Mă aşteptasem să vorbesc cu un preot şi dădusem peste un clarvăzător. Mi-am amintit de imaginea lui Toth, pe care o zărisem la el în bibliotecă, fiind era considerat de egipteni însăşi limba lui Ra, cel prin care zeul luminii le vorbea pământenilor. Ştiam că există surse care susţin că însuşi Isus, în anii petrecuţi în Egipt, ar fi studiat anumite tehnici ezoterice de pe vremea Egiptului faraonic sau poate chiar de dinainte de nisipuri. Dar nu era numai Toth. Mai erau şi Coranul, Paracelsus, Moise, Platon, *Corpus Hermeticum*, toate laolaltă! Am înţeles instantaneu că Père Joseph era mai mult decât un clarvăzător şi mai mult decât un preot. Era unul dintre căutătorii adevărului, care, deşi se dedicase unui sistem religios, nu se mulţumise cu doctrina oficială a Bisericii şi încerca să pătrundă misterul existenţei, căutând peste tot urme ale manifestării lui Dumnezeu în lume, al unui Dumnezeu neintermediat de Biserică, ci al unuia cât se poate de real. Père Joseph trebuia să ştie cu siguranţă mai mult. M-ar fi putut cu siguranţă ajuta cu un sfat concret. M-am hotărât să mă întorc la el să i-l cer.

Trecuse deja de ora prânzului când am bătut cu timiditate şi speranţă din nou la uşa lui Père Joseph. O doamnă din administraţie m-a informat cu amabilitate că părintele plecase pe teren pentru restul zilei. Unde anume, doamna respectivă nu ştia, şi nici dacă acesta urma să se mai întoarcă până la sfârşitul zilei.

Am revenit în camera mea, neştiind prea bine ce să fac. Mi-am călcat pe inimă şi mi-am aprins o nouă ţigară – deja a treia pe ziua aceea. Poate că eram la un pas de moarte şi, într-un fel foarte bizar, simţeam mai degrabă un fel de linişte când mă gândeam, ca şi războinicii de pe câmpul de bătălie, că măcar avusesem tăria să-mi apuc cu ambele mâini suliţa şi să mi-o smulg afară din inimă, chiar dacă acum riscam să mor din cauza sângerării. La urma urmei, moartea mea nici nu ar fi fost o rezolvare atât de rea: ea avea să însemne ştergerea definitivă a oricărei membrane prin care încercasem să mă separ de lume. Dar în acelaşi timp mă întrebam ce ar fi putut însemna viaţa mea dacă aş fi supravieţuit acestei încercări. Eram gata să trăiesc în aceeaşi măsură în care m-aş fi resemnat să mor, pentru că mă simţeam deodată eliberată, ca şi cum toate evenimentele de până atunci mă conduseseră în acel punct revelator, în care probabil că fiecare om ajunge cel puţin o dată în viaţă, şi anume pe buza prăpastiei. Şi tocmai când mă întrebam de ce trebuie întotdeauna să trăiesc în acest echilibru fragil, gata să cad în prăpastie, în loc să am viaţa uşoară, liniştită şi plină de satisfacţii pe care mi-o proorocise Janet în cazul în care aveam să-l ascult şi să mă înfund într-un birou prăfuit şi plin de cucoane care se pudrează pe nas şi visează la o maşină japoneză în rate, am zărit pe jos ceva care a făcut să-mi sară inima din piept.

Era FOTOGRAFIA *angalok*-ului din visul pe care îl avusesem cu câteva ore în urmă! Iar *angalok*-ul nu era altul decât eschimosul care vindea carne de urs pentru poveşti, pe care îl fotografiase Manu în excursia sa în Marele Nord! Nu ştiu cum, îi rătăcisem poza pe undeva prin sertarul de la birou. Am făcut un pas înapoi, cu un strigăt de uimire. Ovalul bonom şi misterios al privirii sale, singurul care rămânea eliberat de blănuri în fotografie, era inconfundabil. Am tresărit de parcă aş fi văzut deodată în carne şi oase o stafie. Fusesem convinsă că *angalok*-ul nu era altul decât propriul meu subconştient, dar iată că el exista cu adevărat, în mod independent. Probabil în

graba împachetării lucrurilor pentru plecarea înapoi în România fotografia alunecase din ungherul unde stătuse dosită în ultimele săptămâni. Am luat poza în mână şi m-am scufundat în fluidul privirii *angalok*-ului. Într-o clipă mi-am dat seama de o sumă de lucruri. Mi-am dat seama că imaginea aceea se insinuase în viaţa mea în acelaşi timp cu hotărârea de a o rupe definitiv cu Jean-Claude. El fusese cel care îmi arătase, fără nici un cuvânt, doar cu privirea lui, cum e să fii liber şi mândru, credincios ţie însuţi, cel din copilărie. El pătrunsese în visul meu, din colţul ascuns în care fusese reţinut de propriul meu subconştient, de unde încerca să mă scoată la liman din această încercare. Dar în acelaşi timp era o fiinţă vie, care fusese văzută şi fotografiată în urmă cu câteva luni şi care apăruse deja de două ori în viaţa mea, în momente-cheie. Am realizat instantaneu ce trebuia să fac: trebuia să-i urmez sfatul din vis. El mă chemase, mă aştepta. Îl recunoşteam!

Am bătut imediat la uşa lui Manu şi am obţinut numărul de telefon şi adresa prietenului său care îl găzduise în urmă cu câteva luni. Totul a mers neaşteptat de repede. Uipuk, aşa îl chema, a răspuns după numai două apeluri. M-am prezentat drept o prietenă de-a lui Manu dornică să-şi petreacă faimoasa *semaine de relâche* într-un decor plin de ţurţuri. A râs şi m-a prevenit că la mijlocul lui octombrie încă nu putea fi vorba de ţurţuri în acea regiune din Nunavik. L-am asigurat că asta nu mă deranja şi l-am întrebat cum aş putea să-l cunosc pe faimosul vânător-povestitor despre care ne spusese tuturor Manu. A urmat o scurtă pauză, interlocutorul meu părea să acceseze în vreun colţ îndepărtat al memoriei această informaţie, dar fără succes, pentru că mi-a spus că nu ştia exact la cine mă refeream, dar că Nunavikul era plin de astfel de povestitori gata să-şi verse tolba cu poveşti pentru un păhărel de Johnny Walker. I-am spus că ţineam morţiş să-l întâlnesc taman pe acela pe care îl fotografiase Manu şi, ca să-i reîmprospătez memoria, i-am spus că povestitorul e cel care vinde blănuri de urs pentru poveşti. Uipuk a

râs neîncrezător – cum să facă cineva ceva atât de prostesc? –, mi-a promis să dea câteva telefoane şi să mă sune înapoi după ce află mai multe.

Am pus telefonul jos. După ce timp de mai bine de o oră am aşteptat în zadar telefonul de la Uipuk, începeam deodată să mă îndoiesc de Manu şi de poveştile lui. Ceea ce ştiam cu siguranţă este că, cu sau fără blănuri sau poveşti, *angalok*-ul exista – Manu îl fotografiase, iar eu aveam fotografia lui. Dar era mai mult decât fotografia. Era mai ales acel fluid care venise spre mine de la bun început, încă de când ascultasem istorisirea lui Manu despre povestitorul din noaptea polară. Era faptul că mă lăsasem pătrunsă de acel fluid, că îl primisem înăntru fără să-mi dau măcar seama.

Afară se lăsase deja întunericul. M-am aşezat la birou şi am închis ochii. Am lăsat caruselul din mintea mea să se învârtă în voie, în timp ce orice sens sau căutare de sens se destrăma ca o bătaie de aripi. Fluidul care venea dinspre *angalok* spre mine devenise din ce în ce mai greu, aproape palpabil. După câteva respiraţii adânci, prin care m-am pătruns de el, am intrat într-o stare de imponderabilitate în care contururile lucrurilor se estompau şi totul se contopea într-o muzică. Era o muzică din armonii şi vibraţii neasemuit de frumoase, atât de gravă şi de binefăcătoare, încât am început să plâng. Unde fusese muzica aceea până atunci, de ce nu mi se arătase în nopţile de agonie şi confuzie? Nu aveam să o mai uit de acum niciodată, aveam să o fac să-mi intre în adâncul oaselor şi să vibreze acolo pentru tot restul existenţei mele. Am înţeles într-o clipită ce trebuia să fac: să transform chiar atunci acea vibraţie pe care o primeam în adâncul fiinţei în cuvinte omeneşti, să rezonez cu ea.

Am pornit astfel demersul anevoios al eliberării şamanului din mine, slăbit şi înfometat după atâţia ani de prizonierat, dar totuşi acolo, regenerat chiar în acea clipă de fluidul prin care *angalok*-ul îl hrănea, peste legile lumii, arătându-mi drumul, nebunesc, imposibil şi totuşi singurul posibil pentru mine. Îmi

dădeam seama că la cea mai mică ezitare sau slăbiciune din partea mea voi rata totul. Forma aceea subţire, alcătuită din lumini şi umbre, din goluri şi efervescenţe, forma sufletului pe care o văzusem cu câteva zile în urmă, se putea rupe oricând, aşa subţiată cum era de prea multele încercări şi greşeli la care o supusesem. Am continuat să îmi împing limitele fiinţei spre locul acela din centrul lumii de unde venea vibraţia, până când am simţit-o rezonând în centrul propriei mele fiinţe – în inimă. Inspirând, expirând, blocându-mi respiraţia ca să mă curăţ de tot balastul rezidual al existenţei mele de până atunci, mă acordam, cu fiecare cuvânt aşternut pe hârtie, la inima *angalok*-ului care vibra în acelaşi timp înăuntrul şi în afara mea, conectat la rândul lui cu o inimă mult mai mare decât a lui, care pulsa discret, îndepărtat. Astfel am scris cel mai important poem din viaţa mea, care a legat definitiv şamanul din mine printr-un fir indestructibil şi foarte preţios de *angalok*.

Ceasul arăta exact opt şi treizeci şi cinci de minute când am pus creionul jos. Eram epuizată, m-am întins în pat şi am aţipit, scufundându-mă într-un somn vindecător.

Când m-am trezit, ceasul arăta unsprezece şi unsprezece minute.

M-am îndreptat spre masă şi am recitit poemul.

Inima mea ştie de ce bate
fără ca eu să ştiu.
Doar Tu, care converteşti toate pierderile în câştig
ştii de ce bate inima mea –
iar inima mea ştie totul pentru că e parte din Tine.
Ce fericire poate fi mai mare
decât să-mi aud în sfârşit inima rupând tăcerea şi vorbindu-mi
aşa cum numai peştii ştiu să vorbească mării, în lumina lunii?
Inima mea când vorbeşte nu ştie să spună decât un singur cuvânt,
dar pe acela îl spune atât de tare de răsună tot universul –
până la Tine şi înapoi:
Iubire.

Am împăturit poezia şi am pus-o în buzunarul de la piept, alături de poza *angalok*-ului. Ele erau tot ce aveam mai important, tot ceea ce-mi dăruise viaţa mai de preţ. Apoi nu am ezitat nici o clipă. Am luat încet, tacticos, bagajul care mă aştepta pe pat, gata pregătit pentru România, şi am deschis fără să mă grăbesc uşa, încetinindu-mi în mod intenţionat mişcările. Cu cât voiam mai mult să fug, să sar de bucurie că reuşisem să scriu poemul, unind astfel miracolul dinăuntru cu cel dinafară, cu atât îmi încetineam mai mult mişcările, ca să nu perturb în vreun fel voalul neted şi strălucitor în care mi se înfăşurase inima prin scrierea celui mai important poem din viaţa mea. Acum, că hotărârea de a pleca în căutarea *angalok*-ului fusese luată, nu mai avea rost să mă grăbesc. M-am oprit o clipă afară, în aerul rece, să caut în Carul Mic Steaua Polară. Porneam către Nord.

9
Şamanul

> Cum funcţionează elementele la nivelul fizic vor funcţiona şi la nivelul sufletului, dar având o vibraţie mai înaltă. Transformarea unei puteri în alta este un proces magic.
>
> (Franz Bardon – *Iniţiere în hermetism*)

Primul lucru când am ajuns în Montréal, a doua zi de dimineaţă, a fost să intru într-un Internet café ca să caut nişte agenţii de voiaj care ofereau curse spre Nunavik, provincia cea mai nordică a Québecului, locuită de cei ce se numeau odinioară eschimoşi – dar acum li se spunea inuiţi. Am copiat câteva numere de telefon, apoi am început să sun să întreb de oferte.

În după-amiaza acelei zile am stat în cerc pe pajişte în faţa Centrului de Antrenament de Supravieţuire Arctică – Nunavik, împreună cu zece necunoscuţi veniţi de prin toată lumea, gata, ca şi mine, să se arunce în cea mai mare aventură a vieţii lor: zece zile de mers cu săniile trase de husky, de explorat aşezările inuite din sălbăticia arctică şi de construit igluuri în care să ne adăpostim peste noapte. Nici unul dintre noi nu bănuia la acea vreme cât de greu vor atârna cele treizeci de kilograme de bagaj, cât trebuia să cărăm fiecare dintre noi, ca membri ai expediţiei. Nici măcar nu ne ştiam unii altora numele, aşa că ne-am prezentat pe rând şi fiecare a vorbit despre motivaţia de a pleca într-o asemenea expediţie.

Fiecare era, în felul lui, sărit de pe fix. Jonas era un neamţ aţos şi plin de muşchi, ahtiat după sporturi extreme, care voia să încerce ceva nou. Jane şi Emily erau nişte englezoaice care, după ce îşi scandalizaseră familiile căsătorindu-se, îşi petreceau

aici debutul lunii de miere, după care urmau să plece la Rio de Janeiro. Billy era un american care trăia pe *social security* şi care venise să-şi pună ordine în gânduri şi să se ţină departe de marijuana. Nick era un computerist din Sillicon Valley, care îşi petrecea vacanţele mişcându-şi fundul de pe scaun, făcând lucruri la gândul cărora i se umezea mâna pe mouse de emoţie, de pildă, sărind cu paraşuta, făcând scufundări în Caraibe sau speculaţii la bursă. Gino era un italian drăguţ care se hotărâse să o lase mai moale cu fetele, care se ţineau scai de capul lui (i s-a spus în aceeaşi seară că nimerise la locul potrivit). Martine, o femeie la vreo patruzeci de ani, avea o mutră severă şi acră, dar era gata întotdeauna să-ţi sară în ajutor, chiar mai mult decât ai fi avut nevoie. A tradus cu vioiciune din engleză în *québecois* pentru Jonas şi Gino, deşi ghidul şi toată lumea înţelegeau perfect engleză. Preda etică socială la Université de Montréal şi era în special interesată de etica inuiţilor. De fapt, părea foarte dornică să zboare din colivia ei pentru o doză de adrenalină arctică. Zaide şi Antoin erau un cuplu simpatic de francezi, care îşi trăiau viaţa după modelul nomad, tocând astfel moştenirea pe care o primiseră de la o mătuşă bogată. Tocmai se întorceau din Brazilia, unde petrecuseră câteva luni în jungla amazoniană. Ivan tocmai imigrase în Québec şi era dezamăgit de felul în care se construiau casele şi în general de felul în care era întocmită „lumea nouă“. Era de profesie inginer şi îşi găsise un job la un supermarket, ca vânzător. Credea, ca şi Jules Vernes, că pământul e gol pe dinăuntru şi că exista o intrare secretă spre centrul lui în apropierea Polului Nord, pe care inuiţii o cunoşteau cu siguranţă. Venise să afle unde se găseşte. Iar eu am spus că venisem ca să văd luminile aurorei boreale şi să-mi golesc mintea.

Ghidul, pe nume Tukalaq, un eschimos cu alură de sportiv de performanţă, fără pic de grăsime pe el – complet diferit de eschimoşii din poze – a început prin a se lăuda că a mai organizat expediţia la care urma să participăm de zeci de ori. Era îmbrăcat în

tricou cu mânecă scurtă care îi lăsa descoperiţi muşchii de oţel – în timp ce majoritatea noastră (în afara neamţului) purtam pulovere de lână.

— Mâine veţi părăsi lumea civilizată şi nimic din ce veţi vedea în următoarele zece zile nu va semăna cu ceea ce v-aţi obişnuit. Nu există hotel cu apă, încălzire şi lumină curentă, la care să vă întoarceţi seara. Dacă nevoile vă vor fi satisfăcute depinde numai de voi şi de mama natură. Apă, mâncare şi ce va mai fi nevoie – toate vor trebui cărate cu săniile sau, la nevoie, în spate, iar focul şi adăpostul le vom face la faţa locului seară de seară. Vă spun de la început ca să nu aveţi surprize acolo. Veţi învăţa să navigaţi în tundra arctică orientându-vă după soare, lună, stele şi vânt. Vă veţi construi propriul iglu şi veţi dormi confortabil în el. Personal, am fost antrenat să supravieţuiesc în cele mai vitrege condiţii de pe întreg globul pământesc. Am stat în flăcări ca să-mi usuc hainele şi să mă încălzesc la minus treizeci de grade. Am dormit în adăposturi de zăpadă, în corturi de campanie sau sub cerul liber. Am vânat şi mâncat carne crudă pentru a supravieţui. Am topit zăpadă şi gheaţă ca să-mi potolesc setea. Asta e viaţa mea, acolo. Gândiţi-vă bine! Nu vreau să vă descurajez, vreau doar să ştiţi în ce sunteţi gata să vă aruncaţi.

După ce şi-a umflat suficient muşchii în faţa noastră, povestindu-ne anecdote din expediţiile anterioare şi hlizindu-se pe seama stângăciilor comise de nătăfleţii anteriori – ca să nu cumva să facem şi noi la fel! – a trecut la lucruri serioase. Ne-a împărţit nişte hârtii cu instrucţiuni despre „Cum să supravieţuieşti frigului arctic“. Eram sfătuiţi să nu mâncăm zăpadă sau gheaţă, ci să o topim, la nevoie, între straturile de îmbrăcăminte, să ne menţinem hidrataţi, pentru că vânturile arctice usucă pielea, să ne construim adăpostul sub nivelul solului, pe cât posibil, ca să profităm de căldura radiantă a pământului, să nu atingem nici o suprafaţă îngheţată cu mâna goală şi o mulţime de alte lucruri de acest gen.

— Cum, a întrebat contrariată Martine, e posibil să rămânem fără apă de băut pe parcursul expediţiei?

— Orice e posibil, a răspuns eschimosul. Teoretic, şansele de a rămâne fără apă sunt foarte mici, a adăugat el. Dar oricând în acest sezon putem să dăm nas în nas cu un viscol care să ne blocheze câteva zile într-un loc.

Mare greşeală. Pronunţând fraza asta a pierdut instantaneu trei muşterii: pe Nick, pe Zaide şi pe Antoin. Comentariul lui Nick a fost: „Ar trebui ca şansele să rămânem fără apă sau orice alte resurse să fie reduse la zero. Ar trebui să existe radare care să anunţe din timp schimbările de vreme. Ar trebui să fie elicoptere private gata să ne sară oricând în ajutor“.

Degeaba a încercat eschimosul să-i explice că vremea arctică e imprevizibilă şi că inuiţii au mijloace mai bune decât radarele să anticipeze o furtună de zăpadă care se apropie, şi în plus oficialităţile sunt oricum la curent cu călătoria noastră, prin însăşi legea Nunavikului bla bla bla. Americanul şi-a luat rucsacul şi a plecat. „I'm not gonna throw my money into this bullshit“, a aruncat el printre dinţi. Cât despre Zaide şi Antoin, au decis că oraşul Québec ar fi putut fi la o adică suficient de interesant ca să-i ţină ocupaţi până la apropiata plecare spre Noua Zeelandă.

Mi-am pus teancul cu foile de instrucţiuni în rucsac, gândindu-mă să le citesc pe îndelete seara, la hotel, sau a doua zi, în avion. Personal, eram destul de mulţumită de alegerea făcută – pentru o sumă egală cu nici un sfert din economiile mele (din fericire nu îmi plătisem încă rata la şcoală pe semestrul în curs) puteam călători fără să-mi bat capul cu problema echipamentului polar, a cazării şi a meselor, compania urmând să se îngrijească de toate acestea. De altceva nu îmi păsa. Scopul meu era să plec cât mai curând spre locul care îmi apăruse în viziunea din anticamera lui Père Joseph. Dacă şi cum aveam să-l întâlnesc pe eschimosul din poză – rămânea la discreţia destinului. Viziunea pe care o

avusesem în vis sau în călătoria aceea afară din corp – sau ce-o fi fost – mă instruise doar să plec înspre el.

Am pornit cu grupul zgomotos şi entuziast să ne cumpărăm ochelari şi cremă de soare, indispensabile pentru orice călătorie pe zăpadă, şi alte câteva nimicuri despre care ghidul ne-a spus că se vând la suprapreţ în Nunavik, apoi ne-am oprit într-o pizzerie şi am continuat să sporovăim până pe la opt seara. Începuse să burniţeze când am ieşit din nou în stradă. Ne-am luat rămas-bun în faţa pizzeriei şi fiecare a pornit-o spre culcuşul lui, care numai pentru primele două nopţi avea să rămână separat de al celorlalţi. Mi-am tras gluga pe cap şi am pornit spre Les Bons Matins, pensiunea unde trăsesem în acea dimineaţă. Aflasem de ea de la Roberto, care stătuse aici în săptămâna de după 11 septembrie, în care îşi aşteptase rândul la zbor, când toate cursele transatlantice fuseseră date peste cap în urma atacului terorist de la World Trade Center.

Îmi plăcea mica *auberge*, era ieftină, situată central, dar pe o străduţă lăturalnică, ferită de zarva trotuarului şi pe deasupra nu lipsită de stil – era presărată cu picturi expresioniste, care îi dădeau un aer cald şi oarecum haotic, iar pereţii camerelor erau vopsiţi în culori vesele. Noaptea însă cartierul părea destul de dubios. La o aruncătură de băţ de hotel am văzut o maşină în care se afla o femeie care se oprise să negocieze cu un gigolo. Probabil că nu s-au înţeles la preţ, pentru că maşina a demarat în trombă. Când am trecut pe lângă el, băiatul mi-a făcut cu ochiul.

Am răsuflat uşurată când am ajuns în cameră. Am sunat-o imediat pe Delia, o amică la care voiam să-mi las bagajul a doua zi de dimineaţă, ca să nu-l car cu mine în expediţie, apoi am intrat în baie să fac un duş. Până şi în baie exista un tablou pictat în acelaşi stil expresionist, asemănător cu tabloul imens care se afla pe peretele din faţa patului meu, cu nişte păsări albastre care dansau în cerc pe un fond galben-portocaliu, ulei pe pânză, deloc rău, deşi cam dulceag, şi m-am mirat că decoratorii hotelului nu se

gândiseră că s-ar putea deteriora, din cauza aburului de la duş. Apoi am văzut în stânga jos o etichetă cu preţul tabloului. De ce nu? Să contemplezi dansul păsărilor în timp ce stai pe budă ar putea la o adică să stimuleze peristaltismul. Cu părul înfăşurat într-unul dintre prosoapele de un alb imaculat pe care le-am găsit în baie m-am tolănit în aşternutul impecabil, nu fără oarecare nostalgie după această ultimă seară burgheză de dinaintea marii aventuri, care, iată, era pe sfârşite. Însă cum am început să mă uit pe hărţile şi instrucţiunile pe care ni le dăduse Tukalaq, nostalgia s-a risipit, lăsând loc celui mai viu interes amestecat cu entuziasm, deşi nelipsit de un oarecare gol în stomac. La urma urmei, începeam o nouă viaţă, şi nici nu se putea loc mai potrivit decât tărâmul virgin al Nunavikului. Numai privind urşii polari, focile şi renii din broşuri, amestecate cu feţele numai ochi şi obraji, rumene de frig, înconjurate de blană şi rotunde ca nişte luni obraznice ale eschimoşilor, m-am simţit deodată încrezătoare.

Atunci s-a întâmplat ceva incredibil. Draperia de catifea albastră din faţa geamului s-a mişcat. Am înlemnit de spaimă. Chiar când voiam să pun mâna pe telefon să formez zero ca să-l anunţ pe recepţioner că în camera mea se afla un intrus, de după draperie s-a ivit un individ slab, nebărbierit, care avea ceva profund neliniştitor în privire. A pus degetul la buze, apoi a ridicat mâinile în sus, ca să-mi arate că are intenţii paşnice. Abia atunci mi-am dat seama că semăna cu Teo Haiduc. Semăna şi parcă nu era el. Calmul şi aerul său flegmatic dispăruseră cu desăvârşire. În spate purta un rucsac jegos pe care l-a trântit pe cufărul de lemn sculptat care se afla faţa patului meu.

— Ai vreun celular la tine? m-a întrebat el.

Fără să aştepte să-i răspund, mi-a luat el însuşi celularul de pe noptieră şi i-a scos bateria. A deschis uşa şifonierului şi a trântit-o imediat la loc, mulţumit – era gol. Apoi a scos din priză cablul telefonului şi s-a aşezat cu picioarele încrucişate pe singurul

fotoliu care se găsea în cameră, aprinzându-şi o ţigară.

— Acum putem discuta în linişte, a spus Teo Haiduc.

— Ce naiba faci aici? l-am luat eu la rost. M-ai speriat foarte rău!

Fără un cuvânt, Teo Haiduc îmi întinse pachetul de ţigări şi-mi făcu semn să mă servesc.

— Nu te-ai schimbat prea mult, a spus cercetându-mă atent.

Am vrut să-i spun că reciproca nu era adevărată, dar m-am abţinut.

— Îţi place mirosul pădurii toamna? spuse el scoţând din buzunar o frunză şi oferindu-mi-o. Îţi place cum foşnesc frunzele uscate sub talpă, nu-i aşa?

Îl priveam uluită. De unde să fi ştiut Teo Haiduc cât de mult îmi plăcea mie sunetul frunzelor uscate când calci pe ele? Eram absolut sigură că nu discutasem niciodată asta cu nimeni. Şi mai ales, cum naiba aflase că eram aici? Era ceva ciudat în toată povestea asta.

— Ce vrei de la mine? Ce cauţi aici?

— Doamne, şi norii! a continuat el fără să mă bage în seamă. Uneori mă gândesc că aş sta şi acum tolănit în iarbă cu mâinile sub cap, privind cum se mişcă norii pe cer, acolo sus, pe deal, lângă cimitir la Măgina.

Măgina? A spus Măgina? De unde să ştie Teo Haiduc cum se numeşte satul în care m-am născut? Dar mai ales nimeni, absolut NIMENI din lumea asta nu ştia că-mi plăcea să stau întinsă în iarbă sus, lângă cimitir, şi să privesc norii. Cine era acest om şi ce căuta el la miezul nopţii într-o cameră de hotel unde nici măcar eu nu ştiusem până în acea dimineaţă că voi dormi peste noapte?

— Dacă nu s-ar fi dus totul de râpă, strigă deodată Teo Haiduc, mototolind frunza şi aruncând-o pe covor. Nu e nevoie decât de foarte puţin pentru ca totul să se ducă de râpă. O singură adiere de praf amestecat cu sânge, o adiere pe care ai simţit-o de

zeci de ori în nări, dar care, din cine ştie ce motive, abia acum a ajuns să fie procesată de creier, e de ajuns ca să dea totul peste cap.

Spusese toate astea ca şi cum n-ar fi băgat de seamă că eram acolo. Apoi, deodată, ca şi cum m-ar fi observat în sfârşit, se ridică de pe fotoliu şi începu să scotocească de zor în rucasc.

— Vezi stick-ul asta?

Deschise palma şi îmi arătă un flash drive.

— Conţine câteva zeci de imagini ale unor documente de maximă importanţă. Când vom face publice aceste documente, cursul istoriei va lua o nouă întorsătură, spuse el privindu-mă cu ochii injectaţi şi aerul unui câine întărâtat.

— Cine eşti de fapt? am bâiguit eu, tremurând. Ce cauţi, de ce ai venit aici?

— Nu eu am venit la tine, spuse Teo Haiduc aşezându-se comod în fotoliu, picior peste picior, luându-şi un aer oarecum asemănător celui flegmatic de odinioară. Tu ai venit la mine.

— Eu? am exclamat eu, profund surprinsă de tupeul nemăsurat al noului Teo Haiduc. Doamne fereşte! Dacă nu mă vedeam cu Roberto acum câteva săptămâni şi nu mi-ar fi spus în treacăt că îţi petreci ore în şir filmând triburile de papuaşi pentru diverse reviste glossy, poate că nici nu mi-aş mai fi amintit vreodată de existenţa ta.

— Da, numai că, exact acum şase săptămâni, s-a întâmplat ceva important. Ceva ireversibil.

— Ce? am întrebat eu, surprinsă de detaliile pe care le cunoştea despre viaţa mea, convinsă că se referea la ruptura mea cu Jean-Claude.

— Nu, nu asta, spuse el de parcă mi-ar fi ghicit gândurile. Ştii că eşti nemaipomenită! exclamă el plesnindu-şi palmele. Este oare posibil să fii atât de preocupată de propriul ombilic, încât faptul că au murit vreo două mii de oameni, unii arşi de vii, alţii sub dărâmături, să nu-ţi facă nici o impresie? Nu tu spuneai, pe vremuri, că e monstruos să fii detaşat?

— Bineînţeles că e monstruos. Am stat acum câteva săptămâni la coadă ca să donez sânge, dar am

renunţat, scria pe formular că nu-l acceptă dacă ai avut vreodată hepatită… Să nu-mi spui acum că ai devenit agent secret pentru CIA sau Mossad! Nu că asta ar fi prea de tot!

Teo Haiduc mă privi cu severitate, strângându-şi buzele. Contrastul pe care îl făcea cu vechiul său personaj mi s-a părut atât de hilar încât nu mi-am putut reţine un surâs.

— Îţi mărturisesc că nu prea am mai urmărit ce se întâmplă, am spus eu stingând ţigara în scrumiera de pe noptieră şi desfăcându-mi părul din turban ca să-l las să se zvânte. Cred că e mai bine ca fiecare să se ocupe de războaiele lui. Mai ales când nu înţelege nimic din ale altora.

— Dar eu înţeleg! strigă el agitând USB drive-ul în mână. Tocmai asta încerc să-ţi explic!

— Să fii sănătos! Nu ştiu dacă eşti la curent, dar mâine plec într-o expediţie în Canada arctică. Ca să pleci într-o astfel de expediţie ai nevoie de o anumită stare de spirit, de o anumită linişte. Pe care abia reuşisem cu chiu, cu vai să mi-o încropesc…

— Bineînţeles că sunt la curent cu mica ta escapadă. De fapt, de asta am şi venit. Este foarte important să iei cu tine acest USB drive. La momentul potrivit, cineva ţi-l va cere şi va trebui să i-l dai. Asta-i tot.

— Asta-i tot?! am izbucnit eu. Cum adică asta-i tot? Nici nu mă gândesc să-l iau! Ascultă, Teo Haiduc! Nu ne-am mai văzut de mai bine de doi ani. Nu ştiu ce învârţi acum şi nu mă interesează. Pe vremea când te-am cunoscut eu erai un tip cumsecade, la locul lui, care nu-şi băga nasul în vieţile oamenilor, dimpotrivă. Tot timpul am admirat la tine felul în care ştiai să te ţii deoparte.

— Vezi, aici nu spui adevărul, spuse Teo Haiduc foarte liniştit, cu aerul zeflemitor al vechiului Teo Haiduc. Întotdeauna ai crezut că sunt un păcălit, un personaj împietrit într-o mască de samurai. Iată că te-ai înşelat! Cum îmi poţi cere mie ca personaj să mă schimb, când tu însăţi nu eşti dispusă să mişti un deget? M-ai chemat aici ca să mă eliberezi. Mi-ai

spus, gata, bătrâne, e timpul să ieşi afară din colţul acela al minţii mele unde zăceai sub formă de imbecil flegmatic, e timpul să avem şi noi ceva de spus în afacerea asta, moşule! Aşa e sau nu?

Ochii de câine înfometat ai lui Teo Haiduc aruncau scântei. Ezitam între spaimă şi milă, era din ce în ce mai clar că tipul o luase razna, altul pe care România îl scosese din minţi. Eram aproape dispusă să accept chiar şi USB drive-ul, care părea să-l preocupe atât şi care probabil nu conţinea nimic important, numai ca să-l liniştesc, însă chiar atunci s-au auzit nişte strigăte şi lătrături pe hol.

— Repede, a sărit în sus Teo Haiduc. Mi-au luat urma! Trebuie s-o ştergem cât mai repede de aici!

M-am ridicat din pat, dezorientată. Lătrăturile se auzeau acum chiar lângă uşa mea şi cineva a început să bată în ea cu pumnii.

— Pe aici! strigă Teo Haiduc, împingând tabloul uriaş cu dansul păsărilor albastre de pe peretele din faţa patului, care se dădu ca prin farmec la o parte, lăsând să se vadă o spărtură în zid.

Mi-am înşfăcat rucsacul gata pregătit pentru a doua zi şi m-am strecurat afară prin spărtură. Tabloul s-a mişcat la loc în urma noastră, închizând spărtura şi lăsându-ne în cea mai neagră beznă.

— Urmează-mă, strigă Teo Haiduc de undeva din faţa mea.

Tunelul în care intrasem avea bolta joasă şi trebuia să înaintez cu capul aplecat înainte. Mirosea foarte intens a mucegai. Am pus mâinile deasupra capului, ca să mă apăr de pânzele de paianjen care simţeam că mi se lipesc pe frunte. Am înaintat aşa preţ de câteva minute, timp în care vocea lui Teo Haiduc răsuna în faţa mea, fără să se poată distinge vreun cuvânt din ce spunea. Inima îmi bătea să-mi spargă pieptul. Într-un târziu am zărit o geană de lumină.

M-am apropiat şi am văzut o cameră mare, cu tavanul foarte înalt, în centrul căreia se găsea o masă cu picioarele verzi, acoperită cu o muşama. M-am uitat în jur după Teo Haiduc, dar acesta dispăruse cu desăvârşire. Am simţit doar în mâna dreaptă răceala

metalică a USB drive-ului pe care mi-l strecurase în palmă când mă trăsese de mână în tunel. Am pus stick-ul într-un mic buzunăraş ascuns într-un buzunar mare exterior al rucsacului. Am păşit cu atenţie în cameră, coborând o treaptă.

La masă apăruseră un bătrân şi o femeie. Nu le puteam vedea feţele pentru că stăteau cu spatele la mine. Femeia luă nişte cârpe cu care apucă de margini şi ridică cu greutate un lighean verde de pe sobă, plin cu apă din care ieşea abur, şi îl aşeză cu grijă pe un scaun. Luă apoi un ibric roşu cu care îi turnă bătrânului, care aştepta aşezat pe pat, cu capul aplecat peste alt lighean, albastru, jegos, cu smalţul sărit din loc în loc, apă să se spele pe cap. Se spălă cu greutate pe părul lung, alb, împroşcând cu apă peste tot în jur, astfel încât la sfârşit se făcuse o băltoacă sub scaun, pe care femeia se grăbi să o şteargă cu o cârpă. Undeva în capătul celălalt al mesei stătea o pâine mare aburindă, din acelea rotunde de care se fac în Ardeal, şi nişte pere galbene cu pete maronii, aproape trecute, care răspândeau un parfum intens.

— Nu puciai să faci apa o ţâră mai caldă, tu, Marilenă? spuse bătrânul.

— E numai bună cum e! spuse femeia pe un ton blând şi împăciuitor.

— Aşa mi-o intrat un frig în oase! spuse bătrânul.

M-am apropiat de cei doi cu inima strânsă şi m-am aşezat pe patul de lângă sobă, acoperit cu inconfundabilul covor verde cu flori roşii, albastre şi galbene ţesut de mama Ana. Totul era neschimbat: frigiderul vechi, care torcea cu zgomotul obişnuit al frigiderelor Arctic din anii optzeci, servanta cu geamuri pătate de puncte negre de muşte, găleţile de scos apă din fântână, amândouă pe jumătate goale, cu nelipsita depunere de ţărână de la fund, linoleumul de pe jos, rupt şi găurit pe alocuri, viţa-de-vie care se vedea pe geam. Doar pereţii, vopsiţi în partea de jos într-un verde palid cu flori aurii şterse de vreme, erau mai scorojiţi decât îi ştiam, însă pe cel de lângă sobă rămăsese atârnată aceeaşi reproducere alb-negru după *Cina cea de taină*. În spatele mesei la care

stătea Isus cu apostolii se vedea cerul şi perspectiva unifocalizată folosită de Leonardo da Vinci dădea impresia că toată imensitatea dezolantă a peretelui crăpat, lipsit de fereastră, este absorbită în cerul din tablou.

— Îi tare frig acolo jios sub pământ, se plânse tata în timp ce sora mea îl ajută să-şi înfăşoare capul într-un prosop. Şi jiermii nu-ţi lasă nişi un pic de linişte. Mâncă din tinie zi şi noaptie şi tu te uiţi şi vezi cum ţi se împuţinează trupul şi te înşearcă aşa o tristeţe cum n-ai mai sâmţât vreodată. Şi îi vezi pe şei de pe pământ cum se aşiază la masă şi mâncă, cum se bucură cu gura şi cu stomacul şi cu toate şele de câte sunt, în timp şe pe tine te cuprinde pustia.

Se aşeză pe pat alături de mine, privind în gol.

Sora mea deschise uşa la bucătărie şi ieşi afară în grădină cu ligheanul în mâini să arunce apa, apoi începu să-l frece cu detergent şi îl clăti cu restul de apă din ibric.

— Ai vinit şi tu… spuse tata fără să se uite la mine. Vezi că este pită caldă, o fost adus-o lelea Melintia adineaori. Ia-ţi cu slană şi şieapă roşie, dacă vrei.

M-am aşezat la masă şi am rupt o bucată de pâine aburindă. Sora mea continua să trebăluiască prin bucătărie.

— Îi bună? m-a întrebat tata, privindu-mă cu jind. Eu nu poci mânca, n-am cu şe, spuse el ridicând maieul şi arătându-mi un fel de gaură în stomac.

Am pus pâinea pe masă.

— De ce m-ai dat? l-am întrebat. Sora mea ridică o clipă privirea, dar continuă să trebăluiască.

— Bun, spuse el, să presupunem că nu te-aş fi dat. Să zicem că ai fi rămas aişi după moartea mumă-tii. Cum ar fi fost jiaţa ta?

Sora mea îmi întinse o unghieră şi-mi făcu semn să-i tai unghiile lui tata.

— Ai închis găinile, tu, Marilenă? tresări tata. Du-te repede că se întuniecă. Nu uita să pui nişte fân la jite.

— Mă duc acum, spuse sora mea, punându-şi o şubă pe ea şi nişte cizme de cauciuc.

— O vezi, spuse tata după ce Mari ieşi. Nu stă de diminieaţa până seara. Aşa ai fi fost şi tu.

— Aşază-te la mine în braţe, l-am rugat eu.

S-a ridicat cu greutate şi s-a aşezat în braţele mele cu picioarele într-o parte, aşa cum îmi plăcea să-l ţin pe Janet, ca pe copiii mici. Când se aşeză pe genunchii mei răspândi un damf discret de urină – acelaşi miros bine cunoscut din ultimii săi ani de viaţă. Am început să-i tai unghiile negre, întoarse pe dos.

— Nu trebuia, i-am spus eu. Oricât de greu ţi-ar fi fost.

— Ai fi vrut să pleşi, să vezi lumea. Ai fi plecat, la fel ca ea, spuse tata arătând spre uşa pe care ieşise sora mea. Nu te-ai mai fi întors nişiodată. M-ai fi giudecat mai mult decât mă giudeci acum. Ar fi trebuit să mă grijeşti, cum a făcut ea. Să calşi, să găteşti… Să mă ajiuţi la cules jia, la făcut brânză, la înşirat frunze de tutun pe şârmă. Ar fi trebuit să înduri multie. Şi mai ales să trăieşti cu biserica asta din deal deasupra capului. Nişi nu ştii ce înseamnă jiaţa cu biserica deasupra capului! Îţi bat clopotele în urechi când ţi-i lumea mai dragă! Ştii când moare fiecare om din sat, şi cimitirul din deal atârnă din şe în şe mai greu peste tine, că ştii că-ţi vinie şi ţâie rândul. Toate babele care urcă spre cimitir se opresc să stea de vorbă cu tine şi sporovăiala lor lasă o greutate de plumb. Iar asta cu timpul te bolunzeşte, spuse tata cu blândeţe, bălăngănindu-şi picioarele ca un copil.

La drept vorbind, era uşor ca o pană.

— Dar ruşinea de a fi un copil dat? l-am întrebat eu. Femeia care s-a oprit în faţa blocului, în timp ce mă jucam, ca să îmi spună, de faţă cu prietenii mei de la bloc, că nu eram copilul părinţilor mei, ci un copil de la ţară, a cărui mamă murise, uimirea mea mută, neputinţa mea?

Tata nu spuse nimic, doar privi în podea.

— Dar ruşinea ta de a-ţi fi dat copilul? Ca să-mi fie mie mai bine? Cum poţi să te minţi în aşa hal? Nu te-ai gândit decât la tine!

— Nu-i adevărat! spuse tata, ridicându-se din braţele mele şi începând să se plimbe mânios prin încăpere.

— Ce-ţi trebuia ţie un copil mic care să te bată la cap? Ai vrut să scapi de mine! Ce fel de tată eşti?

— Tu nu ştii nimic! şuieră el prin gaura din burtă. Nu ştii că după ce a murit mumă-ta, tânul şi tână-ta au vint aişi la ora şinşi dimineaţa să-mi spună că sunt prea bătrâni ca să se ocupe de tinie! Te lăsam din veşini în veşini şi nimeni nu te şchimba şi umblai udă toată zâua când eu eram la servişi şi sora ta la şicoală. Ce-ţi puteam oferi eu nu era jiaţă!

— Dar era dragoste! Poate că dacă mi-ai fi arătat puţină dragoste, aş fi avut şi eu mai multă dragoste pentru ceilalţi!

— Mă acuzi pe mine că nu te-am iubit? Habar n-ai câte nopţ n-am dormit eu de grija ta! Departe de tinie, fără telefon să sun, să întreb şie faci, cum creşti, dacă mă mai ţâi mintie…

— Dar în vacanţe? Când am crescut şi veneam aici în vacanţe nu-mi vorbeai niciodată. Îmi era teamă de tine, dacă greşeam ceva, mă priveai cu dispreţ, ca pe cineva căzut din lună. N-ai fost niciodată cu mine la oraş, la un muzeu sau pur şi simplu să-mi cumperi o ciocolată sau o haină!

— Păi, nu-ţ lua Mari?

— Mari! Mari le făcea pe toate! Ai lăsat totul în seama ei! Nu te-ai gândit vreo clipă că aveam nevoie de o relaţie cu tine, măcar în vacanţe! Dădeai mai multă atenţie viţeilor şi oilor din curte!

— Tu ştii cum sunt homenii la ţară!… spuse el.

— Eşti un monstru! Aşa te-ai purtat cu toată lumea, şi cu Mari, şi cu mama Ana! Probabil că din cauza ta a murit atât de tânără! De inimă rea!

— Ce se întâmplă aici? întrebă Mari, intrând în bucătărie şi scoţându-şi cizmele murdare de noroi.

— E un monstru! am strigat eu.

— Încetează! mi-a poruncit sora mea. Nu vezi că începe să-l doară în piept?

— Se preface! am strigat eu. Cum să-l doară? Doar e mort!

— Nici măcar în mormânt n-am hodină, oftă tata aşezându-se pe marginea patului şi împreunându-şi mâinile pe genunchi, cum făcea adesea când se gândea la ceva.

— Vrei şi tu un nes? mă întrebă sora mea băgând ibricul roşu în găleată şi aşezându-l pe foc.

Am făcut semn din cap că da şi m-am aşezat la masă, încercând să mă liniştesc. Acum, că spusesem ce aveam de spus, mă simţeam dintr-odată eliberată. Am muşcat dintr-o pară, era delicioasă. L-am privit pe tata, îmi părea rău de ce îi spusesem şi aş fi vrut acum să-l îmbrăţişez. Aş fi vrut să-i spun că tânjisem toată viaţa după iubirea lui, aş fi vrut să-i spun totul, dar ceva mă oprea.

— Ştii ce? îmi spuse sora mea aprinzându-şi ţigara. Tu n-o să poţi merge niciodată mai departe dacă nu treci de punctul ăsta. E un punct mort.

Tata începu să tremure. Dinţii îi clănţăneau în gură. Am pus o pătură pe el şi l-am mângâiat pe frunte şi pe ureche.

— I tare frig sub pământ, se plânse el, privindu-mă cu ochi rugători.

— Te iubesc, i-am spus eu, îmbrăţişându-l.

Hohotele de plâns îmi zgâlţâiau rucsacul din spate.

— Marilenă, du-tie ş-adă scara din cămară, o îndemnă tata.

Sora mea se ridică de la masă şi intră în cămară, al cărei bec nu mai funcţiona de ani de zile, de când ea se mutase la oraş. Puse scara în faţa peretelui fără fereastră, în dreptul *Cinei cea de taină*.

— Şi eu te iubesc, spuse tata la capătul scării, făcându-mi semn să ies prin cerul înalt al *Cinei celei de taină*, fluturând cu mâna în urma mea la fel ca odinioară pe peronul gării din Aiud.

M-a trezit un miros intens de ouă prăjite şi cafea. S-ar fi părut că în Les Bons Matins dimineţile erau

într-adevăr bune, cel puţin după miros. Din nefericire, când m-am uitat la ceas mi-am dat seama că nu aveam să gust niciodată din bunătăţile acelea, pentru că eram în întârziere cu aproape o oră. Adormisem citind despre Nunavik, cu hărţile pe cap, şi nu apucasem să-mi pun telefonul să sune ca să mă trezească. M-am aruncat în blugi, pulover şi bocanci, care mă aşteptau lângă pat, gata pregătite de cu seară. În cap îmi răsuna o voce – mă trezisem cu ea în urechi – care îmi repeta „Hai mai bine să mergem la film!“. Apoi, undeva în fundul minţii vocea Tânei: „Nu tie duşie în cămară, că i bau-bau!“. Am alungat însă repede vocile, nu aveam timp de ele. În mai puţin de cinci minute eram pe scări în jos, cu valiza într-o mână şi rucascul în spate. Am hotărât să recuperez întârzierea nemaitrecând pe la Delia să-mi las bagajul. L-am lăsat la recepţie, gândindu-mă s-o sun mai încolo pe amica mea şi s-o rog să vină să-l recupereze când va putea.

În timp ce aşteptam taxiul pentru aeroport mi-am amintit deodată de peripeţiile din acea noapte. Totul fusese atât de viu încât părea îndoielnic să fi fost doar un vis. Pretextând că mi-am uitat încărcătorul în cameră, am cerut înapoi cheia de la recepţie şi am urcat înapoi scările. Telefonul din cameră era la locul lui, pus în priză. Nu m-am putut abţine să verific dacă tabloul din faţa patului putea culisa în perete. Am răsuflat uşurată constatând că era agăţat de perete simplu, în două cuie, iar zidul din spatele tabloului era intact şi nu conţinea nici un fel de uşiţă sau spărtură. Sigur, totul fusese doar un vis!

Din fericire traficul a mers bine şi am ajuns în timp util la aeroportul Dorval, unde se făcea *le dernier appel* pentru îmbarcarea la cursa Air Inuit spre Puvirnituq. Tukalaq, care mă aştepta în faţa birourilor de îmbarcare Air Inuit, m-a salutat cu un zâmbet relaxat, fără să pară preocupat de întârzierea mea. Cum achitasem deja excursia, el nu avea, la urma urmelor, nimic de pierdut. Am contemplat, aproape înduioşată, pentru prima oară în viaţă, primele cuvinte în Inuktitut pe care le văzusem

vreodată, înscrise pe aripa avionului. Semănau cu nişte pictograme concepute de nişte copii, aducând cu formele simplificate ale ţurţurilor de gheaţă şi ale săniilor trase de husky.

„Hai mai bine să mergem la film!“, răsună din nou, pe neaşteptate, vocea din fundul minţii. Iar peste ea suprapuse alte voci, care răsunară din ce în ce mai tare. Ai mei se ceartă în bucătărie. Se ceartă de la nişte cartofi. Janet insistă că sunt buni, mama vrea să-i arunce la gunoi, sunt pătaţi. Uşa de la camera mea e închisă, dar prin pereţii subţiri ai blocului vocile se aud de parcă ar fi în aceeaşi cameră. Încerc să adorm. Mă fac din ce în ce mai mică sub plapumă, îl strâng în braţe pe Ursache cu un amestec de teamă, revoltă şi neputinţă. Cum pot nişte oameni mari să se comporte aşa unul cu celălalt? Şi cine? Proprii mei părinţi! Cerul se prăbuşeşte peste mine. Îmi trag plapuma peste cap şi plâng. Lumea se face din ce în ce mai strâmtă, ca un ciorap care a intrat la apă. Nu poate să mă cuprindă. Aceeaşi senzaţie de îngustare ca de atâtea ori. Singura lume posibilă devine cea de dinăuntru. Ce să caut la film? Nu am altă soluţie, trebuie să merg până la capătul lumii de dinăutru. Trebuie să văd unde duce şi ce e dincolo de ea. Trebuie să văd ce e dincolo de eschimosul meu.

Avionul a decolat. Azi nu mergem la film.

***

— Puvirnituq înseamnă „locul unde miroase a hoit“, ne lămureşte Tukalaq, aruncând sclipiri ghiduşe cu ochii ce-i râd perpetuu.

— Nu e un nume prea ademenitor, remarcă Jonas.

— De ce se numeşte aşa? vrea să afle Emily.

— Există două legende. Una spune că, demult, când turmele sălbatice de *caribou* au încercat să traverseze râul, au fost prinse într-un vârtej şi s-au înecat. Hoiturile au fost aruncate la mal, iar mirosul a plutit mult timp deasupra locului. Un asemenea eveniment rămâne încrustat pe veci în memoria unor oameni pentru care mâncarea e atât de greu de

procurat. Atâta risipă de hrană nu poate fi uitată cu una, cu două. O altă explicaţie este că aşezarea a fost bântuită de o molimă şi toţi locuitorii au fost găsiţi morţi.

— Probabil era pe vremea când Hudson şi gaşca lui erau prin zonă, încercând să facă rost de niscaiva bani şi glorie căutând un nou drum al mătăsii, din Europa spre Indii, pe la Polul Nord, spuse Martine. Aceşti gentlemeni au adus cu dânşii o mulţime de belele, printre care viruşi şi bacterii care au decimat populaţia locală. Apoi au venit iezuiţii, a căror evanghelizare forţată preceda întotdeauna comerţul cu piei! pufni Martine, apărătoare vajnică a purităţii ţinuturilor nordice.

Martine nu pierdea nici un prilej pentru a-şi arăta revolta legată de tratamentul pe care îl aplicaseră confraţii săi albi locuitorilor Nordului. Activistă înrăită, încă din seara precedentă ne adusese plină de mândrie la cunoştinţă că era autoarea unui documentar despre uciderea în masă, prin anii şaizeci, a câinilor husky, cei mai buni tovarăşi ai inuiţilor, de către administraţia Québecului, sub pretextul că hrana necesară câinilor subţiază considerabil rezervele de hrană ale populaţiei inuite. Din acel moment şi până la introducerea *motoneige*-ului s-au scurs vreo zece ani, timp în care eschimoşii au rămas fără mijloace de deplasare.

— Se poate şi asta, fu de părere Tukalaq, evitând cu diplomaţie să lase discuţia să alunece pe o pantă politică. Dar aşezarea are şi un nume mai simpatic. I se mai spune şi Amaamatisivik – locul unde femeile alăptează continuu ca să nu plângă copiii şi să sperie turmele de *caribou*, surâse el.

Alături de noi călătoreşte un grup zgomotos de ecologişti care vor să-i ajute pe eschimoşii din Salluit să-şi mute casele ameninţate de topirea permafrostului. În ultimii ani, din cauza încălzirii globale, temperatura permafrostului salin s-a ridicat peste zero grade, ceea ce a dus la alunecări masive de teren, căci apa salină are punctul de topire mai ridicat decât apa obişnuită. Salluitul este şi mai la nord decât

Puvirnituqul, se află pe locul doi în clasamentul celor mai nordice aşezări din Québec.

Mi-a venit rândul la butelcuţa de vodcă în husă de piele de focă ce cică în grupul nostru, pusă în circulaţie de Tukalaq cu scopul de a ne face călătoria cât mai agreabilă. Din cauza gravei probleme a alcoolismului în provincia nordică, linia aeriană nu serveşte nici un fel de băuturi alcoolice. O transmit mai departe lui Antoine, care stă pe locul de la geam şi care, la rândul ei, mi-o înapoiază fără să o atingă. Nu aveam să bănuim atunci că respectiva butelcuţă, realimentată la sosire de grijuliul nostru ghid, se va dovedi nepreţuită câteva seri mai târziu, când viscolul avea să ne ţintuiască în loc.

Antoine e o fată cam de vârsta mea, poate ceva mai tânără, învăţătoare, brunetă cu pielea măslinie şi ochi căprui, care tocmai s-a întors dintr-un sat din Sahara, unde a predat copiilor franceză.

— Vorba vine, spune Antoine, fiindcă ce am făcut eu acolo nu prea avea de-a face cu predatul, ci mai mult cu un fel de încercare mai mult sau mai puţin reuşită de a-i ţine pe copii în frâu pe timpul petrecut în şcoală. Ce se întâmpla după aceea acasă – în ce feluri erau abuzaţi şi cum erau trataţi, Dumnezeu cu mila. Unii erau forţaţi să muncească de la şapte ani. În Salluit sunt alte probleme, deşi cu predatul e cam la fel. Mare parte din comunitate, inclusiv copiii care trec de doisprezece ani, e cufundată în droguri şi alcool.

— Binefacerile omului alb, se băgă în vorbă un tip care stătea pe partea cealaltă a intervalului dintre scaune şi care părea să moţăie cu ziarul pe cap până în clipa precedentă.

Tipul, căruia nu i s-ar putea ghici cu uşurinţă vârsta, putând avea la fel de bine treizeci şi cinci sau cincizeci de ani, blond spălăcit cu ochi cenuşii, e genul de individ flegmatic şi alifios, care când te priveşte pare să se uite prin tine, poate din cauza unui uşor strabism.

— Bătrânii inuiţi, cei care au apucat să se nască în igluuri, aveau propriile legi, propria organizare

socială şi spiritualitate, iar în decurs de jumătate de secol iată-i agonizând în iluzia unei lumi mai bune, cu o sticlă de alcool în faţă. Care lume? A noastră, a celor din sud, pe care culmea ridicolului este că ei nu au văzut-o decât la televizor. Iată cum se poate ucide un popor prin alienare!

— Asta nu poate explica totul, se aude o voce masculină din spate, cu un puternic accent slavon. Există popoare tari ca oţelul, popoare de neclintit, care nu cedează pentru că există conştiinţă. Am un coleg care vine din Bulgaria. În timpul Holocaustului regele şi poporul bulgar s-au opus exterminării evreilor şi au salvat peste 40.000 de vieţi evreieşti de la Holocaust. Au zis: dacă fraţii noştri evrei merg la moarte, mergem şi noi, bulgarii de rând. Şi nici un evreu din Bulgaria nu a fost trimis la Auschwitz!

Discuţia mă duce cu gândul spre România, unde nu există pentru omul de rând mulţumire mai mare decât să moară capra vecinului. Plecasem din România pentru că simţeam că mă sufoc. Purtam tricouri cu „I have no future in this country". Sentimentul de apăsare şi de neputinţă se amplificase în ultimii doi ani de Bucureşti, culminând cu hotărârea de a căuta o bursă în străinătate, nu pentru a pleca definitiv, ci pentru a putea respira o gură de aer proaspăt şi a mă scutura de marasmul unei lumi bolnave. Apariţia lui Jean-Claude la acel moment din viaţa mea fusese o coincidenţă extraordinară.

Fâşii groase de nor plutesc sub aripa avionului, nelăsând să se ghicească nimic din ce e dedesubt. Prezentul, ca şi trecutul, rămân la fel de impenetrabile ca spuma cafelei cu lapte groasă de două degete pregătită de aparatul special de cafea al lui Jean-Claude. Din neînţeles spre indescifrabil. Binefacerile civilizaţiei. Bolurile franţuzeşti de cafea cu lapte de la La Crêperie, peste care se presară puţin zahăr de plantaţie. Chiar dacă nu aş fi pornit în căutarea *angalok*-ului, tot ar trebui să fiu în acest avion. Pentru că trebuie să-ţi asumi măcar o dată în viaţă, fie şi pentru zece zile, o existenţă nomadă, departe de toate detaliile nenecesare ale lumii

civilizate, vârâte pe gât încă din momentul în care te naşti. Să te descotoroseşti de tot ce e inutil, de toate micile răsfăţuri care îmbâcsesc viaţa de zi cu zi şi ne fac dependenţi. Civilizaţia mi se insinuase în viaţă pe neaşteptate când aveam patru ani, după moartea mamei Ana, când fusesem încredinţată spre creştere unchilor de la oraş. Existenţa mea s-a umplut de obiecte inutile, între care bibelourile şi săculeţii de pânză de diferite mărimi, confecţionaţi de Janet pentru a păstra obiectele, ocupau un loc de cinste. Şi apoi şcoala. Gata mereu să-ţi vâre pe gât o mulţime de informaţii inutile, pe care să le pui ulterior în slujba unor idealuri care nu sunt ale tale, ci constituie chintesenţa unei existenţe considerate reuşite de către societate: să intri cât mai sus pe listă la liceu, la facultate, să obţii un job cât mai sigur şi mai comod, o viaţă liniştită şi plină de împliniri şi certitudini.

Să trăiesc zece zile fără duş, fără Internet, posibil fără suficientă apă şi mâncare, la mâna unor necunoscuţi? Toate acestea mi-au părut perfect logice când am semnat pentru marea aventură. Dar acum, când îmi dau seama, din discuţia care continuă undeva în spatele meu, că Nunavikul nu pare să aibă nimic de a face cu ideea romanţată pe care mi-o făcusem despre Marele Nord, încep să am dubii.

O femeie căreia nu i se vede bine faţa dormitează cu căştile pe urechi.

Pipăi în buzunarul de la piept poza *angalok*-ului şi poezia. Ele sunt cele care m-au adus aici. Mă linişteşte ideea că pentru mine nu există altă cale. Exact în acest loc trebuia să mă aflu şi iată, sunt. Aşa cum stâlpul barei de scuturat covoarele, în jurul căreia mă învârteam privind cerul cu stele până când deveneam Buricul Universului, va rămâne pentru totdeauna pentru mine Stâlpul Lumii.

Prima mea aterizare pe zăpadă. Avionul descinde lent, cu precizie şi control, lăsând să se zărească câteva puncte negre pe o întindere uriaşă de alb. Este cea mai lină aterizare pe care am trăit-o vreodată. Când avionul pune în final schiurile pe sol, ferestrele avionului se acoperă de zăpadă. Pentru câteva clipe

nu se mai vede nimic afară. Suntem în centrul unei mici furtuni de zăpadă, care, pe măsură ce pilotul frânează, îşi pierde din anvergură. Am ajuns.

Nici dacă ne-ar fi aşteptat un urs polar în costum de baie şi cu ochelari de soare nu aş fi fost mai surprinsă decât să văd şirul celor cinci *motoneiges* frumos aliniate la ieşirea din baraca ce servea drept aeroport. Îmi aminteam cu precizie că Tukalaq ne promisese sănii trase de husky, dar acesta zâmbi cam jenat, îngustându-şi şi mai mult ochii lui vicleni la întrebarea mea.

— După cum vedeţi, viaţa în Nunavik e motorizată în zilele noastre, râse el făcându-ne semn să urcăm, câte doi, pe motocicletele de zăpadă, fiecare având ca şofer un ghid eschimos. Ai răbdare, o să vină şi vremea câinilor, mă asigură el.

Un tip mic şi pirpiriu, care nu părea să aibă mai mult de optsprezece ani, cu numele Sailasi, ne-a făcut semn mie şi lui Ivan să urcăm în *motoneige*. Tipul nu mi-a inspirat de la bun început nici un pic de încredere şi prima impresie s-a dovedit imediat corectă. Cum am pornit din loc a călcat acceleraţia până la fund şi ne-a băgat prin toate hârtoapele, de ni s-a făcut creierul piftie. Tot drumul de un sfert de oră mi-am ţinut mâinile încleştate pe mânerul uşii şi pe spătarul scaunului din faţă, care constituiau tot ceea ce se putea agăţa, în timp ce vântul rece îmi şfichiuia nemilos obrajii. Când am ajuns în faţa hotelului din sat – primii! – Sailasi ne-a aruncat un zâmbet larg, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, şi ne-a urat bun venit în Puvirnituq. Imediat ne-au înconjurat vreo cinci câini husky cam scoşi la pensie, care au început să se gudure pe lângă noi, dând din coadă, curioşi şi dornici de mângâieri. „Nu muşcă!“, ne-a asigurat Sailasi. Drept să spun, chiar dacă ar fi muşcat, n-aş mai fi simţit probabil nimic, după sperietura straşnică pe care o trăsesem.

Uşuraţi, eu şi Ivan ne-am aprins câte o ţigară în aşteptarea celorlalţi, contemplând priveliştea dezolantă pe care ne-o oferea satul. Arăta ca o

adunătură de barăci din prefabricate construite pe piloni – citisem undeva că nu se pot face fundaţii din cauza permafrostului care se află la câteva palme dedesubt. Acestea erau locuinţele guvernamentale pentru care inuiţii îşi părăsiseră igluurile cu zeci de ani în urmă. Am aflat de la Sailasi că barăcile mai mari, vopsite în verde, albastru şi roşu, cu geamuri cât pumnul, sunt spitalul, şcoala, primăria, cele două magazine şi cele două hoteluri ale aşezării. La o aruncătură de băţ de noi, câţiva adolescenţi cu părul roşu, albastru şi verde fumau în stradă ascultând muzică hip-hop fără să ne bage în seamă. Ne-am descărcat bagajele în holul Hotelului Cooperativei Nunavik, o baracă albă, diferită de celelalte doar prin dimensiuni. Aici ne aşteptau nici mai mult, nici mai puţin decât primarul oraşului, un fel de japonez mic şi bondoc cu ochişori înguşti şi surâzători, care ne invită la primărie, unde ne pregătise o mică masă festivă tradiţională.

Trecând pe lângă curţile oamenilor am văzut foci îngheţate sub formă de arc, cu nasul şi coada în sus, în poziţiile în care fuseseră capturate, piei de *caribou* puse la întins, sănii, ski-doo-uri, jeepuri şi chiar un pian cu câteva clape lipsă. Satul părea pustiu. Numai nelipsiţii câini husky apăreau ca din senin şi se gudurau pe la picioarele noastre, dornici de companie. Într-un sătuc pierdut în Marele Nord sosirea unui grup de turişti nebuni constituie un eveniment despre care se va vorbi probabil tot restul anului. Sătenii abia or fi aşteptând să se zgâiască la nişte Qallunaat – oameni albi – complet săriţi de pe fix şi or fi cu toţii strânşi la primărie. Aşa mă gândeam, dar când am intrat în sala de oaspeţi de la primărie, care aducea cu cafeteria de la noi din campus – mare, urâtă, dar funcţională şi civilizată –, am văzut că nu era nici ţipenie de inuit în ea, în afară de doi-trei ospătari care pregăteau masa. Semănau toţi cu nişte japonezi graşi, puşi pe şotii.

— La ora asta stau cu telecomanda într-o mână şi berea în cealaltă, vizionind *Occupation Double* şi *Loft Story*, mi-a spus în *tête-à-tête* Jennifer din

Ontario, care preda engleza la şcoala din sat, care s-a nimerit lângă mine la masă. Fusese invitată ca să ajute, la nevoie, la traducerea din franceză în engleză – pentru turişti şi primar.

Eram absolut lihniţi de foame, aşa că am tăbărât pe mâncare, constituită din supă de prepeliţă, *caribou*, peşte şi un fel de pâine cu grăsime de morsă, delicioasă. Este posibil să fi fost una dintre cele mai binevenite şi gustoase mese pe care le-am savurat vreodată, având în vedere foamea care pusese stăpânire pe mine, dar nu numai de aceea… Primarul cel jovial ne-a lăsat plin de tact să ne ostoim foamea, fumând şi aruncându-ne din când în când câte o privire pe sub sprâncene. Tot timpul a discutat zgomotos cu ghizii noştri în Inuktitut, iar când s-a servit ceaiul – din fericire bun: tare şi mai ales fierbinte! – s-a ridicat în picioare şi a bătut cu cuţitul în pahar.

— În primul rând ţin să vă felicit pe toţi cei prezenţi pentru curajul de a înfrunta frigul arctic pentru a vă arunca în această aventură boreală. La noi, în Arctic, spunem la om *inuk* – adică cel care are suflet. Noi, inuiţii, cei care avem suflete, credem că fiecare detaliu al existenţei, de la naştere până la moarte, e guvernat de forţe nevăzute. În *nuna* – tundra arctică –, acolo unde turiştii merg ore în şir fără să observe nimic, inuiţilor le sar în ochi zeci de lucruri nebăgate în seamă de alţii, de la forma şi poziţia pietrelor până la direcţia în care zboară păsările. În final mulţi dintre cei care ne vizitează se eliberează de griji şi devin capabili să vadă anumite lucruri pe care ochiul obişnuit nu le-ar putea vedea, ba chiar descoperă lucruri noi despre ei înşişi, la care nu avuseseră timp să se gândească. Sper ca aventura arctică să vă priască tuturor şi să vă ajute să descoperiţi cât mai multe lucruri noi! Şi în orice caz, un lucru vă promit: după aceste zece zile nu veţi mai fi aceiaşi oameni care sunteţi acum.

— Asta e puţin *scary*, chicoti Billy pe înfundate. Eu cu cât aflu mai multe de mine, cu atât mă îngrozesc mai mult!

Martine îi aruncă o privire severă şi duse degetul la buze.

— Aveţi aici o mână de bărbaţi de nădejde, spuse primarul arătând spre cei patru ghizi, printre care se număra şi pirpiriul Sailasi, care fuma ca un turc, cu un aer plictisit şi neghiob. Puteţi să aveţi încredere deplină în ei, sunt unii dintre cei mai vrednici oameni din comunitate, care şi-au dovedit în nenumărate rânduri curajul şi iscusinţa, salvând numeroase vieţi din diferite pericole şi oferind antrenament de supravieţuire arctică şi subacvatică chiar şi forţelor militare canadiene. Prin ei şi prin alţii ca ei, comunitatea noastră reuşeşte să-şi valorifice la maximum resursele logistice care ne vor face cât mai puţin dependenţi de administraţia centrală!

„Aha!“, m-am iluminat eu. Deci ăsta era motorul din spatele întregii acţiuni. Nu era nici pura ospitalitate, nici naivitatea, nici plictiseala şi nici vreo legătură personală a primarului cu firma noastră de turism, ci ceva foarte precis şi arzător: autosuficienţa. Nu ştiu dacă era vorba de mai mult decât atât. Tot ce ştiu e că ghizii, împreună cu primarul, purtau cu toţii o insignă albastră în piept în mijlocul căreia stătea un inuksuk. Deasupra acestuia – coroana reginei Elisabeta?! Inuiţii aceştia nu cereau autonomie, nu. Doar atât, că nu tolerau să fie trataţi ca victime neputincioase ale colonialiştilor pe propriul lor pământ şi le plăcea să fie luaţi în considerare, să se simtă în control, să joace un rol activ. Erau de fapt primii inuiţi care ieşeau din starea de derivă în care intraseră când guvernul canadian îi transformase din vânători în consumatori şi beneficiari de alocaţii.

L-am întrebat pe Sailasi ce reprezenta în definitiv insigna pe care o purta în piept. M-a privit cu un fel de mirare plictisită şi mi-a spus un singur cuvânt:

— Rangers.

— Cum adică rangers? am întrebat intrigată să aud un cuvânt englez în Québec, şi mai ales din gura unui inuit.

Mi-a făcut semn spre Jennifer, s-o întreb pe ea, şi mi-a întors spatele.

— E miliţia inuită, m-a lămurit Jennifer. Din cauza numărului redus de localităţi aflate în Arctic, e mai simplu şi mai eficient pentru guvernul canadian să lucreze cu populaţia locală, care este oricum mai bine adaptată la frig şi cunoaşte mai bine zona. Sunt *the best kept secret* în domeniul securităţii ţinuturilor din Nordul canadian. Şi vor deveni din ce în ce mai importanţi datorită fenomenelor provocate de încălzirea globală. Da, spuse ea observând nedumerirea de pe faţa mea, încet, încet Arcticul devine din alb – albastru…

Zeci de întrebări îmi săreau pe limbă, dar primarul a bătut din nou cu cuţitul în pahar.

— Şi acum urmează o surpriză pentru dragii noştri oaspeţi, spuse primarul. Se află cu noi aici două artiste extraordinare gata să vă delecteze cu câteva cântece şi poveşti tradiţionale inuite. Aplauze pentru Aauvik şi Kalluk!

În sală apărură două femei tinere în blugi şi scurte de piele şi părul făcut ţepi în sus, care se aşezară faţă în faţă. Se apucară de braţe ca la dansurile populare româneşti şi începură să scoată nişte sunete din gât şi pe nas, complet atonale. Efectul de ansamblu era un mârâit de câine pe ritm de rap îndrăcit din Bronx – ritmul inspiraţiei şi al expiraţiei artistelor. „Cântecul“, dacă i s-ar putea spune aşa, părea să spună o poveste palpitantă, cu urcuşuri şi coborâşuri ale vocii, o notă joasă la exhalaţie şi una înaltă la inhalaţie, cu accelerări de ritm şi acalmii, încât orice cântăreaţă modernă de jazz le-ar fi invidiat pentru efectul obţinut. Nu puteam să-mi revin din lanţul de surprize: *motoneiges* în loc de sănii trase de husky, *rangers* – miliţia inuită în serviciul armatei canadiene –, topirea gheţarilor, *katajak* interpretat de un fel de punkiste – mă aflam în plin postmodernism. Deodată una dintre cântăreţe se opri brusc şi izbucni în râs. Cealaltă îşi ridică mâinile în sus a victorie. „E un fel de competiţie?“, am întrebat-o pe Jennifer. „Într-un fel… ăsta e formatul obişnuit în care se

cântă *katajak*, până când pe una dintre cele două o lasă vocea“, a venit răspunsul. Dar pe nici una dintre punkiste n-o lăsase vocea, ci altceva… ceva care se exprima în privire şi care provenea dinăuntru… Una ceda în faţa forţei celeilalte. Iar tăria şi rezistenţa nu sunt puţin lucru în lumea dură a Nordului.

După cântec, Aauvik s-a preschimbat în Mahaha – un demon maniac care circulă în ţinutul arctic şi îşi gâdilă victimele cu unghiile sale ascuţite până când acestea mor de râs. Numai că cealaltă fată, Kalluk, chiar când era pe punctul să moară de râs, l-a împins pe demon în apă. „Aşa că, dacă vreodată vi se arată Mahaha, cereţi-i să vă îndeplinească o ultimă dorinţă la marginea unei copci înainte să vă gâdile până la moarte şi împingeţi-l în apă!“, îşi încheiară cele două artiste recitalul râzând cu gura până la urechi.

Ah, ah, ah: prostituţie! O prostituţie a valorilor trecutului, din care inuiţii sunt forţaţi să trăiască. De când tundra s-a golit de vânători, oamenii au devenit nişte dezrădăcinaţi debusolaţi care caută soluţii ingenioase de supravieţuire.

— Din ce se poate trăi la urma urmei aici? o întreb pe Jennifer.

— Majoritatea oamenilor sunt pe ajutor social de la guvern. Sunt câţiva care lucrează şi au salarii, şi mai puţini care au afaceri. Comerţul cu piei de focă a devenit din ce în ce mai dificil din cauza standardelor umanitare în privinţa tratamentului animalelor. Mai sunt câteva mine de diamante, dar se află în custodia canadienilor. Am impresia că firma aceasta de antrenament arctic aduce cel mai mare aflux de bani în zonă.

— Dar afacerile cu mumii crionice? se interesă Ivan, care trăsese cu urechea la conversaţia noastră.

— Mumiile crionice? Ce Dumnezeu sunt alea?

— Sunt unii care cred că prin progresul ştiinţei şi medicinei va fi posibil ca un corp îngheţat să poată fi readus la viaţă peste câteva zeci sau poate sute de ani, când se va fi dezlegat taina obţinerii nemuririi, ne lămuri Ivan.

— Ce nebunie! exclamă Jennifer. Şi tu crezi că aşa ceva e posibil?

— Nu ştiu ce să zic, spuse rusul, scoţându-şi fesul şi scărpinându-se în cap, gânditor. Totul a pornit de la un biolog francez, unul Jean Rostand, care a demonstrat că sperma de broască, îngheţată până în punctul în care toate procesele biologice au încetat complet, poate fi readusă la viaţă prin dezgheţ, după câteva zile, adăugă el, evaziv.

— N-am auzit în viaţa mea de aşa ceva, admise Jennifer. Crezi că, de când cu topirea permafrostului, mai investeşte cineva în asta?

— Dumnezeu ştie, spuse Ivan, căzând pe gânduri.

Mă întrebam în gând dacă mai avea rost să continui excursia. Şansele de a întâlni pe traseu nu pe El, pe *angalok*, nici pe un alt şaman, ci pur şi simplu ceva autentic, orice, erau, aşa cum începusem să bănuiesc încă din avion, cât se poate de firave.

Un lucru era clar: nu umblau câinii husky cu *angalok*-i în coadă. Dacă voiam să-l găsesc, trebuia să fac ceva radical.

M-am dus la primar şi l-am întrebat fără altă introducere dacă a auzit de un povestitor care schimbă blăni de urs pentru poveşti. M-a privit lung printre gene, îngustându-şi ochii vicleni, şi apoi mi-a spus râzând că asta se întâmpla demult, pe vremea când nu exista televizor şi Internet, şi că acum nimeni nu ar mai face asta. Acum, a adăugat el văzând aerul meu neîncrezător, oamenii sunt în stare să anuleze o partidă de vânătoare de foci pentru un meci de hochei la televizor.

— Dar a fost un coleg de-al meu astă primăvară la serbările zăpezii sau aşa ceva şi l-a întâlnit în carne şi oase, am insistat eu. Uite, asta e fotografia lui, i-am băgat eu poza *angalok*-ului sub nas.

— Nu ştiu nimic, spuse primarul aproape fără să privească poza.

Cu cât mă gândeam mai mult, cu atât mai puţin chef aveam să continui a doua zi cu grupul. Mai înainte de orice, nu aveam chef să-mi facă iarăşi Sailasi fundul şi creierii piftie pe *motoneige*. Apoi

îmi frângea inima să-i văd pe urmaşii vânătorilor nevoiţi să încropească un surogat, un mod de viaţă care nu mai era de mult al lor, doar pentru nişte bani. Cumva asta îmi trezea vechea rană a copilăriei. Când eram copil, Janet mă lua în vacanţe la el la combinat şi îmi petreceam ziua în baraca lui de pe şantier. Acolo se găseau de toate, ca într-o casă miniaturală, şi apă, şi haine, şi mâncare, ba chiar şi un reşou şi un pat mic şi-mi plăcea la nebunie să stau acolo şi să desenez cât timp el era plecat pe teren. Din când în când intra câte un muncitor într-o salopetă murdară şi cu cizme de cauciuc şi întreba respectuos unde e meşterul, iar eu îi spuneam că nu e acasă. Oare cum acceptase Janet, băiat de la ţară, crescut prin văi şi coline, acest surogat de viaţă? Cât de straniu şi de umilitor trebuie să fi fost pentru el să se adapteze la limbajul de lemn al noii lumi socialiste? Dar eu însămi? Îmi pierdusem paradisul copilăriei la ţară la o vârstă atât de fragedă, în schimbul copilăriei într-un oraş muncitoresc, printre dărâmăturile caselor vechi şi schelele construcţiilor muncitoreşti ale epocii de aur profilate pe cer! Era de fapt ceva foarte familiar în aceste barăci construite de guvernul canadian pentru inuiţi: drama dezrădăcinării, care vorbeşte aceeaşi limbă peste tot – confuzie, tristeţe şi disperare mocnită. Nu bănuisem nici o clipă atunci când văzusem pozele lui Manu de la Serbările Zăpezii că o să mă reîntâlnesc aici cu vechile răni ale copilăriei.

Pe de altă parte, dacă aş fi continuat cu grupul, ar fi fost exclusiv pentru a-mi completa acea parte care îmi lipsise din educaţie, cea de disciplină şi de rezistenţă. Dar îmi era din ce în ce mai clar că asta ar fi însemnat să-mi iau adio de la *angalok*. Nu, categoric, căutarea *angalok*-ului, pentru care venisem, de fapt, nu era compatibilă cu incantaţiile şamanilor de ocazie care se sting în excitaţia jocului de bingo – anunţate pe programul aventurii polare distribuit de organizatori.

Mă îndreptam agale spre hotel, în grup, gândindu-mă la aceste lucruri, mai dezorientată ca oricând,

când Ivan mă prinse deodată de braţ:
— Hai să stăm de vorbă.

Rusul avea aspectul unui mic şobolan, din cauza staturii mici şi a ochilor curioşi şi scormonitori, palpitând de un foc rece, albastru. Semăna mai degrabă cu un spiriduş sau cu un elf, poate şi din cauza urechilor clăpăuge. Mă aşteptam din clipă în clipă să scoată o butelcuţă de vodcă din care să se alimenteze, în stilul său direct şi lipsit de formalităţi, dar asta nu se întâmplă.

— Hai să intrăm, propuse el îndată ce am ajuns în faţa hotelului. Sunt a treia oară în locul ăsta blestemat, în care e imposibil să închid un ochi toată noaptea. Dacă mai stau mult afară o să mă apuce din nou durerea de cap.

Nu mai văzusem un cer atât de intens poate din copilărie, de când se lua curentul când mă jucam afară cu copiii de la bloc. Ne învârteam în jurul barei de bătut covoarele, privind în sus la stele. Cerul era atunci atât de puternic încât deveneam parte din el, corpuri cereşti învârtindu-se în jurul axei – bara cea ruginită de bătut covoarele, pe care o lustruiserăm în locul în care ne apucam cu mâinile ca să ne învârtim. Ca şi atunci, din cauza absenţei luminilor oraşului, stelele păreau mult mai aproape şi, aşa cum clipoceau de zor, parcă erau vii.

— Iartă-mă, e prea mult pentru mine, spuse Ivan văzând că rămăsesem pironită cu ochii în sus. Cine n-a dormit niciodată în deşert nu poate înţelege. E prea multă energie cosmică, pentru că deşertul ăsta îngheţat absoarbe tot, ca o gaură neagră, spuse el masându-şi chelia pe sub căciulă, ca pentru a-şi alina o suferinţă.

Am intrat în holul hotelului şi ne-am turnat nişte ceai negru fierbinte dintr-un termos aflat în faţă la recepţie, apoi ne-am aşezat în nişte fotolii acoperite cu pleduri tradiţionale, intens colorate.

— O să crezi poate că sunt nebun, spuse Ivan, dar vreau să-ţi fac o mărturisire… Pentru mine toată

aventura asta e un chin. N-am venit aici de plăcere, ci de nevoie.

— Aha.

Voiam să evit să-l încurajez să intre în prea multe detalii despre viaţa sa personală, ca să am timp să mă gândesc pe îndelete la planul pentru a doua zi.

— Poate că nu ţi se pare interesant ceea ce spun, a spus el frecându-şi mâinile prelungi şi subţiri, ca nişte tentacule albe. Însă este extrem de important pentru tine, dacă vrei să-l găseşti pe *angalok*.

Privi în jos şi într-o parte, cu pudoare, ştiind că lovise în plin şi că în clipa aceea abia mai respiram de curiozitate.

— Ştii unde se găseşte *angalok*-ul? am ţâşnit eu.

— Asta numai tu poţi şti, spuse rusul privindu-mă pieziş cu ochii lui gri-albaştri. Dar problema este că tu nu-ţi dai seama de asta.

Atunci am început să-l studiez mai atent. Mi s-a părut deodată că fragilitatea lui constituţională ar fi putut adăposti o parte crepusculară. Ambivalenţa umană era mai pregnantă la el decât la majoritatea oamenilor. Ce voia individul ăsta de la mine?

— Şi de ce te-ar interesa pe tine asta?

— De ce? surâse el ca în faţa unei întrebări copilăreşti, iar surâsul îi întinse neaşteptat de mult colţurile buzelor, aproape până la urechi. Atunci când înţelegi anumite lucruri e o datorie de onoare să-i ajuţi şi pe ceilalţi să înţeleagă la rândul lor. Eu, cum să-ţi spun… eu l-am găsit pe *angalok*-ul meu.

Cum ar fi putut această mică creatură, ca să nu-i spun pocitanie, să găsească vreun *angalok*? Nu avea aerul cuiva care *ştie*. Nu avea aerul cuiva *liniştit*. Văzând privirea mea neîncrezătoare, Ivan izbucni în râs. Abia aici şi-a scos sticla de vodcă, pe care o purta, cum bănuisem, într-unul dintre buzunarele interioare ale canadienei.

— Vrei? m-a îmbiat el cu sticla.

Am clătinat din cap.

— Iartă-mă, dar trebuie neapărat să trag o duşcă, să mă încălzesc. Zgârcomanii ăştia nu încălzesc niciodată hotelul ca lumea.

Mai trase o duşcă, pe care o plimbă tacticos prin toate colţurile gurii. Nu se grăbea, ştia că mă are pe deget acum, ceea ce mi se părea pe jumătate amuzant, pe jumătate revoltător.

— Dar să începem cu începutul… Acum patruzeci şi doi de ani mă năşteam într-o familie de evrei ruşi din Odessa. Tatăl meu era un om foarte sever şi exigent, gata să mă ia la bătaie de câte ori greşeam ceva sau luam note rele la şcoală. Era de meserie militar şi făcea armată şi cu mine acasă. Am două surori mai mari, însă numai eu eram ţinta tuturor bătăilor, pentru că eram băiat, cel care trebuia să ducă numele familiei mai departe. Tata cerea foarte mult de la mine, eu eram mândria lui şi trebuia să fiu perfect. Toată copilăria mea nu am avut decât o preocupare: cum să fac să evit bătăile şi să-i intru în voie. Bătăile erau crâncene. Mă lovea cu asemenea sete încât deseori mă lăsa fără cunoştinţă. Mult mai târziu mi-am dat seama că trebuie să fi suferit de o boală psihică, probabil un amestec de manie şi sindrom obsesiv-compulsiv… Însă el nu a fost niciodată diagnosticat oficial… Dar eu… La şaptesprezece ani… Mama m-a dus la doctor pentru că nu mă mai putea opri din vorbit, nu dormisem de trei nopţi şi mă certam cu cineva nevăzut pentru că refuza cu obstinaţie să mă ajute. Şi doctorul i-a spus mamei: „Doamnă, e ca şi cum băiatul ăsta ar fi înghiţit tot manualul de psihiatrie. Este maniac, psihotic, depresiv, obsesiv-compulsiv, schizofren – pe toate le are. Uite aici nişte litiu".

Oftă şi îşi scoase iar sticla. O privi o secundă, apoi o puse la loc în buzunarul interior şi căzu pe gânduri.

— Da, aşa cu tata… Nu-l condamn. A copilărit pe vremea războiului, ambii lui părinţi au sfârşit la Auschwitz… A fost crescut de o mătuşă, în lipsuri şi greutăţi inimaginabile. În fine… Nu ştiu dacă crezi în karma sau, cum spunem noi evreii, Tikune Atzmi, cu alte cuvinte, în ideea că totul este circumscris unui sistem de interacţiuni care conturează activ trecutul, prezentul şi viitorul. Cert e că la şaptesprezece ani, când tatăl meu murise deja de câţiva ani, am fost

diagnosticat cu sindrom obsesiv-compulsiv şi manie. Dumnezeu a decis să continui chinul tatălui meu pe pământ.

Îşi scoase un pachet de ţigări Dunhill din care smulse o ţigară şi o aprinse cu mâna tremurândă.

— Dă-i naibii cu hotelul lor împuţit! Oricum vor mult prea mulţi bani faţă de cât face.

Fumă cu sete jumătate de ţigară, ţinând ochii închişi. Bărbia şi buza de jos îi tremurau, era pe punctul de a izbucni în plâns.

— Sunt lucruri despre care îmi vine foarte greu să vorbesc, spuse el aruncând deodată ţigara şi stingând-o cu piciorul pe covorul hotelului. Fiecare zi este un chin. O colecţie de ritualuri a căror îndeplinire perfectă îmi provoacă satisfacţie şi, în acelaşi timp, o imensă durere. Fiecare gest, fiecare acţiune necesită un efort supraomenesc. Un simplu fapt, care cuiva îi ia probabil câteva minute, cum ar fi acela de a-ţi scoate pijamaua, a o împături şi a o pune la loc, mie îmi poate lua ore în şir. Totul trebuie să fie perfect aliniat, fără cute, dus la îndeplinire în cea mai perfectă linişte şi cu cele mai bune gânduri. Dacă ceva nu e în regulă, trebuie să o iau de la capăt…

În momentul acela, băiatul de la recepţie, care stătuse până atunci cu nasul în calculator, se ridică şi veni la noi.

— Aş dori să vă atrag atenţia că acesta este un hotel în care nu se fumează.

— Îmi cer scuze, spuse Ivan culegând mucul de pe jos şi punându-l în buzunar, nu mi-am dat seama. Dacă tot aţi venit, se poate să vă rog să ridicaţi puţin temperatura?

— Toate camerele au termostat. Fiecare oaspete îşi poate fixa singur temperatura pe care o doreşte. De altfel, la ora aceasta este interzisă conversaţia aici, în hol, ca să nu deranjăm liniştea celorlalţi oaspeţi.

— Dacă-i aşa, putem să mergem la mine, se întoarse Ivan spre mine.

— Nu, mai bine mergem în camera mea, i-am propus eu.

În afară de noi şi de el nu mai era nimeni în holul hotelului. Fără îndoială toţi ceilalţi dormeau deja. M-am întrebat din nou, cu strângere de inimă, care ar fi putut fi cel mai bun plan pentru a doua zi.

Camera era de o simplitate elementară. Un pat de o persoană, un fotoliu, o lampă şi o noptieră. Cum am intrat, Ivan a fixat termostatul la cea mai ridicată temperatură posibil. Apoi şi-a scos butelcuţa şi a mai tras o duşcă.

— Să nu crezi cumva că sunt alcoolic, dar alcoolul e singurul lucru care mă poate relaxa puţin seara. Au vrut să-mi dea medicamente antipsihotice, dar nu voi fi niciodată de acord să le iau. Sunt pur şi simplu oribile! Sufăr de insomnii în aşa măsură încât mi s-a întâmplat să stau şi cinci nopţi la rând fără să închid un ochi.

— Nu interferează cu medicaţia? Bănuiesc că iei totuşi ceva medicamente, nu?

— Am luat, într-o vreme, dar m-am oprit. Nu cred în medicamente.

— Și cum te descurci? l-am întrebat.

— Ai auzit vreodată de *hashgacha*?

— Nu.

— Nu e de mirare. De altfel, chiar şi dintre evrei, foarte puţini cunosc *hashgasha*, Providenţa Divină, adică transcenderea sistemului prin *teshuva* – ispăşirea tuturor greşelilor din vieţile trecute şi viitoare, prin graţia Domnului. Este scris în Tora, că Abraham şi Sara nu puteau să aibă copii, dar Dumnezeu l-a ridicat pe Abraham deasupra stelelor şi Sara l-a născut pe Isaac. Şi din nou, karma urmaşilor lui Isaac a fost să fie sclavi ai faraonilor, dar din nou intervenţia divină i-a eliberat printr-un miracol. Acum trei ani mi-a fost dat să-mi sparg închisoarea în care trăiesc, Egiptul meu personal – boala mea, pentru că intervenţia divină m-a ajutat să-mi ard karma şi am cunoscut Lumina Infinită, precosmică. Da, karma cuprinde tot ce există. Dar există o ieşire din sistem, prin *teshuva* şi *hashgasha*. La mine *hashgasha* a fost ziua în care mi s-a arătat Domnul Isus Cristos.

— Cum, l-am întrerupt eu, parcă erai evreu!

— Şi încă unul crescut în cea mai riguroasă disciplină evreiască de către tatăl meu. Tocmai! Ăsta e marele miracol! Apariţia lui Isus în viaţa mea mi-a zguduit cele mai adânc înrădăcinate credinţe, şi odată cu ele a scuturat de pe umeri şi povara ritualurilor mele zilnice, menite să-mi atenueze anxietatea pe care am dezvoltat-o din copilărie. Atunci a fost prima dată când m-am putut elibera de boala mea şi cunoaşte cu adevărat libertatea. Pentru că nici o boală nu există în sine, ci doar în relaţie cu rolul pe care vrem să i-l atribuim. Dacă cineva crede că o boală este incurabilă, atunci cu siguranţă îl va doborî! Dacă cineva crede că nu poate fără cârje sau pastile, atunci va rămâne toată viaţa sa dependent de ele! Boala este un mit! Mitul pe care fiecare şi-l creează despre el însuşi.

— Deci te-ai vindecat?!

Aici Ivan se opri deodată şi privirea lui căpătă un luciu gri.

— N-ai cumva o aspirină? mă întrebă masându-şi din nou scalpul. Mă doare capul de-mi plesneşte.

Aveam. Am căutat una şi i-am dat.

— Vezi tu, reluă el, nu e chiar atât de simplu. Diavolul lucrează neîncetat… Fie şi printr-un singur gând îşi croieşte drum în inima omului. Îl face să fie nesigur. Să-şi spună: poate că totul n-a fost decât o iluzie. Dar eu ştiu că n-a fost o iluzie! Ştiu acum că Isus există, mi-a fost revelat! Ştiu că libertatea există, că voi ajunge într-o zi din nou la ea, prin mila bunului Dumnezeu! Boala care mi-a fost dată e un dar ca să ajung să cunosc măreţia lui Dumnezeu! Nu ştiu de ce mi-a fost dat acest dar, şi încă un dar şi mai mare, acela de a putea vorbi cu Dumnezeu, şi apoi luat înapoi!.. spuse el cu o voce sugrumată de durere.

Tremurând, îşi scoase haina şi începu să o împăturească cu mişcări febrile pe patul meu. Mâna îi tremura.

— Iartă-mă, spuse, dar trebuie să execut unul dintre ritualurile mele ca să mă pot linişti.

Îl priveam înmărmurită. Nu văzusem niciodată un maniac obsesiv în plină criză, şi să văd unul chiar în camera mea, la miezul nopţii, într-un hotel de la capătul lumii era ultimul lucru la care mă aşteptasem. M-am ridicat de pe scaun vrând să alerg după ajutor, dar el m-a apucat de mână.

— Nu chema pe nimeni, o să mă liniştesc, sunt bine…

— Îmi pare rău pentru iadul prin care treci. Dacă mi-ar sta cu ceva în putinţă să-ţi uşurez suferinţa, crede-mă, nu aş ezita.

— Tocmai asta trebuie să înţelegi: ajutându-mă pe mine, te ajuţi în acelaşi timp pe tine. Eu sunt şansa ta în aceeaşi măsură în care tu eşti şansa mea.

Se uita la mine rânjind în timp ce mâinile sale se mişcau febril mototolind şi netezind haina. Dinţii îi clănţăneau şi o şuviţă de salivă i se prelinsese în jos pe bărbie.

— Dar nu ştiu cum să te ajut.

— Şi dacă îţi spun din nou că propriul tău drum, drumul spre *angalok*, trece prin mine? spuse el trântindu-se la picioarele mele şi apucându-mi cizmele. *Că nu-l poţi găsi pe* angalok *dacă rămâi un om obişnuit!*

— Dă-mi te rog drumul! m-am tras înapoi, încercând să mă eliberez din strânsoare.

— Trebuie să mă ajuţi! Eu sunt unica ta şansă! strigă el, strângându-mă şi mai tare, printre mici sughiţuri.

— Şi ce trebuie să fac? Cum aş putea să te ajut?

— Nu trebuie să faci nimic. Trebuie doar să-ţi pese de mine. Să mă iubeşti ca pe un frate de-al tău aflat în suferinţă.

— Dă-mi drumul şi te voi iubi! Nu se poate să constrângi pe cineva să te iubească.

Mi-am eliberat picioarele din cizme şi am alergat desculţă spre uşă. Dar Ivan a fost mai rapid decât mine. În doi timpi şi trei mişcări a scos un sac pe care mi l-a aruncat pe cap. Apoi m-a luat pe sus şi a ieşit în holul hotelului. Am început să strig, dar mi-am dat seama că eram deja departe, afară, în ger.

Cred că am leşinat, pentru că nu-mi mai amintesc nimic după aceea.

Când am deschis ochii am zărit un foc care ardea într-un fel de ceaun mare. Mă găseam într-un iglu, învelită în ceva, nu puteam să-mi dau bine seama în ce, părea să fie un sac de dormit, pentru că nu simţeam frig, deşi sacul era aşezat pe zăpadă. Nasul şi ochii îmi erau liberi, dar gura îmi era astupată. În partea opusă a igluului l-am zărit pe Ivan, stătea cu capul în jos şi trebăluia la ceva ce nu puteam distinge. Am încercat să mă mişc, dar mi-am dat seama că eram imobilizată, legată pe dinafară cu nişte chingi sau curele şi nu-mi puteam mişca mâinile şi picioarele. Foşnetul l-a făcut pe Ivan să ridice ochii. Privirea lui a întâlnit-o pe a mea. Am închis imediat ochii, dar era prea târziu. S-a ridicat şi s-a apropiat de mine. Dintr-o singură mişcare mi-a tras căuşul de pe gură.

— Aici poţi să urli şi să te zbaţi cât pofteşti, nu te aude nimeni, a spus el. Iar dacă cumva îţi vin alte idei, uite ce am pentru tine…

A scos de la brâu un cuţit mare pe care mi l-a lipit de frunte. Am simţit tăişul rece pe piele şi am îngheţat. Dar l-a retras repede.

— Şi ca să nu spui că sunt lipsit de maniere, uite aici ceva pentru tine. Mi-a vârât o conservă de peşte sub nas.

Nu am înţeles cum voia s-o mănânc şi oricum numai de mâncat nu-mi ardea, aşa că nu am făcut nici un gest.

— Hai, dă-i drumul şi mănâncă, mi-a spus el trăgându-mi un ghiont în spate. Nu face pe sensibila.

Văzând că în continuare nu schiţam nici un gest, a început să se enerveze.

— Mănâncă, spuse el lovindu-mă cu piciorul.

A mai aşteptat câteva clipe, apoi a dat un şut conservei, care a zburat cât colo, împroşcând cu picături de ulei peste tot. Am auzit sunetul metalic al izbiturii de pereţii igluului şi am simţit câţiva stropi de ulei prelingându-mi-se pe faţă.

— Bine, să nu cumva să-mi spui mai încolo că vrei să mănânci!

S-a retras din nou în colţul lui şi a început să fumeze nervos, uitându-se mereu la ceas.

— De ce m-ai adus aici? l-am întrebat.

Ivan tăcu, de parcă nici n-ar fi auzit întrebarea mea.

— Vrei să mă omori? Atunci ce mai aştepţi? Ce te opreşte? Omoară-mă mai repede să terminăm odată!

— Regulile le fac eu, ai înţeles?! se răsti el.

— Vrei să mă torturezi mai întâi? Eşti şi sadic?

Ivan a rămas tăcut.

S-au scurs aşa câteva clipe sau poate câteva ore. Aşteptarea mi s-a părut infinit de lungă. Frigul şi nevoia de a urina au început să mă încolţească, cu toate acestea am încercat să stau cât mai liniştită, ca să nu-i atrag din nou atenţia asupra mea. „Se vor trezi, vor vedea că lipsesc şi vor începe imediat să mă caute. Probabil că deja mă caută. Probabil au văzut că Ivan lipseşte, poate că imbecilul de la recepţie, care trebuie să fi dormit dus când a trecut Ivan cu sacul în spate pe sub nasul lui, o să se trezească şi o să vadă pe camera video ce s-a petrecut. Poate că au şi luat urmele *motoneige*-ului. Ajutorul e pe cale să sosească, fără îndoială! Trebuie să rezist încă două-trei ore, până mă vor găsi“, m-am încurajat în gând.

— Aici n-o să dea nici naiba de tine, spuse Ivan parcă auzindu-mi gândul. Chiar dacă ar şti unde eşti, tot n-ar putea nimeni să ajungă până aici.

— Unde suntem? am scâncit eu.

Lacrimi reci mi se scurgeau pe obraz şi îngheţau instantaneu.

— Suntem chiar la intrarea în centrul pământului. Aceasta este intrarea secretă pe care o căutam de atâta vreme! Prin suferinţă îl vei cunoaşte în sfârşit pe Dumnezeu! Iar eu, izbăvindu-te pe tine, mă voi reuni în sfârşit cu Cel de Sus!

— De ce m-ai ales tocmai pe mine? Ce ţi-am făcut?

— Pentru că tu eşti sarea pământului! „Dar dacă sarea îşi pierde gustul, prin ce îşi va căpăta iarăşi puterea de a săra? Atunci nu mai este bună la nimic decât să fie lepădată afară şi călcată în picioare de oameni.“ Te-am văzut ieri cum stăteai în cumpănă, cu fotografia în mână, şi mi-am zis: „Fata asta are nevoie de ajutor!“. Nu puteam să te las să te amesteci iarăşi cu nisipul, pentru a fi călcată în picioare din nou de oameni! Trebuie să te purifici!

Se apropie de mine rânjind.

— Hai, vino şi termină mai repede ce ai de făcut! l-am îndemnat eu. Am hotărât să nu-mi mai fie frică de tine.

— Ei, bravo ţie! Dar ce zici de asta?

Dintr-o singură mişcare îşi smulse faţa ca pe o mască. Acum în faţa mea stătea o arătare care semăna cu ceva între porc şi broască. Faţa îi era plină de răni şi găuri, şi într-una dintre orbite se căsca un hău negru.

— Ei, ce mai zici acum? strigă creatura, triumfătoare.

Am închis ochii şi am început să mă rog.

— Îmi pun viaţa în mâinile Tale, Doamne, fără teamă, cu convingerea că Tu ştii ce e mai bine pentru mine.

Creatura rămase o clipă în cumpănă, părând că reflectează.

— Mă bucur că ai învăţat în sfârşit umilinţa, ceea ce mulţi oameni ca tine, aflaţi în pragul morţii, învaţă în ultima clipă. Fie şi pentru această învăţătură a meritat să trăieşti… Mie nu mi-a fost îngăduit să trăiesc în lumea voastră, a oamenilor. Cea care m-a făcut s-a lepădat de mine.

Am deschis ochii. Vocea lui începea să sune familiar. I-am cercetat faţa plină de găuri şi cicatrici.

— Te uiţi la urmele de pe faţa mea? Mama mi le-a făcut, cu fusul cu care torcea lâna.

— Acum ştiu cine eşti… am murmurat.

— Da, spuse fratele meu nenăscut, aşa a hotărât mama că e mai bine pentru mine. Şi pentru ea… O fi

avut motivele ei… Dar eu aveam deja o inimă care bătea acolo înăuntru! Dar mama mi-a străpuns-o!…

Creatura s-a aplecat deasupra mea şi mi-a tăiat sfoara de pe mâini.

— Tu trebuie să desăvârşeşti ceea ce a început mama.

Îmi puse toporişca lui în braţe.

— Loveşte, şuieră creatura. Loveşte aici, soră!

Îşi deschise nasturii de la haină şi îmi arătă pieptul vânăt.

— Te-ai născut cu Răul înscris în sânge. Încă dinainte de a te naşte, soarta îţi era pecetluită de păcatele înaintaşilor. De aici nu poţi merge mai departe, eu sunt începutul şi sfârşitul. Cu mine şi cu sute de demoni ca mine începe şi se sfârşeşte viaţa omului pe pământ. Te-ai întrebat de atâtea ori ce este Răul. Iată, acum, la sfârşitul vieţii tale, ai ocazia să mă cunoşti în persoană. Eu sunt cel care te-a vegheat din umbră şi te-a slăbit, ţi-a tulburat inima şi a făcut-o gata să tremure. Aşa cum priveşti un pahar cu apă şi poţi să spui dacă apa e limpede sau murdară, aşa şi Dumnezeu, în ziua judecăţii, cu o singură privire va vedea cum e sufletul tău. Va vedea dacă ai iubit sau nu, dacă ai văzut ceva bun în semenii tăi sau ai trecut pe lângă suferinţa lor fără să-ţi întorci capul. Acum ţi se pare că faţa mea e urâtă, dar în curând vei ajunge să-mi semeni – vei fi doar o părere care bântuie lumea cu regretele şi neîmplinirile sale.

O pată de lumină, o bătaie de aripi sau roua pe flori într-o dimineaţă caldă de vară. M-am ridicat în picioare şi l-am mângâiat pe obraz, peste rănile de la împunsăturile de fus, peste orbita goală a ochiului, în care se ascunsese acum un fluture colorat ce pâlpâia din aripi.

— Iubitul meu frate! Dragul meu! Tu nu eşti Rău! Cine ţi-a spus că eşti rău? Mi-a luat ani în şir să înţeleg, dar până la urmă am înţeles: nu există Rău absolut, ci doar un rău funcţional, care ajută la perfecţionarea sufletului.

Fluturele ieşi din orbită şi mi se aşeză pe umăr.

— Nici faptul că mor copii nevinovaţi pe lumea asta, omorâţi în chinuri de nişte adulţi smintiţi nu e Rău? Sau copii ca mine, ucişi de mame înainte de a se naşte, vânduţi Răului de la primul gând sau chiar înainte de el, ca nişte pete întunecoase pe faţa bestială a omenirii? Surioară, mă dezamăgeşti! Învaţă măcar în ultimul ceas că suntem cu toţii aserviţi Răului, sclavii lui pe viaţă şi peste moarte, că nu avem nici o şansă de scăpare, iar restul sunt poveşti!

— Atenţie la fluture! bubui o voce în spatele meu.

Am văzut atunci că fluturele îmi intrase pe sub piele şi înainta în sus pe braţ. O lovitură puternică peste mână m-a culcat la pământ. Fluturele zăcea strivit sub pielea mea devenită sidefie.

Era chiar el: *angalok*-ul. El fusese cel care strivise fluturele. Stătea la intrarea în iglu cu bustul dezgolit şi cu doi câini husky pe umeri ca două statuete maiestuoase.

— Fugi! strigă *angalok*-ul. Trebuie să pleci chiar acum!

— Nu mă lăsa surioară! se tângui cel care nu apucase să-mi fie frate. Afară e o haită de câini asmuţiţi, care n-au mai mâncat de două zile. Abia aşteaptă o bucată fragedă de carne de om, spuse el târându-se pe zăpadă la picioarele mele.

— Nu-l asculta! strigă *angalok*-ul. Nu-l lăsa să te atingă! Fluturii dinăuntrul lui abia aşteaptă să-ţi devoreze inima! Vino! strigă el apucându-mă de mână şi trăgându-mă spre ieşire, în timp ce câinii de pe umerii săi s-au năpustit asupra nefericitului meu frate.

M-am smuls din strânsoare şi am alergat să-l iau în braţe pe fratele meu, să-l ţin la piept, să-l legăn şi să mor împreună cu el. Nu exista altă cale, decât calea iubirii. Dar câinii deja îşi terminaseră treaba. Un roi de fluturi coloraţi a izvorât din vintrele aburinde înşirate pe zăpadă şi s-a aşezat peste mâinile şi peste faţa mea, căutându-şi drumul spre inimă. Dar nu au reuşit să ajungă la ea. Înveşmântată în lumină, inima mea, în care pătrunsese odată pentru totdeauna

iubirea, i-a orbit. Au zăbovit câteva clipe pe piele, apoi şi-au luat zborul în noaptea polară.

***

Dacă graţia divină ar putea fi descrisă, s-ar spune fără îndoială că are perfecţiunea formei rotunde.

Toate lucrurile importante din univers sunt rotunde. Stelele sunt rotunde pentru că forţa de gravitaţie atrage gazele spre centru în timp ce presiunea împinge gazele în afară cu aceeaşi intensitate. Pământul este rotund – gravitaţia atrage materia spre centru, în timp ce materia cu electronii săi ostili împinge înapoi cu aceeaşi vehemenţă. Picăturile de ploaie îşi încep existenţa ca globuri lichide, agregate de molecule de apă strânse în jurul unor particule de sare sau praf, care îşi pierd simetria doar datorită frecării cu aerul, în cădere. Ouăle păsărilor sunt rotunde, numai trecerea prin oviduct le face ovale, iar ovulele umane seamănă, privite la microscop, cu nişte sori liniştiţi, plutind solitari într-o pictură de Kandinski alb-negru. Pentru un copil nu există cadou mai atrăgător decât o minge sau o bilă, a cărei rotunjime oferă o varietate inepuizabilă de posibilităţi de joacă. Transa extatică a Nirvanei sau beatitudinea mistică a rugăciunii creştine izvorăsc din acelaşi act fundamental al întregirii omului cu Divinul.

Forma oricărui lucru este rezultatul competiţiei dintre două forţe opuse. Perfecţiunea rotunjimii este dată de izotropismul forţelor, de faptul că sunt distribuite uniform pe întreaga suprafaţă. În graţia divină nu pot exista inegalităţi şi contradicţii, ca în sufletul omului.

Şi, urmând logica circulară a universului, pentru a doua oară în viaţa mea, am fost salvată prin miracolul graţiei divine. Poate că o lacrimă a lui Dumnezeu a topit gheţarul în care mă rătăcisem. Sau poate dragostea pe care am simţit-o pentru Ivan – seamănul meu, fratele meu, partea rătăcită a sufletului meu – a prefăcut pe loc gheţarul în abur.

M-am trezit în camera mea de hotel cu puţin înainte ca recepţionerul să mă anunţe că e timpul să cobor la micul dejun. Pe hol se auzea deja târâitul roţilor de bagaje şi chicotitul lui Billy. Am sărit din aşternut şi m-am îndreptat spre chiuvetă, dar un sunet metalic m-a oprit după un pas. Un obiect argintiu şi lunguieţ legat cu sfoară lucea pe podea. L-am cules de pe jos şi l-am examinat cu inima bătând să-mi spargă pieptul: era USB drive-ul înmânat de Teo Haiduc.

Am deschis cu înfrigurare laptopul şi am introdus USB drive-ul în port. Nu conţinea decât un singur fişier în format word, iar fişierul nu conţinea decât un sigur cuvânt, în inuktitut: *arsaniit*.

— Asta e *anigruak*, gheaţă peste lac, ne explică Sailasi.

— Am auzit că în limba inuiţilor există zeci de cuvinte diferite pentru cuvântul zăpadă. E adevărat? întreabă adevăratul Ivan, cel care nu are nici o legătură cu aventurile mele din noaptea trecută. Se pare că, într-adevăr, mi-a cerut o aspirină aseară şi după aceea a stat o vreme la mine, iar eu am adormit povestindu-i despre legenda *angalok*-ului care schimbă blănuri de urşi pentru poveşti.

Sailasi a devenit mult mai prietenos astăzi. Cred că sticla de vodcă pe care i-a făcut-o cadou Ivan a avut acest efect miraculos.

— La prima zăpadă se spune *apingaut*. La zăpadă ondulată de vânt – *kaiyuglak*. Zăpadă ca un zahăr granulat – *pukak*. Zăpadă ca un zahăr pudră – *nutagak*. Ca o sare grunjuroasă – *pokaktok*. Zăpadă care stă deasupra capului gata să cadă – *mavsa*. Zăpadă moale care astupă o spărtură în gheaţa de pe un lac – *mitailak*. Petec de zăpadă – *apuuak*. Zăpadă multă care blochează accesul la ceva: *kimaugruk*. Iar la zăpadă pe care se poate merge fără să te afunzi în ea – *katiksugnik*…

Oare pe ce fel de zăpadă mergem noi acum? Oare cum se numeşte? Există oare în limba inuiţilor un cuvânt pentru zăpadă topită în căuşul inimii? Inima

mică şi rece nu poate topi gheaţa, urmând procesul de răcire a universului. Inima caldă o topeşte sau o transformă direct în nori, opunându-se momentului când universul s-a răcit suficient de mult ca să permită solidificarea energiei în materie. Inima caldă este generatorul exploziei unei lumi. De câte ori s-a răcit şi s-a încălzit inima mea? De câte ori s-a încălzit şi s-a răcit Universul? Transformările Universului sunt oare diferite de mişcările sufletului, cu exploziile, îngheţările, topirile, curgerile, evaporările şi sublimările lui? Există oare un punct, vreo cale de trecere în care materia, sub orice formă a ei, supusă unor procese de transformare, poate ajunge într-o stare de agregare diferită, complet necunoscută nouă, nesupusă eroziunii timpului, acea chintesenţă pe care o căutau alchimiştii?

La toate ipostazele zăpezii descrise de inuiţi voi adăuga de astăzi şi această floare roşie pe zăpadă. Ea răsare atunci când topeşti zăpada în căuşul inimii.

Despicând cu botul ascuţit al *motoneige*-ului imensitatea albă cu un punct roşu care se deschide în faţa noastră, mergem direct către luminile aurorei boreale. În dansul culorilor ei, făptura translucidă a lui, a străinului din ţara gheţii, mă va întâmpina astă-seară cu braţele deschise.

În umărul lui rotund şi pufos, ca un sân rătăcitor, ajuns prin cine ştie ce peripeţii la îmbinarea dintre corp şi braţ, îmi voi săpa cuib.

— Cât de mult mă bucur că ai ajuns! îmi va spune *angalok*-ul, îmbrăţişându-mă. Bine ai venit acasă!

Şi ne vom pierde în dragostea particulelor solare pentru liniile magnetice ale Pământului. *Arsaniit* – aurora boreală.

Cuprins

Table of Contents